

SBÍRKA
SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ A STANOVISEK

NEJVYŠŠÍHO SOUDU
ČESKÉ REPUBLIKY

5/2015

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech trestních

Dítě mladší patnácti let	č. 24
Doznání obviněného	č. 28
Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání	č. 25
Mimořádné snížení trestu odnětí svobody	č. 24
Náhrada nákladů trestního řízení	č. 27
Návrh na potrestání	č. 23
Ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty	č. 26
Okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby	č. 24
Podmíněné zastavení trestního stíhání	č. 28
Porušení předpisů o nálepkách a jiných předmětech k označení zboží	č. 26
Výkon trestu odnětí svobody	č. 23
Zákaz dvojího přičítání téže okolnosti	č. 24, 26
Zkrácené přípravné řízení	č. 23

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Dovolání	č. 41
Exekuce	č. 41, 42
Incidenční spory	č. 48, 49
Leasing	č. 47
Likvidace obchodní společnosti	č. 46
Majetková podstata	č. 48
Náhrada škody	č. 44
Náklady léčení	č. 44
Nemajetková újma	č. 45
Neplatnost právního úkonu	č. 46, 50
Notářský zápis	č. 41
Odpovědnost státu za škodu	č. 45
Odstoupení od smlouvy	č. 46, 49
Plná moc	č. 43
Postoupení pohledávky	č. 46, 51
Pracovněprávní vztahy	č. 51
Předběžná otázka	č. 48
Přípustnost dovolání	č. 41
Smlouva	č. 47
Smlouva kupní	č. 47
Splatnost pohledávky	č. 41
Společnost s ručením omezeným	č. 43
Veřejná dražba	č. 48
Vykonatelnost rozhodnutí	č. 41
Výpověď z pracovního poměru	č. 50
Vzájemné plnění	č. 49
Zadostiučinění (satisfakce)	č. 45

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH TRESTNÍCH

Provedení zkráceného přípravného řízení ve smyslu § 179f odst. 1 písm. a) tr. ř. per analogiam zásadně brání, je-li obviněný ve výkonu trestu odnětí svobody v jiné trestní věci a nemá obhájce. Výkon trestu odnětí svobody omezuje práva obviněného na obhajobu, zejména při jeho výslechu jako podezřelého podle § 179b odst. 3 tr. ř. po sdělení podezření, obdobně jako jeho vzetí do vazby.

Bylo-li přesto zkrácené přípravné řízení konáno a byl-li podán návrh na potrestání, samosoudce jej podle § 314c odst. 1 písm. e) tr. ř. z důvodu § 179f odst. 1 písm. a) tr. ř. per analogiam odmítne.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 10 2014,
sp. zn. 8 Tdo 1007/2014,
ECLI:CZ:NS:2014:8.TDO.1007.2014.1)

Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněného T. B. podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. 3. 2014, sp. zn. 7 To 55/2014, a rozsudek Okresního soudu v Ostravě ze dne 15. 1. 2014, sp. zn. 12 T 122/2013, jakož i další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. Okresnímu soudu v Ostravě přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z o d ů v o d n ě n í:

Rozsudkem Okresního soudu v Ostravě ze dne 15. 1. 2014, sp. zn. 12 T 122/2013, byl obviněný T. B. uznán vinným přečinem maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. f) tr. zákoníku spočívajícího v tom, že v období od 18. 7. 2010 do 20. 10. 2013 úmyslně nenastoupil v O. ani na jiném místě na území České republiky do vězeňského zařízení k výkonu trestu odnětí svobody, přestože v dobrovolném nástupu mu nebránila žádná závažná překážka, a do výkonu trestu odnětí svobody byl dodán Policií České republiky až dne 20. 10. 2013 v 20.05 hodin, a to po omezení na osobní svobodě, k němuž došlo téhož dne v 16.45 hodin, přestože mu byla dne 12. 7. 2010 řádně doručena výzva k nástupu trestu odnětí svobody z rozsudku Okresního soudu v Ostravě ze dne 3. 11. 2009, sp. zn. 2 T 21/2009, který nabyl právní moci ve spojení s usnesením Krajského soudu v Ostravě, sp. zn. 3 To 132/2010, dne 22. 4. 2010, jímž byl odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání osmnácti měsíců, pro jehož výkon byl zařazen do věznice s ostrahou, kdy ve výzvě mu bylo stanoveno místo nástupu trestu odnětí svobody ve V. v O. s termí-

nem nástupu do pěti dnů od doručení výzvy, a to s poučením o trestněprávních následcích neuposlechnutí výzvy.

Za tento trestný čin byl obviněný odsouzen podle § 337 odst. 1 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání osmi měsíců, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou.

Odvolání obviněného podané proti uvedenému rozsudku soudu prvního stupně Krajský soud v Ostravě jako soud odvolací usnesením ze dne 27. 3. 2014, sp. zn. 7 To 55/2014, podle § 256 tr. ř. zamítl jako nedůvodné.

Obviněný podal proti tomuto usnesení odvolacího soudu prostřednictvím obhájce dovolání s odkazem na dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. c), g), l) tr. ř. Především v něm namítal porušení práva na obhajobu, jež spatřoval v tom, že dne 13. 11. 2013, když byl vyslechnut v procesním postavení podezřelého, neměl obhájce, a to přesto, že se v té době již od 20. 10. 2013 nacházel ve výkonu trestu odnětí svobody v jiné trestní věci. Před tím dne 13. 11. 2013 podal i vysvětlení podle § 158 odst. 3 tr. ř. a bylo mu sděleno i obvinění (správně „podezření“). Návrh na potrestání soudu byl podán dne 15. 11. 2013. Obhájce mu byl po výzvě k jeho zvolení, na jejímž základě si obhájce sám nezvolil, soudem ustanoven až dne 6. 1. 2014. Při hlavním líčení dne 15. 1. 2014 byl obhájce již přítomen. Obviněný poukázal na to, že výhradu opírající se o porušení práva na obhajobu ve smyslu § 36 odst. 1 písm. a) tr. ř. vznesl již ve svém odvolání, odvolací soud ji však neakceptoval přesto, že podmínka vycházející z § 36 odst. 1 písm. a) tr. ř., že obviněný musí mít obhájce už v přípravném řízení, je-li ve výkonu trestu odnětí svobody, musí být respektována i ve zkráceném řízení, pokud je obviněný v této době ve výkonu trestu odnětí svobody v jiné trestní věci. Jestliže mu již dne 13. 11. 2013 nebyl ustanoven obhájce a nebyl žádný obhájce přítomen při jeho výslechu v procesním postavení podezřelého, nelze takový výslech považovat za procesně použitelný.

Obviněný dále s odkazem na důvod dovolání obsažený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. vytkl, že výzva, která stanovila podmínky nástupu do výkonu trestu odnětí svobody, mu nikdy nebyla doručena do vlastních rukou. Namítal, že soudy při vymezení doby páčání skutku obdobím od 18. 7. 2010 do 20. 10. 2013 neuvážily, že v době od 3. 1. 2012 do 23. 11. 2012 byl ve výkonu trestu odnětí svobody ve věznici K. v N., což plyne z potvrzení, které k dovolání doložil. Soudy se měly samy zaměřit na to, co po dobu, po kterou nebyl trest nastoupen, dělal, resp. ověřit a zjistit, zda nebyl v této době omezen na svobodě, a skutková zjištění podle toho upravit, neboť mu nelze klást za těchto okolností za vinu úmyslné maření výkonu úředního rozhodnutí po celé vymezené období. Rozhodnutí obou soudů nižších stupňů tudíž považoval za nesprávná a navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. napadené rozhodnutí i řízení mu předcházející zrušil a věc přikázal k novému projednání a rozhodnutí.

K podanému dovolání státní zástupce působící u Nejvyššího státního zastupitelství uvedl, že obsahově relevantní ve vztahu k uplatněným důvodům jsou pouze námitky podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř., jež se týkaly porušení práva na obhajobu, nikoliv ty, které obviněný podřadil pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Za nekorektní považoval, že obviněný k nepřesnosti časového vymezení skutku uplatnil nové skutečnosti a důkazy až v dovolacím řízení, což trestní řád (na rozdíl od podání návrhu na povolení obnovy řízení ve smyslu § 277 tr. ř.) nepřipouští. Ve vztahu k námitkám týkajícím se nedostatečné obhajoby obviněnému přisvědčil, neboť se neztotožnil s názorem vysloveným odvolacím soudem v napadeném rozhodnutí, který nerespektuje, že jedním z nejvýznamnějších faktických omezení možností obhajoby obviněného je právě případ, když je ve výkonu trestu odnětí svobody, kde nemá reálnou možnost sám svou obhajobu efektivně realizovat. Podle jeho názoru se tento důvod nutně obhajoby uplatní vždy, a to bez ohledu na závažnost trestné činnosti, ohledně níž se řízení vede. Důvody nutně obhajoby, jak je stanoví § 36 tr. ř., nevylučují podmínky vymezené v ustanovení § 179b odst. 2 tr. ř., pokud se v něm odkazuje na práva obviněného podle § 33 odst. 1, 2 tr. ř., a nikoli rovněž na § 36 tr. ř., neboť nepředstavují další právo obviněného nad rámec obecného práva na obhajobu upraveného v § 33 odst. 1, 2 tr. ř. Naopak jde o povinnost státu, aby v zákonem stanovených případech obhájce obviněnému zajistil, což platí i s odkazem na § 179b odst. 2 tr. ř., podle nějž podezřelý obecně nemá obhájce. Jde tedy pouze o bližší konkretizaci či rozvedení obecného práva každé osoby, proti níž se vede řízení, na právní zastoupení v tom směru, že je v některých taxativně vymezených případech povinnost právního zastoupení uložena, a to bez ohledu na zvláštní úpravu uvedenou v § 179b odst. 2, věty druhé, a násl. tr. ř., neboť tam upravená situace míří obecně na zadržené podezřelé bez ohledu na to, zda je u nich dán jiný důvod nutně obhajoby z hlediska § 36 tr. ř. Závěr obviněného, že je dán „důvod nutně obhajoby“ již v případě výslechu podezřelého v rámci zkráceného přípravného řízení za situace, kdy je ve výkonu trestu, státní zástupce považoval za logický, třebaže nemá zcela jednoznačnou oporu v normativním textu a je třeba k němu dospět výkladem. Konstatoval, že procesní význam výslechu podezřelého po sdělení podezření je v podstatě totožný s výslechem obviněného po zahájení trestního stíhání, a to včetně možnosti protokol o výslechu podezřelého v rámci hlavního líčení číst podle § 314d odst. 2 tr. ř. Z účelu nutně obhajoby a s přihlédnutím ke zcela zásadnímu významu práva na právní zastoupení z hlediska pravidel spravedlivého procesu názor krajského soudu nepovažoval za správný, neboť by v obdobných případech umožňoval ve věcech, v nichž lze konat zkrácené přípravné řízení, účelově obcházet uvedený důvod nutně obhajoby u osob omezených ve výkonu vazby nebo trestu. Osoba umístěná ve výkonu trestu, proti níž by bylo konáno zkrácené přípravné řízení, by tak byla na svých právech zkrácena oproti osobě, která by byla trestně stíhána,

třebaže procesní důsledky výsledku takové osoby jsou v dalším řízení obdobné. Podle státního zástupce je třeba zabývat se i tím, zda je konání zkráceného přípravného řízení v obdobných případech na místě, a pokud ano, zda se v takovém případě neuplatní důvod nutné obhajoby i pro případy takto na svobodě omezeného podezřelého, jelikož náležité zodpovězení této otázky bude mít nesporně značný judikatorní význam pro procesní postup ve zkráceném přípravném řízení trestním. Z tohoto důvodu navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. napadené usnesení zrušil, jakož i předcházející rozsudek soudu prvního stupně a jim předcházející řízení. Vzhledem k tomu, že vytykanou vadu nelze odstranit v řízení před soudem, dále navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal státnímu zástupci Okresního státního zastupitelství v Ostravě, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Nejvyšší soud, když jako soud dovolací shledal, že dovolání obviněného je přípustné, bylo podáno osobou oprávněnou, v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit, a že netrpí vadami, pro které by je mohl podle § 265i odst. 1 tr. ř. odmítnout, přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející, a dospěl k následujícím závěrům.

Pokud obviněný uplatnil dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., z obsahu podaného dovolání je zřejmé, že obviněný použil uvedený dovolací důvod v jeho druhé alternativě, neboť odvolací soud z podnětu obviněným podaného odvolání rozsudek soudu prvního stupně podle § 254 tr. ř. věcně přezkoumal a obviněný současně dovolání opřel i o důvody podle § 265b odst. 1 písm. c), g) tr. ř. Proto Nejvyšší soud zkoumal, zda tyto důvody byly dány.

Podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř. je možné dovolání podat, jestliže obviněný neměl v řízení obhájce, ač ho podle zákona mít měl. Podle této dikce se předpokládá, že došlo k porušení podmínek určujících právo obviněného na jeho obhajobu, zejména dopadá na případy, kdy v příslušné trestní věci byly dány podmínky nutné obhajoby ve smyslu § 36 tr. ř., tzn. obviněný musel být v řízení zastoupen obhájcem, ať již zvoleným (§ 37 tr. ř.), nebo ustanoveným (§ 38 tr. ř.), a přitom žádného obhájce neměl, tzn. že došlo k porušení práva na obhajobu jako jednoho ze základních práv garantovaných v čl. 6 odst. 3 písm. c) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a také čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod. Uvedený dovolací důvod se však netýká veškerých případů, kdy obviněný obhájce v řízení neměl, ale dopadá jen na takové, kdy obviněný, ačkoli byly splněny zákonné podmínky nutné obhajoby, neměl v trestním řízení obhájce vůbec, anebo jej neměl po určitou část řízení, po kterou orgány činné v trestním řízení prováděly úkony trestního řízení směřující k vydání meritorního rozhodnutí napadeného dovoláním. Účelem uvedeného dovolacího důvodu je dosáhnout nápravy takového rozhodnutí, které vzešlo z řízení, v jehož některém

stadiu byl obviněn bez obhájce, ač ho podle zákona měl mít, pokud se ovšem úkony provedené v tomto stadiu řízení výlučným nebo hlavním podkladem rozhodnutí ve věci samé (srov. rozhodnutí č. 23/2007-II. Sb. rozh. tr.). Z těchto důvodů je třeba v každé konkrétní věci zkoumat, jak dalece bylo do práv obviněného na jeho obhajobu postupem orgánů činných v trestním řízení zasaženo a jaký měl takový zásah dopad na konečný výsledek, neboť je nutné zkoumat, jak dalece byla zkrácena práva obviněného z materiálního hlediska (viz rozhodnutí č. 48/2003 Sb. rozh. tr.).

Nejvyšší soud z obsahu připojeného spisu Okresního soudu v Ostravě pod sp. zn. 12 T 122/2013 ke skutečnostem namítaným v dovolání zjistil, že policejní orgány dne 8. 11. 2013 záznamem o zahájení úkonů trestního řízení podle § 158 odst. 3 tr. ř. na podkladě oznámení Okresního soudu v Ostravě pod sp. zn. 2 T 21/2009 zahájily úkony trestního řízení ve věci obviněného pro spáchání přečinu podle § 337 odst. 1 písm. f) tr. ř., neboť, ač byla obviněnému dne 12. 7. 2010 řádně doručena výzva k nastoupení trestu odnětí svobody podle rozsudku ze dne 3. 11. 2009, sp. zn. 2 T 21/2009, do termínu uvedeného ve výzvě trest nenastoupil. Ve věci dále shromáždily podklady týkající se nenastoupeného trestu odnětí svobody ve věci Okresního soudu v Ostravě pod sp. zn. 2 T 21/2009. Dne 13. 11. 2013 v 8.15 hodin obviněného vyslechly na úřední záznam o podání vysvětlení podle § 158 odst. 6 tr. ř., téhož dne v 8.30 hodin obviněný převzal záznam o sdělení podezření podle § 179b odst. 3 tr. ř. a rovněž dne 13. 11. 2013 v 8.30 hodin byl vyslechnut do protokolu o výsledku podezřelého. Byl poučen mimo jiné ve smyslu § 33 odst. 1, 2 tr. ř. také o tom, že podle § 33 odst. 1 tr. ř. má právo zvolit si obhájce a radit se s ním během úkonů prováděných orgánem činným v trestním řízení. Je-li ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody, má právo mluvit s obhájcem bez přítomnosti třetí osoby. Po tomto poučení obviněný uvedl, že si obhájce nezvolí, a tudíž při výsledku obhájce neměl. Dne 18. 11. 2013 byl Okresnímu soudu v Ostravě podán v této věci návrh na potrestání, dne 29. 11. 2013 soudce Okresního soudu v Ostravě nařídil ve věci hlavní líčení na den 15. 1. 2014, k němuž obviněného předvolal s tím, že jej vyzval, aby si zvolil obhájce, což obviněný ve stanovené lhůtě neučinil, a proto mu soudce dne 6. 1. 2014 opatřením pod sp. zn. 2 T 122/2013 podle § 39 tr. ř. obhájce ustanovil z důvodu nutné obhajoby podle § 36a odst. 1 písm. a) tr. ř., který byl hlavnímu líčení dne 15. 1. 2014 přítomen. V průběhu tohoto hlavního líčení soudce kromě jiného obviněného vyslechl, resp. poučil o právu vypovídat (§ 33 odst. 1 tr. ř.), čehož obviněný využil a vypovídat odmítl. Soudce podle § 207 odst. 2 tr. ř. přečetl výpověď obviněného z č. 1. 24 až 27 spisu, provedl další důkazy a vydal v této věci dovoláním napadený rozsudek.

Odvolací soud, který z podnětu odvolání uvedený rozsudek přezkoumal, k obdobným námitkám obviněného k otázce obhajoby v přezkoumávaném usnesení, jímž odvolání obviněného jako nedůvodné zamítl, konstatoval, že v říze-

ní předcházejícím rozsudku soudu prvního stupně nedošlo k porušení práva na obhajobu obviněného ani k žádným jiným vadám řízení. Pokud ustanovení § 179b odst. 2 tr. ř. stanoví, že podezřelý má ve zkráceném přípravném řízení „stejná práva jako obviněný (§ 33 odst. 1, 2 tr. ř.)“, potom se těmito právy rozumějí práva obviněného zakotvená v § 33 odst. 1, 2 tr. ř. a nelze je směřovat s důvody nutné obhajoby podle § 36 tr. ř., který zakotvuje nutnou obhajobu pro přípravné řízení. Pro zkrácené přípravné řízení však stanoví obhajobu v § 36 odst. 4 tr. ř., podle něhož tato počíná až v hlavním líčení konaném ve zjednodušeném řízení proti zadrženému. Tento názor podle soudu druhého stupně odpovídá znění § 314b odst. 2 tr. ř., a proto dovodil, že obviněný se v době konání výslechu ve zkráceném přípravném řízení dne 13. 11. 2013 nacházel ve výkonu trestu odnětí svobody, a tak u něj nemohly v takovém případě nastat důvody nutné obhajoby podle § 36 tr. ř., jelikož počátek nutné obhajoby se vztahuje k okamžiku zahájení trestního stíhání. Odkázal též na rozhodnutí Nejvyššího soudu pod sp. zn. 8 Tdo 1266/2010 a sp. zn. 7 Tdo 1509/2012 a z uvedených důvodů rozsudek soudu prvního stupně i jemu předcházející postup orgánů činných v trestním řízení shledal správným.

Nejvyšší soud se neztotožnil s názorem soudů nižších stupňů, že orgány činné v trestním řízení postupovaly správně, neboť má za to, že řízení předcházející vydání dovoláním napadených rozhodnutí trpí vadami, pro které nemohou obstát, protože nebyly dány podmínky pro konání zkráceného přípravného řízení a soud prvního stupně měl návrh na potrestání odmítnout. Pokud jej akceptoval, neměl splněny důvody podle § 207 odst. 2 tr. ř. pro to, aby přečetl výpověď obviněného učiněnou ve zkráceném přípravném řízení ve výkonu trestu odnětí svobody bez přítomnosti obhájce.

V posuzované věci je rozhodné zejména to, že podáním návrhu na potrestání soudu se konalo zkrácené přípravné řízení; soud, jenž návrh na potrestání za této situace obdržel, měl před nařízením hlavního líčení ve smyslu § 314c odst. 1 písm. c) tr. ř. nejprve zkoumat, zda byly splněny podmínky uvedené v § 179a odst. 1 tr. ř. pro konání zjednodušeného řízení, a s ohledem na zjištěné okolnosti, zejména proto, že obviněný byl ve výkonu trestu odnětí svobody, tento návrh na potrestání odmítnout.

Podle § 179a odst. 1 tr. ř. se zkrácené přípravné řízení koná o trestných činech, o nichž přísluší konat řízení v prvním stupni okresnímu soudu a na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let, jestliže podezřelý byl přistižen při činu nebo bezprostředně poté (písm. a/), nebo v průběhu prověřování trestního oznámení nebo jiného podnětu k trestnímu stíhání byly zjištěny skutečnosti jinak odůvodňující zahájení trestního stíhání a lze očekávat, že podezřelého bude možné ve lhůtě uvedených v § 179b odst. 4 tr. ř. postavit před soud (písm. b/).

Z hlediska okolností, za nichž se předmětná věc udála, je zřejmé, že se dotýkala podmínek vymezených v ustanovení § 179a odst. 1 písm. b) tr. ř., pro jehož

aplikaci je při zjištění skutečností jinak odůvodňujících zahájení trestního stíhání určující okolnost, že zkrácené přípravné řízení bude skončeno nejpozději do dvou týdnů ode dne, kdy policejní orgán sdělil podezřelému, že spáchání jakého skutku je podezřelý a jaký trestný čin je v tomto skutku spatřován (§ 179b odst. 4 tr. ř.).

Podle § 179f odst. 1 tr. ř. zkrácené přípravné řízení nelze konat nebo v něm pokračovat, jestliže a) je dán důvod vazby a nejsou splněny podmínky pro předání zadrženého podezřelého spolu s návrhem na potrestání soudou, nebo b) jsou dány důvody pro konání společného řízení o dvou nebo více trestných činech a alespoň o jednom z nich je třeba konat vyšetřování.

Státní zástupce, kterému byla doručena podle § 179c odst. 1 tr. ř. zpráva policejního orgánu, podle § 179c odst. 2 písm. a) tr. ř. podá soudou návrh na potrestání, shledá-li, že výsledky zkráceného přípravného řízení odůvodňují postavení podezřelého před soud. Podle § 314b odst. 1, věta druhá, tr. ř. se trestní stíhání ve věci, v níž se konalo zkrácené přípravné řízení, zahajuje tím, že návrh státního zástupce na potrestání byl doručen soudou. Z toho vyplývá, že podáním návrhu na potrestání nastávají účinky zahájení trestního stíhání, což mimo jiné znamená, že pachatel se z podezřelého stává obviněným (srov. rozhodnutí č. 15/2003-II. Sb. rozh. tr.). Z těchto důvodů lze na postavení podezřelého v průběhu zkráceného řízení vztahovat jen ta práva, která mu jsou v rámci tohoto řízení srovnatelně s obviněným výslovně stanovena zejména v ustanovení § 179b odst. 2 tr. ř., podle něhož ve zkráceném přípravném řízení má podezřelý stejná práva jako obviněný (§ 33 odst. 1, 2 tr. ř.). Zadržený podezřelý má právo zvolit si obhájce a radit se s ním bez přítomnosti třetí osoby již v průběhu zadržení. O tom je třeba podezřelého před jeho výslechem poučit a poskytnout mu plnou možnost uplatnění jeho práv. K odkazu na § 33 odst. 1, 2 tr. ř. je třeba uvést, že v něm k právům podezřelého kromě práva vyjádřit se ke všem skutečnostem a důkazům, práva nevyprávět, uvádět okolnosti a důkazy sloužící k obhajobě, činit návrhy, podávat žádosti a opravné prostředky (ve zkráceném přípravném řízení budou přicházet v úvahu výlučně žádosti podle § 157a odst. 1 tr. ř.) patří rovněž právo zvolit si obhájce a další práva uvedená v § 33 odst. 1 tr. ř. Podezřelý má také možnost učinit návrh podle § 33 odst. 3 tr. ř. na rozhodnutí, že má nárok na obhajobu bezplatnou nebo na obhajobu za sníženou odměnu. Z této dikce je zřejmé, že ustanovení § 179b odst. 2 tr. ř. zakotvuje právo zadrženého podezřelého zvolit si obhájce, nikoliv však jeho právo na nutnou obhajobu, neboť odkaz na ustanovení § 36 odst. 1 tr. ř. určující její podmínky zde výslovně zmíněn není.

Podle § 36 odst. 1 tr. ř. obviněný musí mít obhájce už v přípravném řízení z důvodů vymezených pod písmeny a) až d), přičemž pod písmenem a) je uveden i případ, je-li obviněný ve výkonu trestu odnětí svobody. Nutná obhajoba, je-li dán některý z důvodů podle § 36 tr. ř., počíná v přípravném řízení od okamžiku zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 tr. ř. a pokračuje v dal-

ších stádiích trestního řízení, pokud tento důvod nadále trvá (srov. rozhodnutí č. 1/1968, 2/1978, 1/1979 Sb. rozh. tr.). Počátek nutné obhajoby je tedy vždy spojen se zahájením trestního stíhání (nemůže nastat dříve), což vyplývá z použitého pojmu „obviněný“ v návěť § 36 odst. 1 tr. ř., protože právě od zahájení trestního stíhání se vede řízení proti konkrétní osobě. Třebaže přípravné řízení zahrnuje i postup před zahájením trestního stíhání, od sepsání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení nebo provedení neodkladných a neopakovatelných úkonů, které mu bezprostředně předcházejí, v této etapě přípravného řízení před zahájením trestního stíhání nejsou u dospělého obviněného (u mladistvého platí podmínky vymezené § 42 z. s. m.) dány podmínky pro nutnou obhajobu (Šámal, P. a kol. Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 443). Podle této zásady je třeba postupovat i v případě zkráceného přípravného řízení, které je zvláštním druhem přípravného řízení před zahájením trestního stíhání, jak vyplývá z § 179b odst. 1 tr. ř., podle něhož orgán konající zkrácené přípravné řízení provádí úkony podle hlavy deváté, tedy v rámci postupu před zahájením trestního stíhání. Jeho podstatou je rychlé a neformální objasnění skutku, ve kterém je spatřován trestný čin, zjištění osoby důvodně podezřelé z jeho spáchání a vyhledání (nikoli provedení) důkazů. Policejní orgán by se proto v těchto případech měl zaměřit jen na vyhledání potenciálních důkazů, jejichž provedení by měl státní zástupce navrhopvat a provádět až v řízení před soudem v tzv. zjednodušeném řízení. Z tohoto obecného principu zákonodárce připouští určité výjimky vztahující se zejména k úkonům podle § 158 odst. 3 tr. ř., dále k neodkladným a neopakovatelným úkonům (srov. § 158a tr. ř.) a k výslechu podezřelého podle § 179b odst. 2, 3 tr. ř. (srov. přiměřeně stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. Tpjn 303/2014). Z logiky takto vymezeného a chápaného zkráceného přípravného řízení proto vyplývá, že okamžikem, kterým se zahajuje trestní stíhání, je až podání návrhu na potrestání soudu (§ 314b odst. 1, druhá věta, tr. ř.), na což navazuje i pro toto zvláštní řízení speciální důvod nutné obhajoby podle § 36 odst. 4 písm. a) tr. ř. spočívající v tom, že obviněný musí mít obhájce v hlavním líčení konaném v zjednodušeném řízení proti zadrženému. Zadrženým je ve smyslu § 75 odst. 1 tr. ř. obviněný, u něhož jsou dány důvody vazby (přichází v úvahu pouze v rámci trestního řízení po zahájení trestního stíhání /§ 12 odst. 10, § 160 odst. 1 tr. ř./), z čehož je zřejmé, že i pro tento případ, kdy jsou dány důvody vazby u osoby, proti níž se zkrácené přípravné řízení vede, nutná obhajoba v přípravném řízení nastane až podáním návrhu na potrestání.

Z takto vymezených podmínek, za nichž je konáno zkrácené přípravné řízení, je zřejmé, že tento zvláštní druh řízení nepočítá s možností nutné obhajoby podezřelého, tedy osoby, proti níž nebylo zahájeno trestní řízení před tím, než byl podán návrh na potrestání soudu. Tato zásada má obecnou platnost, a je ji proto nutné jako takovou respektovat.

Otázkou však je, jak postupovat tehdy, když je obviněný, proti kterému bylo zahájeno zkrácené přípravné řízení, ve výkonu trestu odnětí svobody. Obviněný, jenž je v postavení podezřelého, má v takovém případě toliko práva ve smyslu § 179b odst. 2 tr. ř. odkazující na § 33 odst. 1, 2 tr. ř., podle něhož má jen obecné právo obhájce si zvolit, a protože ještě není obviněným podle § 160 odst. 1 tr. ř. ani podle § 314b odst. 1, druhá věta, tr. ř., nemůže se na něj v tomto postavení, byť je fakticky ve výkonu trestu odnětí svobody, vztahovat důvod nutné obhajoby vymezený v § 36 odst. 1 písm. a) tr. ř., podle něhož obviněný musí mít obhájce už v přípravném řízení, je-li ve vazbě, ve výkonu trestu odnětí svobody, ve výkonu ochranného opatření spojeného se zbavením osobní svobody nebo na pozorování v zdravotnickém ústavu (§ 116 odst. 2 tr. ř.), protože tento důvod nutné obhajoby se odvíjí až od okamžiku, kdy jde o obviněného, tj. osobu, které bylo sděleno obvinění, tj. bylo zahájeno trestní stíhání (§ 160 tr. ř.).

Na podkladě těchto zákonem stanovených principů je zřejmé, že pokud byl v posuzované věci obviněný T. B. dne 13. 11. 2013 vyslechnut za podmínek § 179b odst. 2 tr. ř. jako podezřelý ve zkráceném přípravném řízení, byl dostatečně jasně a srozumitelně poučen o svých právech vyplývajících z ustanovení § 33 odst. 1, 2 tr. ř. a sám si obhájce nezvolil, postupovaly policejní orgány provádějící tento výsledek podezřelého v souladu s principy zakotvenými v článku 6 odst. 3 písm. c) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále též jen „Úmluva“) či článku 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, protože vnitrostátní pravidla pro uplatnění obhajoby byla dodržena i přesto, že obviněný byl v této době výslechu jako podezřelého ve zkráceném přípravném řízení ve výkonu trestu odnětí svobody v jiné trestní věci. V daných souvislostech totiž nešlo o případ, kdy obviněný obhájce podle zákona musel mít, když z ustanovení § 33, § 179b či § 36 tr. ř. a potažmo ani mezinárodních úmluv nevyplývá povinnost orgánů činných v trestním řízení u každého úkonu, tj. i výslechu podezřelé osoby, která je ve výkonu trestu odnětí svobody, ustanovovat obligatorně obhájce v rámci nutné obhajoby.

Nejvyšší soud dospěl k závěru, že na základě výše uvedených ustanovení trestního řádu upravujících zkrácené přípravné řízení a podmínky pro vznik nutné obhajoby obviněný vyslýchaný v postavení podezřelého ve zkráceném přípravném řízení nemusí mít obhájce ani tehdy, když je ve výkonu trestu odnětí svobody, protože nejde o důvod nutné obhajoby (§ 36 tr. ř.). Podle této úvahy také postupoval odvolací soud, který v zásadě na základě obsahově stejné argumentace považoval námitky obviněného, že postupem policie podle § 179b odst. 2, 3 tr. ř. došlo k porušení jeho práv na obhajobu, za nedůvodné.

Tento závěr, byť je v souladu s jazykovou dikcí § 179b odst. 2 tr. ř., plně nekoresponduje s právy obviněného, který je omezen na osobní svobodě, je vyslýchán v rámci úkonu trestního řízení, jenž slouží za podklad meritorního rozhodnutí o jeho vině, a přitom nemůže řádně využít svých práv na obhajobu.

bu jenom proto, že uvedený procesní úkon byl zákonem vyřazen z postupů, při nichž by jinak obviněnému právo na nutnou obhajobu příslušelo. Proto je nezbytné uvedenou skutečnost zvažovat v kontextu dalších zákonných ustanovení umožňujících práva obviněného v plné míře uplatnit.

V projednávané věci je významné, že dovolatel byl v době, kdy byl ve zkráceném přípravném řízení vyslýchán jako podezřelý, ve výkonu trestu odnětí svobody, tzn. že byl omezen na svobodě a nemohl si sám urychleně v tomto typu řízení zajistit obhájce a tím realizovat obhajobu v celém rozsahu v podobě přípravy obhajoby, shromažďování důkazů v jeho prospěch, přípravy jednání apod. (srov. rozsudek ESLP ze dne 13. 10. 2009 ve věci Dayanan proti Turecku, stížnost č. 7377/2003). Tato okolnost by nebyla podstatná, pokud by tato výpověď obviněného neměla pro jeho další postavení a navazující procesní postupy zásadní význam a nestala by se navíc i důležitým podkladem pro rozhodnutí o jeho vině v řízení po podání návrhu na potrestání (viz protokol o hlavním líčení č. I. 56 spisu). Přitom s ohledem na význam této výpovědi bylo z povahy tohoto úkonu patrné, že bude sloužit jako podklad pro rozhodnutí o vině, což mělo vést k zajištění možnosti využití veškerých práv na právní pomoc (srov. rozsudek ESLP ze dne 28. 2. 2008 ve věci Demebukon proti Bulharsku, stížnost č. 68020/2001).

Jestliže obecně právo na obhajobu podle článku 6 Úmluvy vyžaduje, aby měl obviněný možnost využít právní pomoc od momentu zbavení svobody, pak zejména u výsledku podezřelého ve zkráceném řízení podle § 179b odst. 2 tr. ř., na nějž se podle § 179b odst. 3 tr. ř. vztahují jinak přiměřeně ustanovení o výsledku obviněného, je nutné použít stejných principů jako u obviněného. V této souvislosti pro případ, kdy je obviněný ve výkonu trestu odnětí svobody a je nutné jej vyslechnout jako podezřelého, nestačí mu jen dát možnost obhájce si zvolit, aniž by na sebe stál převzal povinnost mu tuto obhajobu zajistit s odkazem na zákonné ustanovení, a vystačit s konstatováním, že mu obhájce nelze ustanovit, protože zde nutná obhajoba nepřichází do úvahy. Jestliže takové závěry vycházejí z povahy a podstaty zkráceného přípravného řízení, pak tento typ zvláštního řízení na takový případ nemůže dopadat a v takové situaci není přípustné konat zkrácené přípravné řízení. Tato úvaha má oporu při využití analogie v ustanovení § 179f odst. 1 tr. ř., podle něhož nelze zkrácené přípravné řízení konat nebo v něm pokračovat, jestliže je dán důvod vazby a nejsou splněny podmínky pro předání zadrženého podezřelého spolu s návrhem na potrestání soudu. Z uvedeného plyne, že při existenci důvodů vazby, do níž by podezřelý musel být dodán a v níž by se musel ještě před podáním návrhu na potrestání soudu nacházet, tj. byl by omezen na osobní svobodě ještě dříve před tím, než by došlo k jeho předání soudu spolu s návrhem na potrestání, je sama o sobě okolností, která vylučuje možnost konání zkráceného přípravného řízení. V takovém případě zákon výslovně stanoví, že se za podmínky § 160 tr. ř. zahájí trestní stíhání, v němž se

již podezřelý dostává do postavení obviněného s právem na nutnou obhajobu podle § 36 odst. 1 písm. a) tr. ř. Byť zákon stejnou podmínku pro případ, že se podezřelý nachází ve výkonu trestu odnětí svobody, v § 179f odst. 1 tr. ř. výslovně nestanoví, lze ji za použití analogie, která je v trestním řízení přípustná, a navíc zde je i ve prospěch obviněného, aplikovat i na projednávanou situaci.

Výkon trestu odnětí svobody je pro posuzování podmínek omezení obviněného na osobní svobodě srovnatelný právě s vazbou, na niž pamatuje ustanovení § 179f odst. 1 tr. ř., neboť oba tyto instituty trvají relativně delší dobu, a to na rozdíl od zadržení (srov. § 76 tr. ř.), u něhož zákon předpokládá, že podezřelý bude buď propuštěn na svobodu, nebo vzat do vazby. Z tohoto důvodu v situaci, když je podezřelý ve výkonu trestu odnětí svobody, nelze aplikovat ustanovení § 179e tr. ř. dopadající na postup státního zástupce v případě, je-li ve zkráceném přípravném řízení podezřelá osoba zadržená. Z těchto důvodů je proto nutné pro konání zkráceného přípravného řízení podle § 179a tr. ř. odlišit případ, kdy je podezřelý zadržen (§ 76 tr. ř.), což umožňuje konání zkráceného řízení za podmínek § 179e tr. ř., od situace, kdy je obviněný ve výkonu trestu odnětí svobody, což analogicky podle § 179f odst. 1 tr. ř. vylučuje možnost konání zkráceného řízení.

K tomu názoru se ve svém vyjádření v této věci přiklonil i nejvyšší státní zástupce, který rovněž považoval konání zkráceného přípravného řízení za uvedených podmínek za vyloučené právě s ohledem na to, že bylo porušeno právo obviněného na obhajobu.

Nejvyšší soud má ze všech rozvedených důvodů za to, že v této věci, ač by jinak byly formálně splněny podmínky pro konání zkráceného přípravného řízení podle § 179a odst. 1 tr. ř., nemohlo být ve zkráceném přípravném řízení pokračováno podle § 179f odst. 1 tr. ř. per analogiam poté, co bylo zjištěno, že dovolatele bude nutné vyslechnout v rámci tohoto řízení jako podezřelého podle § 179b odst. 2, 3 tr. ř. za situace, kdy byl omezen na svobodě, tj. ve výkonu trestu odnětí svobody. V takové situaci nemohlo být řádně zajištěno (byť byl poučen ve smyslu § 33 odst. 1, 2 tr. ř. a obhájce si ne zvolil) jeho právo na obhajobu v rámci tohoto zkráceného řízení, kde institut nutné obhajoby nepřichází v úvahu. Proto Nejvyšší soud shledal základní pochybení v tom, že při zjištění, že se obviněný nachází ve výkonu trestu odnětí svobody, nemohlo být ve věci dále konáno zkrácené přípravné řízení a ani výslech obviněného nemohl být realizován podle § 179b odst. 2 tr. ř. Ve věci za této situace bylo nutné podle § 160 odst. 1 tr. ř. zahájit trestní stíhání. Jedině při tomto postupu by mohla být aplikována ustanovení o nutné obhajobě a zajištěna práva podezřelého na řádnou přípravu obhajoby a využití všech možností s ní spojených (srov. přiměřeně rozsudek ESLP ze dne 2. 3. 2010 ve věci Adamkiewicz proti Polsku, stížnost č. 54729/2000).

Takto však policejní orgány nepostupovaly, ale konaly zkrácené přípravné řízení, ač bylo z uvedených důvodů nezákonné.

Soud prvního stupně na tuto vadu přípravného řízení náležitě nereagoval, a přestože nebyly splněny podmínky § 179a odst. 1 tr. ř. pro konání zjednodušeného přípravného řízení, nepostupoval podle § 314c odst. 1 písm. c) tr. ř. a návrh na potrestání neodmítl, ale přijal jej a ve věci nařídil hlavní líčení. Za takové situace však v jeho průběhu nemohl použít důkazy zajištěné v přípravném řízení, neboť takový postup byl nezákonný. Samosoudce sice obviněnému poté, co si obhájce sám nezvolil, ustanovil obhájce a za jejich přítomnosti hlavní líčení konal, avšak nezákonně opatřené důkazy pro své meritorní rozhodnutí použil (srov. strany 24 až 27 spisu), aniž by zvažoval, že žádný z těchto důkazů opatřených v rozporu se zákonnými podmínkami použít nemohl (srov. přiměřeně rozhodnutí č. 40/1994-I. Sb. rozh. tr.).

Nejvyšší soud tento postup soudu prvního stupně, s nímž se v zásadě ztotožnil i odvolací soud, považuje ze shora uvedených důvodů za procesně nesprávný, a proto podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. 3. 2014, sp. zn. 7 To 55/2014, a rozsudek Okresního soudu v Ostravě ze dne 15. 1. 2014, sp. zn. 12 T 122/2013, jakož i další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. Okresnímu soudu v Ostravě přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I. Pro aplikaci § 58 odst. 1 tr. zákoníku je nutné respektovat výjimečný charakter tohoto ustanovení a použít ho jen v těch případech, kdy lze přesvědčivě dovést splnění všech zde uvedených podmínek. Nemůže se jednat o souhrn jakýchkoliv polehčujících okolností, nýbrž jen takových, které se v dané kvalitě nebo kvantitě u konkrétního trestného činu běžně nevyskytují a výrazně snižují závažnost trestného činu, neboť jen za splnění těchto předpokladů může nabýt charakteru okolností výjimečných (např. věk blízký věku mladistvých, obviněný spáchal čin pod vlivem tíživých osobních nebo rodinných poměrů, které si sám nezavinil, k činu byl vyprovokován surovým násilným jednáním poškozeného apod.).

II. Spáchání činu na dítěti mladším patnácti let je okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby podle § 185 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku, a proto ji nelze znovu hodnotit jako obecně přitěžující okolnost, která ovlivňuje výměru trestu v rámci této vyšší trestní sazby (§ 39 odst. 4 tr. zákoníku). O dvojí přičítání těžké okolnosti, která je znakem tzv. kvalifikované skutkové podstaty trestného činu k tíži obviněného, však nejde, jestliže soud přihlíží při zvažování přitěžujících okolností, že obětí činu je dítě velmi nízkého předškolního věku. V případě, že jde o dítě např. pod hranici školního věku, je tím vyjádřena intenzita negativního důsledku činu, jíž se uvedená okolnost vymyká obecné okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby činu spáchaného na dítěti mladším patnácti let. Takový výrazně nízký věk dítěte odůvodňuje podstatně intenzivnější míru ohrožení, než s jakou je obecně spojován tento kvalifikační znak trestného činu (srov. rozhodnutí č. 45/1972-I. Sb. rozh. tr.).

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2014,
sp. zn. 8 Tdo 550/2014,
ECLI:CZ:NS:2014:8.TDO.550.2014.1)

Nejvyšší soud rozhodl o dovolání podaném nejvyšším státním zástupcem v neprospěch obviněného L. S. proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 8. 2013, sp. zn. 10 To 47/2013, tak, že podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. napadený rozsudek zrušil ve výroku o trestu a zrušil také další rozhodnutí na zrušenou část rozsudku obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. Vrchnímu soudu v Praze přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 5. 9. 2012, sp. zn. 5 T 15/2012, byl obviněný L. S. uznán vinným zločinem znásilnění podle § 185 odst. 1, odst. 3

písm. a) tr. zákoníku, kterého se podle skutkových zjištění dopustil tím, že dne 12. 11. 2011 v blíže nezjištěnou dobu mezi 16.00 hod. a 18.00 hod. mezi obcí Ž. v okrese B. a městem Ř. v okrese P., během jízdy v osobním vozidle Citroen C5, na zadním sedadle, se záměrem dosáhnout pohlavního vzrušení, vedle ležící a spící nezletilou osahával na konečníku, čímž ji probudil, a přestože se začala bránit přetáčením z boku na bok, opětovně ji osahával v oblasti konečníku a zevních rodidel s vědomím, že nezletilá pro svůj věk nemůže mít dostatečné znalosti a vědomosti, aby chápala smysl jeho jednání a byla schopna se účinně bránit. Za tento zločin byl odsouzen podle § 185 odst. 3 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání pěti roků, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 3 tr. zákoníku zařazen do věznice s dohledem.

Vrchní soud v Praze jako soud odvolací rozsudkem ze dne 6. 8. 2013, sp. zn. 10 To 47/2013, z podnětu odvolání obviněného podle § 258 odst. 1 písm. e), odst. 2 tr. ř. zrušil uvedený rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o trestu a podle § 259 odst. 3 tr. ř. obviněného nově odsoudil podle § 185 odst. 3 tr. zákoníku za použití § 58 odst. 1 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání tří roků, jehož výkon podle § 84, § 85 odst. 1 a § 81 tr. zákoníku podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání pěti let. Současně nad obviněným vyslovil dohled.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal nejvyšší státní zástupce v neprospěch obviněného dovolání, které zaměřil výlučně proti výroku o trestu a opřel o důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. g), h) tr. ř. Za podstatu dovolání označil nesprávné použití ustanovení o mimořádném snížení trestu odnětí svobody, když v projednávané věci nebyly splněny podmínky vymezené v § 58 odst. 1 tr. zákoníku. Ke zjištěným poměrům obviněného zdůraznil s poukazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu č. 21/1970, č. 14/1965 a č. 24/1966-III. Sb. rozh. tr., že při hodnocení osoby pachatele není pro aplikaci předmětného ustanovení rozhodné, že obviněný byl osobou bezúhonnou, ani absence psychické choroby, dobré majetkové poměry obviněného či jeho relativně problematická rodinná situace spočívající zejména v tom, že žije odděleně od rodiny, když výše výživného hrazená obviněným na nezletilé dítě je zanedbatelná k příjmu, který mu je vyplácen. Poukázal též na to, že uvedené zmírňující ustanovení vylučují postoj obviněného, u nějž není patrná žádná sebereflexe k jednání, jehož se dopustil. Použití uvedeného zmírňujícího ustanovení nenasvědčuje ani charakter a forma spáchané trestné činnosti, neboť se jednalo o sexuálně motivovaný útok vůči dítěti velmi nízkého věku, a za nižší společenskou škodlivost není možné považovat, že obviněný se na poškozené nedopustil násilí, nýbrž zneužil jejího stavu bezbrannosti. Jde jen vnějškově o méně intenzivní útok, jímž je zasahováno do zájmu na ochraně tělesné sexuální integrity. Ve vztahu k věku nezletilé státní zástupce poukázal na jeho zohlednění v právním posouzení, když jde o okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby, a na nemožnost jej zvažovat v rámci obecně přitěžující okolnosti podle § 42 písm. h) tr. zákoníku, avšak naproti tomu

neexistence takové přitěžující okolnosti nemůže odůvodňovat použití ustanovení § 58 odst. 1 tr. zákoníku. Za důvod pro jeho aplikaci nepovažoval ani fakt, že obviněný trestným jednáním nezpůsobil těžší následek v podobě např. psychické poruchy či jiné závažné újmy. Neztotožnil se s názorem vysloveným odvolacím soudem o v zásadě „šetrném“ spáchání trestného jednání, jelikož nenastal traumatický zážitek se závažnějšími fyzickými nebo psychickými důsledky, když tento soud současně připustil, že do budoucna nelze vyloučit možné budoucí negativní reakce v životě poškozené. Dovolatel tedy neshledal žádné takové poznatky, které by odůvodňovaly závěr o možnosti mimořádného snížení trestu pod jeho dolní hranici, nýbrž uvedené okolnosti, jež odvolací soud v tomto kontextu zvažoval, přiřadil k obecným polehčujícím okolnostem podle § 41 tr. zákoníku, neboť se nejedná o takové protiprávní jednání, které by se zásadně odlišovalo od typově stejných útoků na děti. Z těchto důvodů dovolatel uzavřel, že bylo namíste pachatele potrestat za použití zákonem stanovené trestní sazby, a to při její dolní hranici, protože jednání obviněného je zločinem znásilnění sice v méně intenzivním, avšak nikoli v méně nebezpečné formě zneužití bezbrannosti dítěte velmi nízkého věku. V souhrnu těchto argumentů vyslovil, že nebyly současně dány a naplněny podmínky vyžadované ustanovením § 58 odst. 1 tr. zákoníku, a proto navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 8. 2013, sp. zn. 10 To 47/2013, jakož i další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a dále aby postupoval podle § 265l odst. 1 tr. ř. a přikázal Vrchnímu soudu v Praze, aby předmětnou věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Obviněný, jemuž byl opis dovolání nejvyššího státního zástupce doručen, prostřednictvím obhájce vyjádřil, že se s dovoláním neztotožnil a za správný považuje rozsudek odvolacího soudu, a to s poukazem na závěry plynoucí ze zpracovaných znaleckých posudků jak na osobu obviněného, tak poškozenou nezletilou. Navrhl proto dovolání nejvyššího státního zástupce jako zjevně nepodstatné odmítnout.

Nejvyšší soud jako soud dovolací nejprve shledal, že dovolání nejvyššího státního zástupce je přípustné, bylo podáno osobou oprávněnou, v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.). Dále na základě posouzení obsahu dovolání a vymezených dovolacích důvodů zjistil, že dovolání bylo uplatněno v souladu s dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., podle něhož lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Z argumentace rozvedené v dovolání je zřejmé, že je napadán výrok o trestu na základě vady záležející v porušení hmotně právního ustanovení § 58 odst. 1 tr. zákoníku, že vytýkané nedostatky se netýkají druhu a výměry trestu (srov. rozhodnutí č. 22/2003 Sb. rozh. tr.), a proto by bylo možné takovou vadu považo-

vat za „jiné hmotně právní posouzení“ ve smyslu uvedeného dovolacího důvodu. Námitky dovolatele korespondují též i s důvodem podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., podle něhož lze napadat výrok o trestu, jímž byl obviněnému uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští, nebo mu byl uložen trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou v trestním zákoně na trestný čin, jímž byl uznán vinným (srov. rozhodnutí č. 6/2014 Sb. rozh. tr. a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 5. 2003, sp. zn. 5 Tdo 411/2003).

Protože Nejvyšší soud neshledal žádný z důvodů pro odmítnutí dovolání, přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost výroků rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, jakož i řízení napadenému rozhodnutí předcházející, v rozsahu a z důvodů, jež byly v dovolání uvedeny.

Dovolání je podáno proti výroku o trestu rozsudku, kterým odvolací soud uložil obviněnému za zločin znásilnění podle § 185 odst. 1, odst. 3 písm. a) tr. zákoníku za podmínek § 58 odst. 1 tr. zákoníku trest odnětí svobody ve výměře tří roků, jehož výkon podmíněně odložil podle § 84, § 85 odst. 1, § 81 tr. zákoníku za současného vyslovení dohledu nad obviněným na zkušební dobu pěti let. Důvody pro postup podle § 58 odst. 1 tr. zákoníku shledal „s ohledem na poměry pachatele, zčásti i vzhledem k okolnostem případu“. Tento svůj závěr odůvodnil na podkladě úvah a zjištění rozvedených již soudem prvního stupně s tím, že důsledněji zohlednil shledané aspekty svědčící ve prospěch obviněného. Zdůraznil, že „v rámci dané kvalifikace šlo o relativně méně závažný způsob jednání, a být nelze zcela vyloučit možné budoucí negativní dopady v životě poškozené, nešlo o traumatický zážitek se závažnějšími fyzickými nebo psychickými důsledky, a že se u obviněného jednalo o zcela mimořádné ojedinělé vybočení z jinak naprosto řádného života ve smyslu § 41 písm. o) tr. zákoníku“. Odvolací soud též připomněl nižší intenzitu obligatorního zákonného znaku spočívajícího v bezbrannosti oběti a současně podle něho věk poškozené nebylo možno v rámci zákazu dvojího přičítání těžké okolnosti hodnotit znovu při ukládání trestu. Nad rámec argumentace zvažované soudem prvního stupně, jenž hodnotil všechna zjištění jako okolnosti polehčující v rámci zákonem stanovené hranice trestného činu, za který obviněného odsuzoval, odvolací soud zdůraznil osobní poměry obviněného, jenž dlouhodobě žije v České republice, je ženatý, pracuje jako řidič s příjmem 22 000 Kč a vyživuje (80 EUR) jednoho syna žijícího na S., nezvládá s manželkou hradit splátky hypotéky a je bez zdravotních potíží. Tyto okolnosti označil jako polehčující, když žádnou kvalifikovanou přitěžující okolnost neshledal (viz strany 5 až 6 rozsudku odvolacího soudu).

S touto argumentací odvolacího soudu se Nejvyšší soud neztotožnil, a to především s ohledem na zákonné podmínky vymezené v ustanovení § 58 odst. 1 tr. zákoníku, podle kterého soud může snížit trest odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby tímto zákonem stanovené, má-li vzhledem k okolnostem případu nebo vzhledem k poměrům pachatele za to, že by použití trestní sazby

odnětí svobody trestním zákonem stanovené bylo pro pachatele nepřiměřeně přísné a že lze dosáhnout nápravy pachatele i trestem kratšího trvání.

Z názvu tohoto ustanovení „mimořádné snížení trestu odnětí svobody“ je zřejmé, že se nejedná o pravidelný postup soudu, a proto jej nemohou odůvodnit jen běžně se vyskytující skutečnosti ani přesvědčení soudu, že trest odnětí svobody uložený v mezích zákonné trestní sazby by byl pro pachatele příliš přísný (srov. přiměřeně rozhodnutí č. 24/1966-III. Sb. rozh. tr.). Použití § 58 odst. 1 tr. zákoníku je tedy výjimkou a musí být v každém případě pečlivě odůvodněno (srov. rozhodnutí č. I/1965 Sb. rozh. tr.).

Podle dikce ustanovení § 58 odst. 1 tr. zákoníku je pro mimořádně snížení trestu odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby nezbytné současně naplnění tří (kumulativních) podmínek: existence okolností případu nebo poměrů pachatele svědčících o tom, že použití normální (nesnížené) sazby trestu odnětí svobody by bylo pro pachatele nepřiměřeně přísné, a tedy přísnost trestu podle zákonné sazby, a to, že nápravy pachatele lze dosáhnout i trestem odnětí svobody kratšího trvání. U první z podmínek, tj. u okolností případu nebo poměrů pachatele, může být splněna každá z těchto alternativ zvlášť, anebo obě zároveň, vždy ovšem bude stačit alespoň jedna z nich.

Žádnou z těchto podmínek zákon výslovně neupravuje a vždy bude záležet na posouzení v každé věci, zda jde o naplnění souhrnu těchto okolností tak, že odůvodňují aplikaci uvedeného ustanovení. Pro aplikaci § 58 odst. 1 tr. zákoníku je nutné respektovat výjimečný charakter tohoto ustanovení a používat ho jen v těch případech, kdy lze přesvědčivě dovodit splnění všech podmínek v tomto ustanovení uvedených a že se nejedná o souhrn jakýchkoliv polehčujících okolností, nýbrž jen takových, které se v dané kvalitě nebo kvantitě u konkrétního trestného činu běžně nevyskytují a výrazně snižují závažnost trestného činu. Jen takový souhrn může nabýt charakteru okolností výjimečných (např. věk blízký věku mladistvých, obviněný spáchal čin pod vlivem tíživých osobních nebo rodinných poměrů, které si sám nezavinil, k činu byl vyprovokován surovým násilným jednáním poškozeného apod.).

Dosavadní rozhodovací praxe soudů vymezila některá kritéria určující, které okolnosti případu lze považovat za ty, jež uvedené hledisko, při splnění dalších dvou, naplňují, a je vhodné připomenout, že okolnosti případu, jako je dobrovolná náhrada způsobené škody, upřímná lítost nad spáchaným trestným činem, vedení řádného života před činem, jsou polehčujícími okolnostmi ve smyslu § 41 tr. zákoníku, ke kterým soud přihlédne jako k okolnostem snižujícími závažnost trestného činu při výměře trestu, zpravidla v rámci příslušné trestní sazby. Tyto okolnosti lze považovat ve většině případů jen za obvyklé, nikoliv výjimečné okolnosti případu, které nemohou odůvodnit snížení trestu odnětí svobody pod dolní hranici sazby. Jen kdyby některé polehčující okolnosti, uvedené v § 41 tr. zákoníku, příp. jiné tam neuvedené okolnosti, byly tak intenzivní a tak závažné,

že by výjimečně snižovaly závažnost trestného činu, bylo by je možno posoudit jako okolnosti případu ve smyslu § 58 odst. 1 tr. zákoníku (např. by mohlo jít o zvlášť závažné polehčující okolnosti, uvedené v § 41 písm. e/ nebo g/ tr. zákoníku apod.). Samo doznání činu, lítost nad činem, předchází řádný život, náhrada škody apod. však zpravidla nebude za tyto možno považovat (srov. rozhodnutí č. II/1967 Sb. rozh. tr., s. 14 a 15). U trestného činu pohlavního zneužití (§ 187 odst. 1 tr. zákoníku) nelze okolnosti případu ve smyslu § 58 odst. 1 tr. zákoníku spatřovat v tom, že pachatel dítě mladší patnácti let pohlavně zneužil jiným způsobem než souloží (srov. rozhodnutí č. 5/1966 Sb. rozh. tr.). Lze je odůvodnit i okolnostmi, které jsou znakem příslušné skutkové podstaty spáchaného trestného činu, pokud jejich význam nebo intenzita naplnění výrazněji vybočují z obvyklých případů takových trestných činů a odůvodňují shovívavější postup při trestání. Nelze je však dovozovat pouze z mírnější alternativy, kterou byla naplněna určitá skutková podstata (srov. přiměřeně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 7. 2007, sp. zn. 6 Tdo 622/2007, uveřejněné v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, sešit 38, č. T 1020.). Nelze ani zásadně vyloučit, že by více okolností, které jinak samy o sobě jsou jen obecnými okolnostmi polehčujícími, ve svém souhrnu nabylo v konkrétním případě takového významu, že by je bylo možné hodnotit jako okolnosti případu ve smyslu § 58 tr. zákoníku (viz rozhodnutí č. 11/1968-I. Sb. rozh. tr.).

Za poměry pachatele podle § 58 odst. 1 tr. zákoníku o mimořádném snížení trestu odnětí svobody je možno považovat například to, že pachatel trpí vážnou chorobou, nebo je živitelem mnohočlenné rodiny, která je závislá na výdělku obžalovaného, apod.; nelze za ně však pokládat jeho dobrou pověst ani okolnost, že vedl řádný život a nebyl dosud soudně trestán (srov. rozhodnutí č. 35/1963 Sb. rozh. tr.). Lze za ně považovat i ty okolnosti, které nemají přímý vztah ke spáchanému trestnému činu, a které proto nebudou hodnoceny z hlediska povahy a závažnosti trestného činu, např. rodinné poměry pachatele, jeho zdravotní stav apod. (viz rozhodnutí č. 36/1963 Sb. rozh. tr.). Za takové okolnosti nelze považovat, že se pachatel k činu doznal, litoval ho a pomáhal ho objasnit. Poměry pachatele z tohoto hlediska může představovat např. situace pachatele, který skutečně pečuje o větší počet osob, odkázaných na něj svou výživou, nebo které jsou dokonce v jeho zvláštní péči, kdy nepřítomnost pachatele (který tyto povinnosti řádně plnil) v rodině po delší dobu by mohla ohrozit řádnou výživu a výchovu těchto osob (srov. rozhodnutí č. 19/1967, č. 52/1967 a č. 3/1970 Sb. rozh. tr.). I ve vážné chorobě pachatele je možné shledávat okolnost odůvodňující uložení trestu odnětí svobody pod dolní hranici zákonné trestní sazby, avšak jen za předpokladu, že vzhledem k této chorobě by výkon trestu uloženého v rámci trestní sazby byl pro pachatele zvlášť obtížný nebo by měl pro něho zvlášť nepříznivé následky (viz rozhodnutí č. 47/1974 Sb. rozh. tr.).

Přitom musí být jak u okolností případu, tak u poměrů pachatele vždy současně splněny i další zákonem stanovené předpoklady, totiž že s ohledem na ně by trest ukládaný v zákonné sazbě byl k těmto skutečnostem nepřiměřený a že nápravy pachatele se v daném případě dosáhne i trestem kratšího trvání (viz rozhodnutí č. I/1965, s. 9 a č. 24/1966-III. Sb. rozh. tr.). Závěr o nepřiměřené přísnosti trestu uloženého v rámci normální (nesnížené) sazby trestu odnětí svobody se musí opírat o zhodnocení okolností případu a poměrů pachatele, nestačí jen názor soudu o přílišné přísnosti trestní sazby a její dolní hranice (srov. rozhodnutí č. 12/1968 Sb. rozh. tr.).

Ze všech těchto skutečností, jak byly shrnuty, je nutné zdůraznit, že poměry či okolnosti spáchaného činu se musejí vyznačovat alespoň v nějakém směru neobvyklostí a výjimečností, která dostatečně odůvodňuje, že ani trest na samé dolní hranici trestní sazby není způsobilý vyjádřit jejich význam (srov. přiměřeně rozhodnutí č. 6/2014 Sb. rozh. tr.).

V přezkoumávané věci se však odvolací soud uvedenými kritérii neřídil, neboť v zásadě existenci podmínek § 58 odst. 1 tr. zákoníku vyvodil na podkladě okolností, jež soud prvního stupně zvažoval jako polehčující okolnosti podle § 41 tr. zákoníku, aniž by v potřebné míře rozlišil, že podle § 39 odst. 4, druhá věta, tr. zákoníku k okolnosti odůvodňující mimořádné snížení trestu odnětí svobody nelze přihlídnout jako k okolnosti polehčující. Odvolací soud však ani s nezbytnou pečlivostí neodůvodnil, v čem jsou poměry obviněného anebo okolnosti spáchaného trestného činu natolik mimořádné či výjimečné, že trest v dolní hranici zákonné trestní sazby, která v daném případě činí pět roků, by byl pro obviněného nepřiměřeně přísným. Svůj závěr založil jen na názoru o malé škodlivosti činu, když vzniklý následek nepovažoval za závažný, při čemž zcela podcenil, resp. nedoceníl, že oběť činu byla teprve pětiletá dívka.

K tomu považuje Nejvyšší soud za nutné uvést, že spáchání činu na dítěti mladším patnácti let je okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby podle odstavce 3 písm. a) § 185 tr. zákoníku, a proto ji nelze znovu hodnotit jako obecně přitěžující okolnost, která ovlivňuje výměru trestu v rámci této vyšší trestní sazby (§ 39 odst. 4 tr. zákoníku). O dvojí přičítání těžké okolnosti, která je znakem tzv. kvalifikované skutkové podstaty trestného činu okolnosti k tíži obviněného, však nejde, jestliže soud přihlíží k tomu, že oběť činu je dítě předškolního věku (např. pěti let a méně), V případě, že jde o dítě např. pod hranicí školního věku, je tím vyjádřena intenzita negativního důsledku činu, jíž se uvedená okolnost vymyká obecné okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby činu spáchaného na dítěti mladším patnácti let. Takový výrazně nízký věk dítěte odůvodňuje podstatně intenzivnější míru ohrožení, než s jakou je obecně spojován tento kvalifikační znak trestného činu (srov. rozhodnutí č. 45/1972-I. Sb. rozh. tr.). Proto v projednávané věci nebylo možné akceptovat paušální stanovisko odvolacího soudu, že k tíži obviněného nebylo při ukládání trestu možné zvažovat velmi

nízký věk nezletilé, ale naopak to, že sexuálním objektem činu obviněného se stala pětiletá dívka, je skutečností zvyšující společenskou škodlivost jeho činu. Nelze přehlédnout, že nejen podle trestního zákoníku, ale i podle Úmluvy o právech dítěte (čl. 16, 19), je nutné poskytovat zvýšenou ochranu práv malým dětem, jejichž nezralost, nesamostatnost, rozumová nevypěstlost, nedostatek fyzických či psychických schopností a závislost na dospělých osobách jim znemožňuje se účinně či dostatečně bránit právě proti takovým útokům a pro něž jsou důsledky činu o to závažnější.

Uvedenou okolnost tudíž odvolací soud zhodnotil nesprávně, neboť uvedené skutečnosti rozhodně nesvědčí ve prospěch obviněného, ale pro to, že jde o mimořádné a intenzivnější jednání, než které je obvyklé u znaku vymezeného v ustanovení § 185 odst. 3 tr. zákoníku. Proto bylo nutné nízký věk poškozené považovat za okolnost zvyšující škodlivost činu nad obvyklý rámec trestného činu znásilnění, jehož objektem dívky předškolního věku bývají zcela výjimečně.

Jako k okolnosti, která zvyšuje obecnou škodlivost činu, je nutné přihlížet i k prostředí a situaci, za níž se obviněný činu dopustil, neboť aby uspokojil svou sexuální potřebu, zneužil stísněného prostoru automobilu, v němž poškozená, jejíž otec automobil řídil a její starší sestra seděla na předním sedadle, usazená vedle obviněného, důvěřivě usnula na jeho nohách. Jeho jednání spočívalo v tom, že spící nezletilou během jízdy v osobním vozidle na zadním sedadle, se záměrem dosáhnout pohlavního vzrušení, osahával na konečnicku, čímž ji probudil, a přestože se začala bránit přetáčením z boku na bok, opětovně ji osahával v oblasti konečnicku a zevních rodidel.

Způsobený následek, spočívající v dopadu činu obviněného na poškozenou, který odvolací soud (shodně však se soudem prvního stupně) považoval za „relativně méně závažný, protože nešlo v životě nezletilé o traumatický zážitek se závažnějšími fyzickými nebo psychickými důsledky“, také nebylo možné s ohledem na zjištěné skutečnosti takto vyhodnotit. Ze souhrnu všech poznatků, které se k této okolnosti na podkladě spisu dají dovodit, nelze uzavřít, že by se jednoznačně jednalo o natolik mizivé dopady na osobnost nezletilé, jak odvolací soud vyhodnotil. Není totiž za daných souvislostí možné přehlížet reakce poškozené po činu, které byly zcela bezprostřední a okamžitě vypovídající o tom, že nezletilá chování obviněného pociťovala velmi negativně. Okamžitě své blízké informovala o tom, co se stalo, a nelze ani pominout, jakým způsobem své pocity a fyzické rozpoložení interpretovala, nehledě na to, že prožívala čin obviněného s bolestí konečnicku, o níž referovala nejen blízkým, ale i lékařce, která ji vyšetřovala. Nelze odhlédnout ani od toho, že pociťovala stud a ponížení, právě pro konkrétní praktiku, při níž jí obviněný prstem pronikl až do konečnicku, a pak ji touž rukou sahal po nahém tělíčku, což považovala za nečisté a odporné. Právě tyto skutečnosti měly nepříznivý vliv na její psychiku a je nutné je hod-

notit k tíži obviněného. Lze jen připomenout, že i sám odvolací soud připustil, že „nelze zcela vyloučit možné budoucí negativní dopady v životě poškozené“, což v zásadě svědčí o tom, že čin obviněného může mít na poškozenou neblahý vliv, jenž se projeví až v budoucnu, ač nyní nemusí být zcela zřejmý. Jde sice o závěr v jistém směru jednoznačně neprokázaný, neboť takový přímý důsledek aktuálně zjištěn nebyl, ale znalecký závěr, že prozatím v chování nezletilé není patrný, nemůže svědčit pro závěr o naplnění podmínky § 58 odst. 1 tr. zákoníku ve smyslu mimořádných a výjimečných okolností případu, aby bylo nutné s ohledem na tuto skutečnost obviněnému snižovat trest pod spodní hranici zákonem stanovené trestní sazby § 185 odst. 3 tr. zákoníku.

Způsob, jímž odvolací soud vyhodnotil poměry obviněného, není též možné považovat za výsledek objektivního posouzení se zřetelem na požadavky kladebné na tuto okolnost podmiňující užití ustanovení § 58 odst. 1 tr. zákoníku, protože v tom, že prognóza jeho resocializace je dobrá, jakož i že dlouhodobě žije v České republice, ač jeho rodina včetně nezletilého syna, na jehož výživu zasílá z platu jen částku velmi malou, žije na S., a že má problémy s placením hypotéky, nesvědčí o žádných mimořádně nepříznivých poměrech. Naopak z nich lze dovodit, že se obviněný pobytem mimo svou rodinu v jistém směru zbavuje odpovědnosti jak za výchovu syna, tak za tíži nedostatku finančních prostředků, kdy ve středu těchto problémů ponechává svou manželku. Navíc, jak soudy zjistily, je zdravý, netrpí žádným onemocněním, které by mu bránilo nést větší zátěž konkrétní zodpovědnosti, a nejsou na jeho straně ani žádné jiné mimořádné skutečnosti, které by jej oproti jiným obviněným při výkonu trestu odnětí svobody nejméně v trvání pěti let diskvalifikovaly.

Všechna takto rozvedená zjištění a konkrétně prokázané skutečnosti rozhodně nesvědčí o tom, že by byly naplněny podmínky vymezené v ustanovení § 58 odst. 1 tr. zákoníku, ale naopak svědčí ve prospěch závěrů, k nimž dospěl soud prvního stupně, který ustanovení § 58 odst. 1 tr. zákoníku neaplikoval a konstatoval, že pro takový postup neshledal v projednávané věci potřebné okolnosti.

Nejvyšší soud, když na základě výše rozvedených úvah a závěrů shledal, že dovolání nejvyššího státního zástupce je důvodné, zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 8. 2013, sp. zn. 10 To 47/2013, ve výroku o trestu, jakož i další rozhodnutí na zrušenou část rozsudku obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a Vrchnímu soudu v Praze přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Poskytnutí přiměřené lhůty k nastoupení trestu odnětí svobody, aby si odsouzený mohl obstarat své záležitosti podle § 321 odst. 2 tr. ř., je fakultativním postupem soudu v případě, že nejsou dány okolnosti, které její poskytnutí vylučují. Odsouzený, jemuž bylo ve výzvě podle § 321 odst. 1 tr. ř. uloženo, aby trest nastoupil ihned, se tudíž nemůže takové lhůty domáhat a tato okolnost jej nezbavuje povinnosti se výzvě podrobit.

Odsouzený je povinen respektovat výzvu k nástupu trestu odnětí svobody podle § 321 odst. 1 tr. ř. i v případě, že se před tím, než tuto výzvu obdržel, dověděl, že rozsudek, jímž mu byl trest, k nástupu do jehož výkonu je vyzván, zrušen v rámci souhrnného trestu za podmínek § 43 odst. 2 tr. zákoníku v jiné trestní věci. Takový účinek však nastane až tehdy, když uvedený zrušující rozsudek nabude právní moci a sám se stane vykonatelným. Do té doby vykonatelnost původního rozsudku není dotčena a obviněný je povinen respektovat povinnosti, které mu z takového rozsudku stále plynou; tím spíše je povinen nastoupit výkon trestu, k němuž byl řádně v souladu se zákonem, tj. na podkladě postupu soudu při splnění podmínek stanovených v § 321 tr. ř., vyzván.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 9. 2014,
sp. zn. 8 Tdo 942/2014,
ECLI:CZ:NS:2014:8.TDO.942.2014.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného K. H. proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 16. 12. 2013, sp. zn. 8 To 497/2013, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Okresního soudu Plzeň-město pod sp. zn. 10 T 83/2013.

Z o d ů v o d n ě n í:

Rozsudkem Okresního soudu Plzeň-město ze dne 23. 8. 2013, sp. zn. 10 T 83/2013, byl obviněný K. H. uznán vinným přečinem maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. f) tr. zákoníku, za což mu byl podle § 337 odst. 1 tr. zákoníku uložena trest odnětí svobody v trvání pěti měsíců, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařazen do věznic s ostrahou.

Krajský soud v Plzni jako soud odvolací rozsudkem ze dne 16. 12. 2013, sp. zn. 8 To 497/2013, z podnětu odvolání obviněného podle § 258 odst. 1 písm. b), d) tr. ř. zrušil uvedený rozsudek soudu prvního stupně a podle § 259 odst. 3 písm. a), b) tr. ř. znovu rozhodl tak, že obviněný se přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. f) tr. zákoníku,

jímž jej uznal vinným, dopustil skutkem popsaným tak, že obviněný v době od 16. 1. 2013 do 23. 1. 2013 v P. ani nikde jinde, aniž by mu v tom cokoliv bránilo, nenastoupil přes výzvu doručenou dne 16. 1. 2013 do výkonu trestu odnětí svobody, který mu byl uložen ve výměře šestnácti měsíců rozsudkem Okresního soudu v Tachově ze dne 29. 8. 2012, sp. zn. 2 T 112/2011. Obviněného odsoudil podle § 337 odst. 1 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání čtyř měsíců nepodmíněně s výkonem tohoto trestu ve věznici s ostrahou.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal obviněný prostřednictvím obhájkyň s odkazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. dovolání. Měl za to, že soudy dostatečně neobjasnily zavinění u přečinu podle § 337 odst. 1 písm. f) tr. zákoníku, který je úmyslným trestným činem. Absenci zavinění spatřoval v tom, že výzvu k nastoupení předmětného trestu převzal dne 16. 1. 2013, což bylo více než měsíc po tom, co mu v této výzvě byl stanoven termín nástupu trestu, a přitom již měl v ruce rozsudek Okresního soudu Plzeň-jih ze dne 12. 12. 2012, sp. zn. 1 T 36/2012, kterým byl zrušen trest, do něhož měl na základě uvedené výzvy nastoupit.

Obviněný zdůraznil, že jako osoba bez právního vzdělání v době převzetí předmětné výzvy předpokládal, že není povinen nastoupit do výkonu trestu, o němž věděl, že je nebo v nejbližších dnech bude zrušen, a to mimo jiné i proto, že věděl, že odvolání proti uvedenému rozsudku nebude podávat, a důvodně se domníval, že odvolání nepodá ani žádná další oprávněná osoba, a rozsudek Okresního soudu Plzeň-jih ze dne 12. 12. 2012, sp. zn. 1 T 36/2012, následně také nabyl právní moci dne 23. 1. 2013. Pokud bylo ve výzvě stanoveno, aby nastoupil trest „ihned po doručení“, soudy vycházely formálně z takto stanovené povinnosti, aniž braly v úvahu, že si před takto určeným dnem nástupu již nemá možnost vyřídit své osobní záležitosti s nástupem trestu spojené, k čemuž mu měla být stanovena přiměřená lhůta. Doručení výzvy do výkonu trestu, o němž věděl, že byl zrušen, bylo pro něj překvapením, neboť tento pravomocně uložený trest byl zrušen, a proto důvodně očekával, že mu k dodání do výkonu trestu nově uloženého bude zaslána nová výzva, v níž bude uvedena i jiná lhůta, do které bude povinen trest nastoupit. Postup soudů dovolatel označil za formalistický vzhledem k tomu, že je kriminalizováno jednání spočívající v nenastoupení trestu ihned po obdržení výzvy dne 16. 1. 2013, ačkoli od vyhlášení prvního rozsudku již uplynula doba pěti měsíců.

Vedle toho, že nebyla z uvedených důvodů naplněna subjektivní stránka předmětného přečinu, obviněný namítl, že se o tento přečin nemůže jednat i proto, že není dána ani potřebná společenská škodlivost. Na základě všech uvedených výhrad v závěru navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 16. 12. 2013, sp. zn. 8 To 497/2013, a zprostil jej obžaloby.

K dovolání obviněného se písemně vyjádřil státní zástupce působící u Nejvyššího státního zastupitelství, který shledal dostatečně objasněny všechny zna-

ky přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. f) tr. zákoníku, a proto argumentaci obviněného nepřisvědčil. Námitku o nenaplnění subjektivní stránky označil za nedůvodnou a ztotožnil se s názorem vysloveným odvolacím soudem v odůvodnění napadeného rozsudku. Důvodnou neshledal ani výhradu o nedostatku společenské škodlivosti činu, a proto navrhl dovolání jako zjevně neopodstatněné podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítnout.

Nejvyšší soud jako soud dovolací po zjištění, že dovolání obviněného je přípustné, bylo podáno osobou oprávněnou, v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit, shledal, že důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. byl uplatněn v souladu s jeho zákonným vymezením, neboť podle něj lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Jeho prostřednictvím lze tedy vytýkat, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoli o trestný čin nejde nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným.

Obviněný tomuto požadavku dostal, protože v zásadě odvolacímu soudu vytýkal nedostatky v posouzení subjektivní stránky přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. f) tr. zákoníku s tvrzením, že pokud byl v době, kdy obdržel výzvu k nástupu výkonu trestu, již uvedený trest zrušen jiným rozhodnutím, byť nepravomocným, nevěděl, že i přesto musí uvedený trest nastoupit.

Pro posouzení opodstatněnosti těchto námitek obviněného je nutné nejprve z obsahu vyžádaného spisového materiálu uvést následující rozhodné skutečnosti:

Ve věci Okresního soudu v Tachově, sp. zn. 2 T 112/2011, obviněný rozsudek ze dne 29. 8. 2012, jímž byl odsouzen mimo jiné k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání šestnácti měsíců, jenž nabyl právní moci dne 24. 10. 2012, převzal dne 15. 10. 2012. K nástupu trestu odnětí svobody uloženého tímto rozsudkem byl vyzván výzvou k nastoupení trestu s tím, že je povinen nastoupit trest nejpozději dne 10. 12. 2012 v době od 8.00 do 16.00 hodin ve V. P. a že v případě uplynutí zde stanovené lhůty je povinen nastoupit ihned po doručení této výzvy, a to pod pohružkou předvedení. Tuto výzvu vypracovanou dne 29. 11. 2012 obviněný převzal dne 16. 1. 2013. Z obsahu spisu však není zřejmé, z jakého důvodu ji obdržel s uvedeným časovým odstupem a navíc prostřednictvím policie, když je dokladováno jen právě toto jediné, navíc zdařilé doručení na adrese bydliště obviněného. Ve spise je založeno „Hlášení změn“, v němž V. P. již dne 14. 12. 2012 oznámila, že obviněný ve stanovené lhůtě výkon trestu nenastoupil. Dne 25. 1. 2013 byl vydán Příkaz k dodání do výkonu trestu odnětí svobody, jenž byl realizován dne 12. 2. 2013 (č. 1. 213 až 219 spisu Okresního soudu v Tachově, sp. zn. 2 T 112/2011).

Podle obsahu vyžádaného spisu Okresního soudu Plzeň-jih ve věci sp. zn. 1 T 36/2012 se v této trestní věci dne 12. 12. 2012 konalo hlavní líčení, jemuž obviněný nebyl osobně přítomen, ač k němu byl řádně předvolán (č. l. 399, 418). V jeho závěru byl vyhlášen rozsudek, jímž byl obviněný odsouzen k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání dvaceti šesti měsíců nepodmíněně a kterým byl současně zrušen výrok o trestu z rozsudku Okresního soudu v Tachově ze dne 29. 8. 2012, sp. zn. 2 T 112/2011. Předmětný rozsudek obviněný převzal dne 14. 1. 2013 (č. l. 429 verte) a právní moc u něj nastala dne 23. 1. 2013.

Podle výroku přezkoumávaného rozsudku odvolacího soudu byl obviněný uznán vinným činem, který odvolací soud oproti popisu učiněnému soudem prvního stupně nově upravil a vymezil jej tak, že obviněný v době od 16. 1. 2013 do 23. 1. 2013, aniž by mu v tom cokoliv bránilo, nenastoupil přes výzvu doručenou 16. 1. 2013 do výkonu trestu odnětí svobody, který mu byl uložen shora citovaným rozsudkem. Aby takto mohl skutek nově popsat, odvolací soud provedl důkazy ze spisů Okresního soudu v Tachově, sp. zn. 2 T 112/2011, a Okresního soudu Plzeň-jih, sp. zn. 1 T 36/2012, a zjistil, že dne 23. 1. 2013 byl pravomocně zrušen výrok o trestu, o jehož nenastoupení se jedná. Odvolací soud zdůraznil, že pokud okresní soud vydal příkaz k dodání do výkonu trestu, nebylo mu ještě známo, že k uvedenému zrušení trestu došlo. Dospěl proto k závěru, že dnem 23. 1. 2013, kdy zrušující rozsudek nabyl právní moci, pozbyly kroky Okresního soudu v Tachově k realizaci nástupu trestu obviněným právního podkladu. Z těchto důvodů páchání činu časově omezil na dobu od 16. 1. do 23. 1. 2013 a zmírnil v důsledku toho i trest. K námitce, že nebyla naplněna subjektivní stránka, konstatoval, že obviněný si byl vědom, že trest nastoupit má, a to nejenom v době, kdy výzvu obdržel, ale několik měsíců předtím, neboť si proti rozsudku Okresního soudu v Tachově odvolání nepodal. Později věděl, že uložený trest byl sice zrušen jiným rozsudkem, avšak byl mu uložen nepodmíněný souhrnný trest, a byl si vědom, že jej bude muset vykonat.

Nejvyšší soud k uvedeným zjištěním a vzhledem k námitkám obviněného připomíná, že přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. f) tr. zákoníku se dopustí ten, kdo maří nebo podstatně ztěžuje výkon rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu veřejné moci tím, že bez závažného důvodu nenastoupí na výzvu soudu trest odnětí svobody nebo se jiným způsobem neoprávněně brání nástupu výkonu tohoto trestu.

K naplnění skutkové podstaty přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. f) tr. zákoníku je nezbytné, aby rozhodnutí, kterým byl obviněnému uložen trest, k jehož maření výkonu nebo účelu má dojít, bylo pravomocné. Právní moc je objektivní okolností zakládající vykonatelnost rozhodnutí. Pro trestní řízení je institut právní moci a vykonatelnosti rozhodnutí upraven v § 139 tr. ř. To, zda je nutné respektovat rozhodnutí a plnit povinnosti z něj vyplývající, vychází z jeho vykonatelnosti, neboť jen rozsudek,

kteřý je vykonatelný, zakládá povinnost soudu nařídít ve smyslu § 321 odst. 1 tr. ř. jím uložený trest. Vykonatelnost rozsudku je jeho vlastností a nastává ve stejnou dobu, kdy se stane pravomocným. Právní moc je tedy nezbytným předpokladem vykonatelnosti, neboť zákon nezná žádný případ, kdy by rozsudek mohl být vykonán dříve, než nabude právní moci. Vykonatelností se rozumí skutečnost, že obsah rozsudku může být orgánem činným v trestním řízení vynucen proti tomu, komu rozsudek ukládá nějakou povinnost. Je třeba ji však odlišit od vlastního výkonu, tedy uskutečňování obsahu rozsudku. Rozsudek má být zásadně vykonán ihned, jakmile se stane vykonatelným (srov. Šámal, P. a kol. Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 1745). Výjimečně může vykonatelnost zaniknout, avšak jen je-li zrušen v rámci mimořádných opravných prostředků či rozhodnutím Ústavního soudu, u nichž zákon předpokládá odůvodněnou možnost změny pravomocného rozsudku (srov. § 265h odst. 3, § 275 odst. 4, § 282 odst. 3, § 366 odst. 3, § 367 písm. b/ tr. ř. apod., § 82 odst. 3 písm. a/ zák. o Ústavním soudu). U vykonatelného rozsudku, jímž byl uložen trest, zaniká však vykonatelnost uloženého trestu též tehdy, jestliže byl v jiné trestní věci za podmínek § 43 odst. 2 tr. zákoníku zrušen v rámci souhrnného trestu, podle něhož soud spolu s uložením souhrnného trestu zruší výrok o trestu uloženém pachateli rozsudkem dřívějším, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo tímto zrušením, pozbyla podkladu. Takový účinek však nastane až tehdy, když uvedený zrušující rozsudek nabude právní moci a sám se stane vykonatelným. Do té doby vykonatelnost původního rozsudku není dotčena a obviněný je povinen respektovat povinnosti, které mu z takového rozsudku stále plynou; tím spíše je povinen nastoupit výkon trestu, k němuž byl řádně v souladu se zákonem, tj. na podkladě postupu soudu při splnění podmínek stanovených v § 321 tr. ř., vyzván.

Obviněný v této věci nenastoupil do výkonu trestu na výzvu soudu, kterou soud učinil v souladu s § 321 odst. 1 tr. ř. Odsouzený je povinen výzvu uposlechnout. Soud není povinen obviněného vyzývat opakovaně a obviněný je povinen respektovat tu výzvu, již od soudu obdrží. Jestliže ji obviněný nerespektuje (vyjma případu § 322 nebo § 323 tr. ř.), následuje postup podle § 321 odst. 3 tr. ř., podle něž předseda senátu nařídí, aby byl do výkonu trestu dodán.

Pokud obviněný namítal, že nemohl nastoupit ihned dne 16. 1. 2013, tj. v den převzetí výzvy, protože neměl lhůtu k obstarání si svých věcí, je třeba uvést, že soud není povinen v každém případě (obligatorně) obviněnému ve výzvě k nástupu trestu poskytnout přiměřenou lhůtu, aby si mohl obstarat své záležitosti, neboť podle § 321 odst. 2 tr. ř. tak může učinit jen v případě, že nebylo-li z konkrétních skutečností zjištěno, že taková lhůta, která nesmí být delší než jeden měsíc ode dne, kdy nabylo právní moci rozhodnutí, bude obviněným respektována, a nebudou zjištěny okolnosti, které by tuto jistou benevolenci znemožnily,

např. když pobyt odsouzeného na svobodě je nebezpečný, nebo nevyplývá-li z jeho jednání nebo dalších konkrétních skutečností důvodná obava, že uprchne nebo se bude skrývat, a není tak dán důvod pro okamžité nařízení výkonu trestu odnětí svobody. Stanovení takové lhůty proto není povinností soudu, ale jen fakultativní možností, jak zajistit realizaci nástupu výkonu trestu, a pro obviněného tak není nárokem, jehož by se mohl domáhat. Pokud jde o výzvu k nástupu trestu, tato není rozhodnutím, které by bylo způsobitelné zasáhnout do základních práv obviněného, ale je určitým organizačně technickým opatřením soudu, které autoritativně a pravomocně nezasahuje do právní sféry obviněného, neboť přímo nevede ke vzniku, změně nebo zániku oprávnění, eventuálně povinnosti. Takovým autoritativním rozhodnutím je v daném případě příslušný rozsudek, kterým bylo rozhodnuto o vině a trestu (s nařízením výkonu trestu). Výzva slouží jen k tomu, aby obviněnému byly oznámeny bližší podmínky, za nichž má být „dobrovolně“ již uložená povinnost splněna (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 30. 7. 2014, sp. zn. IV. ÚS 1954/14).

Z těchto důvodů obviněnému v nástupu výkonu trestu na základě výzvy, kterou obdržel dne 16. 1. 2013, nebránilo, že již v té době uplynula lhůta, která mu pro obstarání osobních záležitostí byla v této výzvě stanovena, neboť podle obsahu uvedené výzvy byl v takovém případě do výkonu trestu povinen nastoupit „ihned“, tzn. v týž den, kdy tuto výzvu obdržel. Jestliže tak obviněný neučinil, naplnil po objektivní stránce znaky přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. f) tr. zákoníku, protože mařil a podstatně ztížil výkon pravomocného a stále vykonatelného rozsudku, jímž byl uvedený trest uložen, tím, že nenastoupil za soudem ve výzvě stanovených podmínek výkon trestu odnětí svobody.

K výše rozvedeným námitkám proti subjektivní stránce tohoto přečinu, jenž může být spáchán pouze úmyslným jednáním, je třeba uvést, že podle obsahu výše zmíněných spisů obviněný věděl o všech rozhodných okolnostech a byl povinen respektovat to, co mu soud v rámci výkonu v té době pravomocně nezrušeného rozsudku (Okresního soudu v Tachově ze dne 29. 8. 2012, sp. zn. 2 T 112/2011) uložil. Uvedený rozsudek byl v právní moci, a proto byl způsobitelný vyvolat v něm zamýšlené a předpokládané účinky, a obviněný si byl právě této okolnosti dostatečně vědom, neboť byl informován, jak nakonec i sám připustil, že nový zrušující rozsudek (Okresního soudu Plzeň-jih ze dne 12. 12. 2012, sp. zn. 1 T 36/2012) v právní moci nebyl.

Jeho opis obdržel dva dny před tím, než mu byla doručena výzva k nástupu původního trestu, a i když sám odvolání nemínil podat, stále mu k jeho podání lhůta běžela (osm dní od doručení). Navíc nebyl jedinou osobou oprávněnou podat proti němu opravný prostředek, neboť toto oprávnění příslušelo mimo jiné také státnímu zástupci, jehož odvolání by právní moc rozhodnutí posunulo podstatně dále do budoucnosti.

Ze všech těchto okolností plyne, že obviněný věděl, že je povinen výzvu k nástupu trestu respektovat. Obviněnému není dáno právo, aby sám posuzoval, kdy nastane právní moc či vykonatelnost soudního rozhodnutí, a proto nemůže sám právně účinně dovozovat důsledky, které jsou s tím spojeny. Tato úloha vždy přísluší pouze tomu orgánu státní moci, který takové rozhodnutí vydal.

Jestliže obviněný sám uvažoval o tom, že se nemusí předmětné výzvě za stávajících okolností podrobit, nelze z toho dovozovat, že by v takovém případě nebylo dáno jeho úmyslné zavinění, a to tím spíše, že se obviněný uvedeného přečinu nedopustil poprvé, a byl si tudíž velmi dobře vědom povinnosti nastoupit ve stanovené lhůtě výkon trestu a přizpůsobit tomu i svou osobní, rodinnou, pracovní situaci apod. a znal všechny důsledky, které, pokud se dobrovolně nepodrobí, nastanou.

II. Ze všech uvedených skutečností plyne, že obviněný věděl, že musí uvedený trest nastoupit, protože k tomu dostal příkaz na základě uvedené výzvy s přesně stanovenými podmínkami vycházejícími z jemu daného poučení. On však tyto podmínky nesplnil, ale sám, aby se jeho nástupu vyhnul, k tomu využil situace, že krátce před tím obdržel nepravomocný rozsudek, v němž byl obsažen uvedený výrok rušící § 43 odst. 2 tr. zákoníku výrok o trestu, o jehož nástup se jednalo. Věděl, že je nepravomocný, ale dovozoval, avšak pro futuro, podmínky, za nichž by tak učinit nemusel. Takové úvahy však obviněnému nepřislušely a byl povinen se podrobit výzvě a respektovat nařízení k nástupu výkonu trestu odnětí svobody. Byl tudíž ze všech jemu známých souvislostí srozuměn s tím, že když uvedený trest podle výzvy ihned nenastoupí, dopustí se přečinu, jenž mu je nyní kladen za vinu. Lze proto dovodit, že obviněný se projednávaného přečinu dopustil v nepřímém úmyslu podle § 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku.

Ze všech rozvedených důvodů Nejvyšší soud v postupu soudů nižších stupňů obviněným vytýkané pochybení neshledal, neboť obviněný nejen po objektivní stránce, proti které výslovně nebrojil, nýbrž i po stránce subjektivní naplnil znaky skutkové podstaty přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. f) tr. zákoníku, jímž byl zcela správně uznán vinným.

V dalším se Nejvyšší soud též zevrubně vypořádal s obecně a poněkud nekonkrétně uplatněnou námitkou, jíž se obviněný domáhal aplikace § 12 odst. 2 tr. ř. s odůvodněním, že nebyla dána potřebná společenská škodlivost jeho činu, a neshledal ji důvodnou. Dovolání jako zjevně neopodstatněné podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.

I. K rozlišování úmyslné a nedbalostní formy zavinění u trestných činů ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty podle § 156 a § 157 tr. zákoníku.

II. Jestliže pachatel měl na prodej a prodával alkohol nebezpečný lidskému zdraví, a to bez kontrolních pásek, porušil tak důležitou povinnost uloženou mu podle zákona ve smyslu § 156 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku a § 157 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku, neboť byť takové označení primárně slouží pro daňové účely, je současně i zárukou toho, že při výrobě nápojů z lihu byly dodrženy stanovené výrobní normy a postupy (srov. § 1 zákona č. 676/2004 Sb., o povinném značení lihu, ve znění účinném do 30. 11. 2013, nyní § 1 zákona č. 307/2013 Sb., o povinném značení lihu, ve znění pozdějších předpisů).

Tomuto postupu nebrání skutečnost, že k uvedenému porušení zákona se současně přihlíželo i z hlediska přečinu porušení předpisů o nálepkách a jiných předmětech k označení zboží podle § 244 odst. 1, alinea druhá, tr. zákoníku, neboť zákaz dvojího přičítání téže okolnosti platí jen při posuzování okolností v rámci skutkové podstaty téhož trestného činu.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2014,
sp. zn. 5 Tdo 1332/2014,
ECLI:CZ:NS:2014:5.TDO.1332.2014.1)

Nejvyšší soud k dovolání nejvyššího státního zástupce podaného v neprospěch obviněných B. T., roz. A., a T. H. T., proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. 5. 2014, sp. zn. 7 To 119/2014, který rozhodl jako soud odvolací v trestní věci vedené u Okresního soudu v Karviné pod sp. zn. 5 T 206/2013, zrušil rozsudek Krajského soudu v Ostravě a přikázal mu, aby věc obviněných znovu projednal a rozhodl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Okresního soudu v Karviné ze dne 19. 12. 2013, sp. zn. 5 T 206/2013, byli pod body 1. a 2. výroku o vině obvinění B. T. a T. H. T. uznáni vinnými zvláště závažným zločinem ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty podle § 156 odst. 1, odst. 2 písm. c), odst. 3 trestního zákoníku (zákona č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů, dále jen „tr. zákoník“) a přečinem porušení předpisů o nálepkách a jiných předmětech k označení zboží podle § 244 odst. 1, druhá alinea, tr. zákoníku. Za tyto trestné činy byla obviněná B. T. odsouzena podle § 156 odst. 3 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1

tr. zákoníku, k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 3 (tří) let. Podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku jí byl výkon tohoto trestu podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 5 (pěti) let. Podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku jí byl uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu podnikatelské činnosti v rámci uděleného živnostenského oprávnění s předmětem podnikání výroba, obchod a služby, neuvedené v přílohách č. 1 až 3 živnostenského zákona č. 355/1991 Sb., s oprávněním pro obor činnosti velkoobchod a maloobchod na dobu 5 (pěti) let. Obviněný T. H. T. byl odsouzen podle § 156 odst. 3 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 3 (tří) let. Podle § 81 odst. 1 tr. zákoníku a § 82 odst. 1 tr. zákoníku mu byl výkon tohoto trestu podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 5 (pěti) let. Podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku byl obviněnému uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu podnikatelské činnosti v rámci uděleného živnostenského oprávnění s předmětem podnikání výroba, obchod a služby, neuvedené v přílohách č. 1 až 3 živnostenského zákona č. 355/1991 Sb., s oprávněním pro obor činnosti velkoobchod a maloobchod na dobu 5 (pěti) let. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byla obviněným B. T. a T. H. T. uložena povinnost zaplatit na náhradu škody poškozeným K. B., trvale bytem R., B. 1566, okres K., částku 1000 Kč, Ing. V. F., trvale bytem P., B. 1619, okres K., částku 342 200 Kč, V. z. p. ČR, se sídlem D. 1404, P., částku 59 030 Kč, a Z. p. m. v. ČR, se sídlem K. 1441/46, P. 10, částku 42 366 Kč, a to rukou společnou a nerozdílnou. Podle § 229 odst. 2 tr. ř. byl poškozený K. B., trvale bytem R., B. 1566, okres K., odkázán se zbytkem nároku na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

Krajský soud v Ostravě, který projednal odvolání obviněných B. T., T. H. T. a státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Karviné jako soud odvolací, rozhodl rozsudkem ze dne 27. 5. 2014, sp. zn. 7 To 119/2014, tak, že z podnětu podaného odvolání obviněných B. T. a T. H. T. podle § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř. zrušil napadený rozsudek v celém rozsahu a podle § 259 odst. 3 tr. ř. nově rozhodl tak, že obvinění B. T. a T. H. T. se nově uznávají vinnými, že

obviněná B. T. jako osoba samostatně výdělečně činná v oboru velkoobchod a maloobchod, vykonávající tuto živnost v prodejně potravin B. T. v B., okr. K., na ul. S. 14, a její manžel, obviněný T. H. T., který jí v prodejně vypomáhal a spolu s ní i prodával sortiment prodejny nabízený, tedy i alkohol, poté, co z nezjištěných zdrojů mimo oficiální distribuční síť nikoli od výrobce či obchodníka oprávněného k obchodu s alkoholem získali alkoholické nápoje, které nebyly opatřeny kontrolními páskami, tedy v rozporu s ustanovením § 1, 2 a 3 zákona č. 676/2004 Sb., o povinném značení lihu, v platném znění, aby je nabízeli k prodeji ve své provozovně bez vystavení stvrzenky o prodeji – účtenky, kdy tyto lahve v prodejně umísťovali mimo prodejní část dozadu či pod pult, aby nebyly běžně viditelné, nerespektovali ustanovení § 10 odst. 1 písm. a), b), d) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně

a doplnění některých souvisejících zákonů, v platném znění, a čl. 14 a 18 nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 178/2002 ze dne 28. 1. 2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, ačkoliv věděli, že takto pokoutně získané alkoholické nápoje neopatřené kontrolními páskami mohou být nebezpečné, zdravotně závadné a ohrozit lidské zdraví, přesto

- v přesně nezjištěné době v druhé polovině měsíce srpna 2012, nejpozději však od 19. 8. 2012 prodali ve své prodejně potravin B. T. v B. na ul. S. 14, okr. K., Z. B., již zemřelý manželce K. B., několik lahví alkoholu o obsahu jednoho litru, a to značek Vodka Frederico, Rum Frederico, které nebyly opatřeny kontrolními páskami, kdy z části takto zakoupeného alkoholu připravila Z. B. tzv. domácí lihovinu – bowle, přičemž z lahve označené jako Vodka Frederico po úmrtí manželky, k němuž došlo dne 26. 8. 2012 nikoli v příčinné souvislosti s požíváním alkoholu, K. B. popíjel a následně zbytek alkoholu z této lahve přelil do menší lahve, tzv. plaskačky o objemu 0,1 litru, přičemž dne 13. 9. 2012 v ranních hodinách začal mít zdravotní obtíže v podobě rozostřeného vidění, kdy po návštěvě svého obvodního lékaře byl následně odeslán do B. městské nemocnice, kde byl vyšetřen, následně převezen do Městské nemocnice v O.-F., kde v jeho krvi byla zjištěna hladina metylalkoholu ve výši 980 mg/litr, přičemž hladina metylalkoholu v krvi v hodnotě nad 200 mg/litr je již považována za toxicou a již požitím 5 až 10 ml čistého alkoholu metanolu může dojít k vážnému poškození zraku až k trvalé slepotě a při dávce 30 ml již může nastat smrt, kdy v době od 13. 9. do 15. 9. 2012 se při hospitalizaci v Městské nemocnici O.-F. podrobil osmihodinové dialýze za účelem úpravy vnitřního prostředí organismu, přičemž prokázaná intoxikace metanolem s hladinou v krvi v hodnotě 980 mg/litr byla v době přijetí do nemocnice doprovázena metabolickou acidózou a pseudopapilitidou, kteréžto jsou ze soudně lékařského hlediska považovány za vážnou poruchu zdraví, které vytvářely reálný předpoklad pro ohrožení života či vznik závažných trvalých následků jako jsou slepota, neurologické a psychické poruchy, kdy k těmto závažným následkům nedošlo jen shodou šťastných okolností včetně včasné hospitalizace K. B. a účinnosti zavedené léčby, přičemž při zkoumání zajištěného vzorku lihoviny v lahvi označené jako Vodka Ferdinand o objemu 0,1 litru byl zjištěn obsah metanolu ve vzorku v hodnotě 161 ± 7 g, tj. 1158 ± 50 g/na jeden litr ethanolu o koncentraci 100 % objemových, tedy 20 % objemových jednotek metanolu, kdy tato hodnota metanolu ve vzorku je ve vyšším než přípustném množství stanoveném v nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 110/2008 o definici, popisu, obchodní úpravě, označování a ochraně zeměpisných označení lihovin,

- dne 6. 9. 2012 v odpoledních hodinách prodali ve své provozovně prodejny potravin B. T. v B. na ul. S. 14, okr. K., Ing. V. F. lahev alkoholu zn. Lašský rum o objemu 1 litr, která nebyla opatřena kontrolní páskou, a to za částku 80 Kč, kdy z této lahve vypil Ing. V. F. ještě téhož dne večer asi dva decilitry alkoholu

a ve dnech 7. 9. a 8. 9. 2012 dvakrát další dva decilitry – celkem tedy šest decilitrů, přičemž k večeru na sobě začal pociťovat problémy s ostrostí vidění, kdy druhého dne ráno již zjistil, že vidí jen mlhavě a pouze obrysy předmětů, následně byl odvezen do B. městské nemocnice, kdy mu při vyšetření krve byla zjištěna v této hladina metylalkoholu ve výši 200 mg/litr, přičemž právě hladina metylalkoholu v krvi v této výši je již považována za toxickou, kdy již po požití 5 až 10 ml čistého metanolu může dojít k vážnému poškození zraku a trvalé slepotě a při požití dávky kolem 30 ml může dojít ke smrti, poté byl Ing. V. F. převezen k hospitalizaci na oddělení JIP Městské nemocnice O.-F., kde pobýval od 9. 9. do 21. 9. 2012, přičemž u něj byla konstatována otrava metanolem doprovázená metabolickou acidózou a oboustrannou slepotou na podkladě pseudopapilitidy, kdy prokázanou intoxikací metanolem byla zjištěna ztráta zraku – slepota trvalého charakteru na podkladě toxického poškození očního nervu, kterýžto stav ze soudně lékařského hlediska vytvářel reálný předpoklad pro ohrožení života, přičemž k tomuto následku nedošlo jen shodou šťastných okolností včetně včasné hospitalizace a účinnosti zavedené léčby, přičemž při zkoumání zajištěného vzorku lihoviny v lahvi označené jako Lašský tuzemák o objemu 1 litru o deklarovaných 40 % objemových jednotek alkoholu (etanolu) byl zjištěn obsah metanolu ve vzorku v hodnotě 146 ± 4 g, tj. 864 ± 24 g na jeden litr ethanolu o koncentraci 100 % objemových, tedy 18 % objemových jednotek metanolu, kdy tato hodnota metanolu ve vzorku je ve vyšším než přípustném množství stanoveném v nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 110/2008 o definici, popisu, obchodní úpravě, označování a ochraně zeměpisných označení lihovin,

čímž spáchali obviněná B. T. přečin ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty z nedbalosti podle § 157 odst. 1, odst. 2 písm. b), odst. 3 písm. b) tr. zákoníku a přečin porušení předpisů o nálepkách a jiných předmětech k označení zboží podle § 244 odst. 1, druhá alinea, tr. zákoníku a obviněný T. H. T. přečin ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty z nedbalosti podle § 157 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku a přečin porušení předpisů o nálepkách a jiných předmětech k označení zboží podle § 244 odst. 1, druhá alinea, tr. zákoníku.

Za tyto trestné činy byla obviněná B. T. nově odsouzena podle § 157 odst. 3 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 1 (jednoho) roku a 8 (osmi) měsíců. Podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku jí byl výkon tohoto trestu podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 3 (tří) let. Podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku byl obviněný uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu podnikatelské činnosti v rámci živnostenského oprávnění s předmětem podnikání výroba, obchod a služby, neuvedené v přílohách č. 1 až 3 živnostenského zákona č. 455/1991 Sb., s oprávněním pro obor činnosti velkoobchod a maloobchod na dobu 4 (čtyř) let. Za uvedené trestné činy byl obviněný T. H. T. odsouzen podle § 244 odst. 1 tr. zákoníku

za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 1 (jednoho) roku. Podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku mu byl výkon tohoto trestu podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 3 (tří) let. Podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku mu byl uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu podnikatelské činnosti v rámci živnostenského oprávnění s předmětem podnikání výroba, obchod a služby, neuvedené v přílohách č. 1 až 3 živnostenského zákona č. 455/1991 Sb., s oprávněním pro obor činnosti velkoobchod a maloobchod na dobu 4 (čtyř) let. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byla obviněným B. T. a T. H. T. uložena povinnost zaplatit na náhradu škody poškozeným K. B., trvale bytem R., B. 1566, okres K., částku 1000 Kč, Ing. V. F., trvale bytem P., B. 1619, okres K. částku 342 200 Kč, V. z. p. ČR, se sídlem D. 1404, P., částku 59 030 Kč, Z. p. m. v. ČR, se sídlem K. 1441/46, P. 10, částku 42 366 Kč, a to rukou společnou a nerozdílnou. Podle § 229 odst. 2 tr. ř. byl poškozený K. B., trvale bytem R., B. 1566, okres K., odkázán se zbytkem nároku na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních. Odvolání státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Karviné bylo podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítnuto.

Proti uvedenému rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. 5. 2014, sp. zn. 7 To 119/2014, ve spojení s rozsudkem Okresního soudu v Karviné ze dne 19. 12. 2013, sp. zn. 5 T 206/2013, podal nejvyšší státní zástupce (prostřednictvím svého náměstka v souladu s § 8 odst. 1 písm. a/, odst. 2 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů) dovolání v neprospěch obviněných B. T. a T. H. T., přičemž dovolání podal do všech výroků rozsudku z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., neboť rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. 5. 2014, sp. zn. 7 To 119/2014, spočívá na nesprávném právním posouzení skutku.

Nejvyšší státní zástupce ve svém mimořádném opravném prostředku konkrétně uvedl, že okresní soud podle názoru krajského soudu pochybil, pokud jednání obviněných kvalifikoval jako zločin ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty podle § 156 odst. 1, odst. 2 písm. c), odst. 3 tr. zákoníku. Podle krajského soudu jednání obviněné T. skutkovou podstatu uvedeného zločinu nenaplňuje, když vykazuje znaky toliko nedbalostní formy daného deliktu, a sice přečinu ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty z nedbalosti podle § 157 odst. 1, odst. 2 písm. b), odst. 3 písm. b) tr. zákoníku. To platí i u obviněného T., jenž spáchal, podle krajského soudu, rovněž pouhý korespondující nedbalostní přečin, navíc mu, na rozdíl od obviněné T., nelze klást za vinu „porušení důležité povinnosti“, tzn. jeho jednání naplňuje znaky skutkové podstaty přečinu ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty z nedbalosti podle § 157 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku. Avšak právě zmíněným posunem v zaujaté právní kvalifikaci krajský soud pochybil. Stanovisko krajského soudu o naplnění pouhé nedbalostní formy příslušného deliktu neobstojí. Neobstojí ani názor, že obviněný T. svým jednáním neporu-

šil „důležitou povinnost“. Z hlediska tohoto dovolání je zaprvé podstatné, zda obvinění, když v rozporu s jiným právním předpisem měli na prodej potravin, jejichž požití je nebezpečné lidskému zdraví, činili tak úmyslně, nebo z nedbalosti. Podle nejvyššího státního zástupce tak činili úmyslně, protože byli s možností ohrožení lidského zdraví srozuměni. Obviněným se naproti tomu neklade za vinu srozumění s tím, že distribuují alkohol obsahující smrtící množství látky metanol, neboť v takovém případě by jejich jednání bylo třeba kvalifikovat jako přísněji trestný poruchový trestný čin. Skutková zjištění svědčí o úmyslném jednání obviněných, a to v podobě úmyslu nepřímého podle § 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku. Obvinění jednak věděli, že předmětné alkoholické nápoje pocházejí z nelegálních zdrojů mimo oficiální distribuční síť, nikoliv od oprávněného výrobce či obchodníka, a jednak těž věděli, že takto pokoutně získané alkoholické nápoje neopatřené kontrolními páskami mohou být nebezpečné, zdravotně závadné a mohou ohrozit lidské zdraví. Byli si tedy vědomi existence ohrožení lidského zdraví. Toto skutkové zjištění připouští jak nepřímý úmysl obviněných, tak i jejich vědomou nedbalost. Tyto formy zavinění se totiž v intelektuální složce shodují (věděni možnosti). Rozdíl mezi nimi spočívá v tom, že osoba jednající s vědomou nedbalostí spoléhá, že škodlivý následek (porucha či ohrožení právního statku) nenastane, kdežto při nepřímém úmyslu je srozuměna s tím, že tento následek nastane. Osoba jednající vědomě nedbale tedy ví, že může způsobit trestněprávně relevantní následek, nechce ho však způsobit ani s jeho způsobením není srozuměna. Spoléhá se naopak na to, že ho nezpůsobí. Ze skutkových zjištění obsažených v tzv. skutkové větě napadeného rozsudku, blíže rozvedených v jeho odůvodnění, však nelze dovodit existenci žádných konkrétních důvodů, na které by obvinění, doufajíce, že k trestněprávně relevantnímu následku nedojde, spoléhali. Jestliže nedbalost dovozuje krajský soud z toho, že se nepodařilo prokázat, jakým způsobem obvinění dotčený alkohol nabyli, jde o zjevnou nesprávnost, neboť z tzv. skutkové věty způsob nabytí alkoholu vyplývá. Výslovně se v ní totiž konstatuje, že obvinění nabyli alkohol pokoutně, resp. mimo oficiální distribuční síť. Ani další dva argumenty krajského soudu, tedy že obvinění alkohol z neoficiálních zdrojů prodávali několik let a nikdy se nic zlého nestalo a že k medializaci tzv. „metanolové kauzy“ došlo až posléze, nepředstavují ony konkrétní okolnosti, které by měly zabránit relevantnímu následku (ohrožení). Nejvyšší státní zástupce dále dodal, že bylo zjištěno, že alkohol pocházel ze zdrojů mimo oficiální distribuční síť, nikoliv od oprávněného výrobce či obchodníka. Alkohol byl tedy získán pokoutně, nebyl ani označen odpovídajícími páskami. Toho si byli obvinění vědomi. Věděli tedy, že obchodují s ilegálními alkoholickými nápoji nacházejícími se mimo legální distribuční síť alkoholu, že jde o alkohol pocházející ze zdroje, jehož kvalitu nebylo možno ověřit a jež nebyla nijak garantována, neboť při výrobě a distribuci ilegálního alkoholu neoznačeného nálepkami k označení zboží pro daňové účely a jeho

prodeji s cenou výrazně nižší, než je běžná cena lihovin na trhu, nejsou dodržovány a kontrolovány ze strany kompetentních státních orgánů výrobní normy a postupy pro výrobu lihovin a hygienické předpisy platné pro takovou výrobu. Je notorií, že takovýto ilegální alkohol potenciálně obsahuje zdraví škodlivé látky. Nejvyšší státní zástupce rovněž odkázal na závěry Nejvyššího soudu prezentované v rozhodnutí ze dne 15. 2. 1944, sp. zn. Rv II 530/43.

Nejvyšší státní zástupce rovněž zdůraznil, že je podstatné, zda „důležitou povinnost“ porušila pouze obviněná T., anebo kromě ní zároveň i obviněný T. Nejvyšší státní zástupce i v tomto směru neshledal závěry odvolacího soudu správné s tím, že podle jeho názoru postupoval správně okresní soud, když porušení důležité povinnosti shledal u obou obviněných, a to s odkazem na zákon o povinném značení lihu. Krajský soud pochybil, pokud dospěl k závěru, že uvedený zákon má význam pouze ve vztahu k přečinu porušení předpisů o nálepkách a jiných předmětech k označení zboží podle § 244 tr. zákoníku. Pokud obvinění alkohol získaný bez kontrolních pásek nabízeli k prodeji ve své prodejně, a to za nápadně nízkou cenu a bez vystavení stvrzenek, zároveň tak činili s vědomím, že pokoutně získané alkoholické nápoje neopátrané kontrolními páskami mohou být zdravotně závadné a lidskému zdraví nebezpečné, nejen že v rozporu s jiným právním předpisem uvedli do oběhu zboží bez kontrolních pásek k jeho označení pro daňové účely (přečin podle § 244 tr. zákoníku), nýbrž zároveň měli na prodej potravin, jejichž požití je nebezpečné lidskému zdraví (zločin podle § 156 tr. zákoníku), přičemž tímto činem (tím, že měli alkohol bez známek – správně zřejmě „bez kontrolních pásek“ – nebezpečný lidskému zdraví k prodeji) porušili důležitou povinnost uloženou jim podle zákona (povinnosti týkající se značení lihu podle citovaného zákona). Jednočinný souběh zde není vyloučen, což si zřejmě krajský soud plně neuvědomil, stejně jako, že účelem existence kontrolních pásek sloužících ke značení lihu nejsou výlučně jen účely daňové. Byť se jedná o účel primární, nelze přehlédnout ani sekundární účel těchto pásek, a sice to, že tyto kontrolní pásky do jisté míry garantují kvalitu a nezávadnost prodávaného alkoholického nápoje. Absence řádného označení kontrolními páskami bezprostředně s ohrožením lidského zdraví souvisí, resp. představuje jednu z jeho možných podmínek, neboť při výrobě a distribuci ilegálního alkoholu neoznačeného nálepkami k označení zboží pro daňové účely a jeho distribuci s cenou výrazně nižší, než je běžná cena lihovin na trhu, nejsou dodržovány a kontrolovány ze strany kompetentních státních orgánů výrobní normy a postupy pro výrobu lihovin a hygienické předpisy platné pro takovou výrobu. Proto není důvod omezovat povinnosti týkající se kontrolních pásek, resp. značení lihu výlučně ke skutkové podstatě přečinu podle § 244 tr. zákoníku.

Závěrem svého mimořádného opravného prostředku dovolatel navrhl, aby Nejvyšší soud v neveřejném zasedání, k jehož konání může přistoupit s ohledem na ustanovení § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř., podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. za pod-

mínky uvedené v § 265p odst. 1 tr. ř. zrušil rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. 5. 2014, sp. zn. 7 To 119/2014, jakož i všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a dále postupoval podle § 265l odst. 1 tr. ř. a přikázal věc Krajskému soudu v Ostravě, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Pokud by Nejvyšší soud shledal, že je v posuzované věci nutno rozhodnout jiným způsobem, než předpokládaným v § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř., vyjádřil nejvyšší státní zástupce i pro tento případ souhlas s projednáním věci v neveřejném zasedání.

Obvinění B. T. a T. H. T., jímž bylo dovolání nejvyššího státního zástupce doručeno ve smyslu § 265h odst. 2 tr. ř., se k němu do rozhodnutí Nejvyššího soudu nevyjádřili.

Nejvyšší soud jako soud dovolací nejprve v souladu se zákonem zkoumal, zda není dán některý z důvodů pro odmítnutí dovolání podle § 265i odst. 1 tr. ř., a na základě tohoto postupu shledal, že dovolání ve smyslu § 265a odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. ř. je přípustné, bylo podáno osobou oprávněnou (§ 265d odst. 1 písm. a/ tr. ř.), řádně a včas (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.) a splňuje náležitosti dovolání. Protože dovolání lze podat jen z důvodů taxativně vymezených v § 265b tr. ř., Nejvyšší soud dále posuzoval, zda nejvyšším státním zástupcem vznesené námitky naplňují jím tvrzený dovolací důvod, a shledal, že dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. byl uplatněn v souladu se zákonem vymezenými podmínkami. Následně se Nejvyšší soud zabýval důvodem odmítnutí dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř., tedy zda nejde o dovolání zjevně neopodstatněné, přičemž ani tento důvod pro odmítnutí dovolání neshledal. Vzhledem k tomu, že Nejvyšší soud neshledal ani jiné důvody pro odmítnutí dovolání nejvyššího státního zástupce podle § 265i odst. 1 tr. ř., přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost těch výroků napadeného rozhodnutí, proti nimž bylo toto dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadeným částem rozhodnutí předcházející. K vadám výroků, které nebyly dovoláním napadeny, Nejvyšší soud přihlížel, jen pokud by mohly mít vliv na správnost výroků, proti nimž bylo podáno dovolání.

Nejvyšší státní zástupce uplatnil dovolací důvod uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., v němž je stanoveno, že tento důvod dovolání je naplněn tehdy, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. V rámci takto vymezeného dovolacího důvodu je možné namítat buď nesprávnost právního posouzení skutku, tj. mylnou právní kvalifikaci skutku, jak byl v původním řízení zjištěn, v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva, anebo vadnost jiného hmotně právního posouzení. Z toho vyplývá, že důvodem dovolání ve smyslu tohoto ustanovení nemůže být samotné nesprávné skutkové zjištění, a to přesto, že právní posouzení (kvalifikace) skutku i jiné hmotně právní posouzení

vždy navazují na skutková zjištění vyjádřená především ve skutkové větě výroku o vině napadeného rozsudku a blíže rozvedená v jeho odůvodnění. V rámci dovolání podaného z důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je možné na skutkový stav poukázat pouze z hlediska, zda skutek nebo jiná okolnost skutkové povahy byly správně právně posouzeny, tj. zda jsou právně kvalifikovány v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva. Nejvyšší soud je zásadně povinen vycházet ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, případně doplněných nebo pozměněných odvolacím soudem. V návaznosti na tento skutkový stav pak zvažuje hmotné právní posouzení, přičemž samotné skutkové zjištění učiněné v napadených rozhodnutích nemůže změnit, a to jak na základě případného doplňování dokazování, tak i v závislosti na jiném hodnocení v předcházejícím řízení provedených důkazů. To vyplývá také z toho, že Nejvyšší soud v řízení o dovolání jako specifickém mimořádném opravném prostředku, který je zákonem určen k nápravě procesních a právních vad rozhodnutí vymezených v § 265a tr. ř., není a ani nemůže být další (třetí) instancí přezkoumávající skutkový stav věci v celé šíři, neboť v takovém případě by se dostával do role soudu prvního stupně, který je z hlediska uspořádání zejména hlavního líčení soudem zákonem určeným a také nejlépe způsobilým ke zjištění skutkového stavu věci ve smyslu § 2 odst. 5 tr. ř., popř. do pozice soudu pojednávajícího řádný opravný prostředek, který může skutkový stav korigovat prostředky k tomu určenými zákonem (srov. § 147 až § 150 a § 254 až § 263 tr. ř. a taktéž přiměřeně např. usnesení Ústavního soudu ve věcech pod sp. zn. I. ÚS 412/02, III. ÚS 732/02, III. ÚS 282/03 a II. ÚS 651/02, dále např. usnesení Ústavního soudu ze dne 22. 7. 2008, sp. zn. IV. ÚS 60/06). V té souvislosti je třeba zmínit, že je právem i povinností nalézacího soudu hodnotit důkazy v souladu s ustanovením § 2 odst. 6 tr. ř., přičemž tento postup ve smyslu § 254 tr. ř. přezkoumává odvolací soud. Zásah Nejvyššího soudu jako dovolacího soudu do takového hodnocení přichází v úvahu jen v případě, že by skutková zjištění byla v extrémním nesouladu s právními závěry učiněnými v napadeném rozhodnutí (viz např. náleží Ústavního soudu ze dne 17. května 2000, sp. zn. II. ÚS 215/99, uveřejněný pod č. 69 ve sv. 18 Sb. nál. a usn. ÚS ČR, nebo náleží Ústavního soudu ze dne 20. června 1995, sp. zn. III. ÚS 84/94, uveřejněný pod č. 34 ve sv. 3 Sb. nál. a usn. ÚS ČR; dále srov. rozhodnutí pod sp. zn. III. ÚS 166/95 nebo III. ÚS 376/03). Zásah do skutkových zjištění je dále v rámci řízení o dovolání přípustný jen tehdy, učinil-li dovolatel extrémní nesoulad předmětem svého dovolání (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 8. 2006, sp. zn. 8 Tdo 849/2006). K extrémnímu nesouladu mezi provedenými důkazy a učiněnými skutkovými zjištěními srov. také např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2010, sp. zn. 7 Tdo 448/2010, usnesení Ústavního soudu ze dne 23. 11. 2009, sp. zn. IV. ÚS 889/09, nebo rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 23. 9. 2005, sp. zn. III. ÚS 359/05. Právě z těchto hledisek se Nejvyšší soud zabýval některými skutkovými otázkami a hodnocením důkazů jak ze strany

nalézacího, ale zejména odvolacího soudu ve vztahu k právnímu posouzení jednání obviněných B. T. a T. H. T., a to z hlediska posouzení jejich jednání jako úmyslného zvláště závažného zločinu ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty podle § 156 odst. 1, odst. 2 písm. c), odst. 3 tr. zákoníku nebo přečinu ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty z nedbalosti podle § 157 odst. 1, odst. 2 písm. b), odst. 3 písm. b) tr. zákoníku (u obviněné B. T.), resp. podle § 157 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku (u obviněného T. H. T.), a to s přihlédnutím k naplnění znaku porušení důležité povinnosti vyplývající pro ně podle zákona, popř. vyplývající pro ně z jejich povolání.

Obvinění B. T. a T. H. T. byli soudem prvního stupně uznáni vinnými zvláště závažným zločinem ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty podle § 156 odst. 1, odst. 2 písm. c), odst. 3 tr. zákoníku a přečinem porušení předpisů o nálepkách a jiných předmětech k označení zboží podle § 244 odst. 1, druhá alinea, tr. zákoníku.

Trestného činu ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty podle § 156 odst. 1, odst. 2 písm. c), odst. 3 tr. zákoníku se měli obvinění dopustit tím, že v rozporu s jiným právním předpisem měli na prodej potravin, jejichž požití nebo užití k obvyklému účelu je nebezpečné lidskému zdraví, porušili takovým činem důležitou povinnost uloženou jim podle zákona, a způsobili takovým činem těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob. Pojmem „má na prodej“ se rozumí, že pachatel přechovává závadné potraviny nebo jiné předměty za účelem prodeje. Na formě prodeje nezáleží. Může, ale nemusí jít ani o legální prodej. Nevyžaduje se ani soustavnost jednání, postačí i jen ojedinělý případ, byť zpravidla půjde o více případů. Nebezpečnost potravin nebo jiných předmětů pro lidské zdraví je třeba posuzovat vždy v souvislosti s obvyklým účelem jejich požívání nebo jiného užívání. Potravinami se rozumí veškeré poživatiny (jídla a nápoje), ať jsou zpracované nebo nezpracované (syrové), i přísady do poživatin (např. koření). Nebezpečnost může být v potravině samé nebo v nevhodnosti zpracování. Jde o úmyslný ohrožovací trestný čin. K ohrožení zde dochází již tím, že pachatel má na prodej potravin či jiné předměty, jejichž požití nebo užití k obvyklému účelu je nebezpečné lidskému zdraví. Nevyžaduje se, aby byly skutečně prodány. Za porušení důležité povinnosti vyplývající ze zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uložené podle zákona je třeba považovat porušení některé z mnoha možných důležitých povinností, které mají vztah k ochraně zdraví lidí. Aby bylo možné uznat, že jde o porušení důležité povinnosti vyplývající ze zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uložené podle zákona, musí soud zjistit, že mezi porušením této povinnosti a následkem trestného činu je příčinná souvislost. Ve vztahu k této okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby postačí ve smyslu § 17 písm. b) tr. zákoníku nedbalost. Těžkou újmu na zdraví, která zde musí nastat u nejméně dvou osob, je vážná porucha zdraví nebo jiné vážné onemocnění, jestliže odpovídá jednomu

z taxativně uvedených typů vymezených v § 122 odst. 2 písm. a) až i) tr. zákoníku. Také ve vztahu k této okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby podle odst. 3 § 156 tr. zákoníku postačí ve smyslu § 17 písm. a) tr. zákoníku nedbalost.

Trestného činu porušení předpisů o nálepkách a jiných předmětech k označení zboží podle § 244 odst. 1, druhá alinea, tr. zákoníku se měli obvinění dopustit tím, že v rozporu s jiným právním předpisem uvedli do oběhu zboží bez kontrolních pásek k jeho označení pro daňové účely. Kontrolními pásky k označení zboží pro daňové účely se míní především kontrolní pásky určené ke značení lihu, ale i jakékoli jiné kontrolní pásky, které budou v budoucnu použity pro daňové účely. Kontrolní páskou je tedy páska určená ke značení lihu, který je na daňovém území České republiky vyroben nebo na daňové území České republiky dovezen (srov. § 2 písm. q/ zákona č. 676/2004 Sb., o povinném značení lihu a o změně zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů – dále jen „zákon č. 676/2004 Sb., o povinném značení lihu“). Podle § 3 zákona č. 676/2004 Sb., o povinném značení lihu a o změně zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, lih ve spotřebitelském balení vyrobený na daňovém území České republiky nebo na toto území dovezený musí být označen kontrolní páskou, nestanoví-li tento zákon jinak. Za uvádění do oběhu se považuje především prodej zboží bez nálepek, kontrolních pásek nebo jiných předmětů k jeho označení pro daňové účely, ale může to být i jakékoli jiné uvádění na trh, např. výměna za jiné zboží nebo i darování prodejci, který pak zboží bez nálepek dále prodává či jiným způsobem rozšiřuje mezi zákazníky. Uváděním do oběhu není jen prodej konečnému spotřebiteli, ale i převod takového zboží od výrobce na velkoobchodníka, neboť již tím výrobek obíhá na trhu, kterým se míní nejen trh maloobchodní, ale i velkoobchodní. Trestný čin podle § 244 odst. 1 tr. zákoníku je v alinea druhá trestným činem úmyslným, který musí zahrnovat všechny znaky zde uvedené.

Nalézací soud v odůvodnění svého rozsudku uvedl, že obvinění poté, co z nezjištěného zdroje mimo oficiální prodejní a distribuční síť nabyli láhve s alkoholem neopatřené kontrolními páskami, tedy porušili ustanovení § 10 odst. 1 písm. a), b) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, a čl. 14 a 18 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 178/2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, tedy získali potraviny zdravotně závadné, jejichž uvádění do oběhu je zakázáno, přičemž tím, že nabízené láhve alkoholu nebyly opatřeny kontrolními páskami, porušili ustanovení § 1 a § 2 zákona č. 676/2004 Sb., o povinném značení lihu, kdy tento alkohol nabízeli k prodeji ve své prodejně za nápadně výhodnou cenu a bez vystavení stvrzenek o prodeji, tedy účtenek, přičemž ve dvou případech prodali takovýto závadový alkohol jednak manželce poškozeného svědka K. B. a jednak poškozenému svědkovi Ing. V. F., kdy poté, co oba alkohol konzumovali, nastaly

u nich velmi závažné zdravotní potíže spojené převážně s problémy se zrakem a oba, když navštívili lékaře, byli okamžitě hospitalizováni v nemocnici, a to na oddělení JIP, neboť v jejich krvi byla zjištěna hladina metanolu ve výši, která se blížila, resp. několikanásobně převyšovala normu, která je již ze soudně lékařského hlediska považována za toxickou, kdy za toxickou se považuje hladina 200 mg/l krve. Obvinění si byli vědomi toho, že prodávají nekolikovaný alkohol, tedy alkohol, který nepochází od osoby, která má statut výrobce nebo velkoprodávce alkoholických nápojů, a tedy si museli být vědomi toho, že alkohol, který prodávají, nemusel projít klasickou výrobou a může být potencionálně zdravotně závadný a škodlivý, tedy, že jeho prodejem mohou ohrozit život a zdraví konzumentů tohoto alkoholu. Oba obvinění jsou usvědčováni výpověďmi poškozených svědků K. B. a Ing. V. F., kteří shodně potvrdili, že závadný alkohol koupili v prodejně obviněných. Obvinění alkoholické nápoje prodávali za velmi nízkou cenu, kdy lze důvodně předpokládat, že tento nakoupili za ještě nižší cenu, než za jakou tento prodávali, a proto si museli být vědomi toho, že alkohol nepochází od oficiálního výrobce nebo velkoprodávce a může být tedy závadný. Obvinění si museli být vědomi toho, že se svým jednáním dopouští trestného jednání, neboť obviněná byla v minulosti trestně stíhána pro přečin porušení předpisů o nálepkách a jiných předmětech k označení zboží podle § 244 odst. 1, alinea druhá, tr. zákoníku, kdy usnesením státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Karviné ze dne 16. 3. 2011, č.j. 2 Zk 74/2011-8, bylo podání návrhu na její potrestání podmíněně odloženo se stanovením šestiměsíční zkušební doby a následně dne 3. 11. 2011 bylo rozhodnuto o jejím osvědčení. Navíc v uváděné trestní věci bylo rozhodnuto o zabrání věci podle § 101 odst. 2 tr. zákoníku, a to cigaret a alkoholických nápojů neoznačených kontrolními páskami. Obžalovaný T. H. T. byl trestně stíhán v trestní věci Okresního soudu v Karviné vedené pod sp. zn. 5 T 75/2011, kdy rozsudkem Okresního soudu v Karviné ze dne 4. 10. 2011, č.j. 5 T 75/2011-226, který nabyl právní moci dne 29. 11. 2011, byl uznán vinným ze spáchání zločinu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání dvou let, jehož výkon byl podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání dvou let, a dále mu byl uložen trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, a to různých druhů cigaret a různých druhů alkoholu, který nabyt od neznámé osoby bez účetních dokladů a bez označení platnými a příslušnými kontrolními páskami. Z uvedeného vyplývá, že obvinění měli zkušenost s prodejem nekolikovaných cigaret a alkoholu (srov. str. 15 – 17 odůvodnění rozsudku nalézacího soudu).

Odvolací soud překvalifikoval zvláště závažný zločin ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty podle § 156 odst. 1, odst. 2 písm. c), odst. 3 tr. zákoníku u obviněné B. T. na přečin ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty z nedbalosti podle § 157 odst. 1, odst. 2 písm. b), odst. 3 písm. b) tr. zákoníku, kterého se měla dopustit tím, že z nedbalosti v rozporu

s jiným právním předpisem měla na prodej potravin, jejichž požití k obvyklému účelu je nebezpečné lidskému zdraví, porušila takovým činem důležitou povinnost vyplývající z jejího povolání a způsobila tímto činem těžkou újmu na zdraví. Jde o nedbalostní ohrožovací trestný čin. K ohrožení zde dochází již tím, že pachatel má na prodej potravin či jiné předměty, jejichž požití nebo užití k obvyklému účelu je nebezpečné lidskému zdraví. Nevyžaduje se, aby byly skutečně prodány. Pokud jde o způsobení těžké újmy na zdraví v důsledku porušení důležité povinnosti, tato zvláště přitěžující okolnost zde předpokládá jednak splnění podmínek stanovených v odstavci 2 písm. b), a to, že čin vymezený v odst. 1 byl spáchán proto, že pachatel porušil důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona, a současně způsobení tím těžké újmy na zdraví.

Odvolací soud překvalifikoval rovněž v případě obviněného T. H. T. zvláště závažný zločin ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty podle § 156 odst. 1, odst. 2 písm. c), odst. 3 tr. zákoníku na přečin ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty z nedbalosti podle § 157 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, kterého se měl dopustit tím, že z nedbalosti v rozporu s jiným právním předpisem měl na prodej potravin, jejichž požití k obvyklému účelu je nebezpečné lidskému zdraví, a způsobil takovým činem těžkou újmu na zdraví.

Odvolací soud potom v odůvodnění svého rozsudku uvedl, že obviněný sice v odvolání namítá, že v prodejně nepracoval, pouze pomáhal a za zboží neodpovídal, nicméně z výpovědi obou poškozených jednoznačně vyplývá, že levný alkohol bez kontrolní pásky a dokladu o zakoupení jim byl opakovaně prodáván nejen obviněnou, ale i obviněným. Prodejnu tak sice provozovala obviněná, ale o předmětném neoznačeném zboží obviněný věděl, nabízel ho, šel pro něho mimo prodejnu a následně i bez dokladu prodal. Jeho trestní odpovědnost je tak bez pochybností prokázána. Odvolací soud se neztotožnil se závěry okresního soudu ohledně subjektivní stránky. V tomto konkrétním případě se nepodařilo prokázat, jakým způsobem závadný alkohol obvinění nabyli. Naopak bylo prokázáno, že obvinění alkohol z neoficiálních zdrojů prodávali několik let, poškození si ho od nich opakovaně kupovali a nikdy nedošlo k žádné újmě. Navíc k prodeji předmětného alkoholu popsaného ve skutkové větě došlo před medializací případů, kdy došlo k úmrtí osob v důsledku intoxikace metanolem. Z uvedeného vyplývá, že obvinění s ohledem na nelegální zdroj a okolnosti prodeje, kdy měli láhve alkoholu mimo prodejnu a prodávali je za nižší cenu, věděli, že se může jednat o zdravotně závadný alkohol nebezpečný pro lidské zdraví, ale s ohledem na předchozí okolnosti bez přiměřených důvodů spoléhali na to, že ke škodlivému následku nedojde. Krajský soud proto dospěl k závěru, že obvinění se dopustili jednání popsaného ve skutkové větě, avšak subjektivní stránka byla naplněna ve formě vědomé nedbalosti podle § 16 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku (srov. str. 10 – 11 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu).

Nejvyšší soud přezkoumal oba rozsudky soudů nižších stupňů na podkladě předloženého spisového materiálu, přičemž se nejprve zabýval nejvyšším státním zástupcem namítanou formou zavinění ve vztahu k zvláště závažnému zločinu ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty podle § 156 odst. 1, odst. 2 písm. c), odst. 3 tr. zákoníku, resp. přečinu ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty z nedbalosti podle § 157 odst. 1, odst. 2 písm. c), odst. 3 písm. b) tr. zákoníku, a dospěl k následujícím zjištěním a z nich vyplývajícím závěrům. V projednávané trestní věci obviněných T. se jedná o trestný čin ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty, který je v trestním zákoníku rozlišen formou zavinění do dvou samostatných ustanovení, a to do ustanovení § 156 a § 157 tr. zákoníku. Jak již bylo shora konstatováno, nalézací soud kvalifikoval jednání obviněných T. jako úmyslný zvláště závažný zločin ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty podle § 156 odst. 1, odst. 2 písm. c), odst. 3 tr. zákoníku, zatímco odvolací soud kvalifikoval jednání obviněné B. T. jako přečin ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty z nedbalosti podle § 157 odst. 1, odst. 2 písm. b), odst. 3 písm. b) tr. zákoníku a jednání obviněného T. H. T. jako přečin ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty z nedbalosti podle § 157 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku. Odvolací soud nedbalostní formu zavinění obou obviněných odvodil ze skutkových zjištění spočívajících v tom, že se nepodařilo prokázat, jakým způsobem závadný alkohol obvinění nabyli, naopak bylo prokázáno, že obvinění alkohol z neoficiálních zdrojů prodávali několik let, poškození si ho od nich opakovaně kupovali a nikdy nedošlo k žádné újmě, k prodeji alkoholu došlo před medializací případů, kdy došlo k úmrtí osob v důsledku intoxikace metanolem. Z rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 6. 10. 2005, sp. zn. 8 Tdo 1161/2005, publikovaného pod č. T 848-II. v sešitě 21 Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, vyplývá, že při rozlišování mezi vědomou nedbalostí a nepřímým úmyslem je třeba hodnotit, zda důvody, pro které pachatel spoléhal, že nezpůsobí škodlivý následek, resp. účinek, mají charakter dostatečných důvodů. Při aplikaci na posuzovaný případ sehrály důležitou roli dva citované argumenty odvolacího soudu (několikaletý prodej alkoholu z neoficiálních zdrojů, aniž by se vyskytly jakékoliv problémy, a prodej v době před vypuknutím „metanolové aféry“ na podzim roku 2012), které lze z hlediska ustálené judikatury s přihlédnutím ke konkrétním skutkovým okolnostem tohoto případu považovat za požadované dostatečné důvody.

Především je třeba konstatovat, že z hlediska naplnění subjektivní stránky prodeje sice provozovala obviněná B. T., ale o předmětném neoznačeném zboží a všech souvisejících otázkách z hlediska jeho zavinění obviněný T. H. T. dobře věděl, a to přesto, že v průběhu trestního řízení namítal, že v prodejně nepracoval, pouze pomáhal a za zboží neodpovídal, nicméně z výpovědi obou poškozených jednoznačně vyplývá, že levný alkohol bez kontrolní pásky a dokladu o zakou-

pení jim byl opakovaně prodáván nejen obviněnou, ale i obviněným, který jim toto zboží nabízel, šel pro něho mimo prodejnu a následně i bez dokladu prodal. Vzhledem k tomu, že jsou obvinění manželé, obviněný pracoval v uvedené prodejně potravin na základě tohoto svazku. Na základě provedených důkazů, lze jednoznačně uzavřít, že oba poměry a sortiment své prodejny znali, byli si vědomi toho, že prodávají v prodejně nealkoholický alkohol, který nabyli pokoutným způsobem, a to bez dokladů a kolků, tedy museli si být vědomi toho, že jimi prodávané alkoholické nápoje mohou být závadné a také toxické. Na druhé straně však Nejvyšší soud považuje za podstatné pro posouzení subjektivní stránky jednání obviněné B. T. a obviněného T. H. T., že oba obvinění měli dlouhodobou zkušenost s prodáváním alkoholem, který nebyl označen kontrolními páskami, přičemž ovšem nikdy nezjistili, že by na základě takového alkoholu měly osoby, kterým ho prodali, jakékoli zdravotní potíže. Tomu odpovídají výpovědi poškozených, tj. K. B. (srov. č. 1. 612 p. v. spisu) a Ing. V. F. (srov. č. 1. 611 spisu), kteří u hlavního líčení vypovídali, že v prodejně obviněných nakupovali takový alkohol pravidelně, po dlouhou dobu a nikdy neměli žádné problémy na základě požitého alkoholu nakoupeného popsáním způsobem. Nejvyšší soud tak má za to, že tato skutková zjištění nevypovídají o srozumění obviněných T. s následkem jejich jednání, tedy že prodejem nealkoholického alkoholu způsobí poškozeným těžkou újmu na zdraví. Jen ze skutečnosti, že obvinění nakupovali alkoholické nápoje zřejmě pokoutně a neověřili si jejich nezávadnost, ještě nelze s potřebnou mírou jistoty usuzovat na to, že při jeho prodeji zvažovali a předpokládali možnost ohrožení lidského zdraví. Jelikož v posuzovaném případě nebyl objasněn zdroj závadných alkoholických nápojů (v tomto smyslu je třeba chápat vyjádření krajského soudu v odůvodnění jeho rozsudku), má Nejvyšší soud za předčasné konstatování ve skutkové větě výroku rozsudku odvolacího soudu, že obvinění nabyli alkohol mimo oficiální distribuční síť. Z odůvodnění obou rozhodnutí nižších soudů vyplývá jednoznačně, zda provedeným dokazováním bylo postaveno na jisto, zda zdroj dovolatelů stál mimo oficiální distribuční síť, byť skutková věta výroku o vině obou obviněných by takovému závěru mohla nasvědčovat, ale tato její část není podložena náležitým odůvodněním na základě provedených důkazů, tedy zatím je možno v dané věci jen uzavřít, že se nepodařilo objasnit výrobce lihovin ani jeho eventuální distribuční mezičlánek (obchodníka), neboť v tomto směru není nic podstatného uvedeno v odůvodnění rozsudků obou soudů nižších soudů. Za této důkazní situace, zejména když průmyslově vyráběný metanol je kapalina vzhledem i chutí podobná alkoholu a pokud ani na vyhotovení předmětných lahví nebylo nic nápadného s výjimkou chybějícího kontrolního pásku pro daňové účely (jak je patrné např. z protokolu o vydání věcí na č. 1. 421 spisu), nelze spekulovat o tom, nakolik si obvinění mohli být vědomi rizika zdravotní závadnosti alkoholických nápojů neopatřených kontrolními páskami s ohledem na skutečnost, že je získávali od zatím neznámého dodavatele. Obvinění proto sice věděli, že prodej

takto opatřeného alkoholu může porušit nebo ohrozit zájem na ochraně lidského zdraví, ale současně se mohli, byť bez přiměřených důvodů, spoléhat na to, že takové porušení nebo ohrožení nezpůsobí, neboť se mohli domnívat, že jimi prodávané lihoviny odpovídají požadavkům na výrobu lihovin, v čemž je mohl utvrzovat i fakt, že alkoholické nápoje prodávali již delší dobu, přičemž až do předmetných případů ze srpna a září roku 2012 nebyla zjištěna jejich zdravotní závadnost. Nabytí důvodných pochybností u obviněných nelze dovozovat ani z toho faktu, že alkohol distribuovali s cenou výrazně nižší, než je běžná cena lihovin na trhu, protože při prodeji nezdaněných alkoholických nápojů na tzv. černém trhu je logické, že cena je vždy nižší než při jejich legálním prodeji. Na srozumění obviněných nelze usuzovat ani z notoriety uváděné nejvyšším státním zástupcem v dovolání, že ilegální alkohol potenciálně obsahuje zdraví škodlivé látky. Ústavní soud totiž jednoznačně vyložil, že způsob argumentace konstatováním údajné notoriety je při dokazování zavinění v trestním řízení nepřijatelný (k tomu srov. přiměřeně nálezy Ústavního soudu ze dne 17. 6. 2004, sp. zn. IV. ÚS 37/2003, publikovaný pod č. 81 ve sv. 33 Sb. nál. a usn. ÚS ČR, nálezy Ústavního soudu ze dne 19. 6. 2014, sp. zn. III. ÚS 3255/13; dále viz i nálezy Ústavního soudu ze dne 1. 4. 2004, sp. zn. IV. ÚS 433/2002, uveřejněný pod č. 49 ve sv. 33 Sb. nál. a usn. ÚS ČR). Při úvaze o formě zavinění obviněných T. nelze odhlédnout ani od důležitých časových souvislostí ve vztahu k sérii otrav metanolem (methalkoholem), ke kterému došlo v České republice až v druhé polovině roku 2012, přičemž Policie České republiky zveřejnila první dva smrtelné případy takové otravy dne 6. 9. 2012 (http://www.denik.cz/z_domova/jedovaty-alkohol-zabil-tri-lidi-otravenych-pribyva-20120910.html; <http://cs.wikipedia.org>). Obvinění prodali alkohol obsahující metylalkohol poškozeným v prvním případě nejpozději do 19. 8. 2012 a ve druhém případě právě dne 6. 9. 2012, přičemž zatím z provedeného dokazování nevyplývá, že by to bylo až po tomto zveřejnění. Závěr o vědomé nedbalosti obviněných T. ve vztahu k ohrožení zájmu na ochraně lidského zdraví před závadnými potravinami a jinými předměty, který učinil odvolací soud, je tedy za stávajícího stavu dokazování důvodný a nevznikají o něm rozumné pochybnosti. Obvinění podnikali v oblasti nákupu a prodeje potravin a vědomě ve snaze dosáhnout vyšších zisků nakupovali alkoholické nápoje z neznámého zdroje bez zákonného označení, což znamená, že mohli předvídat ohrožení zdraví lidí lihovinami, na kterých chybělo označení kontrolními páskami, které však primárně slouží pro daňové účely, byť jsou současně i zárukou toho, že při výrobě nápojů z lihu byly dodrženy stanovené výrobní normy a postupy. Proto jestliže obvinění nezachovali potřebnou míru opatrnosti, svědčí to o jejich nedbalosti, nikoli o úmyslném ohrožení zdraví závadnými potravinami nebo jinými předměty.

Pokud jde o rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 1944, sp. zn. Rv II 530/43, na něž poukázal nejvyšší státní zástupce ve svém dovolání, Nejvyšší soud již ve svých dřívějších rozhodnutích zkonstatoval, že v citovaném rozhod-

nutí není řešena otázka konkrétní formy zavinění z hlediska trestní odpovědnosti pachatele za distribuci lihovin škodlivých pro zdraví lidí. Nejvyšší soud se v tomto rozhodnutí zabývá občanskoprávní odpovědností škůdce (hostinského) za újmu, kterou způsobil jinému podáním nápoje, o němž se domníval, že je nezávadný, a který obsahoval metylalkohol. Konkrétně pak v tomto rozhodnutí Nejvyšší soud posuzoval otázku, zda se může hostinský, který prodal zákaznici nápoj vyrobený z lihu zakoupeného na tzv. černém trhu, zprostit odpovědnosti za škodu, jež z toho vzešla, s poukazem na informaci o jeho údajné nezávadnosti, kterou získal od prodejce. Jak je patrné z odůvodnění citovaného rozhodnutí, Nejvyšší soud zde dovodil zavinění hostinského ve vztahu ke škodlivému následku i v uvedeném případě, a to s argumentem, podle něhož hostinský sice neměl podezření o obsahu metylalkoholu v lihu, ale měl je mít s ohledem na skutečnost, že věděl o tom, že líh procházel několika rukama a pochází z černého trhu. Nevyvinul tedy potřebnou opatrnost, kterou mu ukládá občanský zákoník, když se sám nepřesvědčil o údajné nezávadnosti lihu např. jeho chemickou zkouškou. Zde je ovšem třeba zmínit, že v posuzované trestní věci obviněných B. T. a T. H. T. byla posuzována jejich trestní odpovědnost, a nikoli odpovědnost za škodu. Přitom podle obecného občanského zákoníku z roku 1811, jehož se týká citovaný judikát ze dne 15. 2. 1944, sp. zn. Rv II 530/43, k odpovědnosti za škodu postačovalo zavinění z nedbalosti (srov. § 1295 obecného občanského zákoníku z roku 1811). Tomu ostatně odpovídá i výše uvedená formulace, že hostinský „nevyvinul potřebnou opatrnost“, která odpovídá skutečnosti, že i nyní se zavinění v trestním právu posuzuje s přihlédnutím k požadavku na dodržení potřebné míry opatrnosti, ovšem právě jen v případě zavinění z nedbalosti (viz např. Kratochvíl, V. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 292 až 300, Jelínek, J. a kol. Trestní právo hmotné. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, s. 222 až 228, Šámal, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 234 až 240, a rozhodnutí publikované pod č. 43/2002 Sb. rozh. tr.). Navíc zmíněné rozhodnutí, kterým argumentuje podané dovolání, nijak neřeší problematiku rozdílu mezi úmyslným zaviněním toho, kdo nezjistil metylalkohol v nabízených alkoholických nápojích, a jeho zaviněním z nedbalosti, ale zabývá se jen obecně otázkou zavinění (k tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2014, sp. zn. 5 Tdo 704/2014, a ze dne 25. 6. 2014, sp. zn. 5 Tdo 721/2014).

Následně se Nejvyšší soud zabýval námitkou dovolatele spočívající v tom, že „důležitou povinnost“ neporušila pouze obviněná T., ale rovněž i obviněný T. Podle nejvyššího státního zástupce postupoval správně okresní soud, když porušení důležité povinnosti shledal u obou obviněných, a to s odkazem na zákon o povinném značení lihu. Absence řádného označení kontrolními páskami bezprostředně souvisí s ohrožením lidského zdraví, resp. představuje jednu z jeho možných podmínek, neboť při výrobě a distribuci ilegálního alkoholu neozna-

čeného nálepkami k označení zboží pro daňové účely a jeho distribuci s cenou výrazně nižší, než je běžná cena lihovin na trhu, nejsou dodržovány a kontrolovány ze strany kompetentních státních orgánů výrobní normy a postupy pro výrobu lihovin a hygienické předpisy platné pro takovou výrobu. Proto není důvod omezovat povinnosti týkající se kontrolních pásek, resp. značení líhu výlučně ke skutkové podstatě přečinu podle § 244 tr. zákoníku.

Nalézací soud konkrétně podle výroku o vině svého rozsudku dovedl, že obvinění prodáváný alkohol získali z doposud nezjištěného zdroje mimo oficiální prodejní a distribuční síť, tedy od subjektu, který nemá statut obchodníka nebo výrobce alkoholu, nabyté láhve s alkoholem nebyly opatřeny kontrolními páskami, a tedy tímto svým jednáním porušili ustanovení § 10 odst. 1 písm. a), b) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, a dále čl. 14 a 18 nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 178/2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, obvinění tedy získali potraviny zdravotně závadné, jejichž uvádění do oběhu je zakázáno. Tím, že nabízené láhve obviněnými nebyly opatřeny kontrolními páskami, obvinění porušili ustanovení § 1 a § 2 zákona č. 676/2004 Sb., o povinném značení lihu, přičemž takto získaný alkohol nabízeli k prodeji ve své prodejně za nápadně výhodnou cenu a bez vystavení stvrzenek o prodeji, tedy účtenek, čímž porušili důležitou povinnost uloženou podle zákona. Vzhledem k tomu, že jsou obvinění manželé, tak obviněný T. H. T., který svou podnikatelskou činnost již ukončil v roce 2011, pomáhal v této prodejně potravin. Oba tedy poměry a sortiment své prodejny znali, byli si vědomi toho, že prodávají v prodejně nekolikovaný alkohol, který nabyli pokoutným způsobem, a to bez dokladů a kolků, tedy museli si být vědomi toho, že jimi prodávané alkoholické nápoje mohou být závadné a také toxické. Pro tyto skutečnosti svědčí také způsob prodeje nekolikovaného alkoholu, když tento byl uschován mimo prodejní část prodejny a byl přinášen ze zadní části prodejny až na žádost zákazníka, který měl zájem o levný alkohol (srov. str. 16 – 17 odůvodnění rozsudku nalézacího soudu).

Oproti tomu odvolací soud se neztotožnil s názorem okresního soudu, že oba obvinění svým jednáním porušili důležitou povinnost vyplývající pro ně podle zákona (správně uloženou jim podle zákona) ve smyslu § 156 odst. 2 písm. c) (příp. § 157 odst. 2 písm. b/) tr. zákoníku. Uvedený závěr okresní soud zdůvodnil tím, že důležitá povinnost uložená podle zákona je naplněna porušením zákona č. 676/2004 Sb., o povinném označení lihu, když alkohol získaný bez kontrolních pásek nabízeli k prodeji ve své prodejně za nápadně nízkou cenu a bez vystavení stvrzenek o prodeji. Odvolací soud připomněl, že základní skutková podstata obsahuje souhrn běžných znaků a kvalifikovaná pak mimo běžných znaků obsahuje navíc jeden nebo více kvalifikujících znaků, což má za následek použití vyšší trestní sazby. V tomto případě je zřejmé, že základní skutková podstata ve vztahu k § 156 tr. zákoníku (příp. § 157 tr. zákoníku) je naplněna

u obou obviněných tím, že v rozporu s obecným právním předpisem, zákonem č. 110/1997 Sb., měli na prodej potravin, jejichž užití k obvyklému účelu je nebezpečné lidskému zdraví, a podle krajského soudu, pokud by stejná ustanovení citovaného zákona měla vést k naplnění i kvalifikované skutkové podstaty, jednalo by se o přičítání rozhodného kvalifikačního momentu duplicitně a pro obviněné nepřiměřeně přísně. Okresní soud sice v této souvislosti poukazuje na zákon č. 676/2004 Sb., platný v předmětné době, nicméně je nutno uvést, že uvedený zákon má význam pro naplnění objektivní stránky skutkové podstaty přečinu podle § 244 tr. zákoníku a nikoli objektivní stránky trestného činu ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty ať již úmyslně, nebo z nedbalosti, neboť ne každá láhev bez kontrolní pásky musí být automaticky zdravotně závadná. Nelze proto dovést porušení důležité povinnosti uložené podle zákona, avšak u obviněné B. T., která se trestné činnosti dopustila jako osoba samostatně výdělečně činná v oboru velkoobchod a maloobchod, a to v prodejně potravin, kde vykonávala svoji živnost, lze dovést porušení důležité povinnosti, která má za následek nebezpečí pro lidské zdraví, vyplývající z jejího povolání (srov. str. 12 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu).

Nejvyšší soud k předestřeným závěrům odvolacího soudu podotýká, že uvedený soud pouze obecně odkazuje na živnostenské oprávnění a výkon povolání B. T., tedy na živnostenský zákon, aniž by blíže konkretizoval, která ustanovení uvedeného zákona dopadají na projednávaný případ (to pak vedlo i k tomu, že odvolací soud nezahrnul pod tento zákon rovněž obviněného T. H. T.). Přitom v tomto trestním řízení bylo prokázáno, že obviněná B. T. jako osoba samostatně výdělečně činná v oboru velkoobchod a maloobchod, vykonávající tuto živnost v prodejně potravin „B. T. v B.“, a její manžel, obviněný T. H. T., který v prodejně pracoval na základě manželského svazku s obviněnou B. T., společně prodávali sortiment prodejnou nabízený, tedy i alkoholické nápoje, které nebyly označeny kontrolami páskami ke značení lihu pro daňové účely, získávané od neznámé osoby v rámci svého podnikání, a to přestože věděli, že tyto lihoviny mohou obsahovat látky, které mohou způsobit ohrožení lidského zdraví, a takto jednali v rozporu se zákonnými předpisy upravujícími režim uvádění potravin do oběhu, a to ať už vnitrostátními, či nadnárodními. Obvinění konkrétně jednali v rozporu s předpisy a zákony týkajícími se potravin, zejména v rozporu s ustanovením § 10 odst. 1 písm. a), b) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, který mj. zakazuje uvádět do oběhu potravinu jiné než zdravotně nezávadné; dále v rozporu s čl. 14 nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 178/2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, a podle něž potravinu nesmí být uvedena na trh, není-li bezpečná, a v rozporu s čl. 18 téhož nařízení. Nejvyšší soud ve své ustálené judikatuře již dříve dovedl, že obvinění měli povinnost zachovat potřebnou míru opatrnosti a mohli předvídat ohrožení zdraví lidí lihovinami, na kterých chybělo označení

kontrolními páskami. Takové označení sice primárně slouží pro daňové účely, ale současně je i jistou zárukou toho, že při výrobě nápojů z lihu byly dodrženy stanovené výrobní normy a postupy (srov. str. 7 odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2014, sp. zn. 5 Tdo 704/2014). Z uvedeného se tedy podává, že kontrolními páskami jsou lihoviny označovány zejména z daňových účelů, ovšem současně vypovídají také o tom, že jsou jimi opatřeny produkty, které prošly státní kontrolou a nepředstavují tedy pro konzumenty žádné zdravotní riziko. Obvinění tedy rovněž jednali v rozporu se zákonem č. 676/2004 Sb., o povinném značení lihu, ve znění účinném do 30. 11. 2013, který v ustanovení § 1 stanovil povinnost značit líh ve spotřebitelském balení, vyrobený na daňovém území České republiky nebo na toto území dovezený, ale i podmínky nakládání s lihem včetně způsobu jeho značení a evidence, a výkon státní správy a kontroly nad dodržováním povinností stanovených tímto zákonem včetně sankcí za jejich porušení. Jestliže oba obvinění B. T. a T. H. T. podle skutkových zjištění učiněných soudy nižších stupňů nakládali s lahvemi plněnými alkoholem, byli zároveň povinni dodržovat všechny shora citované předpisy. Nalézací soud tedy nepochybil, jestliže porušení důležité povinnosti shledal u obou obviněných, a to s odkazem na mj. zákon č. 676/2004 Sb., o povinném značení lihu. Pokud tedy obvinění T. měli na prodej a prodávali alkohol bez kontrolních pásek nebezpečný lidskému zdraví, porušili tak důležitou povinnost uloženou jim podle zákona, tj. podle zákona č. 676/2004 Sb., o povinném značení lihu, a nikoliv jen blíže nespecifikované povinnosti vyplývající, a to pouze pro obviněnou B. T., ze živnostenského zákona, jak uváděl odvolací soud. Z těchto důvodů je třeba souhlasit s námitkou nevyššího státního zástupce, že absence řádného označení kontrolními páskami bezprostředně souvisí s ohrožením lidského zdraví, resp. představuje jednu z jeho možných podmínek, neboť při výrobě a distribuci ilegálního alkoholu neoznačeného nálepkami k označení zboží pro daňové účely a jeho distribuci s cenou výrazně nižší, než je běžná cena lihovin na trhu, nejsou dodržovány a kontrolovány ze strany kompetentních státních orgánů výrobní normy a postupy pro výrobu lihovin a hygienické předpisy platné pro takovou výrobu, a proto není důvod omezovat povinnosti týkající se značení líhu kontrolními páskami výlučně ke skutkové podstatě přečinu podle § 244 tr. zákoníku, kterým byli oba obvinění také uznáni vinnými, jak učinil v napadeném rozsudku odvolací soud. Byť je třeba s odvolacím soudem souhlasit, že nikoli každá láhev bez kontrolní pásky musí být automaticky zdravotně závadná, nelze přehlížet, jak již bylo uvedeno, že označení láhve kontrolní páskou zároveň dokládá legální nakládání s lihem včetně způsobu jeho evidence, a výkon státní správy a kontroly nad dodržováním povinností s tím souvisejících, a proto je i zárukou toho, že při výrobě nápojů z lihu byly dodrženy stanovené výrobní normy a postupy. Proto právě v porušení § 1, § 2 a § 3 zákona č. 676/2004 Sb., o povinném značení lihu, ve znění účinném do 30. 11. 2013, je třeba spatřovat porušení důležité

povinnosti uložené podle zákona ve smyslu § 157 odst. 2 písm. b), resp. odst. 3 písm. b) tr. zákoníku, a to sice v návaznosti na ustanovení § 10 odst. 1 písm. a), b), d) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, v platném znění, a čl. 14 a 18 nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 178/2002 ze dne 28. 1. 2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, jež mají význam zejména z hlediska naplnění znaku „v rozporu s jiným právním předpisem“ podle § 157 odst. 1 tr. zákoníku, avšak aniž by porušení těchto potravinářských předpisů bylo zvažováno při naplnění zvláště přitěžující okolnosti „porušení důležité povinnosti“ (a to s přihlédnutím k zákazu dvojího přičítání téže okolnosti)

Tomuto postupu nebrání skutečnost, že k uvedenému porušení zákona bylo současně přihlíženo i z hlediska přečinu porušení předpisů o nálepkách a jiných předmětech k označení zboží podle § 244 odst. 1, druhá alinea, tr. zákoníku, neboť zákaz dvojího přičítání téže okolnosti platí jen při posuzování okolností v rámci skutkové podstaty téhož trestného činu. Neuplatňuje se při úvahách o možnosti jednočinného souběhu trestných činů v tom směru, že okolnost, která je znakem jednoho ze sbíhajících se trestných činů, by nemohla zároveň podmiňovat použití vyšší trestní sazby u jiného sbíhajícího se trestného činu (srov. stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2001, sp. zn. Tpjn 300/2000, publikované pod č. 14/2002-II. Sb. rozh. tr.).

Krajský soud v Ostravě se navíc při zaujetí shora citovaného právního názoru ohledně naplnění znaku „porušení důležité povinnosti uložené podle zákona“ ve smyslu § 157 odst. 2 písm. b), resp. odst. 3 písm. b) tr. zákoníku, v případech obviněných T. odchýlil od své předchozí judikatury. Totožný senát 7 To Krajského soudu v Ostravě, byť v rozdílném složení, ale za stejného předsedy senátu, v obdobném případě, např. ve věci vedené pod sp. zn. 7 To 311/2013, v níž rozhodl rozsudkem ze dne 1. 10. 2013, u obviněného S. J. porušení důležité povinnosti uložené mu podle zákona dovodil. Senát 7 To Krajského soudu v Ostravě tedy ve dvou obdobných trestních kauzách rozhodl odlišně, aniž by současně tento svůj postup náležitě odůvodnil. Při takovém postupu senát 7 To Krajského soudu v Ostravě svým rozhodováním narušil požadavek předvídatelnosti meritorního rozhodnutí (k tomu srov. nález Ústavního soudu ze dne 24. 2. 2004, sp. zn. I. ÚS 654/03, uveřejněný pod č. 27 ve sv. 32 Sb. nál. a usn. ÚS ČR, a dále např. nález Ústavního soudu ze dne 4. 4. 2013, sp. zn. I. ÚS 3271/12; dále i nález Ústavního soudu ze dne 31. 7. 2008, sp. zn. I. ÚS 777/07, uveřejněn pod č. 134 ve sv. 50 Sb. nál. a usn. ÚS ČR, nebo nález Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2010, sp. zn. I. ÚS 2502/09, uveřejněn pod č. 52 ve sv. 56 Sb. nál. a usn. ÚS ČR).

Nejvyšší soud má tedy za to, že v případech obou obviněných B. T. a T. H. T. došlo k porušení důležité povinnosti uložené jim podle zákona, jak správně dovodil nalézací soud. V té souvislosti považuje Nejvyšší soud za nutné zdůraznit, že povinnost dodržovat shora konstatované zákony upravující uvádění

potravin do oběhu platily nejen pro B. T., která v předmětné prodejně potravin vykonávala svou živnost, ale stejně i pro obviněného T. H. T., který podle skutkových zjištění soudů obou nižších stupňů pracoval v této prodejně a spolu s ní i prodával sortiment prodejnou nabízený, tedy i alkoholické nápoje neznačené kontrolními páskami. Nejvyšší soud v tomto směru zejména opětovně odkazuje na ustanovení § 1 zákona č. 676/2004 Sb., o povinném značení lihu, ve znění účinném do 30. 11. 2013, který zejména stanoví podmínky nakládání s lihem včetně způsobu jeho značení a evidence a výkon státní správy a kontroly nad dodržováním povinností stanovených tímto zákonem. Z hlediska práce obviněného T. H. T. a jím prováděného prodeje neoznačených alkoholických nápojů v předmětné prodejně, Nejvyšší soud považuje za potřebné přiměřeně poukázat na občanskoprávní rozhodnutí vydaná před účinností nového občanského zákoníku (zákona č. 89/2012, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „občanský zákoník“), neboť k trestné činnosti posuzované v této trestní kauze došlo před jeho účinností, a to zejména na rozsudek Nejvyššího soudu SSR ze dne 23. 4. 1982, sp. zn. 2 Cz 13/82, publikovaný pod č. 16/1983 Sb. rozh. obč., a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 11. 2002, sp. zn. 22 Cdo 1174/2001 (publikovaný v časopise Soudní rozhledy č. 2/2003, str. 47). Ačkoliv předestřená judikatura upravuje zejména majetkové vztahy v rodině, zabývá se v té souvislosti rovněž společnou činností členů rodiny a jejich podílením se na vytváření trvalých hodnot vlastní prací v rámci rodinného podnikání. Na tomto základě je třeba dovodit rovněž u obviněného T. H. T. jeho podíl na fungování obchodu s potravinami, v němž prodával na základě manželského svazku s obviněnou B. T., tedy fakticky fungoval v předmětné prodejně jako spolupracující osoba (srovnej k tomu i daňové předpisy, které pojednávají o spolupracující osobě – viz zejména ustanovení § 7a a § 13 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění účinném do 31. 12. 2012), a proto i na něj dopadá povinnost respektovat zákony upravující uvádění potravin do oběhu, kterou však prodejem neznačených alkoholických nápojů porušil. Pouze pro úplnost Nejvyšší soud dodává, že dnes je již tato problematika upravena novým institutem občanského práva, kterým je rodinný závod. Podle § 700 občanského zákoníku se za rodinný považuje závod, ve kterém společně pracují manželé nebo alespoň s jedním z manželů i jejich příbuzní až do třetího stupně nebo osoby s manžely sešvagřené až do druhého stupně a který je ve vlastnictví některé z těchto osob. Tato úprava usiluje vyplnit prostor, kdy členové rodiny pro rodinný závod fakticky pracují, aniž se jejich práva a povinnosti spravují zvláště uzavřenou smlouvou (blíže srov. § 700 až § 707 občanského zákoníku, které však nelze aplikovat na projednávaný případ, neboť nebyly v době spáchání činů obviněných v účinnosti).

Z těchto důvodů Nejvyšší soud po přezkoumání věci shledal, že je naplněn dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., tedy že napadený rozsudek odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení skutku, resp.

jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Z tohoto důvodu Nejvyšší soud k podanému dovolání nejvyššího státního zástupce podle § 265k odst. 1 tr. ř. za podmínky § 265p odst. 1 tr. ř. zrušil rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. 5. 2014, sp. zn. 7 To 119/2014, podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. Krajskému soudu v Ostravě přikázal, aby věc obviněných B. T. a T. H. T. v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Toto rozhodnutí učinil v souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. v neveřejném zasedání, neboť vzhledem k charakteru vytknutých vad je zřejmé, že je nelze odstranit ve veřejném zasedání.

V novém řízení se Krajský soud v Ostravě vypořádá se všemi rozhodnými skutečnostmi a právními závěry, na které Nejvyšší soud shora poukázal, přičemž především znovu zejména posoudí, zda oba obvinění manželé B. T. a T. H. T. porušili důležitou povinnost uloženou jim podle zákona, tedy zda je na místě kvalifikovat jejich jednání mj. jako zločin ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty podle § 157 odst. 1, odst. 2 písm. b), odst. 3 písm. b) tr. zákoníku. V té souvislosti se také blíže vypořádá s tím, zda obvinění prodávané alkoholické nápoje získali „z nezjištěných zdrojů mimo oficiální distribuční síť nikoli od výrobce či obchodníka oprávněného k obchodu s alkoholem“, jak je uvedeno ve skutkové větě výroku o vině v rozsudku odvolacího soudu, a to vzhledem k tomu, že odvolací soud současně v odůvodnění svého rozsudku uvedl, že „v tomto konkrétním případě se nepodařilo prokázat, jakým způsobem závadný alkohol obvinění nabyli“, přičemž „naopak bylo prokázáno, že obvinění alkohol z neoficiálních zdrojů prodávali několik let ...“, a to s ohledem na námitky uplatněné nejvyšším státním zástupcem v dovolání. Pokud pak bude odvolací soud v novém rozhodnutí opět argumentovat i tím, že „k prodeji předmětného alkoholu popsaného ve skutkové větě došlo před medializací případů, kdy došlo k úmrtí osob v důsledku intoxikace metanolem ...“, je třeba, aby se vypořádal rovněž s tím, že Policie České republiky zveřejnila podle dostupných zdrojů první dva smrtelné případy takové otravy dne 6. 9. 2012 (http://www.denik.cz/z_domova/jedovaty-alkohol-zabil-tri-lidi-otravenych-pribyva-20120910.html; <http://cs.wikipedia.org>), přičemž obvinění prodali alkoholické nápoje obsahující metylalkohol poškozeným v prvním případě nejpozději do 19. 8. 2012, ale ve druhém případě právě dne 6. 9. 2012.

Nejvyšší soud již jen připomíná, že podle § 265s odst. 1 tr. ř. je odvolací soud vázán shora uvedenými právními názory, které vyslovil v tomto rozhodnutí Nejvyšší soud, a je povinen provést úkony a doplnění, jejichž provedení Nejvyšší soud nařídil. V neposlední řadě je nutno také zdůraznit, že při odůvodňování nového rozhodnutí je třeba postupovat důsledně v souladu s ustanovením § 125 odst. 1 tr. ř., resp. § 134 odst. 2 tr. ř. Z odůvodnění musí být patrné, jak se soud vypořádal s obhajobou, proč nevyhověl návrhům na provedení dalších důka-

---

zů a jakými právními úvahami se řídil, když posuzoval prokázané skutečnosti podle příslušných ustanovení zákona v otázce viny a příp. i trestu. Z rozhodnutí odvolacího soudu musí být také zřejmé, jak se v případě podání odvolání soud druhého stupně vypořádal s námitkami uplatněnými obviněným v odůvodnění podaného opravného prostředku ve vztahu k napadeným výrokům rozsudku soudu prvního stupně.

Jestliže v trestním řízení byli k podání jednoho znaleckého posudku přibráni nejméně dva znalci, zvyšuje se paušální částka nákladů trestního řízení stanovená podle § 1 vyhlášky č. 312/1995 Sb., kterou se stanoví paušální částka nákladů trestního řízení, ve znění pozdějších předpisů, o částku 7000 Kč (§ 3 písm. a/ citované vyhlášky). O stejnou částku (tj. pouze o částku 7000 Kč) se náklady stanovené podle § 1 této vyhlášky zvyšují i tehdy, byly-li ve věci podány dva znalecké posudky (popřípadě i více znaleckých posudků), přičemž k vypracování každého z nich byli přibráni nejméně dva znalci.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 10. 2014,
sp. zn. 3 Tz 45/2014,
ECLI:CZ:NS:2014:3.TZ.45.2014.1)

Nejvyšší soud ke stížnosti pro porušení zákona, kterou podala ministryně spravedlnosti České republiky ve prospěch obviněného J. V. proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 29. 10. 2013, sp. zn. 46 T 2/2013, vyslovil, že napadeným usnesením byl porušen zákon v ustanovení § 152 odst. 1 písm. e) tr. ř. a v § 3 písm. a) vyhl. Ministerstva spravedlnosti č. 312/1995 Sb. v neprospěch obviněného J. V., napadané usnesení zrušil a ve věci sám rozhodl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 28. 5. 2013, sp. zn. 46 T 2/2013, ve spojení s usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 9. 2013, sp. zn. 7 To 80/2013, byl obviněný J. V. uznán vinným ze spáchání zvlášť závažného zločinu vraždy podle § 140 odst. 1 tr. zákoníku, za což byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 14 (čtrnácti) let, pro jehož výkon byl zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou.

Usnesením Městského soudu v Praze ze dne 29. 10. 2013, sp. zn. 46 T 2/2013, bylo rozhodnuto podle § 152 odst. 1 písm. e) tr. ř. tak, že odsouzený J. V. je povinen nahradit České republice na účet Městského soudu v Praze náklady trestního řízení ve výši 20 000 Kč. Usnesení nabylo právní moci jeho vydáním, neboť zákon nepřipouští proti takovému usnesení stížnost.

Proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 29. 10. 2013, sp. zn. 46 T 2/2013, podala ministryně spravedlnosti České republiky podle § 266 odst. 1 tr. ř. stížnost pro porušení zákona ve prospěch obviněného J. V. Podle jejího názoru napadeným rozhodnutím došlo k porušení zákona v neprospěch obviněného v ustanovení § 152 odst. 1 písm. e) tr. ř. a v § 3 písm. a) vyhlášky

Ministerstva spravedlnosti č. 312/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška“).

Stěžovatelka ve svém mimořádném opravném prostředku především poukázala na ustanovení § 1 písm. c) a § 3 písm. a) vyhlášky.

Městský soud v Praze v předmětném usnesení správně uvedl, že podle § 1 písm. c) vyhlášky, kterou se stanoví paušální částka nákladů trestního řízení, náleží státu za toto řízení, které bylo vedeno před krajským soudem, paušální částka ve výši 6000 Kč. Nicméně poté chybně interpretoval § 3 vyhlášky, když konstatoval, že pokud byly vypracovány 2 znalecké posudky, k jejichž vypracování byli přibráni vždy nejméně dva znalci, zvyšují se náklady trestního řízení o 7000 Kč za každý takový znalecký posudek. Správná interpretace tohoto ustanovení je však taková, že se paušální částka (v tomto případě ve výši 6000 Kč) zvyšuje o částku 7000 Kč, jestliže byli v trestním řízení přibráni k podání znaleckého posudku (či znaleckých posudků) nejméně dva znalci. Jelikož byla naplněna pluralita znalců, a sice že byli přizváni nejméně dva znalci, měla být paušální částka 6000 Kč zvýšena o 7000 Kč, tudíž měly náklady trestního řízení správně činit 13 000 Kč. Vzhledem k tomu, že obviněnému byla uložena povinnost nahradit částku ve výši 20 000 Kč, tedy o 7000 Kč vyšší, nežli stanovuje zákon.

S odkazem na shora uvedené ministryně spravedlnosti navrhla, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil namítané porušení zákona, k němuž došlo v neprospěch obviněného, a aby podle § 269 odst. 2 tr. ř. napadené usnesení zrušil a dále zrušil i všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a dále postupoval podle § 271 odst. 1 tr. ř. a sám ve věci rozhodl.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 267 odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž byla stížnost pro porušení zákona podána, v rozsahu a z důvodů v ní uvedených, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející, a shledal, že zákon byl porušen.

Podle § 152 odst. 1 písm. e) tr. ř. byl-li obžalovaný pravomocně uznán vinným, je povinen nahradit státu paušální částkou ostatní náklady, jež nese stát.

Podle § 152 odst. 3 tr. ř. paušální částku uvedenou v odstavci 1 písm. e) stanoví obecně závazným právním předpisem Ministerstvo spravedlnosti.

Podle § 1 odst. 1 písm. c) vyhlášky paušální částka nákladů trestního řízení činí ve věcech, v nichž řízení v prvním stupni bylo vedeno před krajským soudem, 6000 Kč.

Podle § 3 písm. a) vyhlášky jestliže byl v trestním řízení podán znalecký posudek, zvyšuje se paušální částka nákladů trestního řízení stanovená podle § 1, byli-li přibráni k podání znaleckého posudku nejméně dva znalci, o částku 7000 Kč.

Jak vyplývá ze spisového materiálu, obviněný J. V. byl stíhán usnesením Policie České republiky Krajské ředitelství policie hl. města Prahy ze dne

12. 7. 2012, č.j. KRPA-88513/TČ-2012-000071, pro spáchání zvlášť závažného zločinu vraždy podle § 140 odst. 1, 3 písm. i) tr. zákoníku. Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 28. 5. 2013, sp. zn. 46 T 2/2013, ve spojení s usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 9. 2013, sp. zn. 7 To 80/2013, byl obviněný J. V. pravomocně uznán vinným ze spáchání zvlášť závažného zločinu vraždy podle § 140 odst. 1 tr. zákoníku a byl mu uložen trest odnětí svobody v trvání 14 (čtrnácti) let, pro jehož výkon byl zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou. V této trestní věci byly opatřením Policie ČR Krajské ředitelství policie hl. m. Prahy dne 20. 8. 2012, č.j. KRPA-88513/TČ-2012-000071, přibráni dva znalci z oboru zdravotnictví odvětví psychiatrie, psychologie, kteří příslušný znalecký posudek vypracovali. Dalším opatřením Policie ČR Krajské ředitelství policie hl. m. Prahy dne 12. 7. 2012, č.j. KRPA-88513/TČ-2012-000071, byli přibráni tři znalci z oboru zdravotnictví, odvětví soudní lékařství, kteří také příslušný znalecký posudek vypracovali.

Z obsahu přezkoumávaného spisu je zřejmé, že v této trestní věci byly vyhotoveny dva znalecké posudky, k jejichž vypracování orgány činné v trestním řízení přibraly vždy nejméně dva znalce.

Podle § 12 odst. 4 tr. ř. se krajským soudem rozumí Městský soud v Praze. Obviněnému byla v souladu s ustanovením § 1 odst. 1 písm. c) vyhlášky správně uložena povinnost k náhradě nákladů trestního řízení ve výši 6000 Kč. Ve věci byly vyhotoveny 2 znalecké posudky, k jejichž vypracování byli přibráni vždy nejméně dva znalci. Městský soud v Praze při aplikaci ustanovení § 3 písm. a) vyhlášky konstatoval, že ve věci byly vypracovány dva znalecké posudky, k jejichž vypracování orgány činné v trestním řízení přibraly vždy nejméně dva znalce, a proto obviněnému zvýšil paušální částku nákladů trestního řízení za každý znalecký posudek zvlášť, tzn. celkem o 14 000 Kč.

Jak již bylo uvedeno shora, ustanovení § 3 písm. a) vyhlášky vychází pro zvýšení paušální částky z vypracování znaleckého posudku (znalecký posudek musí být vyhotoven pro účely konkrétního trestního řízení nebo kdy reálné náklady řízení vzniknou alespoň v souvislosti s účastí znalce při hlavním líčení a proplacením znalečného), resp. počtu znalců přibráných k vypracování znaleckého posudku. Nejvyšší soud v této souvislosti konstatuje, že vyhláška odvíjí zvýšení paušální částky nákladů trestního řízení od podání znaleckého posudku, přičemž nerozlišuje, zda byl v této konkrétní věci vypracován jeden nebo více znaleckých posudků, nýbrž zda byl k vypracování znaleckého posudku přibrán jeden nebo více znalců. Z výše uvedeného vyplývá, že byt byly v trestní věci obviněného J. V. vyhotoveny dva znalecké posudky, k jejichž vypracování orgány činné v trestním řízení přibraly vždy nejméně dva znalce, bylo možné v souladu s § 3 písm. a) vyhlášky zvýšit paušální částku nákladů trestního řízení stanovenou podle § 1 vyhlášky pouze o částku 7000 Kč.

Pokud Městský soud v Praze uložil obviněnému J. V. povinnost nahradit náklady řízení ve výši 20 000 Kč, postupoval v rozporu s ustanoveními § 152

odst. 1 písm. e), odst. 3 tr. ř. a § 3 písm. a) vyhlášky, když pro uložení povinnosti náhrady nákladů v této výši nebyly splněny zákonné předpoklady vymezené těmito ustanoveními.

Nejvyšší soud proto podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že pravomocným usnesením Městského soudu v Praze ze dne 29. 10. 2013, sp. zn. 46 T 2/2013, byl porušen zákon v ustanovení § 152 odst. 1 písm. e) tr. ř. a v § 3 písm. a) vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 312/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů, v neprospěch obviněného J. V.

Podle § 269 odst. 2 tr. ř. napadené usnesení zrušil. Zároveň zrušil i všechna další rozhodnutí na zrušené usnesení obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

Nejvyšší soud věc poté podle § 271 odst. 1 tr. ř. také sám hned rozhodl, neboť bylo možno učinit rozhodnutí na podkladě skutkového stavu, který byl v napadeném rozhodnutí jinak správně zjištěn. Obviněného J. V. pak zavázal podle § 152 odst. 1 písm. e) tr. ř. a § 1 odst. 1 písm. c) a § 3 písm. a) vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 312/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zaplatit České republice na účet Městského soudu v Praze do patnácti dnů náklady trestního řízení stanovené paušální částkou ve výši 13 000 Kč.

Použití institutu podmíněného zastavení trestního stíhání podle § 307 tr. ř. není vyloučeno ani v řízení proti právnickým osobám, když zákon o trestní odpovědnosti právnických osob neobsahuje žádné ustanovení o konání alternativních způsobů řízení (srov. § 1 odst. 2 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „zákon o trestní odpovědnosti právnických osob“).

Doznání požadované ustanovením § 307 odst. 1 písm. a) tr. ř. bude v řízení o přečinu vedeném jak proti fyzické osobě, tak i proti právnické osobě, jejímž jménem obviněná fyzická osoba měla přečin spáchat, naplněno tím, že doznání učiní tato obviněná fyzická osoba (§ 8 odst. 1 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob). Souhlas s podmíněným zastavením trestního stíhání takové právnické osoby nemůže vyjádřit obviněná fyzická osoba (§ 34 odst. 4 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob), nýbrž osoba oprávněná v trestním řízení vedeném proti právnické osobě činit úkony ve smyslu § 34 odst. 1, odst. 2 nebo odst. 5 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob, resp. § 21 odst. 1, odst. 2, odst. 3 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 9. 2014,
sp. zn. 5 Tz 41/2014,
ECLI:CZ:NS:2014:5.TZ.41.2014.1)

Nejvyšší soud podle § 268 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl jako nedůvodné stížnosti pro porušení zákona, které podala ministryně spravedlnosti v neprospěch obviněných právnických osob K. s., s. r. o., a A. B. a s., spol. s r. o., proti usnesení státního zástupce Okresního státního zastupitelství ve Frýdku-Místku ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. 3 ZT 48/2012, a usnesení téhož státního zástupce ze dne 9. 9. 2013, sp. zn. 3 ZT 48/2012.

Z o d ů v o d n ě n í:

Usnesením státního zástupce Okresního státního zastupitelství ve Frýdku-Místku ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. 3 ZT 48/2012, bylo podle § 307 odst. 1 písm. a), b) tr. ř. podmíněně zastaveno trestní stíhání obviněného T. P. a obviněné právnické osoby K. s., s. r. o., pro skutek kvalifikovaný u obou jako přečin sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 odst. 1 tr. zákoníku. Podle § 307 odst. 3 tr. ř. byla každému z obviněných stanovena zkušební doba v délce šesti měsíců. Toto usnesení nabylo právní moci dne 6. 9. 2013.

Usnesením téhož státního zástupce ze dne 9. 9. 2013, sp. zn. 3 ZT 48/2012, bylo podle § 307 odst. 1 tr. ř. podmíněně zastaveno trestní stíhání obviněné M. J. a obviněné právnické osoby A. B. a s., spol. s r. o., pro skutek kvalifikovaný rovněž jako přečin sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 odst. 1 tr. zákoníku. Podle § 307 odst. 3 tr. ř. byla obviněným stanovena shodná zkušební doba v délce šesti měsíců. Toto usnesení nabylo právní moci dne 13. 9. 2013.

Proti citovaným usnesením státního zástupce Okresního státního zastupitelství ve Frýdku-Místku, resp. proti jejich části týkající se právnických osob, podala ministryně spravedlnosti podle § 266 odst. 1 tr. ř. stížnosti pro porušení zákona v neprospěch obviněných právnických osob – obchodních společností K. s., s. r. o., a A. B. a s., spol. s r. o.

V těchto stížnostech ministryně spravedlnosti nejprve poukázala na zákonné podmínky použití institutu podmíněného zastavení trestního stíhání uvedené v § 307 odst. 1 tr. ř. Vyjádřila své přesvědčení, že ačkoli podle § 1 odst. 2 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (dále jen „zákon o trestní odpovědnosti právnických osob“), není vyloučeno použití citovaného § 307 tr. ř., nerespektoval státní zástupce Okresního státního zastupitelství ve Frýdku-Místku (dále jen „státní zástupce“) uvedené ustanovení, a to první podmínku uvedenou pod písm. a), tj. doznání obviněného. Podle názoru ministryně spravedlnosti se doznání musí vztahovat na celý skutek, na všechny jeho skutkové okolnosti naplňující zákonné znaky stíhaného přečinu, tedy i zavinění a protiprávnost. Z důvodu jeho další procesní použitelnosti pak musí být učiněno v rámci výsledku obviněného a rovněž musí být podporováno i ostatními důkazy. V posuzované trestní věci obou obviněných právnických osob však podle přesvědčení stěžovatelky nedošlo k naplnění uvedené elementární podmínky pro podmíněné zastavení trestního stíhání. Obchodní společnost K. s., s. r. o., již bylo usnesení o zahájení trestního stíhání doručeno 20. 8. 2012, zastupoval v trestním řízení jednatel Ing. R. K., který při prvním výslechu dne 12. 9. 2012 využil svého zákonného práva nevypovídat. V rámci pokračování výslechu konaného dne 15. 10. 2012 vypovídal tak, že uvedená společnost se zabývá dvěma obory činnosti, jednak stavební a jednak v oblasti elektro. Ing. R. K. se věnuje stavební činnosti a druhý z jednatelů T. P. má na starosti činnost v oboru elektro, jehož se týkala sporná veřejná zakázka. Sám Ing. R. K. věděl pouze to, že se společnost účastnila výběrového řízení, avšak veškeré související úkony činil sám T. P. Přesto vyslovil souhlas s podmíněným zastavením trestního stíhání vedeného proti právnické osobě K. s., s. r. o.

Druhé obviněné právnické osobě – obchodní společnosti A. B. a s., spol. s r. o., bylo usnesení o zahájení trestního stíhání doručeno dne 18. 7. 2013, ta proti němu podala stížnost. Usnesením státního zástupce Okresního státního zastupitelství ve Frýdku-Místku ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. 3 Zt 48/2012, bylo

rozhodnuto o jejím zamítnutí podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. V trestním řízení zastupoval tuto právnickou osobu jednatel Ing. M. B., který při prvním výslechu dne 8. 8. 2013 rovněž využil svého zákonného práva nevypovídat a poté, co byl dne 16. 8. 2013 poučen podle § 307 a 309 tr. ř., vyslovil souhlas s podmíněným zastavením trestního stíhání obviněné společnosti A. B. a s., spol. s r. o.

Ministryně spravedlnosti dále citovala podstatné pasáže odůvodnění obou rozhodnutí státního zástupce Okresního státního zastupitelství ve Frýdku-Místku, podle jehož přesvědčení je možné za podmínku doznání pro použití podmíněného zastavení trestního stíhání považovat doznání té fyzické osoby, od jejíhož jednání je odvozena trestní odpovědnost právnické osoby. V takovém případě postačí, když osoba zastupující právnickou osobu v trestním řízení učiní souhlas s podmíněným zastavením trestního stíhání. Při jiném výkladu by podle státního zástupce došlo k nerovnosti mezi obviněnými fyzickými osobami na jedné straně a obviněnými právnickými osobami na straně druhé. Vzhledem k tomu, že podle § 34 odst. 4 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob je vyloučeno, aby obvinění T. P. a M. J. jednali v probíhajícím trestním řízení jménem obviněných právnických osob, nemohou ani jménem těchto právnických osob učinit doznání v procesním postavení obviněných. Podle názoru státního zástupce je pro splnění podmínky „doznání“ v řízení proti právnické osobě postačující, pokud oba jmenovaní, proti nimž bylo vedeno trestní řízení jako proti fyzickým osobám, učinili doznání právě ve vztahu k vlastnímu protiprávnímu jednání a zástupci obou právnických osob pro trestní řízení, kteří nevědí, resp. nevěděli o trestné činnosti páchané jejich jménem, „pouze“ souhlasí s podmíněným zastavením trestního stíhání vedeného proti oběma obchodním společnostem.

Uvedený výklad ustanovení § 307 tr. ř., který vychází ze situace, kdy ani v jednom posuzovaném případě se právnická osoba k trestné činnosti nedoznala, označila ministryně spravedlnosti za sporný, event. nezákonně rozšiřující podmínky odklonu, jehož podstatou je rezignace na jednu ze základních zákonných podmínek procesního institutu podmíněného zastavení trestního stíhání. Současně však stěžovatelka upozornila na „zvláštní a neobvyklou“ situaci, která nastane při aplikaci zákona o trestní odpovědnosti právnických osob, podle jehož ustanovení § 34 odst. 4 nemůže za právnickou osobu konat úkony v trestním řízení ten, kdo je v téže věci v postavení obviněného, poškozeného nebo svědka. V trestním řízení tedy potom bude za právnickou osobu jednat fyzická osoba, která však nebude mít o skutkovém ději žádné objektivní informace a její doznání v souladu s § 307 odst. 1 písm. a) tr. ř. proto ministryně spravedlnosti označila za velmi problematické.

Přesto však vyslovila názor, že zástupcům obviněných právnických osob – Ing. R. K. a Ing. M. B. – nic nebránilo seznámit se před svým výslechem s trestnou činností T. P. a M. J., projednat s nimi veškeré okolnosti jejího spáchání a společně v obchodní společnosti přijmout taková opatření, aby ji nebylo

možné v budoucnu opakovat. V rámci svých výpovědí pak mohli oba zástupci právnických osob vyjádřit své srozumění se zaviněním obou obviněných fyzických osob, které jednaly protiprávně jménem uvedených obchodních společností, a také sdělit přijetí opatření, jež by eliminovala možné páčání trestné činnosti. Takový postup by ministryně spravedlnosti považovala za doznání ve smyslu § 307 odst. 1 písm. a) tr. ř. ve vztahu k právnické osobě.

I s ohledem na absenci judikatury k této problematice a pro budoucí jednotný postup orgánů činných v trestním řízení proto ministryně spravedlnosti navrhla, aby Nejvyšší soud vyslovil porušení zákona v ustanoveních § 2 odst. 6 tr. ř. a § 307 odst. 1 písm. a) tr. ř., a to ve prospěch obviněných právnických osob obchodních společností K. s., s. r. o., a A. B. a s., spol. s r.o.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 267 odst. 3 tr. ř. usnesení státního zástupce Okresního státního zastupitelství ve Frýdku-Místku ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. 3 ZT 48/2012, a ze dne 9. 9. 2013, sp. zn. 3 ZT 48/2012, a shledal obě stížnosti pro porušení zákona nedůvodnými.

Podle § 1 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob tento zákon upravuje podmínky trestní odpovědnosti právnických osob, tresty a ochranná opatření, které lze za spáchání stanovených trestných činů právnickým osobám uložit, a postup v řízení proti právnickým osobám. Svou povahou se jedná o tzv. „vedlejší trestní zákon“, pro který je typické, že obsahuje jak hmotně právní, tak procesní ustanovení (srov. Šámal, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012, str. 63). Jak je uvedeno v § 1 odst. 2, nestanoví-li tento zákon jinak, použije se trestní zákoník a v řízení proti právnické osobě trestní řád, není-li to z povahy věci vyloučeno. Tím je ve vztahu k tomuto zákonu vyjádřena subsidiarita jmenovaných dvou zákonných předpisů.

Ustanovení § 307 tr. ř. tak lze nepochybně použít i u právnických osob, zvláště pokud zákon o trestní odpovědnosti právnických osob nemá ohledně tzv. odklonů žádné zvláštní ustanovení (srov. Šámal, P. a kol. Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, str. 3479).

Co se týká podmínek, za kterých lze tento institut použít, jsou v § 307 odst. 1 tr. ř. vymezeny tak, že v řízení o přečinu, tedy trestném činu, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let, se souhlasem obviněného soud a v přípravném řízení státní zástupce mohou podmíněně zastavit trestní stíhání, jestliže

- a) obviněný se k činu doznal,
- b) nahradil škodu, pokud byla činem způsobena, nebo s poškozeným o její náhradě uzavřel dohodu, anebo učinil jiná potřebná opatření k její náhradě,
- c) vydal bezdůvodné obohacení činem získané, nebo s poškozeným o jeho vydání uzavřel dohodu, anebo učinil jiná vhodná opatření k jeho vydání, a vzhledem k osobě obviněného, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu lze důvodně takové rozhodnutí považovat za dostačující.

V projednávaných věcech byly obě obviněné právnické osoby stíhány pro přečin sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 odst. 1 tr. zákoníku. S podmíněným zastavením jejich trestního stíhání vyjádřily souhlas osoby oprávněné v trestním řízení vedeném proti právnickým osobám činit úkony ve smyslu § 34 odst. 1 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob, resp. § 21 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, tedy R. K. za společnost K. s., s. r. o., a Ing. M. B. za společnost A. B. a s., spol. s r. o. V důsledku protiprávního jednání právnických osob v předmětných trestních věcech nedošlo ke způsobení škody a k bezdůvodnému obohacení, tudíž nebylo nutné se zabývat podmínkami uvedenými pod písm. b) a c) ustanovení § 307 odst. 1 tr. ř. Sporným se podle podaných stížností pro porušení zákona stalo právě naplnění prvního z citovaných předpokladů pro použití ustanovení o podmíněném zastavení trestního stíhání obou právnických osob, a to doznání obviněných.

Jak vyplývá z judikatury Nejvyššího soudu, jsou u doznání kladeny požadavky na jeho obsahovou stránku. Je vždy nutné, aby se vztahovalo na celý skutek, resp. na všechny skutkové okolnosti naplňující znaky stíhaného trestného činu, tedy i zavinění a protiprávnost (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 12. 1995, sp. zn. 2 Tzn 25/95, publikované v časopise Právní rozhledy č. 4/1996, s. 166). Z procesního hlediska pak musí být doznání opatřeno přípustným způsobem, tedy v rámci výsledku obviněného a v souladu se všemi procesními předpisy zachyceno v takové podobě, aby bylo v řízení před soudem použitelné jako důkaz. Za doznání lze považovat i výpověď obviněného, ve které dozná skutečnosti umožňující závěr o tom, že se přečinu dopustil, aniž by výslovně uvedl, že se cítí vinen určitým činem (srov. usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 3. 5. 2005, sp. zn. 4 To 383/2005, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem 57/2006).

Samotný charakter doznání určuje jednoznačně osobu, která jej musí učinit, tj. pachatele trestného činu, resp. přečinu. Za pachatele se považuje osoba, jež spáchala protiprávní jednání, ohledně něhož musí alespoň stručně popsat všechny skutkové okolnosti, za nichž byl čin spáchán a jež naplňují znaky skutkové podstaty určitého přečinu. Je proto vyloučeno, aby osoba rozdílná od pachatele mohla tzv. „za něho“ učinit doznání, tzn. přiznala spáchání činu, kterého se sama nedopustila. Smyslem této podmínky pro podmíněné zastavení trestního stíhání je mj. též požadavek na to, aby si pachatel „uvědomil“ zpětně, že čin, který spáchal, není z hlediska ochrany společnosti a společenských zájmů akceptovatelný a je postihován trestním právem. Doznání tak přispívá k výchovnému působení na pachatele trestných činů, resp. přečinů, a (vědomě) požadovat od osoby rozdílné od skutečného pachatele, aby přiznala spáchání protiprávního jednání, popsala všechny rozhodné okolnosti, za nichž k činu došlo včetně subjektivní stránky, resp. pohnutky činu, by znamenalo pouze formální naplnění jedné ze

zákonných podmínek podmíněného zastavení bez naplnění vlastního účelu, za jakým byl tento institut zařazen do trestního práva procesního (viz zákon č. 292/1993 Sb.). Podmíněné zastavení trestního stíhání jako určitý alternativní druh trestního řízení přichází v úvahu jen u méně typově závažných protiprávních činů, zpravidla u (fyzických i právnických) osob dosud bezúhonných, u nichž není třeba konat standardní trestní proces a ukládat trestní sankce. Pro obviněné znamená skončení trestního řízení, byť dočasné, bez rozhodnutí o vině a vyslovení trestního postihu. Proto je možné tento způsob odklonu od trestního řízení považovat za určitým způsobem výchovnější, k čemuž přispívá právě požadavek na doznání obviněného, jak již bylo uvedeno.

Vzhledem k tomu, že zákon o trestní odpovědnosti právnických osob neobsahuje žádné ustanovení o konání alternativních způsobů řízení, je třeba připustit použití institutu podmíněného zastavení trestního stíhání podle § 307 tr. ř. také v řízení proti právnickým osobám (srov. § 1 odst. 2 zákona č. 418/2011 Sb.). Ministryně spravedlnosti správně připomněla určité specifické důsledky, které použití tohoto ustanovení trestního řádu může vyvolat při zkoumání naplnění jeho zákoných podmínek v řízení konaném proti právnické osobě, konkrétně doznání obviněného podle § 307 odst. 1 písm. a) tr. ř. Obviněnou je totiž právnická osoba, jež je nově (s účinností od 1. 1. 2014) definována v ustanovení § 20 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, jako organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon uzná. Jde o uměle vytvořený konstrukt, jemuž není dovoleno osobní jednání, ale musí za něho jednat její zástupci. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob pak v již citovaném ustanovení § 34 odst. 4 vylučuje, aby osoba, která je obviněným, poškozeným nebo svědkem v téže věci, činila úkony v trestním řízení vedeném proti právnické osobě. V případech, kdy je tedy vedeno trestní řízení jak proti fyzické osobě obviněné z přečinu, tak i proti právnické osobě, v jejímž zastoupení, resp. jejímž jménem obviněná fyzická osoba měla spáchat tento přečin, nebylo by možné splnit uvedenou podmínku doznání, tudíž ani použít institut podmíněného zastavení trestního stíhání této právnické osoby.

Ministryně spravedlnosti, vědoma si takového vyloučení možnosti využití alternativního způsobu trestního řízení proti právnické osobě, naznačila určitou „modifikaci“ doznání osoby rozdílné od pachatele – fyzické osoby, která může za právnickou osobu činit úkony v trestním řízení. Podle názoru stěžovatelky by bylo nutné vyjádření takového zástupce pro úkony trestního řízení o tom, že se seznámil s trestnou činností konkrétní osoby vyjmenované v § 8 odst. 1 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob (např. statutární orgán nebo člen tohoto orgánu), současně připustil zavinění právnické osoby na přečinu spáchaném jménem, v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti, a prohlásil, že byla ve vnitřním uspořádání a fungování této právnické osoby přijata taková

Č. 28 opatření, která by do budoucna znemožnila páčání trestné činnosti označenými osobami.

Konkrétně se ministryně spravedlnosti domnívala, že v trestních věcech právnických osob K. s., s. r. o., a A. B. a s. spol. s r. o., se oba zástupci těchto obchodních společností, tedy Ing. R. K. a Ing. M. B., jí naznačeným způsobem nevyjádřili, což vyloučilo splnění podmínky doznání pro použití institutu podmíněného zastavení trestního stíhání obou jmenovaných obchodních společností.

Nejvyšší soud se však s tímto vysloveným názorem ministryně spravedlnosti neztotožnil, naopak považuje způsob, jakým státní zástupce Okresního státního zastupitelství ve Frydku-Místku přistoupil k výkladu podmínky obsažené v ustanovení § 307 odst. 1 písm. a) tr. ř. v případech trestního stíhání právnických osob, za správný a zcela v souladu s příslušnými ustanoveními trestního řádu.

Státní zástupce v odůvodnění obou napadených usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání obviněných právnických osob zdůraznil, že § 307 odst. 1 písm. a) tr. ř. nelze vykládat striktně jazykově, ale naopak s ohledem na účel tohoto ustanovení. Přílehlavě podotkl, ač je podle § 8 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) zákona o trestní odpovědnosti právnických osob trestní odpovědnost právnické osoby odvozoována od jednání fyzické osoby, v souladu s ustanovením § 34 odst. 4 tohoto zákona za právnickou osobu nemůže činit úkony fyzická osoba, která je obviněným, poškozeným nebo svědkem v téže věci. Takto by se ale právnická osoba nemohla doznat ke spáchání trestného činu, neboť jí to zákon pro uvedená ustanovení neumožňuje. I ve smyslu opačného postupu by pak osoba, která je sice podle ustanovení § 34 odst. 1, 2, event. odst. 5 téhož zákona oprávněna činit za právnickou osobu úkony v trestním řízení, nemohla být natolik obeznámena s okolnostmi spáchání trestného činu, aby mohla za právnickou osobu učinit doznání, neboť v opačném případě by nevyhnutelně musela spadat do kategorie osob vyloučených z možnosti činit úkony za právnickou osobu, tedy osoba obviněná, poškozená či svědek. Osoba, která o činu nic neví, nemůže učinit doznání a trváním na takové podmínce by byla v podstatě nucena ke lži, neboť na protiprávním jednání jiné osoby se nijak nepodílela a není seznámena s okolnostmi jeho spáchání.

Nejvyšší soud proto sdílí přesvědčení státního zástupce, že ryze formalistický výklad uvedených ustanovení by měl za následek omezení možnosti použít institut podmíněného zastavení trestního stíhání u právnických osob, což by bylo v přímém rozporu s principy zavedení trestní odpovědnosti právnických osob do českého právního řádu. Účelem přijetí této normy trestního práva zakotvující deliktní odpovědnost právnických osob byla nejen možnost uložení citelných sankcí v případech, kdy k porušování zákonů dochází při běžné činnosti dané právnické osoby, ale v případech, které budou posuzovány za méně závažné a pro právnickou osobu spíše výjimečné, nelze odmítnout možnost odklonu od normálního průběhu trestního řízení především pro generální prevenci a hrozbu dopadu trestní sankce na další fungování obviněné právnické osoby.

V projednávaných trestních věcech, v nichž příslušný státní zástupce rozhodl o podmíněném zastavení trestního stíhání obou právnických osob, tedy považuje Nejvyšší soud za dostačující, pokud fyzické osoby, Ing. R. K., druhý jednatel společnosti K. s., s. r. o., a Ing. M. B., jednatel společnosti A. B. a s., spol. s r. o., oprávněně činit úkony za obviněné právnické osoby v trestním řízení, vyslovily souhlas s podmíněným zastavením trestního stíhání obou firem. Doznání požadované v ustanovení § 307 odst. 1 písm. a) tr. ř. bylo naplněno tím, že se doznaly fyzické osoby, obviněný T. P. ve věci společnosti K. s., s. r. o., a M. J. ve věci společnosti A. B. a s., spol. s r. o., které založily trestní odpovědnost právnických osob, jejichž jménem a v rámci jejichž činnosti oba souběžně obvinění spáchali přečin sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 odst. 1 tr. zákoníku.

Pokud jde o úvahy ministryně spravedlnosti ohledně požadavku na konkrétní vyjádření osob jednajících za právnickou osobu v trestním řízení proti ní vedeném, je možné souhlasit s tím, že taková osoba musí být seznámena s obsahem trestního obvinění, avšak nemusí současně deklarovat přijetí takových opatření vnitřního fungování právnické osoby, která by měla do budoucna zabránit páchání trestné činnosti zaměstnanců, event. členů statutárního orgánu. Taková podmínka, jež by podle ministryně spravedlnosti měla tvořit součást „doznání“, nejenže přesahuje rámec pojmu doznání, jak je dosud chápán soudní judikaturou, ale byla by fakticky nerealizovatelná. Stěží si totiž lze představit způsob, jakým by bylo možné do budoucna zcela vyloučit páchání protiprávního jednání statutárního orgánu, resp. člena statutárního orgánu či jiné osoby jednající jménem právnické osoby včetně jejich zaměstnanců. Podmíněné zastavení trestního stíhání obviněných právnických osob znamená poskytnutí určité doby (u obou jmenovaných společností byla stanovena šestiměsíční zkušební doba), po kterou by měly mj. „vést řádný život“ ve smyslu § 308 odst. 1 tr. ř., aby mohly vyhovět podmínkám pro osvědčení ve zkušební době podle tohoto ustanovení. Záleží proto výlučně na tom, jakým způsobem příslušný statutární orgán či jiná odpovědná osoba zajistí výkon další činnosti (převážně v podnikatelském prostředí), aby dále nedocházelo k porušování platných právních předpisů, např. přijetím určitých preventivních a kontrolních opatření, aby se s nejvyšší mírou jistoty bylo možné vyvarovat nebezpečí dalšího trestního stíhání, event. pokračování v podmíněně zastaveném trestním řízení, pokud by již v průběhu zkušební doby došlo ke spáchání jiného přečinu. Nakonec ani u fyzické osoby zákon v souvislosti s doznáním nevyžaduje přijetí jakéhokoli „opatření“ (v úvahu by snad přicházel „slib“) k zabránění opakování trestné činnosti, ať již stejného druhu či rozdílné od té, ohledně níž je trestní řízení vedeno. Pokud by byl akceptován názor stěžovatelky prezentovaný ve stížnostech pro porušení zákona ve vztahu k naplnění podmínky doznání pro podmíněné zastavení trestního stíhání právnické osoby, vedlo by to orgány činné v trestním řízení k rozdílnému výkladu

téhož zákonného ustanovení u pachatelů – fyzických osob a pachatelů – právnických osob. Takový postup by v sobě nesl diskriminační prvky a narušil tak mj. demokratický princip rovnosti zakotvený v čl. 1 Listiny základních práv a svobod. Přístup, jaký příslušný státní zástupce zvolil v projednávaných věcech při posuzování naplnění podmínky doznání pro podmíněně zastavení trestního řízení konaného proti právnickým osobám, je proto možné označit za konformní jak s platnou judikaturou, tak ústavními principy spravedlivého procesu.

Podmínka seznámení se osob zastupujícími příslušné právnické osoby v probíhajícím trestním řízení byla podle předloženého trestního spisu naplněna tím, že jak Ing. R. K., tak i Ing. M. B. převzali usnesení o zahájení trestního stíhání obchodních společností K. s., s. r. o., resp. A. B. a s., spol. s r. o., neboť v obou je velice podrobně popsána trestná činnost T. P., resp. M. J. Proto nebylo nutné, aby oba jmenovaní zástupci konající za právnické osoby v trestním řízení, výslovně deklarovali svou znalost obvinění, resp. skutkových okolností, jak jsou uvedeny v samotném výroku usnesení o zahájení trestního stíhání. V odůvodnění těchto rozhodnutí jsou pak velmi důkladně rozvedeny skutečnosti, na jejichž podkladě učinil policejní orgán zjištění o spáchání přečinů podle § 256 odst. 1 tr. zákoníku, z nichž je také možné dovodit okolnosti, které vedly k jejich spáchání a umožnily jej. Pro zpětnou vazbu dovnitř obou právnických osob, jichž se předmětné trestní stíhání týká, jsou informace získané z usnesení o zahájení trestního stíhání dostačující a bude záležet pouze na odpovědných osobách obou obchodních společností, aby zabránily, resp. aby se alespoň pokusily zabránit možnému opakování trestné činnosti ze strany všech v úvahu přicházejících osob působících uvnitř společnosti, které by mohly vyvolat nebezpečí trestního stíhání právnické osoby.

Nejvyšší soud po přezkoumání obou napadených rozhodnutí a řízení, která jim předcházela, neshledal porušení zákona v ustanoveních § 2 odst. 6 tr. ř. a § 307 odst. 1 písm. a) tr. ř. ve prospěch obviněných obchodních společností K. s., s. r. o., a A. B. a s., spol. s r. o. Stížnosti pro porušení zákona podané ministryní spravedlnosti v neprospěch obou těchto právnických proti usnesením státního zástupce o podmíněném zastavení jejich trestního stíhání proto zamítl jako nedůvodné podle § 268 odst. 1 písm. c) tr. ř., a to v neveřejném zasedání v souladu s ustanovením § 274 věta třetí tr. ř.

**ROZHODNUTÍ VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH,
OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH**

Zavázala-li se osoba povinná v dohodě účastníků podle ustanovení § 71b zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění účinném do 31. 12. 2012, že svůj dluh s příslušenstvím bude osobě oprávněné splácet v pravidelných měsíčních splátkách, jejichž výše a splatnost byla určena, pod ztrátou výhody splátek, a ocitla-li se osoba povinná v prodlení s úhradou dohodnuté splátky v den její splatnosti, může se osoba oprávněná v době do splatnosti nejbližší příští splátky domáhat návrhem na nařízení exekuce uspokojení celého dluhu (pohledávky) s příslušenstvím, i když osoba povinná splátku, s níž byla v prodlení, po její splatnosti uhradila.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2014,
sp. zn. 21 Cdo 2600/2014,
ECLI:CZ:NS:2014:21.CDO.2600.2014.1)

Oprávněný se návrhem ze dne 31. 10. 2011, doručeným soudnímu exekutorovi JUDr. T. V., Exekutorský úřad P. (dále též jen „soudní exekutor“), dne 3. 11. 2011, doplněným podáním ze dne 26. 2. 2012, domáhal nařízení exekuce na majetek povinného podle notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti sepsaného notářem JUDr. Z. M. dne 14. 4. 2010 (dále též jen „exekuční titul“), jímž se povinný zavázal zaplatit mu dluh v částce 1 713 738 Kč spolu s úrokem z prodlení ve výši 2,5 % ročně z částky 1 206 925 Kč od 14. 4. 2010 do úplného zaplacení, a to ve splátkách po 5000 Kč měsíčně splatných vždy do patnáctého dne v měsíci počínaje dnem 15. 4. 2010 pod ztrátou výhody splátek. Oprávněný návrh odůvodnil tím, že povinný na vymáhanou pohledávku uhradil celkem devatenáct splátek po 5000 Kč a že poslední splátku uhradil dne 17. 10. 2011, tedy po lhůtě splatnosti. Na základě těchto tvrzení se oprávněný domáhá nařízení exekuce na majetek povinného k úhradě částky 1 618 738 Kč s úrokem z prodlení ve výši 2,5 % ročně z částky 1 206 925 Kč od 14. 4. 2010 do zaplacení.

O k r e s n í s o u d Brno – venkov usnesením ze dne 17. 5. 2012 nařídil exekuci na majetek povinného podle výše označeného exekučního titulu k uspokojení pohledávky oprávněného ve výši 1 618 738 Kč s úroky z prodlení ve výši 2,5 % ročně z částky 1 206 925 Kč od 14. 4. 2010 do zaplacení a pro náklady exekuce, které budou v průběhu řízení stanoveny; provedením exekuce pověřil soudního exekutora JUDr. T. V., Exekutorský úřad P.

K odvolání povinného K r a j s k ý s o u d v Brně usnesením ze dne 24. 10. 2013 usnesení soudu prvního stupně potvrdil. Odvolací soud vyšel na základě shodných tvrzení účastníků ze zjištění, že částka splatná dle ujednání účastníků obsaženého v exekučním titulu dne 15. 10. 2010 byla uhrazena až po lhůtě splatnosti (ať již dne 17. 10. 2011, jak tvrdil povinný, či dne 19. 10. 2011, jak – po

upřesnění svých tvrzení – uvedl oprávněný), a že návrh na nařízení exekuce byl podán až následně, po úhradě této splátky, když soudnímu exekutorovi byl návrh oprávněného doručen dne 3. 11. 2011. Na základě těchto zjištění odvolací soud posuzoval, zda byly dány předpoklady pro nařízení exekuce k vymození celé pohledávky oprávněného, tj. zda lze mít za to, že podle ustanovení § 565 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, nastala ztráta výhody sjednaných splátek. Odvolací soud nesoúhlasil s výkladem tohoto ustanovení povinným v tom směru, že možnost zesplatnění celého dluhu je striktně vázána na dobu, v níž je dlužník v prodlení s úhradou svého dluhu, a naopak zaujal názor, že je-li v tomto ustanovení zakotveno právo požadovat úhradu celého dluhu pro nesplnění některé splátky, je tím míněn nejen stav, kdy splátka není uhrazena vůbec, ale rovněž stav, kdy splátka není uhrazena řádně, tj. ve lhůtě její splatnosti; v případě, že některá ze splátek není ve lhůtě splatnosti uhrazena, je na straně věřitele dána možnost až do splatnosti neblíže příští splátky využít práva požadovat úhradu celého dluhu, tj. uplatnit ztrátu výhody splátek. Akceptace povinným prezentovaného výkladu podle odvolacího soudu nedůvodně zvýhodňuje dlužníka na úkor věřitele, dává dlužníku prostor pro porušování jeho povinností – úhradě splátek po lhůtě splatnosti, když možnost věřitele uplatnit ztrátu výhody splátek je při tomto výkladu ztížena. Pro ilustraci uvedl, že při akceptaci výkladu ustanovení § 565 obč. zák. povinným by dlužník nemohl být postižen uplatněním práva na ztrátu výhody splátek věřitelem v případě, že každou ze splátek by v rozporu s dohodou účastníků či vydaným rozhodnutím hradil až (právě) následujícího dne po její splatnosti. Povinným prezentovaný výklad tedy podle názoru odvolacího soudu nevede dlužníka důsledně k tomu, aby splátky na dluh plnil v souladu s dohodou účastníků či vydaným rozhodnutím ve lhůtě jejich splatnosti, tedy k naplnění účelu ustanovení § 565 obč. zák. Dospěl k závěru, že bylo-li v daném případě mezi účastníky dohodnuto plnění ve splátkách pod ztrátou výhody splátek a splátka splatná k datu 15. 10. 2011 byla povinným uhrazena až po datu její splatnosti, příslušelo oprávněnému až do splatnosti neblíže příští splátky, tedy do 15. 11. 2011, právo domáhat se úhrady celého nesplaceného dluhu, přičemž toto své právo v souladu s ujednáním účastníků a zákonnou úpravou uplatnil dne 3. 11. 2011. Odvolací soud nepřisvědčil rovněž argumentaci povinného, že nařízení exekuce na jeho majetek je v rozporu s dobrými mravy, a v tomto směru odkázal na ustálenou judikaturu Nejvyššího soudu, z níž mj. vyplývá, že podání návrhu na nařízení exekuce není výkonem práva ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 obč. zák. Vázán důvody odvolání odvolací soud usnesení soudu prvního stupně jako věcně správné potvrdil, neboť neshledal okolnosti bránící vyhovění podanému návrhu.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal povinný dovolání, jehož přípustnost shledává v řešení otázky, která nebyla zčásti doposud rozhodovací praxí vyřešena a zčásti byla odvolacím soudem posouzena v rozporu s dosavad-

ní soudní praxí, a to otázky „přípustnosti nařízení exekuce za situace, kdy se dlužník ocitne přechodně v prodlení s plněním jediné splátky svého dluhu vůči věřiteli dle splátkového kalendáře, a tuto uhradí se zpožděním, ovšem ještě před okamžikem podání návrhu na nařízení exekuce oprávněným, tedy zda je právem oprávněného domáhat se nařízení exekuce i za situace, kdy povinný má vůči věřiteli vyrovnány veškeré své závazky, které pro něj z uzavřené dohody povinného s věřitelem – splátkového kalendáře plynou“. Dovolatel poukazuje na to, že byl v prodlení s úhradou svého dluhu vůči oprávněnému po dobu jednoho kalendářního dne, a opětovně zastává názor, že právo věřitele žádat zaplacení celé pohledávky trvá vždy pouze po dobu, po kterou je dlužník objektivně v prodlení s úhradou příslušné splátky dle sjednané dohody. Dovojuje, že neuplatněním práva v den, v němž prodlení trvalo, pozbyl oprávněný nárok na zesplatnění celé dlužné částky a že tak nebyly dány předpoklady pro „vydání napadeného usnesení“. Podle jeho názoru je účelem institutu ztráty výhody splátek zajištění jistoty oprávněného, že jeho pohledávka bude uspokojena neprodleně za situace, kdy povinný neplní svůj závazek a kdy oprávněný může mít pochybnosti, že povinný svému závazku hradit v budoucnu dostojí, a že jednodenní prodlení s úhradou jediné splátky nemohlo zavdat u oprávněného podstatný důvod k pochybám o budoucí úhradě dluhu. Podání návrhu na nařízení exekuce oprávněným považuje za rozporné s dobrými mravy, neboť je vedeno úmyslem způsobit mu újmu (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 7. 2000, sp. zn. 30 Cdo 1244/99). Navrhl, aby dovolací soud usnesení soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k „novému projednání a rozhodnutí“.

Oprávněný v písemném vyjádření k dovolání poukázal na to, že právo žádat uhrazení celé pohledávky pro včasné nesplnění některé ze splátek uplatnil návrhem na nařízení exekuce v zákonem dané lhůtě, tj. do splatnosti nejbližší příští splátky, a že povinný hradí dohodnuté splátky pravidelně až po datu jejich splatnosti.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) postupoval v dovolacím řízení podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2013, neboť řízení bylo zahájeno přede dnem 1. 1. 2014 (srov. čl. II bod 2. zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému výroku usnesení odvolacího soudu, jímž bylo usnesení soudu prvního stupně potvrzeno, bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Podle ustanovení § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

Dovolací soud dospěl k závěru, že dovolání proti usnesení odvolacího soudu je podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné, neboť v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena otázka, zda věřitel může ve smyslu ustanovení § 565 obč. zák. žádat o zaplacení celé pohledávky pro nesplnění některé splátky pouze v době, kdy je dlužník v prodlení se splacením splátky, či zda v případě prodlení dlužníka se splacením některé splátky může věřitel toto právo uplatnit (podáním návrhu na nařízení exekuce) až do splatnosti nejbližší příští splátky, aniž by bylo rozhodné, zda dlužník splátku, se kterou byl v prodlení, uhradil.

Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání není důvodné.

Právní posouzení věci ve smyslu ustanovení § 241a odst. 1 o. s. ř. je nesprávné, jestliže odvolací soud věc posoudil podle právní normy (práva hmotného i procesního), jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Projednávanou věc je třeba i v současné době posuzovat – vzhledem k tomu, že návrh na nařízení exekuce byl podán dne 3. 11. 2011 – podle zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů účinných do 31. 12. 2012 – dále též jen „exekuční řád“ (k tomu srov. čl. IV., bod 1. přechodných ustanovení zákona č. 396/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony), podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, účinného do 31. 12. 2013 (srov. § 3028 odst. 3 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník), a podle ustanovení § 71b zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění účinném do 31. 12. 2012.

Nesplní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá exekuční titul, může oprávněný podat návrh na nařízení exekuce (§ 37 odst. 2 ex. ř.).

Podle ustanovení § 40 odst. 1 písm. d) ex. ř. je exekučním titulem notářský zápis se svolením vykonatelnosti sepsaný podle zvláštního právního předpisu nebo exekutorský zápis podle § 78 písm. a).

Podle ustanovení § 71b odst. 1 notářského řádu notář sepíše na žádost notářský zápis o dohodě, kterou se účastník zaváže splnit pohledávku nebo jiný nárok druhého účastníka vyplývající ze závazkového právního vztahu, v níž svolí, aby podle tohoto zápisu byl nařízen a proveden výkon rozhodnutí (exekuce) a aby byl takový notářský zápis exekučním titulem, jestliže svou povinnost řádně a včas nesplní.

V posuzované věci je exekučním titulem notářský zápis se svolením k vykonatelnosti sepsaný JUDr. Z. M., notářem v Č. B., dne 14. 4. 2010. V jeho části A, která obsahuje dohodu o uznání závazku, v článku „Za prvé“ je uvedeno, že mezi účastníky tohoto notářského zápisu je nesporné, že ke dni uzavření dohody o uznání závazku činí pohledávka věřitele A., s. r. o., za dlužníkem panem Z. S. (dále také jen „dlužník“ nebo „povinná osoba“) celkem 1 713 738 Kč. V části A, článku „Za druhé“ se účastníci dohodli na tom, že dlužník celou dlužnou částku 1 713 738 Kč, včetně úroku z prodlení ve výši 2,5 % p. a. jdoucím z částky 1 206 925 Kč od 14. 4. 2010 do úplného zaplacení, bude splácet v pravidelných měsíčních splátkách po 5000 Kč splatných vždy do 15. dne v měsíci počínaje 15. 4. 2010 s tím, že nejprve dlužník bude splácet částku 1 206 925 Kč jako jistinu, následně pak úroky z prodlení z této částky a posléze zbývající část dluhu ve výši 506 813 Kč, vyplývající z vystavených faktur popsanych v článku „Za prvé“ tohoto notářského zápisu, vše pod ztrátou výhody splátek. Totožně v části B, která obsahuje dohodu o svolení k vykonatelnosti notářského zápisu, je v článku „Za třetí“ uvedeno, že dlužník celou dlužnou částku ... bude splácet v pravidelných měsíčních splátkách po 5000 Kč splatných vždy do 15. dne v měsíci počínaje 15. 4. 2010 ... vše pod ztrátou výhody splátek. Dále je na straně čtvrté notářského zápisu obsaženo svolení k vykonatelnosti, v němž povinná osoba prohlašuje, že pro případ, že ve stanovené lhůtě poslední splátky nesplní svůj závazek vyplývající z uzavřených smluv o nájmu lešení a z dohody o uznání dluhu ze dne 14. 4. 2010 obsažené v článku „Za druhé“ tohoto notářského zápisu a nedojde k úhradě dluhu ve výši 1 713 738 Kč, včetně úroku z prodlení ve výši 2,5 % p. a. jdoucím z částky 1 206 925 Kč od 14. 4. 2010 do úplného zaplacení tak, jak je uvedeno v přední části tohoto notářského zápisu u jednotlivých daňových dokladů v celém rozsahu, „je tento notářský zápis exekučním titulem podle ustanovení § 274 písm. e) o. s. ř., souhlasí s přímou vykonatelností tohoto notářského zápisu podle citovaného ustanovení a svoluje jako povinná osoba k tomu, aby tento notářský zápis byl vykonatelný co do částky 1 713 738 Kč, včetně úroku z prodlení ... tak, jak je uvedeno v přední části tohoto notářského zápisu u jednotlivých daňových dokladů sníženou o případně uhrazené splátky tak, aby i bez předchozí žaloby ihned po splatnosti mohla být podle notářského zápisu vedena exekuce oprávněného A., s. r. o., proti povinnému Z. S. pro částku 1 713 738 Kč, včetně úroku z prodlení ... tak, jak je uvedeno v přední části tohoto notářského zápisu u jednotlivých daňových dokladů, sníženou o případně uhrazené splátky ...“.

Podle ustanovení § 565 obč. zák. jde-li o plnění ve splátkách, může věřitel žádat o zaplacení celé pohledávky pro nesplnění některé splátky, jen bylo-li to dohodnuto nebo v rozhodnutí určeno. Toto právo však může věřitel použít nejpozději do splatnosti nejbližší příští splátky.

Z exekučního titulu vyplývá, že dobu plnění dluhu účastníci sjednali ve splátkách, jejichž výše a splatnost byla určena.

Plnění dluhu ve splátkách je v podstatě plněním po částech s tím rozdílem, že výše a splatnost jednotlivých splátek je předem určena. Při plnění ve splátkách jde vlastně o dvojitou dobu splatnosti. Jednak je stanovena doba plnění jednotlivých splátek a zároveň doba splatnosti celé pohledávky je určena poslední splátkou. Závazek pak zaniká postupně, tak jak jsou splátky plněny a prodlení dlužníka se posuzuje u každé splátky zvlášť. Součástí podmínek splatnosti jednotlivých splátek může být i určení, že pro nesplnění některé splátky je věřitel oprávněn žádat celý zbytek pohledávky najednou. Splatnost celé pohledávky (tzv. ztráta lhůt nebo ztráta výhody splátek) nenastává přímo ze zákona, ale záleží na věřiteli, zda toto právo uplatní, tedy zda vyzve dlužníka k zaplacení celého zbytku, popř. zda podá u soudu žalobu na plnění. V každém případě může své právo uplatnit pouze do splatnosti nejbližší další splátky. Pokud tak neučiní a dlužník řádně a včas příští splátku zaplatí, může věřitel vymáhat jen nezaplacenou jednu splátku. Svého práva však může využít kdykoli při vynechání některé z dalších splátek (obdobně srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2006, sp. zn. 33 Odo 1630/2005, a shodně též Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník II. § 460 až 880. Komentář. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 1660).

V komentáři k ustanovení § 565 obč. zák., publikovaném v právním informačním systému ASPI (v listinné podobě Fiala, J., Kindl, M., et al. Občanský zákoník. Komentář. II. díl. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, str. 1057, bod 8.), je – mimo již shora uvedené – dále nastolena otázka, „zda právo věřitele žádat o zaplacení celé pohledávky trvá vždy po celou dobu, než nastane splatnost následující splátky, anebo zda zaniká v případě, že dlužník splátku, se kterou byl v prodlení, uhradí“. Autoři tohoto komentáře se v něm přiklonili „k závěru, že právo věřitele žádat o zaplacení celé pohledávky trvá vždy pouze po dobu, po kterou je dlužník v prodlení s úhradou příslušné splátky. Ztráta výhody splátek chrání věřitele v případě, že mu dlužník přestane platit a dostane se do prodlení s placením svých závazků, proto by také možnost sesplatnění celého dluhu měla být na prodlení vázána. Prodlení je základním předpokladem pro právo žádat splatnost celé pohledávky, pokud dlužník přestává být v prodlení, odpadá tím důvod, pro který je možnost věřitele žádat splatnost celého dluhu stanovena. Pokud dlužník nemá vůči věřiteli neuhrazenou žádnou splátku po splatnosti, není zde důvod, aby byl celý dluh sesplatněn.“

S tímto názorem, který zastává i dovolatel, dovolací soud nesouhlasí. Nesplnění některé splátky totiž znamená, že splátka nebyla uhrazena v době splatnos-

ti, tedy, že se dlužník dostal s úhradou této splátky do prodlení (shodně srov. též poslední citované dílo na str. 1057, bod 4.). Účelem institutu ztráty výhody splátek zakotveného v ustanovení § 565 obč. zák. tedy není ochrana věřitele pouze pro případ, že dlužník dohodnutou splátku neuhradí vůbec, ale i pro případ, že dohodnutou splátku neuhradí řádně a včas, tj. v době její splatnosti. Nejvyšší soud proto dospěl k závěru, že je-li dlužník v prodlení s úhradou dohodnuté splátky v den její splatnosti, může věřitel v souladu s ustanovením § 565, věty druhé, obč. zák. žádat o zaplacení celé pohledávky (až) do splatnosti nejbližší příští splátky, aniž by bylo rozhodné, zda dlužník splátku, se kterou byl v prodlení, po její splatnosti uhradil.

Tento závěr pro exekuční (vykonávací) řízení znamená, že zavázala-li se osoba povinná v dohodě účastníků podle ustanovení § 71b zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění účinném do 31. 12. 2012, že svůj dluh s příslušenstvím bude osobě oprávněné splácet v pravidelných měsíčních splátkách s určením jejich data splatnosti pod ztrátou výhody splátek, a ocitla-li se osoba povinná v prodlení s úhradou dohodnuté splátky v den její splatnosti, může se osoba oprávněná v době do splatnosti nejbližší příští splátky domáhat návrhem na nařízení exekuce uspokojení celého dluhu (pohledávky) s příslušenstvím, i když osoba povinná splátku, s níž byla v prodlení, po její splatnosti uhradila.

Odvolací soud tudíž správně dovodil, že při akceptaci výkladu prezentovaného povinným by dlužník nemohl být postižen uplatněním práva na ztrátu výhody splátek věřitelem v případě, že každou ze splátek v rozporu s dohodou účastníků uhradí právě až následujícího dne po její splatnosti a že takový výklad ustanovení § 565 obč. zák. nevede dlužníka důsledně k tomu, aby splátky na dluh plnil v souladu s dohodou účastníků v době jejich splatnosti, tedy k naplnění účelu citovaného ustanovení.

Jestliže v posuzované věci bylo zjištěno, že dohodou obsaženou v exekučním titulu bylo účastníky dohodnuto plnění specifikovaného dluhu ve splátkách, jejichž výše a splatnost byla určena, pod ztrátou výhody splátek a že splátka splatná k datu 15. 10. 2011 byla povinným uhrazena až po datu její splatnosti, je správný závěr odvolacího soudu, že oprávněnému příslušelo až do splatnosti nejbližší příští splátky, tedy do 15. 11. 2011, právo domáhat se návrhem na nařízení exekuce úhrady celého zůstatku dluhu (což oprávněná v souladu s ujednáním účastníků a zákonnou úpravou učinila dne 3. 11. 2011), a pokud – vázán důvody podaného odvolání – neshledal existenci okolnosti bránící vyhovění tomuto návrhu oprávněného.

Jen pro úplnost dovolací soud dodává, že z přehledu placení dluhů povinným přiloženého oprávněným k vyjádření k dovolání vyplývá, že povinný hradí dohodnuté splátky pravidelně po datu jejich splatnosti. Námitka povinného, že jednodenní prodlení s úhradou jediné splátky nemohlo zavdat u oprávněného podstatný důvod k pochybám o budoucí úhradě dluhu, je tedy neopodstatněná.

Dovolání povinného, pokud považuje podání návrhu oprávněným za rozporné s dobrými mravy, není podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné, neboť usnesení odvolacího soudu je v tomto směru zcela v souladu s ustálenou rozhodovací praxí dovolacího soudu (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 8. 2010, sp. zn. 20 Cdo 1131/2009), a není důvod, aby rozhodná právní otázka byla posouzena jinak.

Jelikož usnesení odvolacího soudu je pro řešení otázky, pro niž je dovolání přípustné, věcně správné a dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. tak nebyl naplněn, a protože nebylo zjištěno, že by řízení bylo postiženo vadou uvedenou v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř. nebo jinou vadou řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), Nejvyšší soud dovolání povinného podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

Byla-li věc v exekučním řízení prodána v dražbě jako věc nemovitá, je vydražitel uvedený v § 336m odst. 2 o. s. ř. povinen uspokojit nároky podle § 336n o. s. ř., i kdyby vyšlo najevo, že šlo o věc movitou.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2014,
sp. zn. 30 Cdo 3717/2013,
ECLI:CZ:NS:2014:30.CDO.3717.2013.1)

O b v o d n í s o u d pro Prahu 4 usnesením ze dne 11. 2. 2011 uložil obmeškalému vydražiteli J. S. povinnost zaplatit částku 168 637 Kč do tří dnů od právní moci usnesení k rukám soudního exekutora Mgr. Ing. J. C.

Městský soud usnesením ze dne 28. 6. 2011 usnesení soudu prvního stupně změnil tak, že se tato povinnost J. S. neukládá. Po doplnění dokazování znalečným posudkem a listinami, založenými v exekučním spise soudního exekutora Mgr. Ing. J. C., dospěl k závěru, že předmětem dražby nebyla nemovitost, ale věc movitá (mobilní dům), a proto v souzené věci nelze aplikovat ustanovení § 336m odst. 2 o. s. ř. V případě movitých věcí podle § 329 odst. 2 o. s. ř. (ve znění účinném ke dni konání dražby, tj. 9. 3. 2006) povinnost doplatit rozdíl mezi cenou dosaženou v původní dražbě a další dražbě obmeškalého vydražitele nestíhala, konala se pouze další dražba bez účasti původního vydražitele.

K dovolání oprávněné Nejvyšší soud usnesením ze dne 24. 4. 2013 zrušil usnesení odvolacího soudu s tím, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, neboť odvolací soud vydal tzv. „překvapivé rozhodnutí“. Uvedl, že se v dané věci odvolací soud nevypořádal s odvolacími námitkami obmeškalého vydražitele a posoudil rozhodovanou věc z pohledu předcházejícího řízení způsobem, ježž nebylo možno předvídat, neboť posuzoval skutečnost, kterou žádný z účastníků řízení netvrdil ani nepopíral – povahu dražené věci.

M ě s t s k ý s o u d v Praze poté usnesením ze dne 16. 7. 2013 usnesení soudu prvního stupně opět změnil tak, že se povinnost zaplatit 168 637 Kč J. S. neukládá. Obmeškalý vydražitel doplnil své odvolání o námitku, že předmětem dražby nebyla věc nemovitá, ale věc movitá. Ostatní účastníci a zejména oprávněná byla s názorem odvolacího soudu, že věc bude posuzovat i z hlediska toho, zda předmětem dražby byla movitá či nemovitá věc, seznámena, a to doručením předchozího usnesení odvolacího soudu ze dne 28. 6. 2011. Odvolací soud znovu uzavřel, že i po doplnění dokazování listinami, které jsou obsahem exekučního spisu, nelze uložit obmeškalému vydražiteli povinnost k doplacení nejvyššího podání, jelikož předmětem dražby nebyla nemovitost, nýbrž věc movitá – montovaný dům, nespojený se zemí pevným základem, nezapsaný v katastru nemovi-

ností. Uvedl, že předmětem dražby byl výstavní exponát rodinného domu, který byl dočasně umístěn na pozemku Veletrhů Brno pro účely výstavy a současně spojen se zemí, po ukončení výstavy a pozbytí platnosti dočasného stavebního povolení byl tento dům demontován na jednotlivé části a odvezen jinam. Tento dům nebyl při dražbě určen k tomu, aby se vydražitel do něj na místě jeho vystavování na Výstavišti Brno nastěhoval a dále zde bydlel, jak je tomu pravidelně při vydražení skutečných nemovitostí.

Oprávněná podala proti napadenému usnesení dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 a 238a o. s. ř. s tím, že rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázky procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, a rovněž na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena. Oprávněná nesouhlasí se závěrem, že montovaný dům je stavbou movitou. Uvedla, že stavbu tvoří základy, na které jsou pevně a v zásadě nerozebíratelně napojeny vnější a vnitřní stěny stavby. Demontovat dům bez vážnějšího poškození je prakticky nemožné. Po dokončení stavby je tato jednoznačně schopna zápisu do katastru nemovitostí, jak se u 99 % těchto staveb děje. Podle oprávněné nelze dovozovat, že se jednalo o movitou věc, ani z toho, že dražená nemovitost měla jen dočasné stavební povolení. Také skutečnost, že dům byl v době dražby odpojen od elektrické přípojky a přípojek vody, kanalizace a plynu, z něho nečinila movitou věc, neboť tyto přípojky lze kdykoliv v souladu s právními předpisy odpojit. Vysvětlila, že byla tvůrcem výstavy EDEN 3000, jež se týkala expozice montovaných rodinných domů, a že vystavované domy byly vždy plně funkční, plně vybavené a připojené ke všem přípojkám, byly tak spojeny se zemí pevnými základy a nebylo možno je „rozmontovat“ bez výraznějšího poškození, z čehož také vyplývá relativně nízká vydražená cena domu Plenitude A. Oprávněná dále odvolacímu soudu vytýká souhrnná skutková zjištění, nepřezkoumatelnost rozhodnutí a skutečnost, „že si prostě vymyslel příběh o montovaném (mobilním) domě“. Navrhla proto, aby dovolací soud usnesení odvolacího soudu buď změnil tak, že potvrdí rozhodnutí soudu prvního stupně, nebo aby toto rozhodnutí zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení.

J. S. se ve vyjádření k dovolání ztotožnil s názorem odvolacího soudu, že v souzené věci vydražená věc povahu nemovitosti neměla, že vydražitel by musel jednotlivé díly „domu“ převést a jinde pak znovu smontovat a řešit nové stavební povolení se všemi navazujícími právními aspekty. Samotné tvrzení dovolatelky, že pro montované domy platí, že jejich případné „rozmontování“ není možné provést bez výrazného poškození stavby, je samo o sobě potvrzení námitek vydražitele. Navrhl, aby dovolací soud dovolání zamítl.

N e j v y š š í s o u d rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud dovolání projednal a rozhodl o něm podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (srovnej část první, čl. II, bod 7. zákona č. 404/2012 Sb. a část první, čl. II, bod 2. zákona č. 293/2013 Sb.).

Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Podle § 241a odst. 1 o. s. ř. dovolání lze podat pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Dovolatelka zpochybnila právní závěr odvolacího soudu o povaze vydražené nemovitosti, jíž se odvolací soud zabýval v souvislosti s povinností obmeškáلهo vydražitele, stanovenou v § 336 odst. 1 o. s. ř. Protože Nejvyšší soud dosud takovou právní otázku neřešil, je dovolání podle § 237 o. s. ř. přípustné.

Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Oprávněná v tomto směru vytýká odvolacímu soudu souhrnná zjištění a nepřezkoumatelnost rozhodnutí (k tomu viz dále).

Podle § 336n odst. 1 o. s. ř. vydražitel uvedený v § 336m odst. 2 je povinen nahradit náklady, které státu a účastníkům vznikly v souvislosti s dalším dražebním jednáním, škodu, která vznikla tím, že nezaplátil nejvyšší podání, a, bylo-li při dalším dražebním jednání dosaženo nižší nejvyšší podání, rozdíl na nejvyšší podání. Na tyto závazky se započítává jistota složená vydražitelem; převyšuje-li jistota tyto závazky, zbývající část se vrátí vydražiteli.

V souzené věci usnesením o příklepu ze dne 9. 3. 2006 soudní exekutor udělil vydražiteli J. S. příklep za nejvyšší podání 540 000 Kč na vydraženou nemovitost nezapsanou v katastru nemovitostí, a to výstavní exponát, dům č. 6, montovaný domek Hard Phenix typ Plenitude A, HARD JESENÍK, v areálu stavebního centra Eden 3000, Veletrhy Brno, a. s., Výstaviště Brno. Udělení příklepu předcházelo vydání usnesení o ceně nemovitosti (ze dne 1. 7. 2005) a usnesení o nařízení dražebního jednání (ze dne 14. 9. 2005) dle něhož byla předmětem dražby popsána nemovitost.

V této souvislosti je proto třeba vyřešit, zda se poté, co je udělen vydražiteli příklep, lze znovu zabývat povahou vydražené věci, tj. zda se jedná o věc movitou či nemovitou.

Nejvyšší soud již v řadě rozhodnutí vysvětlil (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2007, sp. zn. 20 Cdo 2006/2006, usnesení ze dne 10. 1. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2769/2006, usnesení ze dne 23. 4. 2013, sp. zn. 20 Cdo 275/2013), že zákonná úprava rozděluje průběh exekuce prodejem nemovitosti do několika relativně samostatných fází, z nichž v každé se řeší vymezený okruh otázek. Těmito fázemi jsou 1) nařízení exekuce, 2) určení ceny nemovitosti a jejího příslušenství, ceny závad a práv s nemovitostí spojených, určení závad, které prodejem v dražbě nezaniknou, a určení výsledné ceny, 3) vydání usnesení o dražební vyhlášce, 4) prodej nemovitosti v dražbě a 5) rozvrh rozdělované podstaty. Úkony soudu, účastníků řízení a osob na řízení zúčastněných jsou zpravidla završeny usnesením, jehož účinky vylučují možnost v další fázi znovu řešit otázky, o kterých již bylo (pravomocně) rozhodnuto. Tak je tomu i v případě vlastní dražby věci. Jestliže výstavní exponát rodinného domu byl oceněn jako nemovitost, jako nemovitost byl presentován v dražební vyhlášce, jako nemovitost byl dražen a také vydražen, nelze se znovu charakterem dražené věci zabývat. Byl-li tak výstavní exponát rodinného domu vydražen jako nemovitost i při opakované dražbě a bylo dosaženo nižší nejvyšší podání, stíhá obmeškalého věřitele zaplatit rozdíl na nejvyšší podání.

Protože odvolací soud dospěl k jinému názoru, je jeho právní závěr nesprávný. Za tohoto stavu se proto již dovolací soud nezabýval otázkou, zda výstavní exponát montovaného domu měl povahu věci movité. Rovněž nebylo třeba se zabývat vytýkanými vadami odvolacího řízení, neboť se vztahovaly k dokazování o povaze vydražené věci.

Nejvyšší soud proto postupoval podle § 243e odst. 1, odst. 2 o. s. ř., napadené usnesení odvolacího soudu zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení.

Plná moc udělená k právnímu jednání, pro které zákon vyžaduje formu notářského zápisu o právním jednání (§ 441 odst. 2 in fine o. z.), není neplatná pro nedostatek formy vyžadované zákonem, není-li pochyb o tom, kdo (která osoba) plnou moc udělil. Plná moc k založení obchodní korporace je právním jednáním týkajícím se založení obchodní korporace ve smyslu § 6 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2014,
sp. zn. 29 Cdo 3919/2014,
ECLI:CZ:NS:2014:29.CDO.3919.2014.1)

K r a j s k ý s o u d v Ostravě zamítl usnesením ze dne 17. 2. 2014 návrh na zápis společnosti CO, s. r. o., se sídlem ve F.-M., do obchodního rejstříku.

V r c h n í s o u d v Olomouci k odvolání navrhovatelky usnesením ze dne 13. 5. 2014 potvrdil usnesení soudu prvního stupně.

Vyšel přitom z toho, že:

1) Navrhovatelka zmocnila P. Č., advokáta, aby jejím jménem založil společnost CO, s. r. o. (dále jen „společnost“).

2) P. Č. udělil substituční plnou moc k založení společnosti jménem navrhovatelky L. S., DiS.

3) Plná moc ani substituční plná moc nebyly sepsány ve formě notářského zápisu o právním jednání.

4) Navrhovatelka, zastoupená L. S., DiS, založila dne 4. 2. 2014 společnost. Zakladatelská listina byla sepsána ve formě notářského zápisu.

Odvolací soud – odkazuje na § 441 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále též jen „o. z.“), a § 6, § 8 odst. 2 a § 776 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) – dovedil, že zakládá-li společnost s ručením omezeným jediný zakladatel, musí být zakladatelská listina sepsána ve formě notářského zápisu. Plná moc k založení společnosti musí být udělena v téže formě, tj. taktéž ve formě notářského zápisu. Není-li tato forma dodržena, je právní jednání neplatné, a to „absolutně“.

Soud k této neplatnosti přihlédně i bez návrhu. Nebyla-li plná moc udělena ve formě notářského zápisu, je právní jednání uskutečněné na jejím základě neplatné.

Proti usnesení odvolacího soudu podala navrhovatelka dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, dovozujíc, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky formy plné moci k založení společnosti s ručením omezeným jediným zakladatelem a následků

jejího případného nedodržení, podle právní úpravy účinné od 1. 1. 2014, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena.

Dovolatelka má za to, že formu plné moci k založení společnosti s ručením omezeným upravuje § 6 zákona o obchodních korporacích, který má vůči § 441 odst. 2 in fine o. z. povahu předpisu zvláštního. Postačí tudíž, je-li plná moc udělena v písemné formě s úředně ověřeným podpisem, což bylo v projednávané věci dodrženo.

Ani v případě, že by plná moc musela být udělena ve formě notářského zápisu, není podle dovolatelky možné dovozovat absolutní neplatnost právního jednání učiněného zmocněncem na základě plné moci udělené pouze v písemné formě s úředně ověřeným podpisem.

Takové právní jednání by bylo stiženo pouze relativní neplatností, přičemž dovolatelka se neplatnosti nedovolala.

Konečně dovolatelka, odkazujíc na § 582 o. z. a § 88 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (dále jen „zákon o veřejných rejstřících“), soudům nižších stupňů vytýká, že ji nevyzvaly k předložení chybějící listiny – plné moci ve formě notářského zápisu. Právní předpisy předvídalí zhojení nedostatku formy právního jednání. Uvedené platí tím spíše, že identita zmocnitelky byla vzhledem k úřednímu ověření jejího podpisu na plné moci nepochybná. Dovolatelka proto mohla zhojit tvrzenou vadu tím, že by předložila plnou moc vyhotovenou ve formě notářského zápisu, v níž by současně schválila i veškerá právní jednání zástupce učiněná jejím jménem přede dnem vystavení této plné moci.

Rozhodnutí soudů obou stupňů dovolatelka považuje za nepřezkoumatelná, odporující právu na spravedlivý proces, a navrhuje, aby je Nejvyšší soud zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., a to k zodpovězení otázky dovoláním otevřené, dosud v rozhodování Nejvyššího soudu neřešené.

Pro posouzení projednávané věci jsou významná zejména tato ustanovení občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích:

Podle § 1 odst. 2 zákona o obchodních korporacích jsou společnostmi veřejná obchodní společnost a komanditní společnost (dále jen „osobní společnost“), společnost s ručením omezeným a akciová společnost (dále jen „kapitálová společnost“) a evropská společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení.

Podle § 6 odst. 1 zákona o obchodních korporacích právní jednání týkající se založení, vzniku, změny, zrušení nebo zániku obchodní korporace vyžadují

písemnou formu s úředně ověřenými podpisy, jinak jsou neplatná; soud k této neplatnosti přihlédne i bez návrhu.

Podle § 8 zákona o obchodních korporacích se obchodní korporace zakládá společenskou smlouvou. Společenská smlouva, kterou se zakládá kapitálová společnost, vyžaduje formu veřejné listiny (odstavec první). Připouští-li právní předpis, aby společnost založil jediný zakladatel, zakládá se zakladatelskou listinou pořízenou ve formě veřejné listiny (odstavec druhý).

Podle § 11 odst. 1 zákona o obchodních korporacích kapitálovou společnost může založit jediný zakladatel.

Podle § 776 odst. 2 zákona o obchodních korporacích se pro potřeby tohoto zákona veřejnou listinou rozumí notářský zápis.

Podle § 440 odst. 1 o. z. překročil-li zástupce zástupčí oprávnění, zavazuje právní jednání zastoupeného, pokud překročení schválí bez zbytečného odkladu. To platí i v případě, kdy za jiného právně jedná osoba, která k tomu není oprávněna.

Podle § 441 odst. 2 o. z. zmocnitel uvede rozsah zástupčího oprávnění v plné moci. Netýká-li se zastoupení jen určitého právního jednání, udělí se plná moc v písemné formě. Vyžaduje-li se pro právní jednání zvláštní forma, udělí se v téže formě i plná moc.

Podle § 580 odst. 1 o. z. neplatné je právní jednání, které se přičí dobrým mravům, jakož i právní jednání, které odporuje zákonu, pokud to smysl a účel zákona vyžaduje.

Podle § 582 odst. 1 o. z. není-li právní jednání učiněno ve formě ujednané stranami nebo stanovené zákonem, je neplatné, ledaže strany vadu dodatečně zhojí. Zahrnuje-li projev vůle současně více právních jednání, nepůsobí nedostatek formy vyžadované pro některé z nich sám o sobě neplatnost ostatních.

1) K výkladu § 441 odst. 2 in fine o. z.

Odvolacímu soudu lze přisvědčit, že § 441 odst. 2 in fine o. z. klade na plnou moc požadavek zachování téže formy, jakou zákon vyžaduje pro právní jednání, k němuž je plná moc udělena. Je-li tudíž plná moc udělena k právnímu jednání, pro které zákon vyžaduje formu notářského zápisu, měla by zásadně být i plná moc udělena ve formě notářského zápisu. To však neznamená, že nedodržení této formy bez dalšího vede k neplatnosti plné moci, či dokonce – jak dovodil odvolací soud – k neplatnosti právního jednání učiněného na jejím základě zmocněncem jménem zmocnitele.

Právní jednání odporující zákonu je neplatné pouze tehdy, vyžaduje-li to smysl a účel zákona (§ 580 odst. 1 o. z.). Uvedené omezení platí i pro posouzení důsledků nedodržení formy právního jednání vyžadované zákonem (§ 582 odst. 1 o. z.). Jinými slovy, není-li právní jednání učiněno ve formě stanovené zákonem, je (z tohoto důvodu) neplatné pouze tehdy, vyžaduje-li to smysl a účel zákona.

Je-li pro právní jednání vyžadována forma notářského zápisu, je smyslem a účelem požadavku § 441 odst. 2 in fine o. z. na formu plné moci zabezpečit ověření totožnosti zmocnitele (§ 63 odst. 1 písm. e/ zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti /notářský řád/) a současně zajistit, aby plná moc byla udělena k zamýšlenému právnímu jednání (tj. aby z ní plynulo oprávnění zmocněnce učinit jménem zmocnitele požadované právní jednání) (§ 63 odst. 1 písm. f/ not. ř.).

Obecně tudíž platí, že není-li pochyb o totožnosti zmocnitele, tj. je-li zcela zjevné, kdo udělil plnou moc, není plná moc neplatná jen proto, že nebyla udělena ve formě notářského zápisu, a to přesto, že byla udělena k právnímu jednání, které musí být podle zákona učiněno ve formě notářského zápisu (důsledky případné neurčitosti či nesrozumitelnosti obsahu plné moci řeší ustanovení § 553 o. z.).

2) K formě plné moci k založení společnosti s ručením omezeným jediným zakladatelem (ke vztahu § 441 odst. 2 in fine o. z. a § 6 odst. 1 zákona o obchodních korporacích).

Zákon o obchodních korporacích označuje společnost s ručením omezeným (společně s akciovou společností) jako kapitálovou společnost (§ 1 odst. 2 zákona o obchodních korporacích). Jakkoliv jde toliko o legislativní zkratku, nepopírající smíšenou povahu této formy obchodní společnosti (mající prvky jak kapitálové, tak i osobní společnosti), platí, že označení „kapitálová společnost“ užitě následně v textu zákona o obchodních korporacích zahrnuje i společnost s ručením omezeným.

Společnost s ručením omezeným může založit i pouze jediný zakladatel (§ 125 odst. 2 o. z. a § 11 odst. 1 zákona o obchodních korporacích). Činí tak přijetím zakladatelské listiny, jež musí být pořízena ve formě notářského zápisu o právním jednání (§ 8 odst. 2 a § 776 odst. 2 zákona o obchodních korporacích, § 62 a násl. not. ř.).

Jediný zakladatel může k přijetí zakladatelské listiny zmocnit třetí osobu; v takovém případě z jednání zmocněnce jménem zmocnitele vznikají práva a povinnosti přímo zmocniteli (zakladateli) (§ 436 odst. 1 o. z.).

Jelikož zákon (§ 8 odst. 2 zákona o obchodních korporacích) vyžaduje pro zakladatelskou listinu o založení společnosti s ručením omezeným formu notářského zápisu, je třeba posoudit, zda by i plná moc k přijetí zakladatelské listiny měla být udělena ve formě notářského zápisu (jak by bylo možno dovozovat z § 441 odst. 2 in fine o. z.), či zda postačí, bude-li – jakožto právní jednání týkající se založení obchodní korporace – udělena v písemné formě s úředně ověřeným podpisem. Jinými slovy, jak správně vystihuje dovolatelka, je nutné posoudit vztah § 441 odst. 2 in fine o. z. a § 6 odst. 1 zákona o obchodních korporacích.

Ustanovení § 441 odst. 2, věta druhá a třetí, o. z. upravuje formu plné moci obecně, bez ohledu na to, pro jaká právní jednání je udělena. Současně platí,

že plná moc k založení obchodní korporace je právním jednáním týkajícím se založení obchodní korporace. Pro tato právní jednání je přitom upravena forma v § 6 odst. 1 zákona o obchodních korporacích, a to včetně sankce stíhající její nedodržení (neplatnost, k níž soud přihlédne i bez návrhu). Ustanovení § 6 odst. 1 zákona o obchodních korporacích je tedy – jde-li o požadavek formy plné moci k založení společnosti s ručením omezeným – ustanovením zvláštním, které se uplatní přednostně před § 441 odst. 2 in fine o. z.

Postačí tudíž, aby plná moc k přijetí zakladatelské listiny o založení společnosti s ručením omezeným byla udělena v písemné formě s úředně ověřeným podpisem zmocnitele (zakladatele), a to bez ohledu na to, že zakladatelská listina musí být sepsána ve formě notářského zápisu o právním jednání. To samozřejmě zmocniteli nebrání, aby plnou moc udělil ve formě notářského zápisu o právním jednání (jež zachová požadavek jak na písemnou formu, tak i na úřední ověření podpisu – srov. § 63 odst. 1 písm. e/ a h/ notářského řádu).

Z výše uvedeného současně plyne, že není-li plná moc k založení společnosti s ručením omezeným udělena v písemné formě nebo není-li podpis zmocnitele úředně ověřen, je neplatným právním jednáním; soud k této neplatnosti přihlédne i bez návrhu (§ 6 odst. 1, část věty za středníkem, zákona o obchodních korporacích).

Jelikož v projednávané věci, jak plyne z obsahu spisu, byla plná moc (jakož i substituční plná moc) udělena v písemné formě s úředně ověřeným podpisem, není třeba se blíže zabývat správností obecného závěru odvolacího soudu, podle něhož nedodržení zákonem stanovené formy plné moci vede k absolutní neplatnosti právního jednání učiněného na jejím základě zmocněncem jménem zmocnitele.

Protože právní posouzení věci odvolacím soudem není správné a dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. byl uplatněn právem, Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) a aniž se pro nadbytečnost zabýval vytykanými vadami řízení, usnesení odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil. Důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, dopadají také na rozhodnutí soudu prvního stupně; proto dovolací soud zrušil i je a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2, věta druhá, o. s. ř.).

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (od 1. 1. 2014) se podává z článku II. bodu 2 zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, neboť řízení bylo v projednávané věci zahájeno návrhem na zápis do obchodního rejstříku, doručeným soudu prvního stupně 12. 2. 2014.

Nárok na náhradu nákladů léčeni zahrnuje vedle nákladů potřebných k obnovení zdraví nebo zlepšení zdravotního stavu poškozeného po škodné události též náklady na udrženi více či méně stabilizovaného zdravotního stavu i v situaci, kdy se další zlepšení nepředpokládá, a rovněž skutečně vynaložené náklady na zajištění pomoci při životních úkonech poškozeného či zajištění chodu jeho domácnosti, které poškozený vzhledem k trvalým následkům poškození zdraví nemůže sám vykonávat. Zajišťují-li péči o poškozeného osoby blízké, je nárok dán tehdy, jestliže rozsah jejich činnosti převyšuje míru únosnou pro běžnou lidskou a rodinnou solidaritu a vymyká se běžné rodinné spolupráci a přirozené bezplatné péči.

(Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 14. 1. 2015, sp. zn. 31 Cdo 1778/2014, ECLI:CZ:NS:2015:31.CDO.1778.2014.1)

Žalobkyně se domáhá náhrady škody na zdraví spočívající (po opakovaných úpravách žalobního petitu) v náhradě za ztížení společenského uplatnění ve výši 1 000 000 Kč, v náhradě za ztrátu na výdělkú po dobu pracovní neschopnosti a po jejím skončení (od 1. 7. 1990 do 31. 12. 2002) ve výši 1 746 789 a požaduje rovněž náhradu nákladů spojených s léčením, a to na přilepšení ke stravě za dobu od 6. 4. 1990 do 31. 12. 2002 ve výši 34 224 Kč, za pomoc v domácnosti za dobu od 1. 1. 1996 do 31. 12. 2002 ve výši 261 325 Kč a náhradu za vyhotovení znaleckého posudku ve výši 4000 Kč.

Nejvyšší soud rozsudkem ze dne 25. 4. 2014 ve věci částečně rozhodl o dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 22. 6. 2011, a to tak, že odmítl dovolání proti části potvrzujícího výroku rozsudku soudu prvního stupně ohledně částky 548 701 Kč s příslušenstvím a části měnícího výroku ohledně částky 34 224 Kč, a zamítl dovolání proti části měnícího výroku rozsudku soudu prvního stupně ohledně částky 1 223 188 Kč s příslušenstvím. Nadále jsou tak předmětem dovolacího přezkumu části výroků téhož rozsudku, týkající se nároku na náhradu nákladů léčeni (pomoc v domácnosti) v částce 168 000 Kč, ohledně níž byl rozsudek soudu prvního stupně změněn, a v částce 93 325 Kč, ohledně níž byl zamítavý výrok potvrzen.

Rozsudkem ze dne 18. 11. 2010 uložil **O b v o d n í s o u d** pro Prahu 1 žalovanému, aby zaplatil žalobkyni 1 425 412 Kč, ohledně částky 642 026 Kč s příslušenstvím žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky a vůči státu. Vyšel ze zjištění, že při dopravní nehodě dne 6. 4. 1990 utrpěla žalobkyně rozsáhlá poranění, která si vyžádala dlouhodobé léčení a která vedla k plné a později částečné invaliditě. Po dobu trvání plné invalidity

nebyla schopna zajišťovat si zhruba 80 % domácích prací, po zlepšení zdravotního stavu pak v době částečné invalidity zhruba 40 % domácích prací. Byla proto nucena zajišťovat výkon některých prací (větší nákupy, úklid, žehlení, apod.) prostřednictvím výpomoci jiných osob (příteknyně, sestra, matka), jimž za to platila 2000 Kč měsíčně. Podle soudu prvního stupně za škodu odpovídá žalovaný řidič vozidla, který způsobil dopravní nehodu. Žalobkyni kromě jiného náleží ve smyslu § 442 odst. 1 obč. zák. náhrada skutečné škody za částky vynaložené účelně na výpomoc v domácnosti; jde vlastně o tzv. věcnou škodu, jejíž náhrada náleží osobě, která není pro zdravotní postižení schopna práce sama vykonávat a musí si k jejich provedení zjednat třetí osobu (stanovisko bývalého Nejvyššího soudu ČSR ze dne 30. 10. 1978, Cpj 240/78, publikované pod číslem 17/1978 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Výši náhrady určil soud s přihlédnutím k cenám komerčně poskytovaných služeb v oboru domácích prací v částce 2000 Kč měsíčně, tedy za období od 1. 1. 1996 do 31. 12. 2002 celkem 168 000 Kč.

M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 22. 6. 2011 rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujícím výroku o věci samé změnil tak, že žalobu zamítl, v zamítavém výroku o věci samé jej potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů ve vztahu mezi účastníky a vůči státu. Vyložil, že náhrada za pomoc v domácnosti nemůže být poskytována po neomezeně dlouhou dobu, ale musí mít souvislost s dobou léčení.

Jestliže bylo léčení žalobkyně ukončeno v srpnu 1992, je požadavek na další náhrady do roku 2002 neopodstatněný, zejména vzhledem k tomu, že žalobkyně podnikala.

Proti rozhodnutí odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost opírá zčásti o § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., ve zbytku o § 237 odst. 1 písm. c), odst. 3 o. s. ř. Je přesvědčena, že odvolací soud nesprávně zhodnotil její nárok na náhradu nákladů spojených s léčením, jestliže dovedl, že výpomoc v domácnosti nemůže být poskytována v časově neomezené době, což odporuje případu a praxi lékařské, pojišťovací i soudní, kdy uvedený nárok bývá přisuzován i ve formě renty do budoucna, je-li poškozený omezen doživotně. Dovolatelka rovněž zcela odmítá názor odvolacího soudu, že si takto „navyšuje ztížení společenského uplatnění“, neboť přirozeně jde o zcela odlišné nároky. Účelnost a potřebnost uvedených výdajů žalobkyně byla také v průběhu řízení jednoznačně prokázána. Vzhledem k tomu, že soudy nemohou nahrazovat odborné závěry znalců – lékařů vlastními domněnkami o potřebnosti či účelnosti léčby žalobkyně, považuje dovolatelka závěr odvolacího soudu za nesprávný. Navrhla proto, aby dovolací soud napadené rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a vrátil mu věc k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) postupoval vzhledem k datu vydání napadeného rozhodnutí podle dosavadních předpisů (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2012 – srov. čl. II bod 7 zákona č. 404/2012 Sb.). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř. k tomu oprávněným subjektem řádně zastoupeným advokátem (§ 241 odst. 1, 4 o. s. ř.), dospěl dovolací soud k závěru, že dovolání je přípustné zčásti podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. (proti měnícímu výroku ohledně částky 168 000 Kč), zčásti podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. (proti potvrzujícímu výroku ohledně částky 93 325 Kč) k řešení otázky, zda v rámci nároku na náhradu nákladů spojených s léčením náleží osobě poškozené na zdraví též náklady na péči o její osobu a domácnost.

Tříčlenný senát 25 Cdo dospěl k právnímu závěru, který je odlišný od judikatury dovolacího soudu (srov. zejména rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2010, sp. zn. 25 Cdo 2365/2008, ze dne 19. 10. 2010, sp. zn. 25 Cdo 2456/2008, a ze dne 26. 5. 2011, sp. zn. 25 Cdo 4576/2008) v otázce charakteru nároku na náhradu nákladů vynaložených na tzv. výpomoc v domácnosti podle § 449 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, a podmínek jeho vzniku, a předložil proto věc velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu podle § 20 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů.

Nesprávné právní posouzení věci, které dovolatelka uplatňuje jako důvod dovolání (§ 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.), může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

Vzhledem k ustanovení § 3079 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, účinný od 1. 1. 2014 (dále též jen „o. z.“), posuzuje se věc podle dosavadních předpisů, tedy podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále též jen „obč. zák.“), neboť k porušení právní povinnosti došlo před 1. 1. 2014.

Podle § 449 odst. 1 obč. zák. při škodě na zdraví se hradí též účelně vynaložené náklady spojené s léčením. Podle odstavce 3 tohoto ustanovení náklady léčení se hradí tomu, kdo je vynaložil.

Dlouhodobě vychází soudní judikatura z toho, že k náhradě účelných nákladů spojených s léčením patří např. náklady spojené s rehabilitační léčbou, náklady na ošetřovatele, náklady spojené s přilepšením na stravě, náklady na dietní stravování nebo náklady nejbližších příbuzných poškozeného spojené s návštěvami nemocného v nemocnici; musí jít o náklady účelné a prokazatelně vynaložené (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2004, sp. zn. 25 Cdo

1875/2003, publikovaný v Souboru civilních rozhodnutí NS pod C 2991, dále též jen „Soubor“). Protože v době léčení poškozeného se na činnostech směřujících ke zlepšení jeho zdravotního stavu mohou podílet i jiné osoby, občanský zákoník v ustanovení § 449 odst. 3 tyto osoby výslovně legitimuje k uplatnění nároků vlastním jménem. Účelně vynaložené náklady léčení je tedy možno přiznat tomu, kdo je skutečně vynaložil a kdo má přímý nárok na jejich náhradu (srov. odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 15. 9. 1999, sp. zn. 2 Cdon 2079/97, publikovaného pod číslem 30/2002 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, a odůvodnění rozsudku téhož soudu ze dne 30. 11. 2010, sp. zn. 25 Cdo 2365/2008, Soubor C 9042); nemůže se tak stát formou peněžitého důchodu (renty) stanoveného do budoucna, nýbrž pouze zpětně na základě prokázání skutečně vynaložených nákladů (zde srov. rozsudek bývalého Nejvyššího soudu ČSR ze dne 31. 3. 1981, sp. zn. 6 Cz 14/81, publikovaný pod číslem 26/1982 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

Dále byl výklad citovaného ustanovení spíše zužující v tom, že úkony, které pro poškozeného vykonává jiná osoba, jsou podřaditelné pod § 449 obč. zák., jen jde-li o náklady spojené s léčením poškozeného (srov. rovněž např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2010, sp. zn. 25 Cdo 2456/2008, Soubor C 903, nebo již citovaný rozsudek sp. zn. 25 Cdo 2365/2008), a že odškodnění jiných nákladů spojených s péčí o poškozeného a jeho domácnost platná občanskoprávní úprava neumožňuje. V samotné okolnosti, že třetí osoba osobně poskytuje péči poškozenému, neshledal rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2011, sp. zn. 25 Cdo 4576/2008, vynaložení nákladů ve smyslu § 449 odst. 3 obč. zák. Ústavní stížnost proti tomuto rozsudku byla odmítnuta usnesením ze dne 23. 2. 2012, sp. zn. II. ÚS 2523/11, v němž Ústavní soud uvedl, že „soud nemůže svým rozhodnutím konstituovat nárok na náhradu škody, který není upraven v zákoně. Tím je v tomto případě míněn nárok stěžovatele, který není přímo osobou poškozenou a nárok uplatňuje s odkazem na § 449 odst. 3 obč. zák., umožňující jiné osobě než poškozenému uplatnit nárok vůči subjektu odpovědnému za škodu jako samostatný nárok jen tehdy, jde-li o náklady léčení a náklady pohřbu, pokud je vynaložil. Ve vztahu k souzené věci, aby stěžovatel byl věcně aktivně legitimován, musely by být splněny kumulativně dvě podmínky. Muselo by jít o náklady léčení a muselo by být doloženo, že byly stěžovatelem přímo vynaloženy. O takovou situaci v daném případě nešlo, a proto nelze soudům vytýkat, že by se svým rozhodnutím dostaly do rozporu s kogentním ustanovením zákona.“ Toto pojetí odpovídalo i právníkové literatuře, která tradičně dovozuje, že dojde-li ke škodě (újmě) na zdraví, vzniká poškozenému zvláštní taxativně (uzavřeným výčtem) vymezený komplex práv na její náhradu, respektive zmírnění, jejichž úprava je obsažena v ustanoveních § 444 až § 449a obč. zák. (srov. např. Knappová, M., Švestka, J. a kol.: *Občanské právo hmotné*, svazek II, 3. vydání, Praha: ASPI, 2002, s. 449, 483 – 484).

Oproti tomu Ústavní soud nálezem ze dne 5. 12. 2012, sp. zn. IV. ÚS 444/11, v obdobné věci o nároku poškozeného na náhradu nákladů spojených s péčí o nesoběstačnou osobu a její domácnost po ukončení léčby dovedl, že „náklady, jež vznikly jako důsledek neuspokojivého zdravotního stavu, který se již stabilizoval a jehož změnu k lepšímu nelze očekávat“, není možno zahrnout pod nárok na náhradu nákladů léčení, neboť léčení vede ke zlepšení nebo zachování aktuálního zdravotního stavu, jde však o samostatný nárok na náhradu skutečné škody, který lze uplatnit v rámci náhrady škody na zdraví. Ústavní soud po porovnání právní úpravy odpovědnosti za škodu v občanskoprávní a pracovněprávní oblasti učinil závěr, že zatímco v pracovněprávní oblasti jsou odškodňovány veškeré náklady, v odvětví občanského práva je náhrada nákladů vynaložených na péči o poškozeného a o jeho domácnost přiznávána pouze po dobu léčby a po jejím skončení již nikoliv. Vzhledem však k zásadě jednotnosti a bezrozpornosti právního řádu, jež zapovídá odlišný přístup k obdobným právním institutům v jednotlivých právních odvětvích, není důvod poskytovat nižší stupeň ochrany jen proto, že občanské právo ochrannou funkci výslovně neplní, a je proto na soudech, aby vyplnily mezeru v právním řádu. Jestliže ani po léčbě poškozený nedosáhne soběstačnosti v péči o sebe a svou domácnost a je nucen vyhledat pomoc třetích osob, nelze se dlouhodobě zcela spoléhat a využívat rodinné a přátelské solidarity při bezplatné péči o postiženého, vymyká-li se rozsah péče únosné míře pro běžnou lidskou a rodinnou solidaritu. Podle závěrů Ústavního soudu je věcí poškozeného, jaký způsob zajištění péče o svou osobu si zvolí, a protože tato náhrada nahrazuje majetkovou újmu (skutečnou škodu podle § 442 odst. 1 obč. zák.), neuplatní se zde § 449 odst. 3 obč. zák. Vymyká-li se rozsah bezplatné péče o postiženého únosné míře pro běžnou lidskou a rodinnou solidaritu, je dána aktivní legitimace poškozeného bez ohledu na to, zda o něj bezplatně pečuje osoba blízká či nikoli. Ústavní soud přitom zdůraznil, že tento nárok je situován do podmínek výrazné nesoběstačnosti poškozeného v základních úkonech osobní obsluhy a péče o domácnost, v nichž by přenesení zátěže na osoby blízké představovalo neúměrné břemeno přesahující rámec solidarity. Ve své podstatě jde o „náhradu majetkové újmy vzniklé vynaložením finančních prostředků na to, aby poškozený měl zajištění základní obsluhy své osoby“, a zajišťuje jen úhradu nákladů na základní péči o poškozeného nahrazující jeho dřívější soběstačnost. Ústavní soud tedy ve svém nálezu vyložil pojem skutečné škody (§ 442 odst. 1 obč. zák.) „extenzivněji ve smyslu zahrnutí všech ostatních nákladů, kterým byl poškozený vystaven v příčinné souvislosti s jednáním škůdce“.

V nálezu ze dne 11. 11. 2014, sp. zn. I. ÚS 2930/13, Ústavní soud s odkazem na nález ze dne 16. 1. 2013, sp. zn. I. ÚS 46/12, vyložil, že pod náklady spojené s léčením (§ 449 odst. 1 obč. zák.) je možné podřadit i následnou péči o poškozeného, např. po ukončení hospitalizace, je-li vedena snahou o zlepšení jeho zdravotního stavu, přičemž taková ošetřovatelská péče může probíhat i v řádu

let. Hranice mezi tím, kdy poskytování pečovatelské služby přispívá ke zlepšení zdraví, a jde tedy o náhradu nákladů spojených s léčením, a kdy jde „jen“ o pomoc při sebeobsluze, je přitom značně neostrá. Při rozsáhlém poškození zdraví totiž zlepšení zdravotního stavu často nespočívá v uzdravení jako takovém, ale v postupně získané adaptaci na novou, vysoce nepříznivou životní situaci.

Z citovaných nálezů Ústavního soudu, z vývoje mimosoudní praxe (zejména v oblasti pojištění) i ze srovnání s úpravou, kterou v tomto směru přinesl občanský zákoník účinný od 1. 1. 2014 (§ 2960 o. z.), je zřejmé, že dosavadní úzký výklad § 449 odst. 1 obč. zák., reprezentovaný shora citovanými rozhodnutími Nejvyššího soudu, nemůže nadále obstát. Dovolací soud se přiklonil k závěru, že pod náklady léčení je třeba podřadit nejen výdaje, které nejsou hrazeny z prostředků veřejného zdravotního pojištění a které jsou spojeny s vlastním léčebným procesem, nýbrž i obdobné náklady vynaložené v době, kdy již vlastní léčení skončilo (zdravotní stav je stabilizovaný), avšak některé potíže přetrvávají a vznikají v souvislosti s nimi další výdaje. Ustanovení § 449 odst. 1 obč. zák. je proto třeba vyložit poněkud širěji tak, že zakládá nárok na náhradu nákladů léčení, jejichž účelem je v první řadě obnovení zdraví nebo alespoň zlepšení zdravotního stavu poškozeného po škodné události, dále ovšem též udržení více či méně stabilizovaného zdravotního stavu i v situaci, kdy se další zlepšení nepředpokládá, a v této souvislosti též nárok na skutečně vynaložené náklady na zajištění pomoci při základních životních úkonech poškozeného či zajištění chodu jeho domácnosti, které poškozený vzhledem k trvalým následkům poškození zdraví již nemůže sám vykonávat.

Přiléhavější ovšem je podřadit tento nárok pod ustanovení § 449 odst. 1 obč. zák. než pod pojem skutečná škoda ve smyslu § 442 odst. 1 obč. zák., neboť nárok na náhradu tzv. nákladů léčení je speciálním nárokem, jehož smyslem je právě poskytnutí náhrady za náklady, které musel poškozený vynaložit (v tomto směru mají charakter skutečné škody) na své léčení, udržení zdravotního stavu či zajištění pomoci při snížené soběstačnosti. Odvíjí se totiž od ustanovení, které představuje speciální úpravu pro případy újmy na zdraví a které zároveň oproti § 442 odst. 1 obč. zák. lépe umožňuje zajistit náhradu i třetí osobě (§ 449 odst. 3 obč. zák.), pokud takové náklady ve prospěch poškozeného vynaložila; o takový případ se ovšem v projednávané věci nejedná.

Lze tedy uzavřít, že v posuzovaném případě náklady, které žalobkyně vynaložila v době od 1. 1. 1996 do 31. 12. 2002 na zajištění výkonu některých prací (větší nákupy, úklid, žehlení, apod.) prostřednictvím výpomoci jiných osob (přítelkyně, sestra, matka), mohou představovat náklady léčení ve smyslu § 449 odst. 1 obč. zák., pokud jimi zajišťovala péči nahrazující jí nedostatky v soběstačnosti o svou osobu či o svou domácnost; ve vztahu k osobám blízkým pak tam, kde jejich péče přesahuje rozsah péče únosné míře pro běžnou lidskou a rodinnou solidaritu a kde se vymyká běžné rodinné spolupráci a přirozené bezplatné péči.

Ze shora uvedeného vyplývá, že dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. je naplněn. Nejvyšší soud proto rozsudek odvolacího soudu podle § 243b odst. 2, části věty za středníkem, o. s. ř. v potvrzujícím výroku o věci samé ohledně částky 93 325 Kč s příslušenstvím k částce 261 325 Kč, v měnicím výroku ohledně částky 168 000 Kč a v závislých výrociích o náhradě nákladů řízení zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta první, o. s. ř.).

Vzdá-li se obžalovaný odvolání proti odsuzujícímu rozsudku, kterým mu je i ukládán trest podle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, má se za to, že je se stanoveným druhem trestu a jeho výměrou srozuměn, a to i z hlediska kompenzace nepřiměřené délky trestního řízení, a nemůže se z důvodu nepřiměřené délky trestního řízení domáhat ještě zadostiučinění v penězích.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2014,
sp. zn. 30 Cdo 4139/2013,
ECLI:CZ:NS:2014:30.CDO.4139.2013.1)

Žalobce se žalobou podanou u Obvodního soudu pro Prahu 2 dne 5. 9. 2011 domáhal zaplacení částky 180 000 Kč s úrokem z prodlení ve výši 7,75 % od 1. 1. 2012 do zaplacení jako přiměřeného zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou mu porušením jeho práva na spravedlivý proces v důsledku nepřiměřené délky jeho trestního stíhání ve věci vedené posléze před Okresním soudem v Liberci. Trestní stíhání pro trestný čin nedovolené výroby a držení omamných psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 1 trestního zákona (zákona č. 140/1961 Sb.) trvalo 9 let, přičemž skončilo rozsudkem Okresního soudu v Liberci, kterým byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání jednoho roku se zkušební dobou v trvání osmnácti měsíců. Žalobce se proti rozsudku neodvolával a tento tak nabyl právní moci dne 30. 3. 2011. Žalobce poukázal, že byl dne 4. 10. 2002 vzat do vazby, ze které byl propuštěn dne 5. 2. 2003. Svůj nárok předběžně uplatnil u Ministerstva spravedlnosti ČR, přičemž toto konstatovalo, že k nesprávnému úřednímu postupu došlo a že toto konstatování je dostatečnou formou zadostiučinění, neboť žalobci nemohly vzniknout žádné citelné újmy v osobnostní sféře. S tímto žalobce nesouhlasil, když poukázal, že mu probíhající trestní stíhání několikrát zmařilo možnost získat zaměstnání. Dvakrát musel i odmítnout možnost práce v zahraničí, neboť měl obavy, aby nemusel zpět do vazby. Kvůli trestnímu stíhání oddaloval i rekonstrukci domu a jeho přestavbu na penzion, přičemž nyní kvůli věku nemůže již získat hypoteční financování. Zhoršily se i jeho vztahy s rodinou. Kvůli nejistotě o své budoucnosti odkládal i pořízení potomka. Toto vše by se nenastalo, pokud by trestní řízení bylo ukončeno do tří let. Došlo tak k zásahu do jeho osobnostních práv, do jeho práva na rodinu, na potomky apod.

Žalovaná navrhovala zamítnutí žaloby s tím, že v rámci předběžného projednání žádosti konstatovala nesprávný úřední postup, přičemž provedené konstatování a omluva se vzhledem k okolnostem případu jeví jako odpovídající odškodnění vzniklé nemajetkové újmy. Trestní stíhání žalobce trvalo od 3. 10. 2002 do

30. 3. 2011, kdy byl vyhlášen odsuzující rozsudek. Řízení bylo nekoncentrované ve fázi vyšetřování po vrácení věci státnímu zástupci k došetření a v období po podání obžaloby v roce 2008. Za uvedený nesprávný úřední postup se žalovaná žalobci omluvila. V daném případě nelze najít žádnou okolnost, která by byla způsobila vyvrátit domněnku vzniku nemajetkové újmy v důsledku nepřiměřené délky řízení. Okolnost, že se náhrady nemajetkové újmy domáhá pravomocně odsouzený pachatel trestného činu právě za délku trestního řízení, v němž byl shledán vinným, popřípadě mu byl i uložen trest, vede podle žalované k vyvrácení předpokladu, podle kterého se nemajetková újma způsobená nepřiměřeně dlouhým řízením zpravidla odškodní v penězích. Takové řízení totiž nemohlo v osobnostní sféře pachatele vyvolat žádnou citelnou újmu.

O b v o d n í s o u d pro Prahu 2 rozsudkem ze dne 16. 11. 2012 zamítl žalobu o zaplacení 180 000 Kč s úroky z prodlení (výrok I.) a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok II.).

Soud vyšel ze skutkového závěru, že trestní stíhání žalobce bylo zahájeno dne 3. 10. 2002, obžaloba byla podána dne 11. 4. 2003 a věc byla vrácena státnímu zástupci k došetření. Obžaloba byla opět podána dne 17. 12. 2008, po dvou hlavních líčeních byl dne 30. 3. 2011 vyhlášen odsuzující rozsudek, kterým byl nynější žalobce jako obžalovaný uznán vinným přečinem nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, a podle téhož ustanovení byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání jednoho roku, jehož výkon byl podmíněně odložen na zkušební dobu 18 měsíců. Obžalovanému byl též uložen trest propadnutí v rozsudku vyjmenovaných věcí. Podle § 314d odst. 1 tr. ř. rozsudek neobsahoval odůvodnění, neboť se po jeho vyhlášení státní zástupkyně i obžalovaný vzdali odvolání.

Po právní stránce s ohledem na průběh trestního řízení, počet stupňů soudní soustavy, nutnost vrácení věci státnímu zástupci k došetření, době, která uplynula od vrácení věci k došetření do podání nové obžaloby, jakož i vzhledem k celkové délce trestního stíhání, dospěl soud prvního stupně k závěru, že trestní stíhání žalobce bylo nepřiměřeně dlouhé. Tento závěr podle něj presumuje domněnku vzniku nemajetkové újmy v příčinné souvislosti s nesprávným úředním postupem spočívajícím v nepřiměřeně dlouhém trestním stíhání žalobce. Z hlediska formy zadostiučinění za takto vzniklou nemajetkovou újmu soud konstatoval, že primární formou zadostiučinění v případě, kdy se náhrady nemajetkové újmy za řízení, v němž byl uznán vinným, domáhá pravomocně odsouzený pachatel trestného činu, je zohlednění této skutečnosti ve výroku o trestu (snížení trestu z tohoto důvodu). V rozsudku musí být zpravidla uvedeno, že uložený trest je mírnější právě proto, že soud přihlédl k okolnosti nepřiměřeně dlouhého řízení. V souzené věci nelze z rozsudku zjistit, jakými úvahami byl soud při ukládání trestu veden, neboť neobsahuje odůvodnění, avšak tato skutečnost nemůže podle

soudu prvního stupně odůvodnit představu, že by soud délku trestního stíhání nevezal při ukládání trestu v úvahu. O tom svědčí nejen samotný fakt podmíněného trestu, ale zejména naprosté srozumění nynějšího žalobce s takto uloženým trestem, což je zřejmé z toho, že se ihned po vyhlášení rozsudku vzdal práva odvolání. Měl-li by totiž žalobce po ústním odůvodnění rozsudku jakékoliv pochybnosti o tom, zda soud při ukládání trestu zohlednil nepřiměřenou délku trestního řízení, nic mu nebránilo ponechat si lhůtu k podání odvolání a podle písemného odůvodnění by pak seznal, zda soud délku a průběh řízení do výroku o trestu promítl či nikoli. Žalobce vzdáním se práva odvolání zapříčinil, že již nelze zjistit veškeré důvody pro uložení trestu, a proto soud prvního stupně vyšel z předpokladu, že trestní soud při ukládání trestu průběh trestního řízení vzal v úvahu a trest snížil. Žalobce tento trest přijal. S poukazem i na závěry vyplývající z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 10. 3. 2011, sp. zn. 30 Cdo 2742/2009, vzal soud prvního stupně v úvahu popsané okolnosti průběhu trestního řízení, jakož i fakt, že se náhrady domáhá pravomocně odsouzený pachatel trestného činu za řízení, ve kterém byl uznán vinným, a uzavřel, že i vzhledem k obecně chápané představě spravedlnosti lze konstatovat, že satisfakce spočívající ve snížení trestu spolu s konstatováním porušení práva ze strany žalované je odpovídajícím zadostiučiněním za vzniklou nemajetkovou újmu. Argumenty žalobce o intenzitě nemajetkové újmy v důsledku dlouhého trestního stíhání soud odmítl s odkazem na nedostatek adekvátní příčinné souvislosti, neboť všechny žalobcem vyjmenované nepříznivé následky byly primárně způsobeny trestním stíháním jako takovým, které bylo důvodné a skončilo pravomocným odsouzením žalobce, přičemž prvotní a základní příčina trestního stíhání žalobce byla v tom, že spáchal trestný čin.

K odvolání žalobce M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 25. 6. 2013 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně (ve výroku I.) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (ve výroku II.). Podle odvolacího soudu nebylo odvolání opodstatněné. Soud prvního stupně si pro své rozhodnutí opatřil dostatečný skutkový podklad, provedené důkazy správně hodnotil a nepochybil ani v právním posouzení věci, jestliže žalobě nevyhověl. Odvolací soud se s jeho závěry ztotožnil a pro stručnost svého odůvodnění na odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně odkázal. Podle odvolacího soudu i za situace, kdy nebyl trestní rozsudek odůvodněn, samotný fakt podmíněného trestu navozuje situaci, že v rámci uložení trestu byla vzata v úvahu délka trestního řízení. Za takové situace je pouhé konstatování nepřiměřené délky trestního řízení zcela postačující.

Rozsudek odvolacího soudu v celém rozsahu napadl žalobce dovoláním, kterým navrhl, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Podle dovolatele se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu a zároveň jde o případ, který nebyl rozhodáváním dovolacího soudu vyřešen.

Odvolací soud se podle něj odchýlil od rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 10. 3. 2011, sp. zn. 30 Cdo 2742/2009, které stanovilo opačné podmínky pro své závěry, totiž že uložení mírnějšího trestu z důvodu nepřiměřeně dlouhého řízení musí z rozsudku výslovně vyplývat.

Oproti tomu soudy došly ke stejnému závěru, ačkoliv z odůvodnění ani z protokolů nic takového nevyplývá.

V rozhodování dovolacího soudu podle dovolatele nicméně není vyřešen případ, kdy samotný trestní rozsudek nebyl odůvodňován.

Dovolatel uvedl, že s rozsudkem v trestní věci vnitřně nesouhlasil, avšak vzdal se práva na odvolání, aby již skončil neustálý psychický tlak a mohl dojít alespoň k částečné normalizaci jeho života. Měl obavy, jak dlouho by bylo odvolací řízení vedeno. Práva na odvolání se vzdal i státní zástupce. Dovolatel poukázal, že soud neuváděl, že by byl ukládán mírnější trest v důsledku dlouhého trvání trestního řízení, a není nikde uvedeno, o jakou část byl trest snížen. O tom, že by byl použit mírnější trest, má dovolatel pochyby, neboť mu byl uložen stejný trest, jako mu byl uložen v trestním příkaze z roku 2008, proti kterému si státní zástupce dával odpor. Podle části judikatury by se po více než osmiletém trestním řízení ani tresty udělovat neměly. Takové ujednání obsahuje i poslední amnestie. Dovolatel dále polemizoval s údajným skutkovým závěrem soudů, že je vlastníkem domu se zahradou. Podle dovolatele jeho největším problémem byly potíže v rodinné sféře, kdy měl mladší družku, se kterou plánoval založit rodinu a mít dítě, což si vzhledem k nejistotě možného nepodmíněného odsouzení nemohl dovolit.

V jeho nynějším věku jsou pak již úvahy o dítěti bezpředmětné. Svým způsobem byl tak připraven o možnost mít potomka, starat se o něj a mít z něj radost a samozřejmě i starosti. Tato újma je podle dovolatele těžko vyčíslitelná a rozhodně nestačí pouhé konstatování, že byla porušena práva na spravedlivý proces délkou trestního řízení.

Podle dovolatele okolnost, že se vzdal práva na odůvodnění odvolání, není automaticky důvodem pro zamítnutí jeho žádosti o finanční zadostiučinění a pro závěr soudů, že došlo ke snížení trestu. Navíc v jeho případě tomu tak nebylo, neboť stejný trest mu byl uložen již trestním příkazem. Byl-li mu stejný trest uložen po dalších třech letech, je zřejmé, že soud nevzal délku trestního řízení do úvah o druhu a výměře trestu. Proto jsou závěry obou soudů nesprávné a neodpovídající skutkovému stavu.

Žalovaná ve svém vyjádření k dovolání navrhla, aby dovolací soud dovolání jako nepřípustné odmítl.

Žalovaná se plně ztotožnila s právními závěry soudů a jejich rozhodnutím, když tyto se vypořádaly se všemi námitkami žalobce. Napadené rozhodnutí netrpí vytýkanými vadami a je zcela správné.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Nejvyšší soud jako soud dovolací po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. a že věc je třeba i v současné době – vzhledem k tomu, že řízení v projednávané věci bylo zahájeno v době před 1. 1. 2014 – posoudit (srov. čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.) podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, účinném do 31. 12. 2013, se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Napadené rozhodnutí záviselo na posouzení otázky hmotného práva, zda na základě odsuzujícího rozsudku vydaného v trestním řízení, za jehož nepřiměřeně dlouhou dobu se pravomocně odsouzený pachatel trestného činu domáhá náhrady nemajetkové újmy, lze učinit závěr, že soud při stanovení druhu trestu a jeho výměry přihlédl mj. k délce trestního řízení, trvalo-li nepřiměřeně dlouhou dobu, a že takto stanovený druh trestu a jeho výměra ve spojení s konstatováním porušení práva ve smyslu § 31a odst. 1 a 2 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), v platném znění (dále jen „OdpŠk“), lze považovat za dostačující zadostiučinění za nemajetkovou újmu, ačkoliv vyhotovení zjednodušeného písemného rozsudku za podmínek § 314d odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění účinném do 31. 12. 2011, neobsahuje odůvodnění. Dovolání je v rozsahu této právní otázky podle § 237 o. s. ř. přípustné, neboť se jedná o otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena. Dovolání ovšem není důvodné.

Podle § 31a OdpŠk se bez ohledu na to, zda byla nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem způsobena škoda, poskytuje podle tohoto zákona též přiměřené zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu (odst. 1). Zadostiučinění se poskytne v penězích, jestliže nemajetkovou újmu nebylo možno nahradit jinak a samotné konstatování porušení práva by se nejevilo jako dostačující. Při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění se přihlédně k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k nemajetkové újmě došlo (odst. 2).

Podle § 39 odst. 3 tr. zák. při stanovení druhu trestu a jeho výměry soud přihlédne k polehčujícím a přitěžujícím okolnostem (§ 41 a 42), k době, která uplynula od spáchání trestného činu, k případné změně situace a k délce trestního řízení, trvalo-li nepřiměřeně dlouhou dobu. Při posouzení přiměřenosti délky trestního řízení soud přihlédne ke složitosti věci, k postupu orgánů činných v trestním řízení, k významu trestního řízení pro pachatele a k jeho jednání, kterým přispěl k průtahům v trestním řízení.

Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 10. 3. 2011, sp. zn. 30 Cdo 2742/2009 (rozhodnutí Nejvyššího soudu uvedená v tomto rozhodnutí jsou dostupná na www.nsoud.cz), dospěl k závěru, že je třeba vycházet z předpokladu, že nepřiměřeně dlouhé řízení působí účastníkům nemajetkovou újmu, která se zpravidla odškodní v penězích, avšak vždy je nutno zvažovat, zda v konkrétním případě nenastaly okolnosti, které tento předpoklad vyvracejí. Takovou okolností může (ale nemusí) být to, že náhrady nemajetkové újmy se domáhá pravomocně odsouzený pachatel trestného činu právě za délku trestního řízení, v němž byl shledán vinným, popřípadě mu byl i uložen trest, neboť takové řízení nemohlo v jeho osobnostní sféře vyvolat žádnou citelnou újmu. K tomu dále dodal, že již v samotném trestním řízení může být poskytnuta dostatečná náhrada za jeho nepřiměřenou délku, a to typicky v podobě uložení mírnějšího trestu. Takovou kompenzaci lze nicméně pokládat za dostatečnou jen tehdy, jestliže ono zmírnění trestu je navázáno právě na porušení práva na přiměřenou délku řízení. V rozsudku trestního soudu tedy musí být výslovně uvedeno, že uložený trest je mírnější právě proto, že soud přihlédl k okolnosti nepřiměřeně dlouhého řízení, nebo to z něj musí alespoň nezpochybnitelně vyplývat. Musí z něj být rovněž patrné, o jakou část byl trest zmírněn právě v důsledku přihlídnutí k nepřiměřené délce řízení.

V navazujícím rozsudku (v téže právní věci) ze dne 9. 5. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3867/2011, Nejvyšší soud doplnil, že v obdobných případech nelze odhlížet od skutečnosti, že ti, kdo spáchají trestný čin, si započítí a vedení trestního řízení přivozují toliko sami svým jednáním. Nelze odhlížet ani od toho, že spácháním trestného činu dochází k újmě na veřejně chráněných hodnotách, a bylo by tedy absurdní předpokládat vznik nedozírných újem na straně těch, kteří takové narušení zavinili, a to jen z toho důvodu, že vedení trestního řízení jim způsobuje obtíže či že je jim nepříjemné. Na druhou stranu samo trestní řízení není možné vnímat jako trest za spáchaný trestný čin, pakliže k jeho nadměrné délce není výslovně přihlédnuto při ukládání trestu (podle § 39 odst. 3 tr. zák.). Proto i obžalovaní, kteří jsou nakonec shledáni vinnými ze spáchání určitého trestného činu, mají právo na to, aby jejich případ byl projednán a rozhodnut v přiměřené době (specificky § 2 odst. 4, věta druhá, tr. ř.), neboť nepřichází v úvahu, aby státní moc trestala – byť mimochodem – pachatele trestné činnosti jednak tím, že mu uloží trest podle příslušných trestněprávních předpisů, a jednak tím, že jeho

případ bude projednáván po nepřiměřeně dlouhou dobu. Jistá forma zadostiučinění za nepřiměřeně dlouhé trestní řízení může být přiznána v podobě zmírnění ukládaného trestu. To je však možné jen za podmínky, že takové zmírnění je navázáno právě na porušení práva na přiměřenou délku řízení. V rozsudku trestního soudu musí být výslovně uvedeno, že uložený trest je mírnější právě proto, že soud přihlédl k okolnosti nepřiměřeně dlouhého řízení, nebo to z něj musí alespoň nepochybitelně vyplývat. Musí z něj být též patrné, o jakou část byl trest zmírněn právě v důsledku přihlídnutí k nepřiměřené délce řízení. Podle Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) musí být toto zmírnění měřitelné a výslovné, z rozsudku musí být patrné, k jakému konkrétnímu snížení trestu v důsledku nepřiměřeně dlouhého řízení soud přistoupil. Tento závěr byl převzat i do stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010, k výkladu ustanovení § 13 odst. 1, vět druhé a třetí, a § 31a OdpŠk (uveřejněného ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 58/2011).

V rozsudku ze dne 17. 1. 2013, sp. zn. 30 Cdo 2310/2012 (uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 60/2013), ve kterém se primárně zabýval možností soudu určit vhodnou formu nápravy podle § 31a odst. 2 OdpŠk v případě dosud neskončeného trestního řízení, Nejvyšší soud shrnul, že ESLP nikdy z článku 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluvy“) právo na zmírnění trestu, popř. zastavení trestního stíhání nevyvodil, a vzhledem k jeho oprávněním zřejmě ani vyvodit nemohl. Jedná se o nápravu porušení práva, která se opírá čistě o vnitrostátní právo aplikované vnitrostátními soudy, a z hlediska ESLP se jedná pouze o právní prostředek v rukou státu, který může být důvodem ztráty postavení poškozeného ve smyslu článku 34 Úmluvy a tím i ztráty legitimace k podání stížnosti k ESLP. ESLP nicméně v rozsudku ze dne 15. 7. 1982, ve věci Eckle proti Německu, stížnost č. 8130/78, pod bodem 66 a 67 připustil, že přestože snížení trestu a zastavení trestního stíhání, o nichž bylo rozhodnuto z důvodu nepřiměřené délky řízení, v zásadě dotčenou osobu nezbavuje postavení poškozeného, může z tohoto pravidla existovat výjimka, jestliže vnitrostátní orgány uznaly, buď explicitně, nebo alespoň pokud jde o podstatu, a poté napravily porušení Úmluvy. V očích Soudu se jeví takovýto prostředek nápravy jako vhodný, neboť podle ustálené judikatury Spolkového soudního dvora musí trestní soudce při stanovení trestu přihlížet k eventuálnímu překročení „přiměřené lhůty“ podle článku 6 odst. 1 Úmluvy. Nejvyšší soud odkázal i na nález Ústavního soudu ze dne 31. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 554/04, uveřejněný ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu pod č. 67/2005, podle kterého ochrana práva na přiměřenou délku řízení podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy, resp. kompenzace jeho porušení, může být dosažena i prostředky, jež jsou vlastní trestnímu právu. Je proto povinností obecných soudů využít všech takových prostředků, které jim trestní právo poskytuje, k tomu, aby vedle

práva na osobní svobodu bylo rovněž kompenzováno porušení práva na projednání věci v přiměřené lhůtě. Podle Nejvyššího soudu vzhledem k odlišné povaze řízení před ESLP nelze z pohledu vnitrostátní praxe pokládat za zcela určující to, jak k tomuto možnému prostředku nápravy přistupuje ve své judikatuře ESLP, neboť se tak děje výhradně na základě jeho procesního postupu. Ze znění ustanovení § 31a odst. 2, věty první, OdpŠk vyplývá, že peněžní forma odškodnění má vždy subsidiární povahu ve vztahu k jiným satisfakčním prostředkům nápravy, kterými jsou podle zákona č. 82/1998 Sb. konstatování porušení práva a jiná forma náhrady, kterou představuje například omluva nebo zmírnění uloženého trestu. Je zřejmé, že soudy rozhodující v občanském soudním řízení nemohou rozhodnout o zmírnění uloženého trestu a jsou v tomto ohledu odkázány na spolupráci soudů rozhodujících v trestním řízení. Zákon č. 82/1998 Sb. ani trestní zákoník výslovně nestanoví, jaký je vzájemný vztah nároku na odškodnění újmy za nepřiměřenou délku trestního řízení, o němž rozhodují soudy v občanském soudním řízení, a nároku na zmírnění uloženého trestu v důsledku nepřiměřené délky trestního řízení uplatněného v trestním řízení. Nejvyšší soud zastává názor, že se jedná o jeden nárok, který vznikl na základě jedné škodné události (nepřiměřená délka řízení), jež se projevuje stejnou újmou poškozeného (nejistota ohledně výsledku řízení), a který lze odškodnit více v úvahu přicházejícími formami zadostiučinění jak v rámci civilního soudního řízení, tak v rámci řízení trestního, jejichž vzájemný vztah je dán zněním § 31a odst. 2 OdpŠk (srov. i další rozhodnutí ESLP, Ústavního soudu a Nejvyššího soudu citovaná ve shora uvedených rozhodnutích).

Jakkoliv Nejvyšší soud v citovaných rozhodnutích mj. poukázal i na ustanovení § 39 odst. 3 tr. zák., posuzovány byly vždy případy, kdy soudy v trestním řízení rozhodovaly o vině a trestu ještě podle zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, v tehdy platném znění, tedy podle právní úpravy předcházející zákonu č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Judikatura vycházející z dřívější právní úpravy (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2008, sp. zn. 5 Tdo 14/2008) přitom uzavřela, že „délka trestního stíhání ani doba, která uplynula od spáchání trestného činu, nejsou žádnými zákonnými hledisky pro výměru uloženého trestu, takže se nemohou uplatnit ani jako kritérium pro úvahy o jiném nesprávném hmotně právním posouzení ve smyslu § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Případnou nepřiměřenou délku trestního řízení pak lze kompenzovat poskytnutím zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu podle § 13 odst. 1, věty druhé a třetí, a § 31a OdpŠk.“ Judikatura vztahující se k trestnímu zákonu tedy připouštěla, aby délka trestního stíhání byla zohledněna ve výměře trestu, nejednalo se však o zákonné hledisko pro výměru trestu.

Naproti tomu právní úprava obsažená v ustanovení § 39 odst. 3 tr. zák., tedy právní úprava, podle které byl ukládán trest i žalobci, mezi obecnými pravidly pro ukládání trestů uvádí jako jedno z kritérií i délku trestního řízení, trvalo-li

nepřiměřeně dlouhou dobu. Současná právní úprava tedy vychází z toho, že nepřiměřená délka trestního řízení by primárně měla být pachateli trestného činu kompenzována při stanovení druhu trestu a jeho výměry, je-li to samozřejmě možné. Pokud se tak stane, nepřichází v úvahu poskytnutí přiměřeného zadostiučinění v penězích, neboť to je možno podle § 31a odst. 2 OdpŠk poskytnout pouze v případě, že nemajetkovou újmu nebylo možno nahradit jinak.

Ze samotné skutečnosti, že odsuzující rozsudek v trestní věci (posuzované podle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník) není, a to i na základě postoje obžalovaného, který se vzdal práva odvolání, v souladu s trestním řádem odůvodněn, nelze bez dalšího dovozovat, že soud při stanovení druhu trestu a jeho výměry nerespektoval obecná pravidla pro ukládání trestů uvedená v zákoně, případně že soud rozhodující v trestním řízení otázku přiměřenosti doby trvání trestního řízení posoudil odchylně od soudu rozhodujícího v občanském soudním řízení.

Krom toho je primárně věcí obžalovaného, aby hájil svá práva, včetně práva na přiměřené zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nepřiměřenou délkou trestního stíhání, a je-li toho názoru, že soud v rozporu se zákonem při stanovení druhu trestu a jeho výměry nepřihlédl k nepřiměřené délce trestního řízení, měl by svůj postoj (a požadavek na přiměřené zadostiučinění) projevit podáním odvolání proti takovému rozsudku. Vzdá-li se obžalovaný práva odvolání proti odsuzujícímu rozsudku, kterým mu je i ukládán trest, nelze z toho učinit jiný závěr, než že se stanoveným druhem trestu a jeho výměrou je minimálně srozuměn, a to i z hlediska kompenzace nepřiměřené délky trestního řízení. K případné vnitřní výhradě nelze přihlížet. Opačný postup by v zásadě umožňoval pachateli trestného činu, aby vzdáním se práva odvolání obešel zákon a na místo primární formy zadostiučinění za nemajetkovou újmu, která mu v trestním řízení podle zákona přísluší, tj. zmírnění trestu, se domáhal zadostiučinění v penězích.

Na tomto základě dospěl dovolací soud k závěru, že trest uložený odsuzujícím rozsudkem v trestním řízení, za jehož nepřiměřeně dlouhou dobu se pravomocně odsouzený pachatel trestného činu domáhá náhrady nemajetkové újmy, ve spojení s konstatováním porušení práva představuje dostačující zadostiučinění za nemajetkovou újmu ve smyslu § 31a odst. 1 a 2 OdpŠk, i když odsuzující rozsudek neobsahuje odůvodnění, neboť se státní zástupce a obžalovaný po vyhlášení rozsudku odvolání vzdali.

Ze shora uvedeného vyplývá, že vyřešení dovoláním vymezené otázky hmotného práva odvolacím soudem bylo správné, a proto dovolací soud postupem podle § 243d písm. a) o. s. ř. dovolání zamítl.

Postoupí-li prodávající pohledávku na zaplacení kupní ceny, nemůže – nesjednájí-li si strany v kupní smlouvě něco jiného – odstoupit od kupní smlouvy pro prodlení kupujícího se splněním povinnosti zaplatit kupní cenu.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2014,
sp. zn. 29 Cdo 2483/2012,
ECLI:CZ:NS:2014:29.CDO.2483.2012.1)

O b v o d n í s o u d pro Prahu 4 rozsudkem ze dne 13. 5. 2011 určil, že žalobkyně je vlastnící ve výroku specifikovaných nemovitostí (dále jen „sporné nemovitosti“) (výrok I.), a rozhodl o nákladech řízení (výrok II.).

Jde v pořadí o druhé rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé, když rozsudek ze dne 26. 9. 2008, jímž soud prvního stupně žalobu zamítl, zrušil (k odvolání žalobkyně) Městský soud v Praze usnesením ze dne 13. 5. 2009.

M ě s t s k ý s o u d v Praze k odvolání žalované rozsudkem ze dne 4. 4. 2012 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku ve věci samé a změnil jej ve výroku o nákladech řízení (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

Odvolací soud vyšel z toho, že:

1) HDIF (jako prodávající) a žalovaná (jako kupující) uzavřeli dne 22. 12. 1995 kupní smlouvu o prodeji sporných nemovitostí za kupní cenu 116 262 630 Kč (dále jen „kupní smlouva“).

2) Kupní cena měla být zaplacena do sedmi let od právní moci rozhodnutí katastrálního úřadu o vkladu vlastnického práva kupující do katastru nemovitostí. Smluvní strany se dohodly, že prodávající má právo od kupní smlouvy odstoupit, nezaplatí-li kupující kupní cenu do tří měsíců „od uplynutí lhůty“.

3) Žalovaná je v katastru nemovitostí zapsána jako vlastnice sporných nemovitostí.

4) Žalobkyně je univerzální právní nástupkyní HDIF.

5) Dne 30. 12. 1997 uzavřela žalobkyně (jako převodce), jednajícím likvidátorem Ing. B. V., se společností HCML (jako nabyvatel), jednajícím prezidentem V. K., smlouvu o převodu „veškerého majetku“ žalobkyně na nabyvatele za cenu ve výši 10 558 641 879,90 Kč (dále jen „smlouva o převodu majetku“). Cena měla být zaplacena dvěma směnkami splatnými k 31. 12. 1999 a vystavenými na částky 5 419 104 000 Kč a 4 461 000 000 Kč. Dle ujednání stran se smlouva řídila švýcarským právem.

6) Dopisem likvidátora Ing. B. V. ze dne 3. 1. 1998 sdělila žalobkyně žalované, že pohledávky žalobkyně za žalovanou v celkové výši 274 759 747,80

Kč byly postoupeny společnosti HCML a že má nadále („do doby aktualizace smluvních vztahů ze strany“ postupníka) plnit žalobkyni (dále jen „oznámení“ o postoupení pohledávky“ nebo „oznámení“).

7) Dopisem ze dne 30. 8. 2004, doručeným žalované, žalobkyně odstoupila od kupní smlouvy pro nesplnění závazku zaplatit kupní cenu.

Na takto ustaveném základu odvolací soud, přitakáváje soudu prvního stupně v závěru o věcné legitimaci účastníků řízení a naléhavém právním zájmu žalobkyně na požadovaném určení, přijal následující závěry:

1) Kupní smlouva je platným právním úkonem.

2) Smlouva o převodu majetku sice vyhovuje „úpravě švýcarského obligačního zákoníku“, je však neplatná podle § 39 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, neboť likvidátor žalobkyně Ing. B. V. jednal v rozporu s cílem a smyslem likvidace a porušil § 66 odst. 2, § 71 odst. 5, § 194 odst. 5 a § 567 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku. Smlouva o převodu majetku směřovala k převodu veškerého majetku žalobkyně do vlastnictví zahraniční společnosti ovládané V. K., a to bez poskytnutí protihodnoty v reálné výši. Cena nebyla navíc objektivizována, prostředkem úhrady byly pouze směnky splatné s odstupem dvou let, navíc směnečný peníz byl o cca 600 000 000 Kč nižší než sjednaná cena. Smlouva je tak „úkonem provedeným zjevně mimo oprávnění likvidátora“.

3) Závěr o neplatnosti smlouvy o převodu majetku (jíž měla být postoupena i pohledávka žalobkyně na zaplacení kupní ceny podle kupní smlouvy) sám o sobě nepostačuje k zodpovězení otázky, zda žalovaná byla povinna platit kupní cenu žalobkyni či společnosti HCML. Nutné je současně posoudit, zda oznámení o postoupení pohledávky je platným právním úkonem.

4) Oznámení o postoupení pohledávky je neplatné pro neurčitost (§ 37 odst. 1 obč. zák.), neboť nespecifikuje pohledávku, která měla být postoupena. Částka uvedená v oznámení (274 759 747,80 Kč) neodpovídá výši kupní ceny (116 262 630 Kč).

5) Dalším důvodem neplatnosti oznámení o postoupení pohledávky je obcházení zákona a rozpor s dobrými mravy. Tento úkon byl součástí jednání likvidátora Ing. B. V. a subjektu jednajícího za postupníka (V. K.), které nesměřovalo k dosažení legitimního hospodářského cíle, nýbrž k vyvedení veškerého majetku žalobkyně do vlastnictví zahraničního subjektu bez poskytnutí skutečného protiplnění.

6) V době doručení oznámení o postoupení pohledávky byla žalovaná ovládána V. K., což její tvrzení o dobré víře v platnost oznámení „nestaví do příznivého světla“.

7) Tvrzení žalované, že závazek zaplatit kupní cenu plnila a dále plní postupníkovi, nebylo prokázáno. Kupní cena měla navíc být zaplacena již v roce 2002.

8) Žalovaná je proto povinna splnit závazek z kupní smlouvy žalobkyni, a jelikož tak neučinila, je odstoupení od smlouvy důvodné. V jeho důsledku došlo k obnovení vlastnictví žalobkyně ke sporným nemovitostem.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, jehož přípustnost opírá alternativně o všechny případy vypočtené v § 237 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, namítajíc naplnění všech dovolacích důvodů vymezených v § 241a odst. 2 a 3 o. s. ř. a navrhuje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí, jakož i rozhodnutí soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil posledně označenému soudu k dalšímu řízení.

V rovině dovolacího důvodu podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., jehož prostřednictvím lze zpochybnit správnost právního posouzení věci odvolacím soudem, dovolatelka především brojí proti závěru o neplatnosti oznámení o postoupení pohledávky, majíc za to, že posouzení platnosti oznámení je zásadní pro rozhodnutí věci. Je-li totiž oznámení platným právním úkonem, nebyla žalobkyně oprávněna přijmout od dovolatelky plnění na kupní cenu a nebyla tudíž ani oprávněna odstoupit od kupní smlouvy.

Oznámení dovolatelka nepovažuje za neplatné ani pro neurčitost (poukazující na to, že žalobkyně vůči ní měla tři pohledávky, jejichž souhrnná výše odpovídá částce uvedené v oznámení) a nelze je shledat neplatným ani pro obcházení zákona či rozpor s dobrými mravy, jak učinil odvolací soud, neboť nejde o důvod neplatnosti, který by bylo možno dovodit z textu oznámení.

Dovolatelka nesouhlasí ani se závěrem, podle něhož je smlouva o převodu majetku neplatná pro porušení povinností likvidátora. V této souvislosti zdůrazňuje, že důsledkem porušení povinností likvidátora při výkonu funkce není neplatnost jím učiněných právních úkonů, ale pouze jeho odpovědnost za škodu tím způsobenou likvidované společnosti (žalobkyni). Odkazujíc na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2008, sp. zn. 29 Odo 1002/2006, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 4, ročníku 2009, pod číslem 54 (jenž je veřejnosti dostupný, stejně jako ostatní rozhodnutí Nejvyššího soudu přijatá po 1. 1. 2001, na webových stránkách Nejvyššího soudu), dovolatelka dovozuje, že neplatnou může být pouze taková smlouva, kterou obě smluvní strany uzavřely s úmyslem (záměrem) dosáhnout výsledku, jenž odporuje zákonu nebo jej obchází. V projednávané věci přitom takový úmysl nebyl prokazován, a tudíž nemohl být ani zjištěn.

Odvolacímu soudu dovolatelka dále vytýká, že zatížil řízení vadami, které vedly k nesprávnému rozhodnutí ve věci.

Má za to, že odvolací soud rozhodl překvapivě, dovodil-li (oproti soudu prvního stupně) neplatnost oznámení. Současně odvolací soud nesplnil povinnost poučit dovolatelku o nutnosti doplnit skutková tvrzení a označit důkazy k jejich prokázání, a to zejména k prokázání „mnohosti pohledávek“ žalobkyně vůči žalované (jež má význam pro posouzení určitosti oznámení), a dále k dobré víře dovolatelky o platnosti oznámení.

Dále soudům nižších stupňů vytýká nepřezkoumatelnost jejich rozhodnutí, neprovedení navržených důkazů a neprovedení důkazu oznámením, ačkoliv z něj odvolací soud činil skutková zjištění.

Konečně má dovolatelka za to, že napadené rozhodnutí vychází ze skutkového stavu, který nemá oporu v provedeném dokazování.

Žalovaná ve vyjádření k dovolání obšírně argumentuje jak ve prospěch závěru, že dovolání není přípustné, tak i na podporu správnosti napadeného rozhodnutí. Navrhuje, aby Nejvyšší soud dovolání jako nepřípustné odmítl, popř. jako nedůvodné zamítl.

Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2012) se podává z bodu 7., článku II., zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř., neboť soud prvního stupně rozsudkem ze dne 4. 4. 2012 rozhodl jinak (žalobě vyhověl), než v dřívějším rozsudku ze dne 26. 9. 2008 (jímž žalobu zamítl, maje za to, že smlouva o převodu majetku je platná a žalobkyni nespovědí právo odstoupit od kupní smlouvy), protože byl vázán právním názorem odvolacího soudu, vysloveným v usnesení ze dne 13. 5. 2009 (v němž odvolací soud zavázal soud prvního stupně právním názorem, podle něhož je platnost smlouvy o převodu majetku nutno posuzovat i z pohledu českého práva, zejména v souvislosti s povinnostmi likvidátora a trestním stíháním Ing. B. V. a V. K.).

Dovolání je i důvodné.

1) K právu prodávajícího odstoupit od kupní smlouvy poté, kdy postoupil pohledávku na zaplacení kupní ceny.

Při posuzování platnosti odstoupení žalobkyně od kupní smlouvy je nejprve nutno zodpovědět otázku, zda prodávající, který postoupí pohledávku na zaplacení kupní ceny a přestane tak být jejím věřitelem, může odstoupit od kupní smlouvy pro prodlení kupujícího se splněním povinnosti zaplatit kupní cenu.

Soudy nižších stupňů (stejně jako dovolatelka) implicitně vycházejí z názoru, podle něhož prodávajícímu takové právo nespovědí; jinak by nepovažovaly za potřebné pro rozhodnutí ve věci posoudit platnost smlouvy o převodu majetku a oznámení o postoupení pohledávky.

Nejvyšší soud uvedený názor sdílí.

Právo odstoupit od smlouvy pro prodlení dlužníka s plněním dluhu svědčí věřiteli (§ 517 odst. 1 obč. zák.), tj. osobě, vůči níž je dlužník povinen dluh

plnit (§ 494 obč. zák.). Postoupí-li prodávající pohledávku na zaplacení kupní ceny, nestává se sice postupník stranou kupní smlouvy (tou zůstává postupitel), nicméně postupitel přestává být věřitelem pohledávky na zaplacení kupní ceny (v poměrech českého práva srov. § 524 a násl. obč. zák.). Není-li věřitelem, nemůže – nesjednájí-li si strany v kupní smlouvě něco jiného – odstoupit od kupní smlouvy pro prodlení kupujícího se splněním povinnosti zaplatit kupní cenu.

Proto je třeba posoudit, zda žalobkyně byla věřitelkou pohledávky na zaplacení kupní ceny a zda jí (jakožto věřitelce) svědčilo právo odstoupit od kupní smlouvy pro prodlení dovolatelky s placením kupní ceny.

2) K platnosti smlouvy o převodu majetku.

Odvolací soud přisvědčil závěru soudu prvního stupně, podle kterého byla smlouva o převodu majetku úkonem „provedeným zjevně mimo oprávnění likvidátora, v rozporu s cílem a smyslem likvidace, tedy úkonem neplatným pro rozpor se zákonem“. K uvedenému závěru přitom dospěl nikoliv proto, že by šlo o úkon, který nesměřoval k likvidaci společnosti (§ 72 obch. zák.), nýbrž proto, že likvidátor při uzavření smlouvy postupoval v rozporu s povinností jednat s péčí řádného hospodáře (§ 71 odst. 5 obch. zák.).

Jak ovšem plyne z právní úpravy, jakož i z ustálené judikatury Nejvyššího soudu, důsledkem porušení povinnosti člena statutárního orgánu vykonávat funkci s péčí řádného hospodáře je (zejména) vznik povinnosti k náhradě tím způsobené škody, nikoliv neplatnost právních úkonů, učiněných jménem společnosti; v poměrech akciové společnosti viz § 194 odst. 5 obch. zák. a např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3864/2008, a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2964/2008, uveřejněný v časopise Soudní judikatura, 2010, číslo 4, pod číslem 55. Uvedené závěry se prosadí i v případě porušení povinností likvidátorem společnosti (§ 71 odst. 5 obch. zák.).

Pouze tehdy, jestliže úmyslem (záměrem) obou smluvních stran při uzavření smlouvy bylo dosáhnout výsledku, jenž odporuje zákonu nebo jej obchází (např. poškození majetkové podstaty společnosti), je taková smlouva absolutně neplatným právním úkonem podle ustanovení § 39 obč. zák., a to pro rozpor se zákonem, popř. jeho obcházení (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 7. 2008, sp. zn. 29 Odo 1027/2006, uveřejněný pod číslem 40/2009 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2001, sp. zn. 21 Cdo 1811/2000, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 11, ročník 2001, pod č. 134, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2008, sp. zn. 29 Odo 1002/2006, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 4, ročník 2009, pod č. 54, anebo rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2008, sp. zn. 29 Cdo 2531/2008, ze dne 30. 9. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3418/2008, ze dne 23. 9. 2010, sp. zn. 29 Cdo 3796/2009, či ze dne 3. 2. 2011, sp. zn. 29 Cdo

4211/2009, a dále též rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 8. 12. 2010, sp. zn. 31 Cdo 3620/2010, uveřejněný pod č. 70/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Právní posouzení odvolacího soudu, podle něhož je smlouva o převodu majetku neplatným právním úkonem pouze proto, že likvidátor Ing. B. V. při jejím uzavření porušil povinnosti při výkonu funkce, aniž odvolací soud posuzoval, zda úmyslem obou smluvních stran při uzavření smlouvy bylo dosáhnout výsledku, jenž odporuje zákonu nebo jej obchází, tudíž správné není.

Pouze pro úplnost Nejvyšší soud poznamenává, že posouzení platnosti smlouvy o převodu majetku ve výše uvedeném kontextu nebrání dohoda stran, podle které se smlouva řídí švýcarským právem; ochrana majetkové podstaty společnosti nespadá do tzv. obligačního statutu. Nehledě k tomu, v případě, že by k nezákonnému cíli směřovalo (i) ujednání stran o volbě práva, byla by neplatným právním úkonem již samotná volba práva a smlouva by se jako celek řídila právem českým, tj. právem státu, v němž má sídlo strana, jejíž majetek se za úplaty převádí (srov. § 10 odst. 1 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění účinném ke dni uzavření smlouvy o převodu majetku).

3) K platnosti oznámení o postoupení pohledávky.

Dovolatelka brojí zejména vůči závěru odvolacího soudu o neplatnosti oznámení, majíc za to, že oznámení bylo platným právním úkonem, a dovozujíc, že v jeho důsledku žalobkyně nespovídá právo odstoupit od kupní smlouvy bez ohledu na to, zda je smlouva o převodu majetku platná a zda je tudíž žalobkyně věřitelkou pohledávky na zaplacení kupní ceny. V této souvislosti poukazuje zejména na závěry, které Nejvyšší soud formuloval v rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 9. 12. 2009, sp. zn. 31 Cdo 1328/2007, uveřejněném pod č. 61/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 61/2010“).

V R 61/2010 Nejvyšší soud vysvětlil, že ke změně v osobě věřitele může dojít jen na základě platné smlouvy o postoupení pohledávky, kdy nový věřitel (postupník) nabývá nejen postupovanou pohledávku, ale spolu s ní též aktivní věcnou legitimaci k jejímu uplatnění a úplnému výkonu. Naproti tomu je otázka platnosti smlouvy o postoupení pohledávky nerozhodná z hlediska účinku splnění dluhu postupníkovi, oznámí-li dlužníku postoupení pohledávky postupitel.

Oznámením o postoupení pohledávky, adresovaným dlužníku, postupitel vyvolá změnu osoby oprávněně přijmout plnění a také na sebe bere riziko vyplývající z toho, že i v případě neplatnosti (či dokonce neexistence, např. pokud by šlo o nicotný právní úkon) smlouvy o postoupení pohledávky splní dlužník dluh třetí osobě (postupníkovi) s účinky i pro postupitele. Samotným postoupením pohledávky však nedochází k jiné změně závazku, než v osobě věřitele (srov. též rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího

soudu ze dne 15. 5. 2013, sp. zn. 31 Cdo 3043/2010, uveřejněný pod č. 73/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), a v případě, že smlouva o postoupení pohledávky byla neplatná, dochází k tomu, že k věřiteli přistupuje další osoba oprávněná přijmout plnění s účinky i pro (původního) věřitele.

Proto Nejvyšší soud uzavřel, že dlužníkovi nesvědčí námitka neplatnosti postupní smlouvy (s výjimkou případů uvedených v § 525 obč. zák.) ve sporu mezi postupníkem a dlužníkem o zaplacení (splnění) postoupené pohledávky.

Z výše uvedeného však nelze usuzovat – a dovolatelka se mylí, činí-li tak – že oznámí-li postupitel dlužníkovi postoupení pohledávky, aniž by došlo k uzavření platné smlouvy o postoupení pohledávky, ztrácí právo odstoupit od smlouvy (z níž pohledávka vznikla) pro prodlení dlužníka s plněním dluhu (odpovídajícího „nepostoupené“ pohledávce). Nepřestal-li být postupitel věřitelem pohledávky, zůstává mu zachováno i právo odstoupit od smlouvy, z níž pohledávka vznikla, pro prodlení dlužníka podle § 517 odst. 1 obč. zák. Oznámení o postoupení pohledávky má (může mít) význam pouze pro posouzení, zda závazek dlužníka zanikl plněním postupníku, popř. na základě jiné právní skutečnosti (viz dále).

Promítnuto do poměrů projednávané věci to znamená, že není-li smlouva o převodu majetku platná, je žalobkyně věřitelkou pohledávky na zaplacení kupní ceny a zásadně může – je-li dovolatelka v prodlení s placením kupní ceny – odstoupit od kupní smlouvy v souladu s § 517 odst. 1 obč. zák.

V takovém případě má význam zabývat se platností oznámení o postoupení pohledávky pouze tehdy, plnila-li dovolatelka postupníku, popř. došlo-li k jiné právní skutečnosti, která by mohla mít za následek zánik závazku zaplatit kupní cenu (např. započtení proti pohledávce dovolatelky za postupníkem), popř. jeho změnu (např. dohoda s postupníkem).

Jak plyne z R 61/2010, účelem § 526 odst. 1, věty druhé, a odst. 2 obč. zák. je ochrana dlužníka, který plnil svůj závazek osobě (postupiteli nebo postupníku), jež podle hmotného práva nebyla v době plnění věřitelem pohledávky, např. proto, že smlouva o jejím postoupení byla neplatná. Oznámení postupitele dlužníkovi o tom, že došlo k postoupení, je skutečností, na kterou právo váže vznik povinnosti dlužníka plnit postupníku; jde tedy o právní skutečnost, a protože jde současně o skutečnost volní, je to jednostranný právní úkon.

Z účelu právní úpravy oznámení o postoupení pohledávky se podává taktéž závěr, že je-li oznámení určité a je-li dlužníku doručeno, zásadně vyvolá zamýšlené právní účinky, je-li dlužník v dobré víře, že oznámení je platným právním úkonem. Jinými slovy z okolností, které dlužníku nemohou a nemusí být známé, zásadně nelze usuzovat na neplatnost oznámení.

Právní posouzení důsledků oznámení, jež odvolací soud učinil, aniž se zabýval dobrou vírou dovolatelky v platnost oznámení, je proto neúplné a tudíž i nesprávné (konstatování odvolacího soudu o tom, že určité okolnosti „nestaví

tvrzení žalované o dobré víře do příznivého světla“, nelze považovat za právní posouzení dobré víry dovolatelky). Uzavřel-li odvolací soud současně, že oznámení je neurčitým právním úkonem, neboť částka uvedená v oznámení převyšuje kupní cenu a v řízení nebylo zjištěno, že by žalobkyně měla vůči dovolatelce více pohledávek, aniž by dovolatelce poskytl poučení podle § 118a odst. 2 o. s. ř. o potřebě doplnit v tomto směru skutková tvrzení a označit důkazy, zatížil řízení vadou, jež mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Jak ovšem Nejvyšší soud vysvětlil výše, bude mít v dalším řízení význam zabývat se oznámením pouze tehdy, budou-li v řízení tvrzeny a prokázány skutečnosti popsané výše (např. zánik závazku zaplatit kupní cenu plněním postupníku).

Jelikož právní posouzení věci co do řešení otázek, na nichž napadené rozhodnutí spočívá, není správné, Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) a aniž se pro nadbytečnost zabýval ostatními vytýkanými vadami řízení, rozsudek odvolacího soudu podle § 243b odst. 2, věty za středníkem, o. s. ř. zrušil. Důvody, pro které nemohlo obstát rozhodnutí odvolacího soudu, dopadají i na rozsudek soudu prvního stupně; Nejvyšší soud proto zrušil i jej a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).

K návrhu dovolatelky na odklad vykonatelnosti napadeného rozhodnutí Nejvyšší soud poznamenává, že rozhodnutí o žalobě o určení se nevykonává, a proto odložení vykonatelnosti pojmově nepřichází v úvahu; přitom platí, že neshledá-li odvolací soud návrh na odklad vykonatelnosti důvodným, nevydává zvláštní rozhodnutí, a to ani v souvislosti s rozhodnutím o dovolání (srov. shodně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 11. 2006, sp. zn. 29 Odo 1573/2006).

Kupní smlouva a leasingová smlouva, uzavírané v rámci tzv. zpětného leasingu při tomtéž jednání, budou mít zpravidla povahu vzájemně závislých smluv ve smyslu ustanovení § 275 odst. 2 obch. zák. Pokud by vlastnictví k předmětu kupní smlouvy nepřešlo na kupujícího (prodávající by zůstal vlastníkem), byla by leasingová smlouva neplatná.

(Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 14. 1. 2015, sp. zn. 31 Cdo 3581/2012, ECLI:CZ:NS:2015:31.CDO.3581.2012.1)

K r a j s k ý s o u d v Českých Budějovicích (v pořadí třetím ve věci) rozsudkem ze dne 11. 5. 2011, ve znění opravného usnesení ze dne 15. 6. 2011 a opravného usnesení ze dne 26. 7. 2011 (poté, co Vrchní soud v Praze usneseními ze dne 19. 1. 2010 a ze dne 21. 12. 2010 zrušil oba předchozí rozsudky soudu prvního stupně a věc mu vrátil k dalšímu řízení), uložil žalované zaplatit žalobkyni částku 103 352,88 Kč s úroky z prodlení specifikovanými ve výroku tohoto rozsudku (výrok pod bodem I.) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok pod bodem II.).

Podle obsahu spisu se žalobkyně jako leasingová pronajímatelka domáhala podanou žalobou po žalované jako leasingové nájemkyni zaplacení jedenácti neuhrazených leasingových splátek, a to podle splátkového kalendáře v leasingové smlouvě č. 31030085, ze dne 20. 12. 2007.

Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že žalovaná (jako prodávající) za účelem získání finančních prostředků uzavřela dne 21. 12. 2007 se společností LC (jako kupující), která spolupracovala se žalobkyní jako obstaravatel automobilů a zprostředkovatel leasingových smluv, kupní smlouvu č. L07/0050 o prodeji svého automobilu Volkswagen Transporter za kupní cenu ve výši 400 000 Kč. Sjednaná kupní cena měla být vyplacena v hotovosti s tím, že půjde o zpětný leasing, takže žalovaná bude mít vozidlo k dispozici a bude platit leasingové splátky. Žalovaná proto uzavřela ve stejný den se žalobkyní zastoupenou společností LC smlouvu č. 31030085, jejímž předmětem byl leasing uvedeného automobilu. V této smlouvě se zavázala platit žalobkyni po dobu trvání leasingového vztahu měsíční splátka ve výši 9395,76 Kč včetně pojištění se splatností od 2. 1. 2008. První mimořádná splátka v částce 120 000 Kč měla být započítána do kupní ceny, takže žalovaná měla obdržet částku 280 000 Kč. Soud prvního stupně dále zjistil, že žalobkyně v lednu 2008 proplatila společnosti LC částku 280 000 Kč a že žalovaná tuto částku od společnosti LC neobdržela. Dopisem ze dne 4. 6. 2008 žalovaná od kupní smlouvy odstoupila, neboť jí ve sjednané lhůtě nebyla uhrazena kupní cena. Soud prvního stupně rovněž provedl důkaz kupní

smlouvou ze dne 20. 12. 2007 uzavřenou mezi žalovanou, zastoupenou společností LC jako prodávající, a žalobkyní jako kupující, jejímž předmětem byl automobil Volkswagen Transporter za kupní cenu 400 000 Kč. Součástí této smlouvy je i předávací protokol o předání vozidla ze dne 20. 12. 2007, který podepsala žalovaná a z něhož vzal soud prvního stupně za prokázané, že žalovaná převzala předmět leasingu od společnosti LC.

Žalobkyně spolupracovala se společností LC od 17. 12. 2007 na základě smlouvy o spolupráci při financování vozidel, jejíž přílohou byla i plná moc, kterou žalobkyně zmocnila společnost LC k uzavírání leasingových a úvěrových smluv; výpověď ze strany žalobkyně ze dne 26. 8. 2008 byla smlouva ukončena. Z této smlouvy – jejího článku II., podle kterého vlastnické právo k vozidlu přechází na žalobkyni podpisem předávacího protokolu – dovedl soud prvního stupně dispoziční oprávnění žalobkyně k předmětu nájmu a také nabytí vlastnictví žalobkyně k předmětu nájmu, neboť vlastnické právo k vozidlu přechází podle této smlouvy na žalobkyni podpisem předávacího protokolu, který měl podepsat také klient (žalovaná), za současného zaplacení částky 280 000 Kč, kterou měla obdržet žalovaná. Žalobkyně se tak stala vlastníkem předmětného vozidla postupem podle § 446 obch. zák., neboť v řízení ani nebylo tvrzeno, že by žalobkyně mohla nebo měla vědět, že prodávající (společnost LC) není jeho vlastníkem.

Kupní smlouvu uzavřenou mezi žalovanou jako prodávající a žalobkyní jako kupující posoudil soud prvního stupně jako neplatnou na základě závěru, že odlišný podpis žalované na smlouvě není jejím podpisem a že společnost LC nebyla žalovanou k jejímu uzavření zmocněna. Leasingovou smlouvu uzavřenou účastnicemi řízení shledal soud prvního stupně jako platnou, uzavřenou v souladu s ustanovením § 269 odst. 2 obch. zák. Žalovaná uhradila žalobkyni dvě leasingové splátky a žalobkyni vznikl nárok na zaplacení jedenácti zbývajících splátek. Kupní smlouvu uzavřenou mezi žalovanou a společností LC posoudil soud prvního stupně jako neplatnou od samého počátku, a to pro omyl žalované spočívající v tom, že mylně předpokládala, že jí bude zaplacena kupní cena. Této relativní neplatnosti se žalovaná též dovolala.

Soud prvního stupně vyhověl žalobě poté, co neshledal důvodnou obranu žalované založenou na jediné argumentaci, že kupní smlouva a následně leasingová smlouva jsou neplatné, a proto by jí neměla být uložena povinnost hradit žalobkyni leasingové splátky podle smlouvy a splátkového kalendáře.

K odvolání žalované **V r c h n í s o u d** v Praze rozsudkem ze dne 28. 3. 2012 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně (výrok pod bodem I.) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (výrok pod bodem II.).

Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, zopakoval však dokazování leasingovou smlouvou, dvěma kupními smlouvami a předávacím protokolem. Z leasingové smlouvy č. 31030085 ze dne 20. 12. 2007 zjistil,

že jako poskytovatel leasingu je označena žalobkyně zastoupená na základě plné moci společností LC a jako příjemce je označena žalovaná, ohledně jejího obsahu učinil stejná zjištění jako soud prvního stupně. V kupní smlouvě ze dne 20. 12. 2007 je jako prodávající předmětného vozidla Volkswagen Transporter T4 Diesel 2,5 TDI označena žalovaná zastoupená společností LC a jako kupující je označena žalobkyně, kupní cena bez DPH je sjednána částkou 400 000 Kč, je zde konstatováno i přijetí mimořádné splátky ve výši 120 000 Kč před podpisem smlouvy zprostředkovatelem, která měla být započtena na kupní cenu; doplatek kupní ceny ve výši 280 000 Kč měl zaplatit kupující bezprostředně poté, co obdrží příslušnou leasingovou smlouvu s příslušenstvím podle ustanovení smlouvy o spolupráci. Z kupní smlouvy č. L07/0050 ze dne 21. 12. 2007 odvolací soud zjistil, že jako kupující je označena společnost LC, jako prodávající žalovaná a je stanovena kupní cena 400 000 Kč s úhradou v hotovosti. Z předávacího protokolu k leasingové smlouvě č. 31030085 ze dne 20. 12. 2007 odvolací soud zjistil, že jako dodavatel vozidla a předávající je označena společnost LC a jako příjemce leasingu a přebírající je označena žalovaná. Z listiny bylo zjištěno také prohlášení o tom, že vlastnictví k předávanému vozidlu přechází na poskytovatele podpisem tohoto předávacího protokolu.

Odvolací soud shledal správnými závěry soudu prvního stupně o platnosti leasingové smlouvy uzavřené ve smyslu § 269 odst. 2 obch. zák. jako smlouvy nepojmenované, když práva a povinnosti smluvních stran se řídí především ustanoveními leasingové smlouvy. Mezi účastnicemi řízení nebylo sporu o nároku žalobkyně na zaplacení jedenácti leasingových splátek v termínech podle sjednaného splátkového kalendáře, sporné bylo to, zda došlo k platnému uzavření leasingové smlouvy s ohledem na námitky žalované, že žalobkyně nebyla v době uzavírání leasingové smlouvy vlastníci pronajímaného vozidla, ani nedisponovala žádným dispozičním oprávněním k předmětnému vozidlu, na základě kterého by mohla platně uzavřít leasingovou smlouvu.

Odvolací soud na rozdíl od soudu prvního stupně uzavřel, že vlastnický vztah žalobkyně k předmětu budoucího nájmu nebyl v řízení prokázán, neboť nebylo prokázáno uzavření kupní smlouvy mezi žalobkyní a žalovanou, která v řízení výslovně popřela, že by zmocnila společnost LC jako prodávající k uzavření kupní smlouvy č. 31030085 se žalobkyní jako kupující na budoucí předmět nájmu. Kupní smlouvu č. L07/0050, kterou žalovaná uzavřela se společností LC, nepovažoval odvolací soud za rozhodující při posouzení otázky vlastnického vztahu žalobkyně k předmětu nájmu, ani při posouzení dispozičního oprávnění žalobkyně k předmětu nájmu v době uzavření leasingové smlouvy. Z předmětné smlouvy nelze dovodit propojení na smlouvu leasingovou, když ve smlouvě není tato smlouva zmíněna. Vlastnický vztah žalobkyně nelze založit ani odkazem na smlouvu o spolupráci uzavřenou mezi žalobkyní a společností LC, podle jejíhož článku II. ve zvláštních případech (např. zpětný leasing) podepisuje smlouvu

Č. 47 osoba pověřená společností GE MA, a. s., a ujednáním o tom, že vlastnické právo k vozidlu přechází na tuto společnost podpisem předávacího protokolu, který za uvedenou společnost podepisuje klient. Závěr soudu prvního stupně o nabytí vlastnictví žalobkyně k předmětu nájmu od společnosti LC postupem podle § 446 obch. zák. hodnotil odvolací soud jako nesprávný.

Odvolací soud odkázal na tvrzení žalované v tomto řízení, skutkové závěry soudu prvního stupně i na svá vlastní skutková zjištění, na prohlášení v předávacím protokolu k leasingové smlouvě č. 31030085, jehož součástí bylo prohlášení o tom, že vlastnictví k předávanému vozidlu přechází na poskytovatele podpisem tohoto protokolu, že žalovaná tento protokol podepsala (tento podpis v řízení nezpochybnila) a následně uzavřela se žalobkyní leasingovou smlouvu, jejíž podstatou byl tzv. zpětný leasing. Odvolací soud učinil závěr, že žalovaná jako vlastnice budoucího předmětu nájmu souhlasila s tím, aby žalobkyně v době uzavření leasingové smlouvy nakládala s předmětem nájmu za účelem poskytnutí požadovaného leasingu a uzavřela platnou leasingovou smlouvu. Skutečnost, že žalobkyně v době uzavření leasingové smlouvy předmět nájmu nevlastnila, nemá podle odvolacího soudu pro platnost leasingové smlouvy žádný význam, rozhodující je, že byla v té době oprávněna disponovat předmětem budoucího nájmu. Doplnil ještě, že kupní smlouva a smlouva leasingová, s ohledem na shora uvedené, nejsou ve smyslu § 275 odst. 2 obch. zák. smlouvami závislými, neboť z právní úpravy smlouvy kupní podle § 409 a násl. obch. zák. a smlouvy leasingové uzavřené podle § 269 odst. 2 obch. zák. se taková závislost nepodává, přičemž se nejedná o smlouvy, které by nemohly existovat samostatně. Z uvedených důvodů se odvolací soud již dále nezabýval otázkou platnosti kupní smlouvy č. L07/0050 uzavřené mezi žalovanou a společností LC.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, jehož přípustnost opřela o ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., přičemž namítla, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.). Dovolatelka napadla závěr odvolacího soudu o existenci dispozičního oprávnění žalobkyně k uzavření leasingové smlouvy na její automobil. Takové oprávnění žalobkyni podle jejího názoru nenáleželo, což například vyplývá již ze samotného protokolu, který, jak celé řízení opakovala, nikdy nepodepsala. Zdůraznila, že veškeré dokumenty byly podle zjištění soudu podepsány v jeden den – nikoliv 20., ale 21. 12. 2007 ve V., tedy v místě jejího bydliště a podnikání, takže dne 20. 12. 2007 žádné vozidlo společnosti LC předávat nemohla, když navíc jako místo převzetí je na protokolu uvedena Praha. Akcentovala, že nikdy žalobkyni ani společnosti LC automobil fakticky nepředala.

Dovolatelka poukázala na svůj jasný záměr a vůli prodat vozidlo žalobkyni prostřednictvím společnosti LC, za tento prodej utřít finanční prostředky a stát se leasingovým nájemcem původně vlastního automobilu. Měla tedy vůli jedi

k uzavření zpětného leasingu (nikoliv k jiné variantě leasingu), jehož podstatou je typicky situace, kdy budoucí leasingový nájemce zcizuje předmět leasingu ve svém dosavadním vlastnictví ve prospěch leasingové společnosti (poskytovateli leasingu), která mu jej následně pronajme. Za této situace byla jediným možným titulem pro vznik dispozičního oprávnění na straně žalobkyně k uzavření leasingové smlouvy pouze platná kupní smlouva. I žalobkyně logicky počítala s platným nabytím vlastnického práva k předmětu leasingu, jinak by neprováděla finanční transakci spočívající v úhradě kupní ceny ve výši 280 000 Kč, tj. celkové kupní ceny ve sjednané výši 400 000 Kč snížené o zápočet částky 120 000 Kč na akotaci leasingu. Rovněž ve smlouvě o spolupráci, kterou žalobkyně uzavřela se společností LC, se v článku II. hovoří o zpětném leasingu jako o zvláštním případě, kdy kupní smlouvy podepisuje osoba pověřená žalobkyní. Dovolatelka namítla nesprávnost závěru odvolacího soudu, podle něhož není třeba zkoumat platnost kupní smlouvy č. L07/0050, kterou uzavřela se společností LC.

Jako nesprávný označila dovolatelka také závěr odvolacího soudu, že leasingová a kupní smlouva jsou smlouvami nepropojenými, když je zřejmé, že neplatnost kupní smlouvy, jako v této situaci jediného možného dispozičního titulu svědčícího žalobkyni k uzavření leasingové smlouvy, způsobuje neplatnost uvedené leasingové smlouvy. To, že právní úprava leasingové a kupní smlouvy nečiní tyto smlouvami závislými, neznamená, že v tomto případě tyto na sobě fakticky nejsou vázané.

Dovolatelka dále odvolacímu soudu vytkla, že zcela pominul její argumentaci ohledně neplatnosti leasingové smlouvy pro nedostatek její vůle tuto uzavřít samostatně a také z důvodu jejího omylu ohledně úhrady kupní ceny, tedy jednání v rozporu se zákonem a dobrými mravy. Odvolací soud se měl také zabývat následky jejího odstoupení od kupní smlouvy, ke kterému po nezaplacení kupní ceny přistoupila.

Závěry odvolacího soudu tak daly podle dovolatelky průchod takové situaci, že je žalovaná povinna hradit nájemné za automobil, který je nepřetržitě v jejím vlastnictví, který nikdy bez jeho prodeje a obdržení kupní ceny neměla v úmyslu jako nájemce užívat, když do této situace se dostala podvodným jednáním osob jednajících za společnost LC. Dovolatelka navrhla zrušení napadeného rozsudku odvolacího soudu a vrácení věci tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalobkyně se ve vyjádření k dovolání ztotožnila se závěrem odvolacího soudu, že byla oprávněna nakládat v době uzavření leasingové smlouvy s předmětem leasingu. Odvolací soud správně dovodil, že k platnému uzavření leasingové smlouvy postačuje, je-li leasingový pronajímatel oprávněn nakládat s předmětem leasingu, když není rozhodující, z jakého právního titulu dispozičního právo vyplývá. Žalobkyně v této souvislosti odkázala na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Odo 359/2005. Tím, že žalovaná zcela jednoznačným způsobem projevila vůli k uzavření leasingové smlouvy, resp. rozhodla se pro využití tzv. insti-

tutu zpětného leasingu, vyjádřila tak svůj souhlas s tím, aby žalobkyně jakožto poskytovatel leasingu s vozidlem nakládala. Leasingová smlouva proto byla podle názoru žalobkyně platně uzavřena, aniž tuto skutečnost mohla ovlivnit platnost či neplatnost kupní smlouvy. Odvolací soud také správně dospěl k závěru o neprovázanosti smlouvy kupní a smlouvy leasingové. Žalobkyně navrhla odmítnutí dovolání jako nepřipustného, či jeho zamítnutí v případě, že dovolací soud dojde k závěru o jeho přípustnosti.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Tříčlenný senát č. 23, který měl podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu dovolání projednat a rozhodnout o něm, dospěl při posuzování otázky, jaká práva musí mít leasingový pronajímatel k věci, která je předmětem finančního leasingu, k závěru odlišnému od toho, k němuž dospěl senát č. 32 v usnesení ze dne 21. 2. 2006, sp. zn. 32 Odo 359/2005, v němž dovodil, že podmínkou platnosti leasingové smlouvy v případě finančního leasingu není vlastnický vztah leasingového pronajímatele k předmětu leasingu, ale že oprávnění leasingového pronajímatele s předmětem budoucího nájmu nakládat se může opírat i o jiný právní důvod, například o souhlas vlastníka předmětu budoucího nájmu.

Z tohoto důvodu senát č. 23 rozhodl o postoupení věci (podle § 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů) velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu (dále jen „velký senát“).

Velký senát věc projednal a rozhodl o ní v souladu s ustanoveními § 19 a § 20 odst. 1 uvedeného zákona.

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2012) se podává z bodu 7. článku II zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Nejvyšší soud dospěl k závěru o zásadním právním významu napadeného rozhodnutí a tím i přípustnosti dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. ve spojení s § 237 odst. 3 o. s. ř. v řešení otázky vzájemné závislosti kupní smlouvy a leasingové smlouvy při tzv. zpětném leasingu, neboť tato otázka nebyla dosud v rozhodování dovolacího soudu vyřešena. Druhá z právních otázek vymezených dovolatelkou, totiž otázka dispozičního oprávnění leasingového pronajímatele k předmětu leasingu, je vzhledem ke kladnému řešení otázky vzájemné závislosti obou smluv dovolacím soudem bezpředmětná a tím i nezpůsobilá otevřít přípustnost dovolání.

Podle ustanovení § 275 obch. zák., je-li uzavřeno více smluv při tomtéž jednání nebo zahrnuto do jedné listiny, posuzuje se každá z těchto smluv samostatně (odstavec 1). Jestliže však z povahy nebo stranám známého účelu smluv uvedených v odstavci 1 při jejich uzavření zřejmě vyplývá, že tyto smlouvy jsou na sobě vzájemně závislé, vznik každé z těchto smluv je podmínkou vzniku ostatních smluv. Zánik jedné z těchto smluv jiným způsobem než splněním nebo způsobem nahrazujícím splnění způsobuje zánik ostatních závislých smluv, a to s obdobnými právními účinky (odstavec 2).

Odvolačí soud odůvodnil posouzení obou smluv jako smluv na sobě nezávislých jednak tím, že se z právní úpravy obou smluv taková závislost nepodává, a dále tím, že nejde o smlouvy, které by nemohly existovat samostatně. Ani jeden z těchto důvodů citované ustanovení neuvádí, a proto nemůže být rozhodný pro úsudek o vzájemné závislosti smluv. Řešení této otázky lze založit pouze na zkoumání předpokladů stanovených zákonem, totiž na povaze smluv nebo na účelu smluv, známého stranám při jejich uzavření.

Právní teorie (srov. např. Pelikánová, I. ASPI. Komentář ze dne 30. 1. 1997 k § 275 zákona č. 513/1991 Sb. Některá ustanovení o uzavírání smlouvy – Jednání o uzavření smlouvy) i rozhodovací praxe Nejvyššího soudu (srov. např. právní závěry v rozsudcích ze dne 27. 6. 2013, sp. zn. 29 Cdo 1912/2012, ze dne 30. 4. 2013, sp. zn. 29 Cdo 4078/2011, a ze dne 10. 1. 2014, sp. zn. 23 Cdo 3852/2012, a předtím dále v usnesení ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. 23 Cdo 1769/2010, jež jsou veřejnosti k dispozici in www.nsoud.cz) je jednotná v tom, že o závislé smlouvy ve smyslu ustanovení § 275 odst. 2 obch. zák. nejde v případě, kdy jde pouze o jistou ekonomickou spjatost daných smluv. Za smlouvy závislé lze považovat ty, u nichž se závislost týká jejich vzniku a zániku. Tedy smlouvy jsou závislé v případě, že vznik jedné z nich, pokud by nevznikla i druhá smlouva, nemá hospodářský smysl a současně zánik jedné ze smluv bez splnění musí vyvolat zánik i další smlouvy nebo smluv, protože jejich izolované splnění by nemělo rovněž hospodářský význam.

Ze skutkových zjištění soudů obou stupňů se podává nejen to, že předmětné smlouvy byly uzavírány při tomtéž jednání, ale i to, že byl stranám znám při uzavírání smluv jejich účel – aby prodejem vozidla získala dovolatelka finanční prostředky a současně aby nadále mohla vozidlo užívat. K dosažení tohoto účelu musely být uzavřeny obě smlouvy – jak kupní, tak leasingová. Vznik pouze jedné z těchto smluv by sledovaný účel nenaplnil. Bez uzavření leasingové smlouvy (při vzniku kupní smlouvy) by dovolatelka neměla oprávnění prodané vozidlo užívat, bez uzavření kupní smlouvy (při vzniku leasingové smlouvy) by dovolatelka nemohla získat finanční prostředky (kupní cenu) a nadále by zůstala vlastníci vozidla s oprávněním vlastníka věc užívat a brát z ní užitky. V takovém případě by se uvedené oprávnění vlastníka neslučovalo s jeho povinností platit leasingové splátky sjednané v leasingové smlouvě, neboť vlastník věci nemůže

Č. 47 být současně i jejím nájemcem. V tomto směru otázku vlastnictví vozidla odvolací soud podcenil i v rovině vlastní argumentace založené na závěru o vzájemné nezávislosti obou smluv. Pokud by totiž dovolatelka zůstala vlastnící vozidla, byla by leasingová smlouva neplatná pro rozpor s právními předpisy.

Nejvyšší soud uzavřel, že v dané věci jsou naplněny předpoklady uvedené v ustanovení § 275 obch. zák. pro posouzení obou smluv, tj. kupní a leasingové smlouvy, jako smluv na sobě vzájemně závislých, včetně zákonem stanovených důsledků při jejich vzniku a zániku: vznik jedné z těchto smluv je podmíněn vznikem druhé smlouvy a zánik kterékoli smlouvy (s výjimkou splnění nebo způsobu nahrazujícího splnění) působí zánik druhé z nich.

Protože napadený rozsudek odvolacího soudu v řešení této zásadní otázky není správný, Nejvyšší soud jej, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), v potvrzujícím výroku ve věci samé (včetně závislých výroků o nákladech řízení) zrušil (§ 243b odst. 2, část věty za středníkem, o. s. ř.); jelikož důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i jej ve vyhovujícím výroku ve věci samé (a v souvisejícím výroku o nákladech řízení) a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).

Nevyvratitelná právní domněnka, že určitý majetek byl pojat do soupisu majetkové podstaty oprávněně (§ 225 odst. 3 insolvenčního zákona), nenastane tehdy, jestliže insolvenční soud na základě včas podané žaloby pravomocně rozhodne, že se tento majetek vylučuje z majetkové podstaty. Otázku, zda určitý majetek byl pojat do soupisu majetkové podstaty oprávněně, je povolán řešit výlučně insolvenční soud, a to na základě žaloby na vyloučení majetku z majetkové podstaty, kterou projedná a rozhodne jako incidenční spor; jiný než insolvenční soud nemůže posuzovat příslušnost určitého majetku k majetkové podstatě dlužníka, a to ani jako otázku předběžnou.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 11. 2014,
sp. zn. 21 Cdo 953/2014,
ECLI:CZ:NS:2014:21.CDO.953.2014.1)

Usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 8. 4. 2010 byl zjištěn úpadek dlužníka J. P. a na jeho majetek byl prohlášen konkurs. Usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 21. 4. 2010 byla ustanovena insolvenční správkyň dlužníka žalovaná 1).

Žalobkyně se žalobou podanou u Krajského soudu v Praze dne 27. 5. 2011 domáhala, aby soud určil, že „veřejná dobrovolná dražba provedená dne 28. 2. 2011 na návrh žalované 1), insolvenční správkyň dlužníka J. P., žalovaným 2) jako dražebníkem, kdy předmětem dražby byly následující nemovitosti: ideální jedna polovina budovy č. p. 919 stojící na pozemku parc. č. St. 3328 a ideální polovina pozemku parc. č. 3329, to vše zapsáno v katastru nemovitostí vedeném Katastrálním úřadem pro Středočeský kraj, Katastrální pracoviště N., na LV č. 2265 pro k. ú. P., obec P., okres N., a vydražitelem se stal žalovaný 3), je neplatná“. Žalobkyně svoji žalobu odůvodnila zejména tím, že „dražebník neupustil od dražby, ač tak byl povinen učinit, neboť ke dni konání dražby mu byly doloženy skutečnosti uvedené v ustanovení § 22 odst. 1 písm. b) zákona č. 26/2000 Sb., tj. že žalovaná 1) není oprávněna navrhnout provedení dražby“. Žalobkyně za tuto skutečnost považuje žalobu o vyloučení předmětných (dražených) nemovitostí z majetkové podstaty dlužníka J. P., kterou podala u Krajského soudu v Praze dne 25. 2. 2011 s odůvodněním, že nemovitosti jsou ve vlastnictví žalobkyně ode dne 15. 7. 2009, kdy je dlužník na základě výzvy k vrácení daru žalobkyni vrátil, neboť „neprojevoval o ni, ani svého otce trvale žádný zájem a neposkytnul jim potřebnou pomoc“. O podání žaloby o vyloučení dražených nemovitostí z majetkové podstaty dlužníka J. P. žalobkyně informovala žalované 1) a 2) dne 27. 2. 2011. Podle žalobkyně je předmětná veřejná dobrovolná dražba neplatná

těž proto, že v dražební vyhlášce nebyl správně označen předmět dražby a že byla tržní cena předmětu dražby stanovena nesprávně.

O k r e s n í s o u d Praha - západ – poté, co usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 10. 2011 bylo rozhodnuto, že k projednání věci jsou příslušné v prvním stupni okresní soudy a co mu věc byla postoupena k dalšímu řízení – rozsudkem ze dne 28. 2. 2013 žalobu zamítl a rozhodl, že žalobkyně je povinna zaplatit na náhradě nákladů řízení žalovaným 1) a 2) 18 997 Kč a žalovanému 3) 13 189 Kč. Soud prvního stupně se nejdříve zabýval tím, zda žalobkyně byla v době provedení veřejné dražby vlastníkem předmětných nemovitostí na základě „tvrzeného vrácení daru“ ze dne 15. 7. 2009 od dlužníka, a po vyhodnocení zjištěného skutkového stavu dospěl „ve vztahu k předběžné otázce platnosti vrácení daru“ k závěru, že žalobkyně neprokázala, že podmínky pro vrácení daru nastaly, neboť jednání dlužníka vůči žalobkyni „nenaplnilo podmínky, za kterých by žalobkyně mohla žádat vrácení daru“, a že vlastnictví žalobkyně k předmětné nemovitosti se tak „neobnovilo a jejím vlastníkem byl v době dražby stále“ dlužník. Soud prvního stupně dále dovodil, že žalovaní 1) a 2) před provedením veřejné dražby zachovali „běžnou (obvyklou) opatrnost“, neboť „doručení emailové zprávy s oznámením o podání vylučovací žaloby insolvenční správky a dražebníkovy v bezprostřední časové souvislosti s konáním dražby (v neděli v podvečer přede dnem konání dražby) nelze považovat za řádné doložení toho, že insolvenční správce nebyla oprávněna navrhnout provedení dražby“; ačkoliv se i tímto doručením dostala předmětná informace k žalovaným 1) a 2), není „běžné, aby insolvenční správce či statutární orgán v neděli večer pracovali a četli emailovou korespondenci“. Soud prvního stupně uzavřel, že provedením dražby nebylo podstatným způsobem zasaženo do práv žalobkyně, která v době konání dražby nebyla vlastníkem dražené nemovitosti, a žalovaný 2) v pozici dražebníka proto nebyl, ani při případné vědomosti o podání excindační žaloby žalobkyní, povinen upustit od provedení veřejné dobrovolné dražby.

K o d v o l á n í ž a l o b k y n ě K r a j s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 9. 10. 2013 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a rozhodl, že žalobkyně je povinna zaplatit na náhradě nákladů řízení žalovaným 1) a 2) 5082 Kč k rukám advokáta JUDr. J. P., PhD., a žalovanému 3) částku 5692 Kč k rukám advokáta JUDr. J. M. Podle odvolacího soudu „posuzoval soud prvního stupně správně aktivní legitimaci žalobkyně k podání žaloby“, neboť v situaci, kdy „žalobkyně není žádnou z osob uvedených v ustanovení § 24 odst. 3 zákona o veřejných dražbách a podala v insolvenčním řízení excindační žalobu, v níž tvrdí své vlastnické právo“, jako „otázku předběžnou řešil, zda je vlastníci podílu na nemovitosti, který byl dražen“, a dospěl ke shodnému závěru jako soud prvního stupně, tedy že „k vrácení daru na základě předložené listiny datované dnem 15. 7. 2009 nedošlo, vlastníkem dražené nemovitosti byl v době dražby dlužník a žalobkyně nemá k podání žaloby aktivní legitimaci“.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání. Namítá v první řadě, že odvolací soud nesprávně posoudil otázku vlastnického práva žalobkyně k předmětným nemovitostem, neboť „definitivní oprávněnost zapsání konkrétního majetku do majetkové podstaty lze konstatovat až po pravomocném ukončení všech případných excidačních řízení“, a že, dokud „trvá jakékoliv excidační řízení ohledně sepsané věci do majetkové podstaty, nesmí insolvenční správce v žádném případě sporný majetek zpeněžovat a tato skutečnost je sama o sobě zákonným důvodem neplatnosti dražby“; veřejná dobrovolná dražba ze dne 28. 2. 2011 je neplatná už proto, že „povinnost vyčkat výsledků excidačních sporů“ byla „jednoznačně porušena“. Žalobkyně navrhla, aby odvolací soud zrušil rozsudky soudů obou stupňů a aby věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaný 3) navrhl, aby odvolací soud dovolání zamítl. Podle žalovaného 3) je „vyličení událostí žalobkyní nepřesné, nepravdivé, vykazuje velké nesrovnalosti a především neodpovídá provedeným důkazům“ a je „vedeno účelově ve snaze zachránit část majetku rodiny“.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. a že dovolání je třeba i v současné době – vzhledem k tomu, že řízení v projednávané věci bylo zahájeno v době přede dnem 1. 1. 2014 – projednat a rozhodnout (srov. čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.) podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, účinném do 31. 12. 2013, se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

V projednávané věci bylo pro rozhodnutí soudu významné (mimo jiné) vyřešení právních otázek, zda smí být v řízení o určení neplatnosti veřejné dobrovolné dražby (§ 24 odst. 3 zákona o veřejných dražbách) provedené na návrh

insolvenčního správce řešena (jako předběžná otázka) skutečnost, zda patří do majetkové podstaty dlužníka věc, právo nebo jiný majetek, který byl předmětem dražby, jestliže jeho zahrnutí do soupisu bylo zpochybněno žalobou na vyloučení majetku z majetkové podstaty (§ 225 insolvenčního zákona), a zda je oprávněn (legitimován) k žalobě o určení neplatnosti takové veřejné dobrovolné dražby ten, kdo tvrdí, že je vlastníkem takového majetku, a kdo se proto žalobou domáhá vyloučení označeného majetku z majetkové podstaty dlužníka. Vzhledem k tomu, že tyto otázky procesního práva nebyly v rozhodování dovolacího soudu ve všech souvislostech vyřešeny, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání žalobkyně je podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Neplatnost veřejné dobrovolné dražby provedené žalovaným 2) dne 28. 2. 2011 je třeba i v současné době posuzovat podle zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění zákonů a nálezů Ústavního soudu č. 120/2001 Sb., č. 517/2002 Sb., č. 257/2004 Sb., č. 181/2005 Sb., č. 377/2005 Sb., č. 56/2006 Sb., č. 315/2006 Sb., č. 110/2007 Sb., č. 296/2007 Sb., č. 7/2009 Sb., č. 223/2009 Sb., tedy podle zákona o veřejných dražbách ve znění účinném do 31. 12. 2012 (dále jen „zákon o veřejných dražbách“), a podle zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění zákonů a nálezů Ústavního soudu č. 312/2006 Sb., č. 108/2007 Sb., č. 296/2007 Sb., č. 362/2007 Sb., č. 301/2008 Sb., č. 458/2008 Sb., č. 7/2009 Sb., č. 163/2009 Sb., č. 217/2009 Sb., č. 227/2009 Sb., č. 285/2009 Sb., č. 241/2010 Sb., č. 260/2010 Sb., č. 409/2010 Sb., č. 69/2011 Sb., č. 73/2011 Sb. a č. 139/2011 Sb., tedy podle insolvenčního zákona ve znění účinném do 14. 7. 2011 (dále jen „insolvenčního zákona“).

Veřejnou dobrovolnou dražbou je dražba prováděná na návrh vlastníka (srov. § 17 odst. 1, větu první, zákona o veřejných dražbách); vlastníkem se rozumí též osoba, která je oprávněna s předmětem dražby hospodařit a je vlastníkem zmocněna nebo na základě zvláštního právního předpisu oprávněna předmět dražby zcizit, likvidátor a insolvenční správce (srov. § 17 odst. 4 zákona o veřejných dražbách).

Veřejnou dobrovolnou dražbu lze provést jen na základě písemné smlouvy o provedení dražby, kterou uzavře navrhovatel s dražebníkem (srov. § 19 odst. 1, část věty před středníkem, zákona o veřejných dražbách). Dražebník upustí od dražby nejpozději do jejího zahájení tehdy, je-li mu doloženo, že navrhovatel není oprávněn navrhnout provedení dražby (srov. § 22 odst. 1 písm. b/ zákona o veřejných dražbách).

Každý, do jehož práv bylo provedením dražby podstatným způsobem zasaženo a je účastníkem dražby, navrhovatelem, osobou oprávněnou z předkupního práva k předmětu dražby, osobou oprávněnou z práva na přednostní

nabytí předmětu dražby nebo osobou, k jejímuž návrhu bylo vykonatelným rozhodnutím zakázáno s předmětem dražby nakládat, může navrhnout soudu, aby soud vyslovil neplatnost dražby, pokud dražebník neupustil od dražby, ač tak byl povinen učinit, vydražila-li předmět dražby osoba, která je z účasti na dražbě vyloučena, nebo nejsou-li splněny podmínky v ustanoveních § 12 odst. 1 a 2, § 14 odst. 3, § 17 odst. 5 a 6, § 19, 20, § 23 odst. 1 až 10, § 25 a v § 26 odst. 1 a 2 nebo byly-li vydraženy z dražeb vyloučené předměty dražby; není-li právo na určení neplatnosti dražby uplatněno do tří měsíců ode dne konání dražby, zaniká (srov. § 24 odst. 3 zákona o veřejných dražbách).

Majetek náležející do majetkové podstaty dlužníka insolvenční správce zapíše do soupisu majetkové podstaty; jakmile dojde k zápisu majetku do soupisu majetkové podstaty, lze s ním nakládat jen způsobem stanoveným insolvenčním zákonem a učinit tak může jen osoba s dispozičními oprávněními (srov. § 217 insolvenčního zákona)

Osoby, které tvrdí, že označený majetek neměl být do soupisu majetkové podstaty zahrnut proto, že to vylučuje jejich právo k majetku nebo že je tu jiný důvod, pro který neměl být zahrnut do soupisu majetkové podstaty, se mohou žalobou podanou u insolvenčního soudu domáhat rozhodnutí, že se tento majetek vylučuje z majetkové podstaty (§ 225 odst. 1 insolvenčního zákona). Nebyla-li žaloba podána včas, platí, že označený majetek je do soupisu pojat oprávněně; totéž platí i tehdy, jestliže insolvenční soud žalobu zamítl nebo jestliže řízení o žalobě zastavil nebo ji odmítl (srov. § 225 odst. 3 insolvenčního zákona).

Od počátku běhu lhůty k podání žaloby na vyloučení majetku z majetkové podstaty a po dobu řízení o podané žalobě až do jeho pravomocného skončení nesmí insolvenční správce zpeněžit majetek, který je předmětem žaloby, ani s ním jinak nakládat, ledaže tím odvrací újmu tomuto majetku bezprostředně hrozící nebo jestliže tak po podání žaloby činí se souhlasem žalobce (srov. § 225 odst. 4, větu první, insolvenčního zákona). Před pravomocným skončením řízení o žalobě lze přistoupit ke zpeněžení nebo jinému nakládání s majetkem, který je předmětem žaloby, jestliže insolvenční soud v prvním stupni žalobu zamítl, řízení o ní zastavil nebo ji odmítl (srov. § 225 odst. 5, větu první, insolvenčního zákona); z výtěžku zpeněžení nebo jiného nakládání s takovým majetkem mohou být věřitelé uspokojeni až po pravomocném skončení řízení o žalobě (srov. § 225 odst. 5, větu druhou, insolvenčního zákona). Byla-li zpeněžena věc, který neměla být pojata do soupisu, má vlastník právo na vydání výtěžku zpeněžení; jeho právo na náhradu škody tím není dotčeno (srov. § 225 odst. 6 insolvenčního zákona).

Veřejná dobrovolná dražba je – jak dovodila již ustálená judikatura soudů (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2006, sp. zn. 21 Cdo 32/2005, který byl uveřejněn pod č. 52 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2006, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 1. 2006, sp. zn.

21 Cdo 20/2005, který byl uveřejněn pod č. 53 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2006) – neplatná, jen jestliže její neplatnost vyslovil soud; neplatnost této dražby přitom soud nemůže posuzovat v jiném řízení než v řízení podle ustanovení § 24 odst. 3 zákona o veřejných dražbách, a to ani jako otázku předběžnou. Uvedené platí rovněž tehdy, zpeněžil-li insolvenční správce (jako navrhovatel) věc, právo nebo jiný majetek z majetkové podstaty (ve shodě s ustanovením § 286 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona) prostřednictvím veřejné dobrovolné dražby.

Podle ustálené judikatury soudů (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2006, sp. zn. 29 Odo 294/2003, který byl uveřejněn pod č. 10 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2007, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2006, sp. zn. 29 Odo 777/2006, který byl uveřejněn pod č. 25 v časopise Soudní judikatura, ročník 2007) se může domáhat určení neplatnosti veřejné dobrovolné dražby v zákonem určené lhůtě tří měsíců ode dne konání dražby jen některá z osob uvedených v ustanovení § 24 odst. 3 zákona o veřejných dražbách; jiné osoby takové právo nemají a nemohou se postupem podle ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř. domáhat ani jiného určení, v němž by otázka (ne)platnosti takové dražby byla posuzována jako otázka předběžná (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2008, sp. zn. 21 Cdo 718/2007).

K žalobě o určení neplatnosti veřejné dobrovolné dražby je oprávněn (legitimován) – jak vyplývá z ustanovení § 24 odst. 3 zákona o veřejných dražbách – jen ten, do jehož práv bylo provedením dražby zasaženo podstatným způsobem, a, současně, ten, kdo byl účastníkem dražby, navrhovatelem, osobou oprávněnou z předkupního práva k předmětu dražby, osobou oprávněnou z práva na přednostní nabytí předmětu dražby nebo osobou, k jejímuž návrhu bylo vykonatelným rozhodnutím zakázáno s předmětem dražby nakládat.

V případech, že navrhovatelem veřejné dobrovolné dražby byl insolvenční správce, vychází zákon z předpokladu, že insolvenční správce navrhl dražbu jen (a teprve) tehdy, jestliže nastala nevyvratitelná právní domněnka, že předmět dražby byl pojat do soupisu majetkové podstaty oprávněně (ve smyslu ustanovení § 225 odst. 3 insolvenčního zákona), nebo jestliže bylo podle zákona možné majetek zpeněžit ještě před skončením řízení o žalobě na vyloučení majetku z majetkové podstaty (ve smyslu ustanovení § 225 odst. 4 nebo 5 insolvenčního zákona). Kdyby však uvedený předpoklad nebyl naplněn, je nezbytné přihlídnout k tomu, že žaloba o neplatnost veřejné dobrovolné dražby je – jak vyplývá z výše uvedeného – právním prostředkem (zásadně jediným) ochrany vlastnického práva toho, kdo tvrdí, že předmět dražby neměl být zahrnut do soupisu majetkové podstaty, protože to vylučuje jeho vlastnické právo k tomuto majetku, a že z hlediska ochrany vlastnického práva má přednost zachování vlastnictví jeho nositeli před peněžitou náhradou poskytovanou za jeho odnětí. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že vlastník předmětu dražby je oprávněn (věcně legitimo-

ván) – analogicky podle ustanovení § 24 odst. 3 zákona o veřejných dražbách – navrhnout soudu určení neplatnosti veřejné dobrovolné dražby provedené na návrh insolvenčního správce, který byl podán v době, kdy ještě nenastala nevyvratitelná právní domněnka, že předmět dražby byl pojat do soupisu majetkové podstaty oprávněně, nebo kdy ještě nebylo skončeno řízení o žalobě na vyloučení majetku z majetkové podstaty.

Nevyvratitelná právní domněnka, že určitý majetek byl pojat do soupisu majetkové podstaty oprávněně (§ 225 odst. 3 insolvenčního zákona), nastane tehdy, jestliže insolvenční soud na základě včas podané žaloby pravomocně rozhodne, že se tento majetek vylučuje z majetkové podstaty. Otázku, zda určitý majetek byl pojat do soupisu majetkové podstaty oprávněně, je tedy povolán řešit výlučně insolvenční soud, a to na základě žaloby na vyloučení majetku z majetkové podstaty, kterou projedná a rozhodne jako incidenční spor (srov. § 159 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona). Nikdo jiný než insolvenční soud nemůže posuzovat příslušnost určitého majetku k majetkové podstatě dlužníka, a to ani jako otázku předběžnou, už proto, že žádné řízení vedené před jiným orgánem než insolvenčním soudem (a výsledek takového řízení) nemůže zabránit tomu, aby nenastala nevyvratitelná právní domněnka podle ustanovení § 225 odst. 3 insolvenčního zákona.

Uvedené samozřejmě platí rovněž v řízení o určení neplatnosti veřejné dobrovolné dražby. Byla-li veřejná dobrovolná dražba provedena na návrh insolvenčního správce, může být (z hlediska věcné legitimace insolvenčního správce ke zpeněžení předmětu dražby) neplatná, jen jestliže předmět dražby, který byl zapsán do soupisu majetkové podstaty, z ní byl vyloučen pravomocným rozhodnutím insolvenčního soudu vydaným v řízení o žalobě na vyloučení majetku z majetkové podstaty. V případě, že řízení na vyloučení majetku (předmětu dražby) z majetkové podstaty dosud nebylo pravomocně skončeno, soud řízení o určení neplatnosti veřejné dobrovolné dražby podle ustanovení § 109 odst. 1 písm. b) o. s. ř. přeruší.

V projednávané věci žalobkyně podala žalobu na vyloučení předmětu dražby („ideální jedné poloviny budovy č. p. 919 stojící na pozemku parc. č. St. 3328 a ideální poloviny pozemku parc. č. 3329, to vše zapsáno v katastru nemovitostí vedeném Katastrálním úřadem pro Středočeský kraj, Katastrální pracoviště N., na LV č. 2265 pro k. ú. P., obec P., okres N.“) z majetkové podstaty dlužníka J. P. u insolvenčního soudu (Krajského soudu v Praze) dne 25. 2. 2011 a do vydání napadeného rozsudku odvolacího soudu nebylo o této žalobě (vedené u Krajského soudu v Praze) rozhodnuto ani v prvním stupni. Soudy proto měly řízení o určení neplatnosti veřejné dobrovolné dražby provedené dne 28. 2. 2011 podle ustanovení § 109 odst. 1 písm. b) o. s. ř. přerušit; to však neučinily a zabývaly se (jako předběžnou otázkou) tím, zda se „obnovilo vlastnictví žalobkyně“ na základě „tvrzeného vrácení daru“ a zda tedy žalobkyně byla „vlastníkem

Č. 48 dražené nemovitosti“, ačkoliv otázku, zda předmět dražby patřil do majetkové podstaty dlužníka J. P., mohl (a směl) řešit pouze insolvenční soud.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu není správný; Nejvyšší soud jej proto podle ustanovení § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil. Vzhledem k tomu, že důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně (Okresnímu soudu Praha - západ) k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2, věta druhá, o. s. ř.).

Smlouvou o vzájemném plnění se ve smyslu § 253 odst. 1 insolvenčního zákona (ve znění účinném do 31. 12. 2013) rozumí vedle tam výslovně uvedené smlouvy o smlouvě budoucí především (typově) kupní smlouva, směnná smlouva nebo smlouva o dílo.

Zvláštní úprava obsažená v § 253 insolvenčního zákona (ve znění účinném do 31. 12. 2013) nahrazuje za trvání konkursu na majetek účastníka smlouvy o vzájemném plnění ta ustanovení hmotného práva, jež smluvním stranám dovozovala odstoupit od takové smlouvy pro její neplnění v době před prohlášením konkursu.

Je-li smlouva o vzájemném splnění ke dni prohlášení konkursu na majetek jedné ze stran smlouvy (dlužníka) zcela splněna druhou stranou smlouvy, nemůže druhá strana smlouvy od smlouvy odstoupit proto, že dlužník před prohlášením konkursu sám řádně a včas nesplnil (a v důsledku prohlášení konkursu již nesplní) své povinnosti z této smlouvy, a to bez zřetele k tomu, zda smlouva obsahuje ujednání o právu odstoupit od smlouvy.

Nebyla-li smlouva o vzájemném plnění v době prohlášení konkursu na majetek dlužníka ještě zcela splněna ani dlužníkem ani druhou stranou smlouvy, může druhá strana smlouvy od této smlouvy po prohlášení konkursu odstoupit, jen je-li právo od smlouvy odstoupit ve smlouvě ujednáno.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2014,
sen. zn. 29 ICdo 20/2012,
ECLI:CZ:NS:2014:29.ICDO.20.2012.1)

Rozsudkem ze dne 10. 11. 2011 zamítl **K r a j s k ý s o u d** v Praze (dále též jen „insolvenční soud“) žalobu, kterou se žalobce (obec N. P.) domáhal vůči žalovanému (insolvenčnímu správci dlužníka L., s. r. o.) vyloučení pozemků parc. č. 159/21, parc. č. 159/23, parc. č. 159/26, zapsaných na listu vlastnictví č. 527 v katastrálním území N. P. u Katastrálního úřadu pro Jihočeský kraj, Katastrální pracoviště P., pozemku parc. č. 159/27 zapsaného na listu vlastnictví č. 517 pro stejné katastrální území, pozemku parc. č. 159/28, zapsaného na listu vlastnictví č. 523 pro stejné katastrální území, pozemku parc. č. 159/29, zapsaného pro stejné katastrální území na listu vlastnictví č. 515, pozemku parc. č. 159/30, zapsaného pro stejné katastrální území na listu vlastnictví č. 537, pozemku parc. č. 159/31, zapsaného pro stejné katastrální území na listu vlastnictví č. 529, pozemku parc. č. 159/32, zapsaného pro stejné katastrální území na listu vlastnictví č. 535, pozemku parc. č. 159/33, zapsaného pro stejné katastrální území na listu vlastnictví č. 525, pozemku parc. č. 159/34, zapsaného pro stejné katastrální území na listu vlastnictví č. 533, pozemku parc. č. 159/35,

zapsaného pro stejné katastrální území na listu vlastnictví č. 521, pozemku parc. č. 159/36, zapsaného pro stejné katastrální území na listu vlastnictví č. 531, pozemku parc. č. 159/37, zapsaného pro stejné katastrální území na listu vlastnictví č. 519, a pozemků parc. č. 159/53 a parc. č. 159/24, zapsaných pro stejné katastrální území na listu vlastnictví č. 478 (dále též jen „sporné nemovitosti“), ze soupisu majetkové podstaty dlužníka (bod I. výroku) a rozhodl o nákladech řízení (bod II. výroku).

Insolvenční soud – cituje ustanovení § 253 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) – dospěl po provedeném dokazování k závěru, že „v době prohlášení konkursu“ je odstoupení přípustné pouze za tam uvedených podmínek. K tomu odkázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 6. 12. 2007, sp. zn. 29 Odo 1170/2006 (jde o rozsudek uveřejněný pod číslem 42/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek – dále jen „R 42/2008“, který je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – dostupný i na webových stránkách Nejvyššího soudu), s tím, že ve smyslu tohoto rozhodnutí dikce § 253 insolvenčního zákona odpovídá dikci § 14 odst. 4 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále jen „ZKV“).

Odstoupení od smlouvy za trvání konkursu proto podléhá režimu insolvenčního zákona, nikoli režimu ustanovení § 48 odst. 1 a 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku. V dané věci tak nejsou splněny předpoklady, na jejichž základě by soud mohl vyhovět žalobě o vyloučení věci ze soupisu majetkové podstaty. Insolvenční zákon nedává žádnou možnost odstoupit od synallagmatické smlouvy, pokud již jedna strana zcela plnila.

K odvolání žalobce **V r c h n í s o u d** v Praze rozsudkem ze dne 23. 2. 2012 potvrdil rozsudek insolvenčního soudu (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

Odvolací soud vyšel při posuzování důvodnosti žalobou uplatněného nároku zejména z toho, že:

1) Usnesením ze dne 14. 12. 2010 zjistil insolvenční soud úpadek dlužníka, insolvenčním správcem dlužníka ustanovil žalovaného a prohlásil konkurs na majetek dlužníka.

2) Podle zprávy insolvenčního správce zveřejněné v insolvenčním rejstříku dne 14. 9. 2011 byly předmětné nemovitosti zahrnuty do majetkové podstaty dlužníka.

3) Na základě kupní smlouvy uzavřené mezi žalobcem (jako prodávajícím) a dlužníkem (jako kupujícím) dne 28. 3. 2008 (dále jen „kupní smlouvu“) a dodatku č. 1 ke kupní smlouvě, uzavřeného dne 13. 6. 2008 (dále jen „dodatek“), je dlužník zapsán v katastru nemovitostí jako vlastník nemovitostí.

4) Dlužník se v kupní smlouvě zavázal uhradit žalobci kupní cenu nemovitostí v celkové výši 9 102 500 Kč. V dodatku ke kupní smlouvě sjednali účastníci právo žalobce odstoupit od kupní smlouvy, jestliže nedojde bez jeho zavinění

k uhrazení kupní ceny nejpozději do 31. 10. 2008, a to bez nároku na vrácení již uhrazené kupní ceny.

5) Podáním ze dne 22. 12. 2010, adresovaným žalovanému jako insolvenčnímu správci dlužníka, odstoupil žalobce od kupní smlouvy pro neuhrazení kupní ceny.

6) K výzvě žalovaného podal žalobce včas vylučovací žalobu dle ustanovení § 225 odst. 1 insolvenčního zákona.

7) Nemovitosti vznikly tak, že od pozemku žalobce parc. č. 159/1 byly nejprve odděleny pozemky parc. č. 159/21, 159/22, 159/23 a 159/24. Při převodu pozemků parc. č. 159/21, 159/23 a 159/24 byly z části pozemku parc. č. 159/23 dále odděleny pozemky parc. č. 159/27, 159/28, 159/29, 159/30, 159/31, 159/32, 159/33, 159/34, 159/35, 159/36 a 159/37, a parc. č. 159/53. K oddělení pozemku parc. č. 159/22 od původního pozemku žalobce parc. č. 159/1 „fakticky nikdy nedošlo“.

Na tomto základě odvolací soud – cituje ustanovení § 253 odst. 1, 2 a 5 insolvenčního zákona – uvedl, že žalobce opírá své lepší (vlastnické) právo k nemovitostem o odstoupení od smlouvy z 22. 12. 2010. Právo odstoupit od kupní smlouvy bylo sjednáno v dodatku, jímž však byl nově sjednán i způsob zaplacení kupní ceny. Ta je podle dodatku rozpočítána jako cena jednotlivých převáděných nemovitostí a její splatnost je stanovena nejpozději k 30. 6. 2008 za pozemek parc. č. 159/23, o výměře 5042 m², k 30. 8. 2008 za pozemek parc. č. 159/24, o výměře 2472 m², k 30. 9. 2008 za pozemek parc. č. 159/21, o výměře 5557 m², a k 31. 10. 2008 za pozemek parc. č. 159/22, o výměře 5474 m².

Žalobce míní (pokračoval odvolací soud), že jeho vlastnické právo k nemovitostem se obnovilo na základě platného odstoupení od smlouvy (byť po zjištění úpadku a prohlášení konkursu), neboť ustanovení § 253 insolvenčního zákona upravuje pouze podmínky odstoupení od smlouvy insolvenčním správcem. Odstoupení od smlouvy druhou smluvní stranou (bylo-li sjednáno) je třeba posuzovat dle obecných ustanovení občanského zákoníku. Tvrdí též, že nebylo-li na dlužníka převedeno vlastnické právo ke všem nemovitostem, které byly předmětem kupní smlouvy, a nebyla-li dlužníkem zaplacena celá kupní cena, pak není smlouva zcela splněna žádnou ze smluvních stran. Pak by žalobce mohl odstoupit od kupní smlouvy, i kdyby soud vycházel z výkladu, že odstoupení od smlouvy insolvenčním správcem nebo druhou smluvní stranou je po zjištění úpadku přípustné za podmínek upravených ustanovením § 253 odst. 1 insolvenčního zákona.

Odvolací soud se (však) na základě zjištěného skutkového stavu ztotožnil se závěrem insolvenčního soudu, že žalobce ve vztahu ke sporným nemovitostem splnil své povinnosti z kupní smlouvy. Skutečnost, že žalobce nepřevedl na dlužníka jiný pozemek (jenž není předmětem vylučovací žaloby), který byl také předmětem kupní smlouvy, neměl odvolací soud za rozhodnou. Plnění kupní

ceny bylo dodatkem rozděleno na dílčí plnění za jednotlivé nemovitosti. Dílčímu plnění dlužníkem logicky odpovídá dílčí povinnost prodávajícího konkrétní nemovitosti převést. Ve vztahu ke sporným nemovitostem proto žalobce zcela splnil povinnost prodávajícího.

Právem stran odstoupit od smlouvy po prohlášení konkursu se Nejvyšší soud zabýval v R 42/2008, kde ve vztahu k ustanovení § 14 odst. 4 ZKV (ve znění účinném do 31. 12. 2007) konstatoval, že možnost odstoupit od vzájemně podmíněné smlouvy podle tohoto ustanovení mají účastníci této smlouvy jen za předpokladu, že ke dni prohlášení konkursu na majetek účastníka takovou smlouvu dosud vůbec nebo zčásti nesplnily obě smluvní strany. Tamtéž Nejvyšší soud uvedl, že úprava obsažená v § 14 odst. 4 ZKV nahrazuje za trvání konkursu na majetek účastníka smlouvy o vzájemném plnění ta ustanovení hmotného práva, jež smluvním stranám dovolovala odstoupit od takové smlouvy pro její neplnění v době před prohlášením konkursu.

Z pojetí ustanovení § 253 insolvenčního zákona pak podle odvolacího soudu vyplývá, že po prohlášení konkursu není vyloučeno odstoupení od smlouvy insolvenčním správcem ani druhou smluvní stranou. Vzhledem k zásadě ochrany společného zájmu věřitelů je insolvenčnímu správci tímto ustanovením nově umožněna volba, zda dosud nesplněné závazky splní nebo zda od takové smlouvy odstoupí, a to zřejmě s ohledem na budoucí zvolený způsob zpeněžování majetkové podstaty. Právo na odstoupení od smlouvy je však, jak u insolvenčního správce, tak u druhé smluvní strany, zásadně omezeno na případy, kdy jde o smlouvu o vzájemném plnění, která nebyla buď vůbec, nebo částečně splněna ani dlužníkem ani druhou smluvní stranou. V tomto smyslu právní úprava insolvenčního zákona obsahově navazuje na úpravu obsaženou v ustanovení § 14 odst. 4 ZKV a na dřívější úpravu obsaženou v ustanovení § 23 odst. 1 zákona č. 64/1931 Sb. z. a n., kterým se vydávají řády konkursní, vyrovnací a odpůrčí (dále též jen „konkursní řád z roku 1931“).

V projednávaném případě žalobce převedl na dlužníka vlastnické právo ke sporným nemovitostem a splnil tak zcela před prohlášením konkursu své povinnosti z kupní smlouvy. Žalobce proto nemůže po prohlášení konkursu na majetek dlužníka platně odstoupit od kupní smlouvy a domáhat se úspěšně vyloučení sporných nemovitostí z majetkové podstaty dlužníka.

K tomu odvolací soud poznamenal, že insolvenční zákon současně vychází ze zásady poměrného uspokojení věřitelů a brání zmenšování majetku, jenž po prohlášení konkursu spadá do majetkové podstaty. Proto se druhá smluvní strana nemůže ani při platném odstoupení od smlouvy podle ustanovení § 253 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona domáhat vydání částečného plnění, za něž od dlužníka neobdržela vzájemné plnění, neboť tomu (na rozdíl od původní úpravy obsažené v ustanovení § 14 ZKV) explicitně brání ustanovení § 253 odst. 5 insolvenčního zákona.

Žalobce by tak nedosáhl vyloučení nemovitostí z majetkové podstaty dlužníka, ani kdyby prokázal, že ani z jeho strany nedošlo k úplnému splnění podmínek kupní smlouvy před prohlášením konkursu (nebo že nastaly podmínky zákonné fikce odstoupení od smlouvy insolvenčním správcem dle ustanovení § 253 odst. 2 insolvenčního zákona). Po prohlášení konkursu mu (v takovém případě) vzniká pouze právo uplatnit nárok na vydání částečného plnění ze smlouvy vůči dlužníku podáním přihlášky pohledávky dle ustanovení § 173 a násl. insolvenčního zákona, uvedl odvolací soud, odkazuje potud na článek Havel, B.: Smlouvy o vzájemném plnění podle insolvenčního zákona, Obchodněprávní revue číslo 6, ročník 2009, str. 155.

Vlastnické právo k nemovitostem tedy nesvědčí žalobci, ale nadále dlužníku. Sporné nemovitosti jsou proto správně zahrnuty do majetkové podstaty dlužníka a žaloba nebyla podána důvodně.

Žalobce podal proti rozsudku odvolacího soudu dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, namítaje, že je dán dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., tedy, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, a požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Zásadní právní význam napadeného rozhodnutí přisuzuje dovolatel výkladu ustanovení § 253 insolvenčního zákona, s tím, že jde o otázku dovolacím soudem dosud dostatečně neřešenou, a s tím, že výklad uvedeného ustanovení oběma soudy jde nad jeho rámec.

Dovolatel nezpochybňuje závěr soudů, že je nutné posuzovat možnost odstoupení od kupní smlouvy podle ustanovení § 253 insolvenčního zákona. Domnívá se však, že toto ustanovení (na rozdíl od ustanovení § 14 ZKV) neomezuje věřitele v právu odstoupit od smlouvy v době, kdy se druhá smluvní strana nachází v úpadku, vyjma situací popsanych v ustanovení § 253 odst. 1 až 3 insolvenčního zákona. Uvádí, že k tomuto závěru jej vede jednak obsah ustanovení § 253 insolvenčního zákona, jednak aplikace obecné právní zásady („to, co není zákonem zakázáno, je dovoleno“) vyjádřené v „Listině“ (míněna je zřejmě Listina základních práv a svobod). Uvedená možnost (rozuměj možnost odstoupit od smlouvy) přitom pro dovolatele přímo vyplývá z obecných právních předpisů, konkrétně z ustanovení § 48 odst. 1 obč. zák. a z obsahu uzavřené smlouvy, přičemž insolvenční zákon takovou možnost nijak nevyklučuje.

Z dikce ustanovení § 253 insolvenčního zákona vyplývá (dle dovolatele), že reguluje pouze možnosti, za jakých může insolvenční správce odstoupit od uzavřené smlouvy a to za tam popsanych předpokladů. Na rozdíl od ustanovení § 14 odst. 4 ZKV tedy uvedené ustanovení nijak nereguluje takovou možnost druhé smluvní strany (dovolatele), vyjma případu popsaneho v ustanovení § 253 odst. 2 insolvenčního zákona (z jehož dikce však a contrario vyplývá, že v pří-

padech odlišných od hypotézy uvedeného ustanovení druhá smluvní strana /tedy dovolatel/ může odstoupit od uzavřené smlouvy). Ustanovení § 253 insolvenčního zákona tedy dovolateli nebránilo odstoupit od uzavřené kupní smlouvy z důvodu v ní sjednaného (tedy pro prodlení dlužníka s úhradou kupní ceny), neboť možnost odstoupit od uvedené smlouvy byla citovaným ustanovením limitována jen vůči insolvenčnímu správci.

Dovolatel má za to, že nevylučuje-li insolvenční zákon v konkrétním případě přímo užití obecných předpisů civilního práva pro řešení právních nároků vzešlých ze smluvních vztahů dlužníka a jeho smluvních partnerů, pak smluvní strany mohou a mají postupovat při řešení právních nároků vyplývajících z takových smluv podle obecných předpisů. Vyloučení užití ustanovení § 48 obč. zák. by proto bylo namístě, jen kdyby insolvenční zákon stanovil jiný postup a předpoklady pro odstoupení od smlouvy, tedy pouze v situacích předvídaných ustanovením § 253 odst. 1 insolvenčního zákona vůči tam uvedenému účastníku smlouvy (dlužníku, potažmo insolvenčnímu správci). Aplikace R 42/2008 insolvenčním soudem není na místě, neboť judikát řeší odstoupení od smlouvy insolvenčním správcem, nikoliv druhým účastníkem smlouvy.

Dovolatel rovněž nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, že v možnosti domáhat se vyloučení nemovitostí z majetkové podstaty dlužníka mu brání ustanovení § 253 odst. 5 insolvenčního zákona. Odvolací soud podle něj zcela pominul, že ono ustanovení limituje možnost požadovat navrácení plnění pouze z důvodu, že nebylo poskytnuto protiplnění. V daném případě je však důvodem, pro který se žalobce domáhá „určení vlastnictví k nemovitostem“ (nikoliv jejich navrácení /dlužník ani žalovaný nemovitosti nedrží/), jiná právní skutečnost, totiž fakt, že kupní smlouva zanikla s účinkem *ex tunc*. Dlužník je (proto) v katastru nemovitostí zapsán jako vlastník nemovitostí bez nabývacího titulu, takže je zřejmé, že nejde o situaci podle ustanovení § 253 odst. 5 insolvenčního zákona; to se vztahuje na situaci, kdy došlo k převodu vlastnictví k určité věci, kupříkladu finančním prostředkům a věřitel se domáhá jejich navrácení pro neposkytnutí protiplnění (kupříkladu uhrazená záloha a neplnění dlužníkem).

Jiný závěr, než že žaloba je po právu, tedy nelze učinit, ani kdyby platil závěr insolvenčního soudu, že se možnost odstoupení od kupní smlouvy řídí pouze ustanovením § 253 insolvenčního zákona (a ustanovení § 48 obč. zák. se neuplatní ani subsidiárně). Z provedených důkazů je totiž zjevné, že kupní smlouva nebyla doposud zcela splněna ani dlužníkem, ani dovolatelem. Předmětem kupní smlouvy totiž byly i další (v žalobě neuvedené) nemovitosti (konkrétně kupní smlouvou popsané a nově vytvořené parcely č. 151/22 a č. 151/24 v katastrálním území N. P.), které nejsou majetkem dlužníka a ani nebyly zařazeny do soupisu majetkové podstaty dlužníka. Dovolatel totiž tyto nemovitosti na dlužníka nepřevedl, takže ani úplně nesplnil závazek vyplývající z kupní smlouvy.

Jelikož závazek z kupní smlouvy (uhradit celou kupní cenu) nesplnil ani dlužník, a to (ve smyslu ustanovení § 253 odst. 1 insolvenčního zákona) ani prostřednictvím insolvenčního správce, který v patnáctidenní lhůtě dle ustanovení § 253 odst. 2 insolvenčního zákona neoznámil, zda hodlá splnit závazek dlužníka z uvedené smlouvy, má se podle ustanovení § 253 odst. 2 insolvenčního zákona za to, že insolvenční správce od uzavřené kupní smlouvy odstoupil ve smyslu ustanovení § 253 odst. 1 insolvenčního zákona patnáctým dnem po prohlášení konkursu na majetek dlužníka. Touto dovolatelovou argumentací se však insolvenční soud nijak nezabýval, přestože ony skutkové okolnosti zcela zřejmě vyplývají z provedených důkazů.

Na tomto základě dovolatel uzavírá, že výklad ustanovení § 253 insolvenčního zákona oběma soudy nerespektuje zásadní změnu regulace daného institutu v insolvenčním právu oproti předchozí právní úpravě. „Aplikace rozhodovací praxe“ navazující na předchozí právní úpravu proto není na místě.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

S přihlédnutím k době vydání dovoláním napadeného rozhodnutí je na danou věc uplatnitelný insolvenční zákon ve znění účinném do 30. 6. 2012, tj. naposledy ve znění zákona č. 217/2009 Sb.

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2012) se podává z bodu 7., článku II., zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Nejvyšší soud shledává dovolání v této věci přípustným podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., když zásadní právní význam napadeného rozhodnutí přisuzuje výkladu ustanovení § 253 insolvenčního zákona (potud jde o otázku dovolacím soudem neřešenou).

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (a se zřetelem ke způsobu, jímž byla založena přípustnost dovolání, ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

Podle ustanovení 248 odst. 1 insolvenčního zákona dlužníkovi věřitelé mohou po prohlášení konkursu svá práva uplatnit jen způsobem a za podmínek stanovených tímto zákonem; to platí i pro ty věřitele, kteří se nestali účastníky insolvenčního řízení.

Dle ustanovení § 253 insolvenčního zákona, nebyla-li smlouva o vzájemném plnění včetně smlouvy o smlouvě budoucí v době prohlášení konkursu ještě zcela splněna ani dlužníkem ani druhým účastníkem smlouvy, insolvenční správce může smlouvu splnit místo dlužníka a žádat splnění od druhého účastníka smlouvy nebo může od smlouvy odstoupit (odstavec 1). Jestliže se insolvenční správce do patnácti dnů od prohlášení konkursu nevyjádří tak, že smlouvu splní, platí, že od smlouvy odstupuje; do té doby nemůže druhá strana od smlouvy odstoupit, není-li v ní ujednáno jinak (odstavec 2). Je-li druhý účastník smlouvy povinen plnit ze smlouvy jako první, může své plnění odepřít až do té doby, kdy bude poskytnuto nebo zabezpečeno plnění vzájemné; to neplatí, jde-li o smlouvu uzavřenou druhým účastníkem po zveřejnění rozhodnutí o úpadku (odstavec 3). Odstoupí-li insolvenční správce od smlouvy, může druhý účastník smlouvy uplatňovat náhradu tím způsobené škody přihláškou pohledávky. Pohledávky druhého účastníka z pokračování smlouvy po prohlášení konkursu jsou pohledávkami za majetkovou podstatou (odstavec 4). Druhý účastník smlouvy se nemůže domáhat vrácení částečného plnění, k němuž došlo před rozhodnutím o úpadku, proto, že za toto plnění neobdržel od dlužníka vzájemné plnění (odstavec 5).

V této podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení insolvenčního zákona již v době prohlášení konkursu na majetek dlužníka (14. 12. 2010) a do vydání napadeného rozhodnutí nedoznala změn.

I. K historickému vývoji institutu upravujícího pro poměry úpadkového práva v českých zemích odstoupení od „smlouvy o vzájemném plnění“.

Podle ustanovení § 21 odst. 1 císařského nařízení č. 337/1914 ř. z., kterým se zavádí řád konkursní, vyrovnací a odpůrčí (dále jen „konkursní řád z roku 1914“), jež s menšími změnami platilo v českých zemích až do 1. 8. 1931, nebyla-li oboustranná smlouva od úpadce a druhé strany v době prohlášení konkursu ještě splněna anebo nebyla-li splněna úplně, může správce podstaty buď na místě úpadce smlouvu splnit a žádati splnění od druhé strany nebo od smlouvy odstoupiti.

Dle ustanovení § 23 konkursního řádu z roku 1931 (účinného od 1. 8. 1931), nebyla-li smlouva o vzájemném plnění v době prohlášení konkursu ještě splněna úpadcem ani druhou stranou nebo nebyla-li splněna úplně, může správce podstaty buď na místě úpadce smlouvu splnit a žádati splnění od druhé strany nebo od smlouvy odstoupiti (odstavec 1). Správce podstaty musí se prohlásiti nejdéle ve lhůtě, kterou mu na návrh druhé strany určí konkursní komisař, jinak se má za to, že od smlouvy odstupuje. Odstoupí-li, může druhá strana žádati náhradu způsobené jí škody jako konkursní věřitel (odstavec 2). Je-li druhá strana povinna plnit napřed, může plnění odepřít, dokud nebylo navzájem plněno nebo vzájemné plnění zajištěno, jestliže jí v době ujednání smlouvy nemusily býti známy špatné majetkové poměry úpadcovy (odstavec 3).

Podle ustanovení § 14 odst. 4 ZKV (ve znění účinném do 31. 12. 2007), jestliže smlouva o vzájemném plnění nebyla ještě v době prohlášení konkursu splněna ani úpadcem, ani druhým účastníkem smlouvy, anebo byla splněna jen částečně, každá smluvní strana může od smlouvy odstoupit; od smlouvy o koupi najaté věci uzavřené úpadcem jako nájemcem nemůže pronajímatel odstoupit, ledaže úpadek řádně neplní své závazky z této smlouvy. Odstoupení od smlouvy, jejíž součástí je ujednání o závěrečném vyrovnání podle zvláštního právního předpisu upravujícího podnikání na kapitálovém trhu, nemá vliv na provedení závěrečného vyrovnání podle tohoto ujednání (před 1. 5. 2004 šlo co do části věty před středníkem o ustanovení § 14 odst. 2 ZKV).

V R 42/2008, z nějž vyšel i odvolací soud, Nejvyšší soud při výkladu ustanovení § 14 odst. 2, části věty před středníkem, ZKV (ve znění účinném do 30. 4. 2004) poukázal na to, že nepřehlédnutelným inspiračním zdrojem této úpravy zjevně byla úprava obsažená v § 23 odst. 1 konkursního řádu z roku 1931. Tamtéž Nejvyšší soud poznamenal, že dobová literatura (srov. např. Voska, J.: Konkursní, vyrovnací a odpůrčí řády. Právnícké knihkupectví a nakladatelství Linhart & Pekárek. Praha 1931 /dále jen „Voska“, str. 150 – 151, nebo Štajgr, F.: Konkursní právo, Nakladatelství Všeherd, Praha 1947 /dále jen „Štajgr“, str. 457) rovněž dovozovala, že splnila-li jedna ze stran před vyhlášením konkursu, nemá správce konkursní podstaty k dispozici postupu podle § 23 konkursního řádu z roku 1931, s tím, že splnil-li zcela úpadek, má konkursní podstata nárok na vzájemné dlužné plnění, kdežto splnila-li svůj závazek druhá strana, náleží jí přihlásit svou pohledávku do konkursu. Zdůraznil rovněž, že v tomto ohledu vycházela literatura ze závěrů obsažených v rozhodnutí uveřejněném v ročníku číslo 8 Sbírkky rozhodnutí nejvyšších stolic soudních Čs. republiky, kterou uspořádal Dr. F. Vážný, pod číslem 5894. Poukázal i na to, že posledně uvedené rozhodnutí se sice vyslovovalo k výkladu § 21 konkursního řádu z roku 1914, i toto ustanovení (jeho odstavec 1) je však v otázce podmínek, za nichž může správce konkursní podstaty odstoupit od smlouvy o vzájemném plnění, obsahově srovnatelné s pozdějšími úpravami.

Již v R 42/2008 Nejvyšší soud dále uzavřel, že tomuto chápání uvedeného ustanovení v kontextu jeho vývoje odpovídá i dikce § 253 insolvenčního zákona.

Prosté srovnání dikce § 253 insolvenčního zákona s dikcí § 21 konkursního řádu z roku 1914 a § 23 konkursního řádu z roku 1931 vede k závěru, že znění oněch konkursních řádů je zkoumanému ustanovení insolvenčního zákona dokonce ještě bližší (inspirace těmito úpravami je zjevnější) než ustanovení § 14 odst. 4 ZKV.

Na tomto základě lze především uzavřít, že ani v literatuře není pochyb o tom, že smlouvou o vzájemném plnění se ve smyslu § 253 odst. 1 insolvenčního zákona rozumí vedle tam výslovně uvedené smlouvy o smlouvě budou-

cí především (typově) kupní smlouva, směnná smlouva nebo smlouva o dílo (a typově jí naopak není např. darovací smlouva). Z dobové literatury k § 23 konkursního řádu z roku 1931 srov. k tomu shodně např. opět Voska, str. 149 – 150, nebo Štajgr, str. 456 – 457. Dále srov. Kozák, J., Budín, P., Dadam, A., Pacht, L.: Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář. Praha. ASPI, a. s. 2008, str. 327. V judikatuře se závěr, že kupní smlouva je smlouvou o vzájemném plnění ve smyslu § 14 odst. 4 ZKV, podává např. z důvodů R 42/2008 a závěr, že takovou smlouvou je i smlouva o dílo, z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2010, sp. zn. 29 Cdo 1566/2009, uveřejněného v časopise Soudní judikatura číslo 4, ročník 2011, pod číslem 55).

II. K rozsahu práva dovolatele odstoupit od kupní smlouvy.

I dobová literatura k § 23 konkursního řádu z roku 1931 (jehož podobnost s dikcí § 253 insolvenčního zákona je zjevná) interpretovala uvedenou úpravu tak, že dokud se správce podstaty nevyсловí (tehdy nejpozději ve lhůtě určené mu na návrh druhé strany konkursním komisařem /§ 23 odst. 2 konkursního řádu z roku 1931/), nemá druhá smluvní strana právo odstoupit od smlouvy o vzájemném plnění ani tehdy, nebyla-li v době prohlášení konkursu ještě zcela (nebo vůbec) splněna ani dlužníkem (úpadcem), ani druhým účastníkem smlouvy. Jestliže se správce podstaty v určené lhůtě rozhodl, že smlouvu o vzájemném plnění splní, pak druhé straně smlouvy zůstala vyhrazena jen práva dle § 23 odst. 3 konkursního řádu z roku 1931, a jestliže správce podstaty od smlouvy o vzájemném plnění odstoupil (nebo nastala-li dle § 23 odst. 2, věty první, konkursního řádu z roku 1931 nevyvratitelná domněnka, že od smlouvy odstupuje), pak logicky nebylo zapotřebí přiznat právo odstoupení i druhé straně smlouvy (srov. opět Štajgr, str. 457 – 458).

V poměrech úpravy obsažené v § 253 insolvenčního zákona je zapotřebí korigovat tyto závěry jen potud, že:

1) Právo insolvenčního správce rozhodnout se, zda splní smlouvu o vzájemném plnění, je vymezeno zákonnou patnáctidenní lhůtou počítanou od prohlášení konkursu na majetek dlužníka, po jejímž marném uplynutí nastává nevyvratitelná domněnka, že insolvenční správce od smlouvy odstupuje (§ 253 odst. 2 insolvenčního zákona).

2) Do uplynutí lhůty stanovené v § 253 odst. 2, části věty před středníkem, insolvenčního zákona druhá smluvní strana může sama odstoupit od smlouvy o vzájemném plnění jen tehdy, je-li toto právo v takové smlouvě ujednáno (pouhý odkaz na zákonnou úpravu důvodů odstoupení od smlouvy, např. na ustanovení § 48 obč. zák., takovým ujednáním zjevně není); srov. § 253 odst. 2, část věty za středníkem, insolvenčního zákona.

Lze tedy shrnout, že:

1) Zvláštní úprava obsažená v § 253 insolvenčního zákona nahrazuje za trvání konkursu na majetek účastníka smlouvy o vzájemném plnění ta ustanovení hmot-

ného práva, jež smluvním stranám dovoľovala odstoupit od takové smlouvy pro její neplnění v době před prohlášením konkursu. V tomto ohledu se zkoumaná právní úprava neliší od poměrů upravených pro konkurs prohlášený podle zákona o konkursu a vyrovnání v § 14 odst. 4 ZKV (srov. obdobný závěr v R 42/2008).

2) Je-li smlouva o vzájemném plnění ke dni prohlášení konkursu na majetek jedné ze stran smlouvy (dlužníka) zcela splněna druhou stranou smlouvy, nemůže druhá strana smlouvy od smlouvy odstoupit proto, že dlužník před prohlášením konkursu sám řádně a včas nesplnil (a v důsledku prohlášení konkursu již nesplní) své povinnosti z této smlouvy, a to bez zřetele k tomu, zda smlouva obsahuje ujednání o právu odstoupit od smlouvy.

3) Nebyla-li smlouva o vzájemném plnění v době prohlášení konkursu na majetek dlužníka ještě zcela splněna ani dlužníkem ani druhou stranou smlouvy, může druhá strana smlouvy od této smlouvy po prohlášení konkursu odstoupit, jen je-li právo od smlouvy odstoupit ve smlouvě ujednáno.

4) Nebyla-li smlouva o vzájemném plnění v době prohlášení konkursu na majetek dlužníka ještě zcela splněna ani dlužníkem ani druhou stranou smlouvy a právo od smlouvy odstoupit nebylo ujednáno ve smlouvě, nemůže druhá strana smlouvy od smlouvy odstoupit (to, zda dojde k ukončení smlouvy odstoupením nebo k jejímu naplnění, ovlivní postup insolvenčního správce dle § 253 odst. 2 insolvenčního zákona).

Tyto závěry odpovídají rovněž pravidlu vyjádřenému v ustanovení 248 odst. 1 insolvenčního zákona (a pro dobu před prohlášením konkursu pravidlům vyjádřeným v § 165 insolvenčního zákona), z něž se podává (ve spojení s § 173 a násl. insolvenčního zákona), že i pohledávky věřitelů z dlužníkem nesplněných smluv o vzájemném plnění se v konkursu uspokojují (jsou-li řádně přihlášeny) rozvrhem.

Výklad práva odstoupit po prohlášení konkursu na majetek dlužníka od smlouvy o vzájemném plnění podaný v dovolání tedy správný není a dovolání potud není důvodné.

III. K tomu, zda kupní smlouva byla zcela splněna některou ze smluvních stran.

Nejvyšší soud předesílá, že již v důvodech usnesení ze dne 29. 4. 2010, sen. zn. 29 NSČR 30/2009, uveřejněného pod číslem 14/2011 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, zdůraznil, že pro insolvenční řízení nelze bez dalšího (automaticky) přejímat judikatorní závěry ustavené při výkladu zákona o konkursu a vyrovnání (a to především proto, že insolvenční zákon obsahuje poměrně podrobná procesní pravidla, jež je třeba vnímat v jejich komplexnosti a jejichž pojetí ne vždy /a to zpravidla záměrně/ odpovídá tomu, jak bylo v obdobné procesní situaci postupováno za účinnosti zákona o konkursu a vyrovnání).

To nicméně neplatí pro závěry formulované v konkursních poměrech při výkladu § 14 odst. 4 ZKV pro účely posouzení, kdy je (kupní) smlouva o převo-

du nemovitostí zcela splněna alespoň jednou ze smluvních stran (jež jsou potud použitelné i při výkladu § 253 odst. 1 insolvenčního zákona).

Tak v rozsudku ze dne 30. 7. 2009, sp. zn. 29 Cdo 1028/2007, uveřejněném pod číslem 105/2010 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, Nejvyšší soud jako příklad kupní smlouvy, která nebyla ještě v době prohlášení konkursu splněna ani úpadcem, ani druhým účastníkem smlouvy, anebo byla splněna (oběma stranami) jen částečně, uvedl kupní smlouvu, kde na straně jedné nebyla uhrazena kupní cena, a na straně druhé nebylo převedeno vlastnické právo k předmětu koupě.

V rozsudku ze dne 29. 9. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2506/2007, pak Nejvyšší soud označil za (zcela) splněný závazek prodávajícího z kupní smlouvy o převodu nemovitostí, jakmile prodávající převedl vlastnické právo k nemovitostem na kupujícího (proti tomuto rozhodnutí byla podána ústavní stížnost, kterou Ústavní soud odmítl usnesením ze dne 29. 4. 2010, sp. zn. III. ÚS 450/10). Srov. obdobně např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2013, sp. zn. 29 Cdo 3835/2010 (proti tomuto rozhodnutí byla podána ústavní stížnost, kterou Ústavní soud odmítl usnesením ze dne 5. 12. 2013, sp. zn. III. ÚS 2935/2013).

Odvolací soud v napadeném rozhodnutí také uzavřel, že skutečnost, že žalobce nepřevedl na dlužníka jiný pozemek (jenž není předmětem vylučovací žaloby), který byl také předmětem kupní smlouvy (jde o pozemek parc. č. 159/22), není rozhodná. Plnění kupní ceny bylo (totiž) dodatkem rozděleno na dílčí plnění za jednotlivé nemovitosti. Dílčímu plnění dlužníkem logicky odpovídá dílčí povinnost prodávajícího konkrétní nemovitosti převést. Ve vztahu ke sporným nemovitostem proto žalobce zcela splnil povinnost prodávajícího.

Toto právní posouzení věci (dovoláním zpochybněné) neobstojí (nevyplývá ze skutkových závěrů, z nichž napadené rozhodnutí vychází, ani z ustanovení § 253 insolvenčního zákona).

Pro závěr, zda kupní smlouva (coby smlouva o vzájemném plnění) nebyla zčásti splněna prodávajícím (dovolatel) (v situaci, kdy nebylo sporné, že kupující /dlužník/ podle kupní smlouvy neplnil), totiž není významné, že ve vztahu ke sporným nemovitostem (podle kupní smlouvy původně k pozemkům parc. č. 159/21, 159/23 a 159/24) prodávající (dovatel) své povinnosti z kupní smlouvy splnil (vlastnické právo k nim převedl na kupujícího /dlužníka/), nýbrž to, že v situaci, kdy předmětem prodeje podle kupní smlouvy byl i pozemek parc. č. 159/22, prodávající (dovatel) ohledně tohoto pozemku svůj závazek (převést vlastnické právo na kupujícího /dlužníka/) nesplnil. Žádný význam v této souvislosti nemá, že dodatkem ke kupní smlouvě vymezily smluvní strany samostatně hodnotu (kupní cenu) každé převáděné nemovitosti; na tom, že jde o jednu kupní smlouvu, jejímž obsahem byl na straně prodávajícího (dovatele) závazek převést na kupujícího (dlužníka) vlastnické právo ke čtyřem (!) nemovitostem, se tímto dodatkem ničeho nezměnilo.

Jestliže prodávající (dovolatel) k okamžiku prohlášení konkursu nepřevodl na kupujícího (dlužníka) vlastnické právo k pozemku parc. č. 159/22 (což je závěr, z něž napadené rozhodnutí vychází), pak to znamená, že smlouva o vzájemném plnění (zkoumaná kupní smlouva) nebyla v době prohlášení konkursu na majetek kupujícího (dlužníka) ještě zcela splněna ani prodávajícím (dovolatelem), coby druhým účastníkem smlouvy.

Dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. byl tudíž potud uplatněn právem.

Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), napadené rozhodnutí zrušil včetně závislého výroku o nákladech řízení a vrátil věc odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 a 3 o. s. ř.).

Rozhodnutí zaměstnavatele o snížení stavu zaměstnanců za účelem zvýšení efektivnosti práce může být realizováno nejen snížením fyzického počtu zaměstnanců, kteří u zaměstnavatele vykonávají práci ve stanovené týdenní pracovní době, a rozvázáním pracovního poměru s těmi z nich, kteří se v důsledku tohoto rozhodnutí zaměstnavatele stali nadbytečnými, ale i sjednáním kratší pracovní doby se zaměstnanci vykonávajícími práci ve stanovené týdenní pracovní době nebo s některými z nich.

Odmítne-li zaměstnanec, který u zaměstnavatele vykonává práci ve stanovené týdenní pracovní době a jehož práce není v tomto rozsahu pro zaměstnavatele v dalším období potřebná, uzavřít se zaměstnavatelem dohodu o změně obsahu pracovního poměru spočívající ve sjednání kratší pracovní doby, je ve vztahu k němu dán důvod výpovědi uvedený v ustanovení § 52 písm. c) zák. práce, neboť se stal vzhledem k rozhodnutí zaměstnavatele o snížení stavu zaměstnanců nadbytečným.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 11. 2014,
sp. zn. 21 Cdo 4442/2013,
ECLI:CZ:NS:2014:21.CDO.4442.2013.1)

Dopisem ze dne 28. 6. 2012 žalovaná sdělila žalobkyni, že jí dává výpověď z pracovního poměru „pro nadbytečnost v důsledku projednaných organizačních změn“ podle ustanovení § 52 písm. c) zák. práce. Důvod k tomuto opatření spatřovala v tom, že v důsledku snížení počtu žáků bylo s účinností od 1. 9. 2012 rozhodnuto o provedení organizační změny spočívající ve snížení pracovních úvazků „některých zaměstnanců“ pro období školního roku 2012/2013, že žalobkyně odmítla akceptovat návrh žalované na uzavření dohody o změně pracovní smlouvy, jejímž předmětem bylo snížení úvazku (přímé vyučovací povinnosti) žalobkyně z 21 hodin na 19,5 hodin týdně, a že pro případ nesouhlasu zaměstnance s úpravou závazku bylo žalovanou „v rámci přijaté organizační změny rozhodnuto, že dojde k ukončení pracovního poměru výpovědí z organizačních důvodů“.

Žalobkyně se žalobou domáhala, aby bylo určeno, že uvedená výpověď z pracovního poměru je neplatná. Žalobu zdůvodnila zejména tím, že výpovědní důvod podle ustanovení § 52 písm. c) zák. práce nebyl v jejím případě dán, protože pouhé snížení rozsahu „přímé pedagogické činnosti“ nezakládá „relevantní důvod ke změně úkolů zaměstnavatele, ani jeho technického vybavení, nepovede ke zvýšení efektivnosti práce ani k nutnosti organizačních změn“, neboť stanovená týdenní pracovní doba se – vzhledem ke zvýšení počtu hodin na přípravu pro „přímou pedagogickou činnost“ – nemění, a nemění se tedy ani podmínky,

na základě kterých je stanoven plat zaměstnance. Podle názoru žalobkyně nelze na konci školního roku „učinit závěr o tom, kolik bude v následujícím školním roce žáků a jaká bude organizace školního roku“. Žalobkyně poukázala na skutečnost, že „v nedávné době“ žalovaná přijala nové zaměstnance, kteří již byli „v důchodovém věku“, přestože podle jejího názoru by organizační změny měly být „řešeny prioritně propouštěním vyučujících v důchodovém věku“.

Žalovaná uvedla, že na základě výsledků přijímacích řízení a stavu žáků ukončujících studium bylo zřejmé, že od měsíce září 2012 dojde k poklesu žáků, a tím i platových prostředků poskytovaných žalované jejím zřizovatelem v závislosti na počtu žáků, a že žalovaná, která nechtěla přistoupit ke snižování počtu zaměstnanců propouštěním, proto rozhodla o snížení základních úvazků některých učitelů s tím, že v případě jejich nesouhlasu s takovým postupem s nimi bude rozvázán pracovní poměr výpovědí podle ustanovení § 52 písm. c) zák. práce. Zdůraznila, že i snížení pracovního úvazku je organizačním opatřením sledujícím zefektivnění práce, neboť v důsledku snížení pracovního úvazku u „vybraného“ zaměstnance „dojde ke snížení objemu finančních prostředků vynakládaných na zaměstnance coby mzda“.

O k r e s n í s o u d v Příbrami rozsudkem ze dne 17. 1. 2013 zamítl žalobu a rozhodl, že žalobkyně je povinna zaplatit žalované na náhradě nákladů řízení 19 239 Kč k rukám advokáta Mgr. M. J. Vycházela ze zjištění, že počet žáků žalované ve školním roce 2012/2013 poklesl oproti předchozímu školnímu roku o 27, že objem platových prostředků pro pedagogy byl žalované jejím zřizovatelem snížen o 303 568 Kč, že počet vyučujících u žalované ke dni 30. 9. 2011 činil 23,4 a ke dni 30. 9. 2012 činil 20,9 a že k určitému navýšení pracovních úvazků do výše 21 hodin týdně došlo u některých pedagogů po odchodu žalobkyně rozdělením jejího sníženého pracovního úvazku a v důsledku následného odchodu jedné zaměstnankyně na mateřskou dovolenou. Dospěl k závěru, že ve vztahu k žalobkyni byly splněny všechny předpoklady pro výpověď z pracovního poměru podle ustanovení § 52 písm. c) zák. práce, tj. rozhodnutí zaměstnavatele o organizační změně, nadbytečnost zaměstnance a příčinná souvislost mezi rozhodnutím zaměstnavatele o organizační změně a nadbytečností zaměstnance. Zdůraznil, že o výběru zaměstnance, který je nadbytečným, rozhoduje výlučně zaměstnavatel a že soud není oprávněn v tomto směru rozhodnutí zaměstnavatele přezkoumávat.

K odvolání žalobkyně K r a j s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 21. 5. 2013 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil ve věci samé, změnil jej ve výroku o nákladech řízení tak, že žalované se náhrada nákladů řízení nepřiznává, a rozhodl, že žalobkyně je povinna zaplatit žalované na náhradě nákladů odvolacího řízení 5708,80 Kč k rukám advokáta Mgr. M. J. Shodně se soudem prvního stupně vzal za prokázané, že u žalované došlo k organizační změně, neboť žalovaná na základě zjištění, že od 1. 9. 2012 dojde ke snížení počtu žáků nastupujících

do prvních ročníků a v důsledku toho ke snížení objemu platových prostředků na zaměstnance žalované, přijala dne 20. 6. 2012 organizační opatření, jehož cílem byla úspora platových prostředků a jímž bylo rozhodnuto o snížení úvazků některých učitelů s tím, že v případě jejich nesouhlasu se změnou pracovní smlouvy spočívající ve snížení pracovního úvazku s nimi bude rozvázán pracovní poměr. Protože žalobkyně, která „byla jedním ze zaměstnanců, kterých se předpokládáné snížení úvazku týkalo“, snížení svého pracovního úvazku odmítla, znemožnila tím žalované podle názoru odvolacího soudu „realizovat přijatou organizační změnu formou snížení pracovních úvazků“ a tím „došlo k naplnění“ výpovědního důvodu podle ustanovení § 52 písm. c) zák. práce. Odvolací soud uzavřel, že „z ničeho nelze dovodit domněnku žalobkyně, že jediným cílem žalované bylo se zbavit právě žalobkyně pro její postoj v průběhu dřívějšího soudního sporu žalované s jinou zaměstnankyní žalované“.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání. Namítá, že žalovanou přijaté organizační opatření ze dne 20. 6. 2012 nebylo dostatečně konkrétní, neboť z něj „nebylo zřejmé, o kolik hodin (a to ani přibližně) mají být úvazky tam uvedených zaměstnanců sníženy“. Poukazuje na to, že dne 14. 6. 2012, tedy bezprostředně před přijetím rozhodnutí o organizační změně, žalovaná přijala novou zaměstnankyni Mgr. L. N., která „neměla odbornou kvalifikaci (pedagogickou způsobilost) a která byla přijata bez výběrového řízení“, a z této skutečnosti dovozuje, že „nelze nadbytečnost žalobkyně shledat za prokázanou“. Vytýká odvolacímu soudu, že se „nevypořádal řádně s předmětným organizačním opatřením“ a že neposuzoval, zda toto organizační opatření nebylo přijato „zcela záměrně a úmyslně“, aby žalobkyni mohla být dána výpověď z pracovního poměru. Žalobkyně navrhla, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a aby mu věc vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaná navrhla, aby dovolací soud dovolání žalobkyně odmítl jako nepřípustné, popřípadě je jako nedůvodné zamítl. Zdůraznila, že k uzavření pracovní smlouvy s Mgr. L. N., která má odbornou kvalifikaci i pedagogickou způsobilost, došlo po řádném výběrovém řízení, že Mgr. L. N. nastoupila namísto Mgr. U., která dne 30. 6. 2012 odešla do důchodu, že Mgr. L. N. akceptovala snížený pracovní úvazek a že vyučuje zcela jiné předměty, než které vyučovala žalobkyně.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2013, neboť řízení ve věci bylo zahájeno přede dnem 1. 1. 2014 (srov. čl. II bod 2. zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve

znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Podmínky přípustnosti dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu jsou obsaženy v ustanoveních § 237, 238 a 238a o. s. ř.

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

Dovolací soud je při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu vázán uplatněným dovolacím důvodem (srov. § 242 odst. 3, větu první, o. s. ř.); vyplývá z toho mimo jiné, že při zkoumání, zda napadené rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo která již dovolacím soudem vyřešena byla, ale má být posouzena jinak, a zda je tedy dovolání podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné, může posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel v dovolání označil.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že jsou splněna kritéria přípustnosti dovolání obsažená v tomto ustanovení. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud, který jediný je oprávněn tuto přípustnost zkoumat (srov. § 239 o. s. ř.), dospěje k závěru, že kritéria přípustnosti dovolání uvedená v ustanovení § 237 o. s. ř. skutečně splněna jsou.

Žalobkyně ve svém dovolání mimo jiné zpochybňuje správnost skutkového zjištění odvolacího soudu, že nebylo prokázáno její tvrzení, že cílem rozhodnutí žalované o organizační změně bylo „zbavit se“ žalobkyně; tím uplatňuje jiný dovolací důvod než ten, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci, který je – jak vyplývá z ustanovení § 241a odst. 1 o. s. ř. – jediným důvodem, jímž je možné dovolání odůvodnit, a dovolání tak v této části trpí vadami, pro které nelze v dovolacím řízení pokračovat.

Z hlediska skutkového stavu bylo v projednávané věci zjištěno (správnost skutkových zjištění soudů přezkumu odvolacího soudu – jak vyplývá z ustanovení § 241a odst. 1 a § 242 odst. 3, větu první, o. s. ř. – nepodléhá), že počet

žáků žalované, u které žalobkyně pracovala na základě pracovní smlouvy ze dne 17. 8. 2001 jako učitelka, poklesl ve školním roce 2012/2013 oproti předchozímu školnímu roku o 27 a že objem platových prostředků pro pedagogy byl žalované jejím zřizovatelem pro tento školní rok snížen o 303 568 Kč. Dne 20. 6. 2012 žalovaná přijala organizační opatření spočívající ve „snížení základních úvazků některých učitelů“ s tím, že v případě jejich nesouhlasu se změnou pracovní smlouvy spočívající ve snížení pracovního úvazku s nimi bude rozvázán pracovní poměr podle ustanovení § 52 písm. c) zák. práce. Žalovaná se poté obrátila na žalobkyni s návrhem na snížení jejího „základního“ úvazku (přímé vyučovací povinnosti) z 21 hodin na 19,5 hodin týdně. Protože žalobkyně tento návrh odmítla, doručila jí žalovaná dne 28. 6. 2012 výpověď z pracovního poměru „pro nadbytečnost v důsledku projednaných organizačních změn“, kterou žalobkyně odmítla převzít. Počet vyučujících u žalované ke dni 30. 9. 2011 činil 23,4 a ke dni 30. 9. 2012 činil 20,9.

Za tohoto skutkového stavu závisí napadený rozsudek odvolacího soudu mimo jiné na vyřešení otázky hmotného práva, zda zaměstnanec, který vykonává práci učitele u zaměstnavatele, který je školou, se stane nadbytečným ve smyslu ustanovení § 52 písm. c) zák. práce, jestliže odmítl návrh zaměstnavatele na sjednání kratší pracovní doby, k němuž zaměstnavatel přistoupil poté, co mu byl v důsledku poklesu počtu žáků zřizovatelem snížen objem platových prostředků pro zaměstnance. Protože tato právní otázka v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, je dovolání proti rozsudku odvolacího soudu podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání žalobkyně není opodstatněné.

Projednávanou věc je třeba i v současné době – vzhledem k tomu, že se žalobkyně domáhá určení neplatnosti výpovědi z pracovního poměru ze dne 28. 6. 2012 – posuzovat podle zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění zákonů č. 585/2006 Sb., č. 181/2007 Sb., č. 261/2007 Sb., č. 296/2007 Sb. a č. 362/2007 Sb., nálezu Ústavního soudu č. 116/2008 Sb., a zákonů č. 121/2008 Sb., č. 126/2008 Sb., č. 294/2008 Sb., č. 305/2008 Sb., č. 306/2008 Sb., č. 382/2008 Sb., č. 286/2009 Sb., č. 320/2009 Sb., č. 326/2009 Sb., č. 347/2010 Sb., č. 427/2010 Sb., č. 73/2011 Sb., č. 180/2011 Sb., č. 185/2011 Sb., č. 466/2011 Sb., č. 341/2011 Sb., č. 364/2011 Sb., č. 365/2011 Sb., č. 367/2011 Sb. a č. 375/2011 Sb., tedy podle zákoníku práce ve znění účinném do 30. 6. 2012.

Podle ustanovení § 52 písm. c) zák. práce zaměstnavatel může dát zaměstnanci výpověď, stane-li se zaměstnanec nadbytečným vzhledem k rozhodnutí zaměstnavatele nebo příslušného orgánu o změně jeho úkolů, technického vybavení, o snížení stavu zaměstnanců za účelem zvýšení efektivity práce nebo o jiných organizačních změnách.

K předpokladům pro podání výpovědi z pracovního poměru podle ustanovení § 52 písm. c) zák. práce patří to, že zaměstnavatel nebo příslušný orgán přijal rozhodnutí o změně úkolů zaměstnavatele, jeho technického vybavení, o snížení stavu zaměstnanců za účelem zvýšení efektivity práce nebo o jiných organizačních změnách, podle kterého se konkrétní zaměstnanec stal nadbytečným, a že tu je příčinná souvislost mezi nadbytečností zaměstnance a přijatými organizačními změnami, tj. že se zaměstnanec stal právě v důsledku takového rozhodnutí (jeho realizací u zaměstnavatele) nadbytečným. Zákoník práce nebo jiné právní předpisy nestanoví, že by rozhodnutí o změně úkolů zaměstnavatele, jeho technického vybavení, o snížení stavu zaměstnanců za účelem zvýšení efektivity práce nebo o jiných organizačních změnách muselo být přijato (vydáno) vždy jen písemně, a ani nepředpokládají, že by muselo být zaměstnavatelem „vyhlášeno“ nebo jiným způsobem zveřejněno. Takové rozhodnutí však musí být přijato před podáním výpovědi a zaměstnanec s ním musí být seznámen; postačí ovšem, jestliže se tak stane až ve výpovědi z pracovního poměru (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 1998, sp. zn. 2 Cdon 1130/97, uveřejněný v časopisu Soudní rozhledy č. 11, ročník 1999, str. 374). Rozhodnutí zaměstnavatele nebo příslušného orgánu o změně jeho úkolů, technického vybavení, o snížení stavu zaměstnanců za účelem zvýšení efektivity práce nebo o jiných organizačních změnách není právním úkonem ve smyslu ustanovení § 34 obč. zák. (srov. § 4 zák. práce), neboť nejde o takový projev vůle, s nímž by právní předpisy spojovaly změnu nebo zánik práv a povinností účastníků pracovněprávního vztahu. Jedná se pouze o skutečnost (tzv. faktický úkon), která je hmotněprávním předpokladem pro právní úkony tam, kde to právní předpisy stanoví (například pro podání výpovědi podle ustanovení § 52 písm. c) zák. práce), a která není sama o sobě způsobilá přivodit následky v právních vztazích účastníků pracovněprávního vztahu. Protože nejde o právní úkon, nelze rozhodnutí zaměstnavatele o organizačních změnách samo o sobě přezkoumávat z hlediska platnosti ve smyslu zásad uvedených v ustanoveních § 18 – § 20 zák. práce; vznikne-li pochybnost, zda (vůbec) zaměstnavatel rozhodl o organizačních změnách, může se soud zabývat jen tím, zda takové rozhodnutí bylo skutečně přijato a zda je učinil zaměstnavatel – fyzická osoba, příslušný orgán zaměstnavatele – právnické osoby nebo ten, kdo je k tomu jinak oprávněn (k tomu srov. též odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2004, sp. zn. 21 Cdo 2204/2003, který byl uveřejněn pod č. 54 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2005).

Pro výpověď z pracovního poměru podle ustanovení § 52 písm. c) zák. práce je charakteristické, že zaměstnavatel i nadále může (objektivně vzato) zaměstnanci přidělovat práci podle pracovní smlouvy (v důsledku rozhodnutí o změně úkolů zaměstnavatele, jeho technického vybavení, o snížení stavu zaměstnanců za účelem zvýšení efektivity práce nebo o jiných organizačních změnách zaměstna-

vatel neztrácí možnost přidělovat zaměstnanci práci, kterou pro něj dosud konal), avšak jeho práce není (vůbec nebo v původním rozsahu) pro zaměstnavatele v dalším období potřebná, neboť se stal nadbytečným vzhledem k rozhodnutí o změně úkolů zaměstnavatele, technického vybavení, o snížení stavu zaměstnanců za účelem zvýšení efektivity práce nebo o jiných organizačních změnách. Zákon uvedeným způsobem zaměstnavateli umožňuje, aby reguloval počet svých zaměstnanců a jejich kvalifikační složení tak, aby zaměstnával jen takový počet zaměstnanců a v takovém kvalifikačním složení, jaké odpovídá jeho potřebám. O výběru zaměstnance, který je nadbytečným, rozhoduje výlučně zaměstnavatel; soud není oprávněn v tomto směru rozhodnutí zaměstnavatele přezkoumávat (srov. například odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 20. 11. 2003, sp. zn. 21 Cdo 733/2003, uveřejněného pod č. 11 v časopisu Soudní judikatura, ročník 2004). Nadbytečným je zaměstnanec též tehdy, jestliže podle rozhodnutí o organizační změně zaměstnanci odpadne jen část jeho dosavadní pracovní náplně nebo pouze některá z více dosud vykonávaných prací (srov. rozhodnutí býv. Nejvyššího soudu ČSR ze dne 21. 11. 1980, sp. zn. 6 Cz 36/80, který byl uveřejněn pod č. 42 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1982).

Rozhodnutím zaměstnavatele o organizační změně, vzhledem k němuž se zaměstnanec stane nadbytečným, je též rozhodnutí o snížení stavu zaměstnanců za účelem zvýšení efektivity práce. Takové rozhodnutí může být realizováno nejen snížením fyzického počtu zaměstnanců, kteří u zaměstnavatele vykonávají práci ve stanovené týdenní pracovní době (§ 79 odst. 1 a 2 zák. práce), a rozvázáním pracovního poměru s těmi z nich, kteří se v důsledku tohoto rozhodnutí zaměstnavatele stali nadbytečnými, ale i sjednáním kratší pracovní doby (pod rozsah stanovený v § 79 odst. 1 a 2 zák. práce) se zaměstnanci vykonávajícími práci ve stanovené týdenní pracovní době nebo s některými z nich (snížením tzv. přepočteného stavu zaměstnanců), neboť zaměstnancům, s nimiž zaměstnavatel sjednal kratší pracovní dobu, přísluší mzda nebo plat, které odpovídají sjednané kratší pracovní době (srov. § 80 zák. práce), a zvýšení efektivity práce sledovaného touto organizační změnou (snížení nákladů zaměstnavatele na mzdy nebo platy) lze proto tímto způsobem dosáhnout stejně jako v případě snížení fyzického počtu zaměstnanců vykonávajících práci ve stanovené týdenní pracovní době. Odmítne-li zaměstnanec, který u zaměstnavatele vykonává práci ve stanovené týdenní pracovní době a jehož práce není v tomto rozsahu pro zaměstnavatele v dalším období potřebná, uzavřít se zaměstnavatelem dohodu o změně obsahu pracovního poměru spočívající ve sjednání kratší pracovní doby (srov. § 40 odst. 1 a § 80 zák. práce), je ve vztahu k němu dán důvod výpovědi uvedený v ustanovení § 52 písm. c) zák. práce, neboť se stal vzhledem k rozhodnutí zaměstnavatele o snížení stavu zaměstnanců nadbytečným.

V projednávané věci žalovaná vzhledem k poklesu počtu žáků a s tím spojenému snížení platových prostředků pro pedagogy rozhodla o organizační změně

spočívající ve snížení stavu zaměstnanců, kteří u ní pracovali jako učitelé, tím způsobem, že dojde ke snížení rozsahu hodin přímé pedagogické povinnosti (srov. § 23 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnicích a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů) některých učitelů, se kterými bude sjednána kratší pracovní doba. Protože žalobkyně, která patřila mezi zaměstnance, vůči nimž se žalovaná rozhodla uplatnit tento postup, odmítla se žalovanou uzavřít dohodu o změně obsahu pracovního poměru spočívající ve sjednání kratší než stanovené týdenní pracovní doby (o 1,5 hodin týdně), stala se – jak vyplývá z výše uvedeného – vzhledem k rozhodnutí žalované o snížení stavu zaměstnanců (učitelů) nadbytečnou, a žalovaná jí proto byla oprávněna dát výpověď z pracovního poměru podle ustanovení § 52 písm. c) zák. práce.

Na nadbytečnosti žalobkyně vzhledem k rozhodnutí žalované o uvedené organizační změně nemůže nic změnit ani žalobkyni namítaná okolnost, že žalovaná dne 14. 6. 2012 přijala novou zaměstnankyni Mgr. L. N., neboť tato zaměstnankyně byla přijata ještě před tím, než byla žalobkyni dána výpověď, a tedy na jiné pracovní místo než to, které se uvolnilo odchodem žalobkyně. Kromě toho rozvázání pracovního poměru výpovědí pro nadbytečnost zaměstnance ani není podmíněno absolutním snížením počtu zaměstnanců, naopak může k němu dojít i při zvyšování počtu zaměstnanců, neboť zákon zaměstnavatelům umožňuje, aby z hlediska svých potřeb regulovali nejen počet svých zaměstnanců, ale i jejich kvalifikační složení (srov. například rozhodnutí býv. Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 1968, sp. zn. 6 Cz 215/67, který byl uveřejněn pod č. 57 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1968, nebo odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 6. 6. 2002, sp. zn. 21 Cdo 1369/2001).

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správný. Protože nebylo zjištěno, že by byl postižen některou z vad, uvedených v ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalobkyně podle ustanovení § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

V pracovněprávních vztazích je tzv. fiduciární cese pohledávky zaměstnavatele nebo zaměstnance zakázána.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 11. 2014,
sp. zn. 21 Cdo 389/2014,
ECLI:CZ:NS:2014:21.CDO.389.2014.1)

Žalobce se žalobou podanou u Okresního soudu ve Frýdku - Místku dne 8. 8. 2012 domáhal, aby mu žalovaný zaplatil 43 399,15 Kč s 7,75% úrokem z prodlení za dobu od 2. 6. 2012 do zaplacení. Žalobu odůvodnil zejména tím, že zaměstnanec žalovaného V. M. má vůči žalovanému pohledávku z důvodu cestovních náhrad ve výši 43 399,15 Kč s příslušenstvím, kterou žalovaný sice co do důvodu uznal, avšak nezaplatil. V. M. svoji pohledávku smlouvou ze dne 11. 6. 2012, která má povahu „smlouvy o fiduciární cesi neboli inkasocesi“, postoupil žalobci, žalovaný však ani poté svůj dluh nesplnil.

Žalovaný potvrdil, že navázal s V. M. pracovní poměr, žaloba však není důvodná, neboť pohledávku z pracovněprávních vztahů nelze platně postoupit jinému.

O k r e s n í s o u d ve Frýdku - Místku rozsudkem ze dne 7. 2. 2013 žalobu zamítl a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení 17 233 Kč k rukám advokáta Mgr. D. J. Dospěl k závěru, že smlouva žalobce s V. M. uzavřená dne 11. 6. 2012 sice nepřestavuje postoupení pohledávky podle ustanovení § 524 a násl. obč. zák., ale „tzv. cesi fiduciární“, že však ustanovení § 4a odst. 1 zák. práce vylučuje, aby v pracovněprávních vztazích byla použita i takováto forma postoupení pohledávky, při níž se pohledávka převádí do majetku postupníka „jen formálně“ za „účelem, aby ji postupník svým vlastním jménem uplatnil, popřípadě i soudně a exekučně vymohl, a aby poté to, co vymohl, odevzdal postupiteli“. Podle soudu prvního stupně totiž také „v daném případě do vztahu zaměstnance a zaměstnavatele vstupuje třetí osoba, v důsledku čehož dochází k narušení specifické povahy pracovněprávního vztahu mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem“.

K o d v o l á n í ž a l o b c e K r a j s k ý s o u d v Ostravě rozsudkem ze dne 14. 8. 2013 změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobci uložil, aby zaplatil žalovanému na náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně 8206 Kč k rukám advokáta Mgr. D. J.; ve výroku o věci samé rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalovanému na náhradě nákladů odvolacího řízení 3820 Kč k rukám advokáta Mgr. D. J. Na základě skutkových zjištění soudu prvního stupně dovodil, že „postoupením pohledávky dochází k singulární sukcesi a právním nástupcem původního věřitele“ se stává

postupník a že se „tak děje bez ohledu na skutečnost, že jde o tzv. cesi fiduciární“, neboť „rozhodující je pouze a toliko to, zda došlo ke změně subjektu, tedy v daném případě věřitele“; rovněž v případě tzv. fiduciární cese vstupuje do vztahu mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem třetí osoba a „v důsledku toho došlo k narušení specifické povahy pracovněprávního vztahu mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem“. Odvolací soud uzavřel, že v projednávané věci „jde o postoupení pohledávky ve smyslu ustanovení § 524 obč. zák.“, které ustanovení § 4a odst.1 zák. práce zakazuje, a že proto žalobce nemůže být věřitelem vymáhané pohledávky.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Namítá, že smlouva o tzv. fiduciární cesi „nezakládá přechod pohledávky z majetku postupitele do majetku postupníka, ale pouze opravňuje postupníka ke krokům směřujícím k inkasu pohledávky“, a že tuto smlouvu je třeba „posuzovat podle její skutečné povahy (§ 41a obč. zák.)“. Smlouva, kterou žalobce uzavřel s V. M. dne 11. 6. 2012, není smlouvou o postoupení pohledávky ve smyslu ustanovení § 524 obč. zák. „ani ve formálním slova smyslu“; protože „podstatou“ smlouvy bylo „ujednání o tom, že žalobce se zavazuje pro pana M. vymoci na žalovaném dlužnou pohledávku, tj. vykonat určitou věc, za což pak žalobci na předpokladu splnění úkolu náleží odměna určená smlouvou“, má smlouva ze dne 11. 6. 2012 „zejména znaky smlouvy příkazní“, a není proto možné na daný případ aplikovat ustanovení § 4a zák. práce. Žalobce současně odmítá argument soudů o tom, že smlouvou ze dne 11. 6. 2012 by došlo „ke vstupu třetí osoby do vztahu zaměstnance a zaměstnavatele“, neboť „touto logikou by bylo vyloučeno i přímé zastoupení zaměstnance např. advokátem při uplatnění pohledávky u soudu“, poukazuje na „důvodovou zprávu k novele zákoníku práce“, podle níž byla ustanovením § 4a zák. práce „sledována snaha zvýšit ochranu zaměstnance v pracovněprávních vztazích jakožto slabší strany“, a dovozuje, že soudy použily ustanovení § 4a zákoníku práce „zcela nelogicky na ochranu zaměstnavatele, čímž postupovaly proti smyslu zákona a proti jeho teleologickému výkladu“. Žalobce navrhl, aby dovolací soud zrušil rozsudky soudů obou stupňů a aby věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) projednal dovolání žalobce podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů účinných do 31. 12. 2013, neboť napadený rozsudek odvolacího soudu byl vydán v občanském soudním řízení zahájeném v době přede dnem 1. 1. 2014 (srov. čl. II bodu 2 zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony).

Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

V projednávané věci bylo pro rozhodnutí soudů významné (mimo jiné) vyřešení právní otázky, zda a za jakých předpokladů lze postoupit pohledávku z pracovněprávních vztahů, popřípadě zda a za jakých předpokladů se může domáhat splnění dluhu z pracovněprávních vztahů někdo jiný než smluvní strana základních pracovněprávních vztahů. Vzhledem k tomu, že tato právní otázka hmotného práva dosud nebyla v rozhodování odvolacího soudu vyřešena, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání žalobce je přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

Projednávanou věc je třeba i v současné době posuzovat podle zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění zákonů č. 585/2006 Sb., č. 181/2007 Sb., č. 261/2007 Sb., č. 296/2007 Sb. a č. 362/2007 Sb., nálezu Ústavního soudu č. 116/2008 Sb. a zákonů č. 121/2008 Sb., č. 126/2008 Sb., č. 294/2008 Sb., č. 305/2008 Sb., č. 306/2008 Sb., č. 382/2008 Sb., č. 286/2009 Sb., č. 320/2009 Sb., č. 326/2009 Sb., č. 347/2010 Sb., č. 427/2010 Sb., č. 73/2011 Sb., č. 180/2011 Sb., č. 185/2011 Sb., č. 341/2011 Sb., č. 364/2011 Sb., č. 365/2011 Sb., č. 367/2011 Sb., č. 375/2011 Sb., č. 429/2011 Sb. a č. 466/2011 Sb., tedy podle zákoníku práce ve znění účinném do 30. 6. 2012 a subsidiárně též podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákonů č. 58/1969 Sb., č. 131/1982 Sb., č. 94/1988 Sb., č. 188/1988 Sb., č. 87/1990 Sb., č. 105/1990 Sb., č. 116/1990 Sb., č. 87/1991 Sb., č. 509/1991 Sb., č. 264/1992 Sb., č. 267/1994 Sb., č. 104/1995 Sb., č. 118/1995 Sb., č. 89/1996 Sb., č. 94/1996 Sb., č. 227/1997 Sb., č. 91/1998 Sb., č. 165/1998 Sb., č. 159/1999 Sb., č. 363/1999 Sb., č. 27/2000 Sb., č. 103/2000 Sb., č. 227/2000 Sb., č. 367/2000 Sb., č. 229/2001 Sb., č. 317/2001 Sb., č. 501/2001 Sb., č. 125/2002 Sb., č. 135/2002 Sb., č. 136/2002 Sb. a č. 320/2002 Sb., nálezu Ústavního soudu č. 476/2002 Sb., zákonů č. 88/2003 Sb., č. 37/2004 Sb., č. 47/2004 Sb., č. 480/2004 Sb. a č. 554/2004 Sb., nálezu

Ústavního soudu č. 278/2004 Sb. a zákonů č. 359/2005 Sb., č. 56/2006 Sb., č. 57/2006 Sb., č. 107/2006 Sb., č. 115/2006 Sb., č. 160/2006 Sb., č. 264/2006 Sb., č. 315/2006 Sb., č. 443/2006 Sb., č. 296/2007 Sb., č. 230/2008 Sb., č. 306/2008 Sb., č. 384/2008 Sb., č. 215/2009 Sb., č. 227/2009 Sb., č. 285/2009 Sb., č. 155/2010 Sb., č. 28/2011 Sb., č. 132/2011 Sb., č. 139/2011 Sb. a č. 420/2011 Sb., tedy podle občanského zákoníku ve znění účinném do 13. 6. 2012.

Pracovněprávní vztahy se řídí zákoníkem práce; nelze-li použít zákoník práce, řídí se občanským zákoníkem, a to vždy v souladu se základními zásadami pracovněprávních vztahů (srov. § 4 zák. práce). Pro pracovněprávní vztahy se nepoužijí ustanovení občanského zákoníku o postoupení pohledávky (srov. § 4a odst. 1 zák. práce). Práva a povinnosti v pracovněprávních vztazích mohou být upravena odchylně od zákoníku práce, jestliže to zákoník práce výslovně nezakazuje nebo z povahy jeho ustanovení nevyplývá, že se od něj není možné odchýlit (srov. § 4b odst. 1, větu první, zák. práce); totéž platí, jde-li o odchýlení od ustanovení občanského zákoníku, kterými se řídí pracovněprávní vztahy v rozsahu a způsobem vyplývajícím z ustanovení § 4 zák. práce.

Pracovněprávní vztahy se – jak vyplývá z výše uvedeného – řídí občanským zákoníkem na základě principu subsidiarity, tedy jen tehdy, nelze-li použít zákoník práce, a pouze takovým způsobem, aby to bylo v souladu se základními zásadami pracovněprávních vztahů. V pracovněprávních vztazích lze uzavřít nejen smlouvu (dohodu) zákonem pojmenovanou; se subsidiárního užití ustanovení § 51 obč. zák. je nepochybné, že smluvní strany základních pracovněprávních vztahů mohou uzavřít i takovou smlouvu (dohodu), která není zvláště upravena, smlouva (dohoda) však nesmí odporovat obsahu nebo účelu zákona.

Věřitel (jako postupitel) může svou pohledávku i bez souhlasu dlužníka postoupit písemnou smlouvou jinému (postupníku) (srov. § 524 odst. 1 obč. zák.); s postoupenou pohledávkou přechází na postupníka i její příslušenství a všechna práva s ní spojená (srov. § 524 odst. 2 obč. zák.). Na žádost postupníka může postupitel vymáhat postoupený nárok sám svým jménem na účet postupníka (srov. § 530 odst. 1, větu první, obč. zák.). Postoupením pohledávky (cesí) dochází ke změně v osobě věřitele; na místo postupitele se stává věřitelem dlužníka (v oblasti hmotného práva) postupník, který může nabytou pohledávku (za podmínek stanovených v zákoně) vymáhat buď sám, nebo může požádat postupitele, aby pohledávku vymáhal svým jménem na jeho účet, popřípadě ji dále postoupit jinému.

Postoupení pohledávky se v pracovněprávních vztazích jak je nepochybné již ze znění ustanovení § 4a odst. 1 zák. práce, nepoužije. Znamená to (mimo jiné), že v pracovněprávních vztazích nemůže dojít ke změně v osobě věřitele na základě smlouvy (dohody), a to nejen tehdy, je-li věřitelem zaměstnavatel, ale ani v případě, že jde o pohledávku zaměstnance. Smluvní strana základních pracovněprávních vztahů se (jako věřitel) může změnit jen na základě právní úpra-

vy (obsažené v zákoníku práce, popřípadě ve zvláštních právních předpisech) o přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů nebo (za podmínek stanovených v zákoně) v důsledku smrti zaměstnance a smrti zaměstnavatele, který je fyzickou osobou.

Od postoupení pohledávky (cese), které je upraveno v občanském zákoníku (§ 524 až 530 obč. zák.), je třeba odlišovat postoupení pohledávky na věrnou ruku (tzv. fiduciární cesi, označovanou též jako tzv. inkasocesi). Při fiduciárním postoupení pohledávky se pohledávka na rozdíl od cese převádí do majetku postupníka „jen formálně“, neboť není jejím smyslem (účelem), aby se postupník stal „novým hmotněprávním“ věřitelem dlužníka, ale aby „postoupenou pohledávku“ vymohl vlastním jménem ve prospěch postupitele a aby to, co vymohl, předal (po srážce sjednané odměny) postupiteli. Při tzv. fiduciární cesi nejde o skutečný postup podle ustanovení § 524 až 530 obč. zák.; postupník totiž nemá vážnou vůli nabýt postupitelovu pohledávku do svého majetku, ale získat odměnu za to, že pohledávku po dlužníku vymůže a získaný výtěžek předá postupiteli. Postoupení pohledávky se při tzv. fiduciární cesi tedy jen předstírá (simuluje) se záměrem, aby se postupník mohl (vůči dlužníku) prezentovat hmotněprávním titulem, který ho opravňuje k vymáhání pohledávky vlastním jménem, a aby (vůči dlužníku) současně zůstalo zastřeno (disimulováno), že postupníku ve skutečnosti jde jen o získání odměny za vymožení pohledávky ve prospěch postupitele.

Postoupení pohledávky na věrnou ruku (tzv. fiduciární cese), i když bývá zejména v oblasti „finančních služeb“ hojně využíváno, není zákonem zvláště upraveno. Někdy se dovozuje, že jeho skutečnou podstatou je nepřímé zastoupení postupitele (věřitele vymáhané pohledávky) a že je proto třeba smlouvu posoudit podle ustanovení § 41a odst.1 obč. zák., o konverzi právního úkonu. Povaha tzv. fiduciární cese je ovšem složitější; není pro ni příznačné jen nepřímé zastoupení věřitele vymáhané pohledávky, ale především to, že postupník při vymáhání pohledávky postupuje vůči dlužníku stejně, jako kdyby vskutku byl hmotněprávním věřitelem a jako kdyby o vymožené plnění chtěl rozmnožit svůj majetek, a že dlužníku má být a zůstat (často z čistě subjektivních důvodů) skutečná povaha vztahu (poskytnutí „finanční služby“ za úplatu) skryta (utajena). Smlouvu o tzv. fiduciární cesi je třeba podle názoru dovolacího soudu považovat za nepojmenovaný kontrakt ve smyslu ustanovení § 51 obč. zák. a za platný právní úkon, ledaže by odporovala obsahu nebo účelu zákona.

V pracovněprávních vztazích se ovšem tzv. fiduciární cese nepoužije. Ke změně věřitele, jímž je zaměstnavatel, může dojít jen na základě právní úpravy o přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů (obsažené v zákoníku práce, popřípadě ve zvláštních právních předpisech) nebo (za podmínek stanovených v zákoně) v důsledku smrti zaměstnavatele, který je fyzickou osobou. Změna věřitele, jímž je zaměstnanec, může nastat (za podmínek stanovených

v zákoně) jen v důsledku jeho smrti. Není-li proto změna v osobě věřitele v pracovněprávních vztazích zákonem výslovně zakázána, je třeba zákaz dovodit, i kdyby měla být jen „formální“, ze základních zásad pracovněprávních vztahů, které jsou příkladmo vyjmenovány v ustanovení § 1a zák. práce.

Ve prospěch opačného názoru nelze důvodně argumentovat tím, že by vymáhání pracovněprávních pohledávek zaměstnance prostřednictvím tzv. fiduciární cese představovalo jen „nepřímé zastoupení“ zaměstnance a „ochranu zaměstnance jakožto slabší strany“. Kromě toho, že zaměstnanec v takovém případě neobdrží plnění ze své pohledávky v plné výši (z vymoženého plnění si postoupitel ponechává sjednanou úplatu), je třeba vzít v úvahu povahu tzv. fiduciární cese, která navenek vystupuje jako postoupení pohledávky provedené podle ustanovení § 524 a násl. obč. zák., jakož i to, že vstup třetí osoby do vztahů mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem, jejichž obsahem je výkon závislé práce (§ 2 zák. práce), pro který jsou charakteristické povinnosti uvedené zejména v § 38 a v § 301 až 304 zák. práce, nutně musí (negativně) ovlivnit řádný výkon práce zaměstnancem v souladu s oprávněnými zájmy zaměstnavatele; zakazuje-li se výslovně (v ustanovení § 4a odst. 1 zák. práce) v pracovněprávních vztazích provést postoupení pohledávky ve smyslu ustanovení § 524 až 530 obč. zák., tím spíše musí být v oblasti pracovněprávních vztahů zakázána tzv. fiduciární cese.

Z uvedeného vyplývá, že odvolací soud sice chybně dovodil, že smlouvou sjednanou žalobcem s V. M. dne 11. 6. 2012 došlo k postoupení pohledávky ve smyslu ustanovení § 524 obč. zák., avšak správně ve věci uzavřel, že žalobce není oprávněn na základě této smlouvy vymáhat po žalovaném pohledávku V. M., která mu proti žalovanému vznikla (měla vzniknout) z důvodu cestovních náhrad. Protože rozsudek odvolacího soudu ve věci samé je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správný a protože nebylo zjištěno, že by byl postižen některou z vad uvedených v ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalobce podle ustanovení § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

INHALT*)

Entscheidungen in Strafsachen

Nr. 23 Der Durchführung eines verkürzten Ermittlungsverfahrens im Sinne des § 179f Abs. 1 Buchst. a) der StPO per analogiam verhindert grundsätzlich der Umstand, dass der Angeklagte eine Freiheitsstrafe in einer anderen Strafsache verbüßt und keinen Verteidiger hat. Die Verbüßung der Freiheitsstrafe schränkt die Rechte des Angeklagten auf Verteidigung ein, namentlich bei seinem Verhör als Verdächtiger gemäß § 179b Abs. 3 StPO nach Mitteilung des Verdachts, ähnlich wie seine Inhaftierung.

Wurde dennoch ein verkürztes Ermittlungsverfahren durchgeführt und der Strafantrag gestellt, lehnt der Alleinrichter diesen gemäß § 314c Abs. 1 Buchst. c) StPO aufgrund des § 179f Abs. 1 Buchst. a) der StPO per analogiam ab.

Nr. 24 I. Zu Anwendung des § 58 Abs. 1 StGB muss der außergewöhnliche Charakter dieser Bestimmung respektiert werden, er darf daher nur in solchen Fällen angewendet werden, in denen die Erfüllung aller angeführten Bedingungen auf überzeugende Weise nachgewiesen werden kann. Dabei darf es sich nicht um die Summe irgendwelcher erleichternder Umstände handeln, sondern nur um solche, die bei der konkreten Straftat in der gegebenen Qualität und Quantität gewöhnlich nicht vorkommen und die Schwere der Straftat auf erhebliche Weise verringern, denn nur bei Erfüllung dieser Voraussetzungen sind diese angetan, den Charakter außergewöhnlicher Umstände anzunehmen (beispielsweise ein Alter an der Grenze der Strafmündigkeit/Jugendlichenalters, der Angeklagte hat die Straftat unter dem Einfluss bedrückender persönlicher oder familiärer Verhältnisse begangen, die er nicht selbst verschuldet hat, er wurde durch die rohe und gewaltsame Handlung des Geschädigten provoziert, usw.).

II. Die Verbüßung einer Straftat an einem Kind unter fünfzehn Jahren ist selbst ein Umstand zur Anwendung eines höheren Strafmaßes gemäß § 185 Abs. 3 Buchst. a) StGB, deshalb darf er nicht erneut als allgemein erschwerender Umstand angesehen werden, der die Strafbemessung im Rahmen dieses höheren Strafmaßes beeinflusst (§ 39 Abs. 4 StGB). Um eine doppelte Bemessung desselben Umstands – das Merkmal eines sog. qualifizierten Tatbestands zu Lasten des Angeklagten – geht es jedoch dann nicht, wenn das Gericht bei der Bemessung erschwerender Umstände in Betracht zieht, dass das Tatopfer ein Kind sehr niedrigen Vorschulalters ist. Wenn es sich um ein Kind beispielsweise unter der Vorschulaltersgrenze handelt, drückt sich hierin die Intensität der negativen Folgen der Tat aus, wodurch der zitierte Umstand weit über die allgemeinen Umstände zur Anwendung eines höheren Strafmaßes für eine an einem Kind unter fünfzehn Jahren verübte Tat hinausgeht. Ein solch deutlich niedriges Alter des Kindes ist Grund für ein wesentlich intensiveres Gefährdungsausmaß, als allgemein mit diesem Qualifikationsmerkmal der Straftat verbunden ist (Vergl. Urteil Nr.45/1972-I. Sbd. von Strafentsch.).

Nr. 25 Die Gewährung einer angemessenen Frist zum Antritt einer Freiheitsstrafe, um dem Beschuldigten die Gelegenheit einzuräumen, seine Angelegenheiten gemäß § 321 Abs. 2 StPO zu regeln, ist ein fakultatIVES Vorgehen des Gerichts für den Fall, dass keine Umstände vorhanden sind, die ihre Gewährung ausschließen. Ein Verurteilter, dem in einer Aufforderung gemäß § 321 Abs. 1 StPO auferlegt worden ist, die Strafe sofort anzutreten, kann diese Frist daher nicht verlangen, d.h. dieser Umstand entledigt ihn nicht seiner Pflicht, der Aufforderung nachzukommen.

Der Verurteilte ist auch dann verpflichtet, der Aufforderung zum Antritt der Freiheitsstrafe gemäß § 321 Abs. 1 StPO nachzukommen, wenn er, noch bevor er diese Aufforderung erhalten hat, erfahren hat, dass das Urteil, kraft dessen ihm die Strafe auferlegt wurde, dezentwegen er zum Strafantritt aufgefordert wurde, im Rahmen einer Gesamtstrafe und unter den Bedingungen des § 43 Abs. 2 StGB in einer anderen Strafsache aufgehoben worden ist. Solch eine Wirkung tritt nämlich erst dann ein, wenn das aufhebende Urteil rechtskräftig

---

*) Dieser Text wurde in der deutschen Sprache zur Information der Leser des Novatrix Verlags vorbereitet.

und selbst durchführbar wird. Bis dahin bleibt die Durchführbarkeit des ursprünglichen Urteils unberührt, der Beschuldigte ist daher verpflichtet, die ihm aus diesem Urteil auch weiterhin entspringenden Pflichten zu respektieren; um so mehr ist er verpflichtet, den Vollzug einer Strafe anzutreten, zu der er ordentlich und im Einklang mit dem Gesetz, d.h. aufgrund des Vorgehens des Gerichts, unter Erfüllung der in § 321 StPO festgelegten Voraussetzungen, aufgefordert wurde.

Nr. 26 I. Zur Unterscheidung einer bewussten von einer fahrlässigen Form der Verschuldung bei Straftaten der Gesundheitsgefährdung durch Lebensmittel und sonstige Gegenstände gemäß § 156 und § 157 StGB.

II. Wenn der Straftäter für das Menschenleben gefährlichen Alkohol zum Verkauf angeboten und verkauft hat und dies ohne Kontrollband, hat er hierdurch im Sinne des § 156 Abs. 1, Abs. 2 Buchst. c) des StGB und § 157 Abs. 2 Buchst. b) des StGB gegen eine wichtige gesetzlich auferlegte Pflicht verstoßen, denn auch wenn solch eine Kennzeichnung primär zu Steuerzwecken dient, dient sie gleichzeitig auch als Gewähr dafür, dass bei der Herstellung von Trinkspiritus (Alkohol) festgelegte Herstellungsnormen und -verfahren eingehalten wurden (vergl. § 1 Gesetz Nr. 676/2004 Slg. über pflichtige Kennzeichnung von Trinkspiritus, in dem zum 30. 11. 2013 wirksamen Wortlaut, jetzt § 1 Gesetz Nr. 307/2013 Slg., über die pflichtige Kennzeichnung von Trinkspiritus, im Wortlaut späterer Vorschriften).

Eine solche Vorgangsweise verhindert auch der Umstand nicht, dass die zitierte Gesetzesverletzung gleichzeitig auch aus der Sicht eines Vergehens gegen die Vorschrift über Etikette und sonstige Gegenstände zur Warenkennzeichnung gemäß § 244 Abs. 1, Alinea zwei, StGB, betrachtet wurde, denn das Verbot der zweifachen Zurechnung desselben Umstands gilt lediglich bei der Beurteilung von Umständen im Rahmen des Tatbestands derselben Straftat.

Nr. 27 Wenn im Strafverfahren mindestens zwei Sachverständige zur Abgabe eines Sachverständigengutachtens hinzugezogen wurden, erhöht dies den in § 1 der Verordnung Nr. 312/1995 Slg. festgelegten Pauschalbetrag für Strafverfahrenskosten in welcher der Pauschalbetrag für Strafverfahrenskosten, im Wortlaut späterer Vorschriften festgelegt ist, um den Betrag von 7000 CZK (§ 3 Buchst. a/ der zitierten Verordnung). Um den gleichen Betrag (d.h. lediglich um den Betrag von 7000 CZK) erhöhen sich die gemäß § 1 dieser Verordnung festgelegten Kosten auch dann, wenn in der gleichen Sache zwei Sachverständigengutachten (ggf. auch mehr Sachverständigengutachten) unterbreitet wurden, wobei zur Erarbeitung eines jeden von ihnen mindestens zwei Sachverständige hinzugezogen wurden.

Nr. 28 Die Anwendung des Instituts einer bedingten Einstellung des Strafverfahrens gemäß § 307 der StPO ist auch nicht in Verfahren gegen Rechtspersonen ausgeschlossen, wenn das Gesetz über die strafrechtliche Verantwortlichkeit von Rechtspersonen keinerlei Bestimmungen über die Tätigkeit alternativer Verfahrensweisen enthält (vergl. § 1 Abs. 2 Gesetz Nr. 418/2011 Slg., über die strafrechtliche Verantwortlichkeit von Rechtspersonen und gegen diese gerichtete Verfahren, im Wortlaut späterer Vorschriften, nachstehend nur noch „Gesetz über die strafrechtliche Verantwortlichkeit juristischer Personen“ genannt).

Das in § 307 Abs. 1 Buchst. a) StPO verlangte Geständnis in einem Ordnungswidrigkeitsverfahren, das sowohl gegen eine physische, als auch juristische Person geführt wird, in deren Namen die physische Person sich der Ordnungswidrigkeit (Vergehens) schuldig gemacht haben soll, gilt dann als erfüllt, wenn diese angeklagte physische Person das Geständnis ablegt (§ 8 Abs. 1 des Gesetzes über die strafrechtliche Verantwortlichkeit juristischer Personen). Die Zustimmung zur bedingten Einstellung der Strafverfolgung gegen eine solche juristische Person kann nicht die angeklagte physische Person (§ 34 Abs. 4 des Gesetzes über die strafrechtliche Verantwortlichkeit juristischer Personen), sondern muss diejenige Person zum Ausdruck bringen, die berechtigt ist, die in dem gegen die juristische Person geführten Strafverfahren die Handlungen im Sinne des § 34 Abs. 1, Abs. 2 oder Abs. 5 des Gesetzes über die strafrechtliche Verantwortlichkeit juristischer Personen, bzw. § 21

Abs. 1, Abs. 2, Abs. 3 Gesetz Nr. 99/1963 Slg., der Zivilprozessordnung, im Wortlaut späterer Vorschriften, zu tätigen.

Entscheidungen nach dem Sachen Bürgerlichen, Handels- und Verwaltungsrecht

- Nr. 41 Wenn sich eine pflichtige Person in einer Teilnehmervereinbarung gemäß der Bestimmung des § 71b Gesetz Nr. 358/1992 Slg., über Notare und deren Tätigkeit (Notarordnung), in der bis zum 31. 12. 2012 gültigen Fassung, verpflichtet hat, seine Verpflichtung einschließlich Zubehör der berechtigten Person in regelmäßigen Raten abzuführen, deren Höhe und Fälligkeit unter Androhung des Verlustes der Ratenzahlung festgelegt wurde und wenn eine solche Person zum Fälligkeitsdatum in Verzug mit der vereinbarten Zahlung ist, kann die berechtigte Person in der Frist bis zum Fälligkeitsdatum der nächsten Rate per Antrag auf Zwangsvollstreckung die Befriedigung der gesamten Schuld (Forderung) einschließlich Zubehör einfordern, auch wenn die pflichtige Person, die Rate, mit der sie in Verzug geraten ist, nachträglich entrichtet hat.
- Nr. 42 Wenn eine Sache im Zwangsvollstreckungsverfahren in einer Versteigerung als Immobilie verkauft worden ist, ist der in § 336m Abs. 2 der ZPO zitierte Ersteigerer auch dann verpflichtet, die Ansprüche gemäß § 336n der ZPO zu erfüllen, auch wenn sich herausstellt, dass es um eine Mobilie ging.
- Nr. 43 Eine zu Rechtshandlungen erteilte Vollmacht, für die das Gesetz die Form einer notariellen Niederschrift über die Rechtshandlung vorschreibt (§ 441 Abs. 2 in fine BGB), ist dann nicht nicht ungültig, weil es ihr an der gesetzlich vorgeschriebenen Form mangelt, wenn kein Zweifel daran besteht, wer (welche Person) die Vollmacht erteilt hat. Die Vollmacht zur Gründung einer Handelskörperschaft ist ein Rechtsakt, der die Gründung einer Handelskörperschaft im Sinne des § 6 Abs. 1 Gesetz Nr. 90/2012 Slg. betrifft.
- Nr. 44 Der Anspruch auf Ersatz der Behandlungskosten umfasst neben den Kosten zur Wiederherstellung des Gesundheitszustandes des Geschädigten nach dem Schadensfall zudem die Kosten zur Bewahrung seines mehr oder weniger stabilisierten Gesundheitszustandes in einer Situation, in der eine weitere Verbesserung nicht vorauszusetzen ist, sowie auch die tatsächlich aufgewendeten Kosten zur Sicherstellung entsprechender Hilfe bei lebenswichtigen Handlungen des Geschädigten oder bei der Sicherstellung des Ganges seines Haushalts, die der Geschädigte angesichts der bleibenden Folgen seiner Gesundheitsschädigung nicht selbst ausüben kann. Wenn die Pflege des Geschädigten durch eine nahestehende Person erfolgt, ist dieser Anspruch dann rechters, wenn der Umfang ihrer Tätigkeit das erträgliche Ausmaß der üblichen menschlichen und familiären Solidarität übersteigt und über die übliche familiäre Zusammenarbeit und natürliche unentgeltliche Fürsorge hinausgeht.
- Nr. 45 Wenn der Angeklagte auf die Berufung gegen ein verurteilendes Urteil verzichtet, kraft dessen ihm eine Strafe gemäß Gesetz Nr. 40/2009 Slg., StGB auferlegt wird, wird dafür gehalten, dass er mit der festgelegten Art der Strafe und dem Strafmaß einverstanden ist und dies auch hinsichtlich einer Kompensation der unangemessenen Länge des Strafverfahrens, deshalb kann er dazu keine geldliche Genügeleistung wegen der unangemessenen Länge des Strafverfahrens verlangen.
- Nr. 46 Wenn der Verkäufer eine Forderung auf Bezahlung des Kaufpreises abtritt, kann er nicht – sofern die Parteien im Kaufvertrag nichts anderes vereinbart haben – wegen des Verzugs des Käufers mit der Zahlung des Kaufpreises vom Vertrag zurücktreten.
- Nr. 47 Kauf- und Leasingverträge, die im Rahmen des sog. Rückleasings im Rahmen derselben Handlung abgeschlossen wurden, haben in der Regel den Charakter gegenseitig abhängiger Verträge im Sinne des § 275 Abs. 2 des HGB. Wenn der Besitz des Gegenstands des Kaufvertrags nicht auf den Käufer überginge (der Verkäufer Eigentümer bliebe), wäre der Leasingvertrag ungültig.
- Nr. 48 Die unwiderlegliche Rechtsvermutung, dass ein bestimmtes Vermögen berechtigterweise in das Bestandsverzeichnis der Vermögensmasse aufgenommen wurde (§ 225 Abs. 3 des Insol-

venzgesetzes), tritt dann nicht ein, wenn das Insolvenzgericht aufgrund einer rechtzeitig eingereichten Klage rechtskräftig entscheidet, dass dieses Vermögen aus der Vermögensmasse ausgeschlossen wird. Zur Lösung der Frage, ob ein gewisses Vermögen berechtigterweise in das Bestandsverzeichnis der Vermögensmasse aufgenommen wurde, ist ausschließlich das Insolvenzgerichts berufen und dies aufgrund einer Klage auf den Ausschluss von Vermögenswerten aus der Vermögensmasse, die es als Inzidenzstreit erörtert und entscheidet; kein anderes Gericht, als das Insolvenzgericht kann die Zugehörigkeit eines gewissen Vermögenswertes zur Vermögensmasse des Schuldners beurteilen und dies nicht einmal als vorläufige Frage.

- Nr. 49 Mit dem Vertrag über gegenseitige Leistungen im Sinne des § 253 Abs. 1 des Insolvenzgesetzes (in der bis zum 31. 12. 2013 wirksamen Fassung) sind neben dem hier ausdrücklich erwähnten Vorvertrag vor allem (typenmäßig) der Kaufvertrag, Wechselvertrag oder Werksvertrag gemeint.

Die in § 253 des Insolvenzgesetzes (in der bis zum 31. 12. 2013 wirksamen Fassung) enthaltene Sonderregelung ersetzt bei andauerndem Konkurs auf das Vermögen des Teilnehmers eines Vertrags über gegenseitige Leistungen diejenigen Bestimmungen des materiellen Rechts, die es den Vertragsparteien ermöglichten, im Zeitraum vor der Konkurseröffnung von solch einem Vertrag wegen dessen Nichterfüllung zurückzutreten.

Wenn der Vertrag über gegenseitige Leistungen zum Datum der Eröffnung der Insolvenz (Konkurses) auf das Vermögen einer der Vertragsparteien (des Schuldners) von der anderen Vertragspartei völlig erfüllt wurde, dann kann die andere Vertragspartei nicht allein deswegen vom Vertrag zurücktreten, weil der Schuldner vor der Insolvenzeröffnung selbst nicht ordentlich und rechtzeitig seinen aus diesem Vertrag hervorgehenden Pflichten nachgekommen ist (und infolge der Insolvenzeröffnung nicht mehr nachkommt) und dies ohne Rücksicht darauf, ob der Vertrag eine Vereinbarung über das Vertragsrücktrittsrecht enthielt oder nicht.

Wenn der Vertrag über gegenseitige Leistungen zum Zeitpunkt der Insolvenzeröffnung auf das Vermögen des Schuldners weder vom Schuldner, noch von der anderen Vertragsseite völlig erfüllt war, kann die andere Vertragsseite nur dann nach der Insolvenzeröffnung vom Vertrag zurücktreten, wenn das Recht auf einen Vertragsrücktritt im Vertrag vereinbart wurde.

- Nr. 50 Die Entscheidung des Arbeitgebers über eine Reduzierung des Mitarbeiterstands zu Zwecken einer Erhöhung der Arbeitseffektivität lässt sich nicht nur durch eine Verringerung der physischen Anzahl der Mitarbeiter erreichen, die bei diesem Arbeitgeber ihre Arbeit binnen der festgelegten wöchentlichen Arbeitszeit verrichten, sondern auch durch Beendigung des Arbeitsverhältnisses mit Arbeitnehmern, die infolge dieser Arbeitgeberentscheidung überflüssig geworden sind, sowie auch durch Vereinbarung einer verkürzten Arbeitszeit mit den Arbeitnehmern, die ihre Arbeit binnen der festgelegten wöchentlichen Arbeitszeit verrichten oder mit manchen von diesen.

Wenn es ein Arbeitnehmer, der beim Arbeitgeber seine Arbeit binnen der festgelegten wöchentlichen Arbeitszeit verrichtet und dessen Arbeit für den Arbeitgeber in im folgenden Zeitraum in diesem Umfang überflüssig geworden ist, es ablehnt, mit dem Arbeitgeber eine Vereinbarung über die Änderung des Inhalts seines Arbeitsverhältnisses abzuschließen, die in der Vereinbarung einer kürzeren Arbeitszeit besteht, liegt im Verhältnis zu diesem der in der Bestimmung des § 52 Buchst. c) des AGB angeführte Kündigungsgrund vor, da er angesichts der Entscheidung des Arbeitgebers über die Reduzierung des Mitarbeiterstands überflüssig geworden ist.

- Nr. 51 In arbeitsrechtlichen Beziehungen ist die sog. fiduziarische Abtretung von Arbeitgeber- oder Arbeitnehmerforderungen untersagt.

CONTENTS*)

Resolution in Criminal Law Cases

No. 23 The execution of summary preparatory proceedings within the meaning of Section 179f(1)(a) of the Code of Criminal Procedure is precluded per analogiam if the accused is serving a sentence of imprisonment imposed in relation to another criminal case and does not have a defence counsel. Similarly to the apprehension of the accused, the execution of the sentence of punishment limits the rights of the accused to defence, namely when being interrogated as a suspect pursuant to Section 179b(3) of the Code of Criminal Procedure following the notification of suspicion.

If, despite the above, the summary preparatory proceedings were carried out and a motion for punishment has been filed, a single judge shall dismiss the same per analogiam in accordance with Section 314c(1)(c) of the Code of Criminal Procedure based on grounds set forth in Section 179f(1)(a) of the Code of Criminal Procedure.

No. 24 I. The application of Section 58(1) of the Penal Code requires to respect the unique character of the provision and to use the same only in cases when the fulfilment of all conditions indicated therein may be conclusively deduced. It cannot involve a summary of any mitigating circumstances, but only such circumstances that, in the relevant quality or quantity, commonly do not occur in connection with a concrete criminal offence and significantly mitigate the severity of the criminal offence as the character of extraordinary circumstances may be achieved only subject to the fulfilment of these preconditions (e.g. age close to juvenile age, the accused committed the crime under the influence of their personal or family situation non-attributable to them, or the accused was provoked to commit the crime by the cruel and violent conduct of the aggrieved party, etc.).

II. The commission of a crime on a child younger than 15 years of age is a circumstance conditioning the application of a higher sentence of punishment under Section 185(3)(a) of the Penal Code and as such, it cannot be re-evaluated as a commonly aggravating circumstance that would affect the assessment of the punishment within this higher sentence (Section 39(4) of the Penal Code). However, it does not constitute the dual addition of the same circumstance, which is a characteristic of the so-called qualified body of the crime to the disfavour of the accused, if the court considers the fact that the victim of the crime is a child of very young, pre-school age when considering aggravating circumstances. Where the child is, for example, below the school-age limit, it expresses the intensity of the negative consequences of the crime whereby the specific circumstance surpasses the common circumstance preconditioning the application of the higher sentence of punishment for a crime committed on a child younger than 15 years of age. Such very young age of the child justifies a substantially more intense level of hazard than the level with which this qualification characteristic of a criminal offence is commonly associated (cf. Resolution awarded under No. 45/1972-I. Coll., Collection of Court Resolutions and Opinions).

No. 25 The provision of a reasonable time period to the accused before appearing to execute the sentence of imprisonment to allow the convicted individual to arrange their personal affairs pursuant to Section 321(2) of the Code of Criminal Procedure is a facultative procedure of the court in cases when there are no circumstances that would exclude the provision of the same. Thus, a convicted individual who had been summoned to appear to execute their sentence immediately by a notice served under Section 321(1) of the Code of Criminal Procedure, cannot demand the granting of such time period and this circumstance does not discharge the convicted individual of the obligation to comply therewith.

The convicted individual is obligated to respect the notice summoning them to appear to execute their sentence in accordance with Section 321(1) of the Code of Criminal Procedure also in the case when, prior to having received the notice, the convicted individual learned that the judgement imposing the punishment, to the execution of which the convicted indi-

vidual has been summoned, had been cancelled within a summary punishment pertaining to another criminal case under the conditions set forth in Section 43(2) of the Penal Code. Nevertheless, such effect shall arise only when the said overruling judgement becomes final and enforceable. Until then, the enforceability of the original judgement shall remain unaffected thereby and the convicted individual shall respect the obligations arising therefrom and the more so, the convicted individual is obligated to appear to execute the sentence, to which the convicted individual has been duly and lawfully summoned, i.e. based on the procedure of the court and subject to the fulfilment of the conditions laid down by Section 321 of the Code of Criminal Procedure.

No. 26 I. As regards the differentiation between the intentional and negligent form of culpability with respect to the criminal offences of posing a hazard to health by defective foodstuffs other items pursuant to Sections 156 and 157 of the Penal Code.

II. When the offender offered for sale and sold alcohol hazardous to human health without control tapes, the offender has violated a critical obligation imposed upon them by law within the meaning of Section 156(1), (2)(c) and Section 157(2)(b) of the Penal Code because, despite primarily serving for tax purposes, such marking concurrently serves as a guarantee that the stipulated production standards and procedures have been observed during the production of alcohol-derived beverages (cf. Section 1 of Act No. 676/2004 Coll., on the Compulsory Marking of Spirits, in the wording effective until 30 November 2013, currently Section 1 of Act No. 307/2013 Coll., on the Compulsory Marking of Spirits, as amended).

This procedure shall not be prevented by the fact that the indicated violation of the law has been concurrently considered with respect to the misdemeanour of breaching regulations on labels and other items used for the marking of goods in accordance with the second alinea of Section 244(1) of the Penal Code since the prohibition of the dual addition of the same circumstance applies only when considering circumstances within the facts of the same criminal offence.

No. 27 Where at least two experts were appointed to submit an expert opinion in the course of criminal proceedings, the lump sum of the cost of the criminal proceedings determined according to Section 1 of Decree No. 312/1995 Coll., laying down the lump sum of the costs of criminal proceedings, as amended, shall be increased by an amount of CZK 7,000 (Section 3(a) thereof). The costs determined pursuant to Section 1 thereof shall be increased by the same amount (i.e. only the amount of CZK 7,000) also in the event when two (and/or more) expert opinions have been submitted in the given case, whereas at least two experts were appointed to draw up each of the opinions.

No. 28 The application of the institute of the conditional discontinuation of criminal prosecution under Section 307 of the Code of Criminal Procedure is not excluded also in proceedings against legal entities when the law on the criminal liability of legal entities does not contain any provisions on conducting alternative proceedings (cf. Section 1(2) of Act No. 418/2011 Coll., on the Criminal Liability of and on Proceedings against Legal Entities, as amended, hereafter the “Corporate Criminal Liability Act”).

Within misdemeanour proceedings initiated against natural persons, as well as legal entities on behalf of which the accused natural person was to commit the misdemeanour, a confession required by the provision of Section 307(1)(a) of the Code of Criminal Procedure shall be fulfilled if the confession is made by the accused natural person (Section 8(1) of the Corporate Criminal Liability Act). Consent with the conditional discontinuation of the criminal prosecution of such legal entity cannot be expressed by the accused natural person (Section 34(4) of the Corporate Criminal Liability Act) but by the person authorised to carry out legal acts during criminal proceedings initiated against the legal entity within the meaning of Section 34(1), (2) or (5) of the Corporate Criminal Liability Act, respectively Section 21(1), (2), (3) of Act No. 99/1963 Coll., the Civil Procedure Code, as amended.

Resolutions in Civil Law, Business Law and Administration Law Cases

- No. 41 Where, in compliance with the provisions of Section 71b of Act No. 358/1992 Coll., on Notaries and Their Activities (Notarial Code), in the wording effective until 31 December 2012, the liable party committed itself in an agreement entered into by the parties to settle its debt including appurtenances to the entitled party by way of regular monthly instalments, the amount and due date of which were agreed subject to the loss of the advantage of instalments. And where the liable party was in default in the payment of the agreed instalment on the due date thereof, the entitled party may, within the maturity period of the next instalment, demand the satisfaction of the entire debt (claim) including appurtenances by filing a motion for ordering distraint even if the liable party has paid the delayed instalment after its due date.
- No. 42 When a thing is sold in an auction as an immovable thing within distraint proceedings, the bidder mentioned in Section 336m(2) of the Civil Procedure Code shall be obligated to satisfy claims in accordance with Section 336n of the Civil Procedure Code even if the immovable thing is later found to be a movable thing.
- No. 43 A power of attorney granted for the purpose of carrying out legal acts for which the law requires the form of a notarial record on legal acts (Section 441(2) in fine of the Civil Code), shall not be void due to lacking the form required by law in case there are no doubts as regards the person (donor) who granted the power of attorney. A power of attorney for the foundation of a business corporation constitutes a legal act concerning the foundation of a business corporation within the meaning of Section 6(1) of Act No. 90/2012 Coll.
- No. 44 The entitlement to the compensation of treatment costs includes, apart from the costs necessary for the recovery or improvement of the health condition of the aggrieved individual following a loss event, also the costs for maintaining a more or less stabilised health condition in a situation where further improvement is not anticipated, as well as the costs actually expended on securing assistance for the aggrieved individual in their everyday activities or household management, which cannot be performed by the aggrieved individual themselves due to the permanent consequences resulting in injury to their health. Where close persons take care of the aggrieved individual, the entitlement arises when the scope of their activity exceeds the level bearable in terms of common human or family solidarity and surpasses common family collaboration and natural free care.
- No. 45 If the accused waives their right of appeal against a judgement of conviction whereby punishment is imposed upon the accused in compliance with Act No. 40/2009 Coll., the Penal Code, the accused is deemed to understand the imposed type of punishment and the sentence also with regard to the compensation of the incommensurate duration of the criminal proceedings and cannot therefore claim additional satisfaction in money due to the incommensurate duration of the criminal proceedings.
- No. 46 Where the seller assigns a claim for the payment of the purchase price, the seller cannot, unless agreed otherwise by the parties in the purchase contract, rescind the purchase contract due to the purchaser's default in the fulfilment of the obligation to settle the purchase price.
- No. 47 As a rule, a purchase contract and a lease contract concluded concurrently as a part of the so-called leaseback shall have the nature of mutually dependent contracts within the meaning of the provisions of Section 275(2) of the Commercial Code. Should the ownership of the subject of the purchase contract not pass to the purchaser (the seller would remain the owner), the lease agreement would be void.
- No. 48 The irrefutable legal assumption that certain assets were included in the list of the bankruptcy estate lawfully (Section 225(3) of the Insolvency Act) shall not be established if the insolvency court finally decides on excluding the assets from the bankruptcy estate based on a timely lodged action. The question whether certain assets were included in the list of the bankruptcy estate lawfully falls within the exclusive competence of the insolvency court,

namely based on a lodged action to exclude the assets from the bankruptcy estate, which the court shall hear and decide as an incidental dispute. No other court, except for the insolvency court, may examine whether certain assets belong to the debtor's bankruptcy estate – not even as a preliminary question.

- No. 49 An agreement on mutual performance within the meaning of Section 253(1) of the Insolvency Act (in the wording effective until 31 December 2013) shall namely mean (by type), in addition to the memorandum of understanding explicitly mentioned therein, a purchase contract, a barter contract, or a contract for work.

The special provision contained in Section 253 of the Insolvency Act (in the wording effective until 31 December 2013) replaces, during the bankruptcy proceedings involving the assets of the party to the agreement on mutual performance, those provisions of substantive law that allowed the parties to rescind the agreement due to the non-fulfilment thereof before the issue of the bankruptcy order.

Where, as of the date of the bankruptcy order on the assets of one of the parties to the agreement (debtor), the agreement has been fully fulfilled by the other party, the other party cannot rescind the agreement on the grounds that the debtor failed to fulfil the obligations arising from the agreement in a due and timely manner prior to the declaration of bankruptcy (and shall not fulfil as a result of the bankruptcy order), regardless of the fact whether the agreement contains provisions on the right to rescind the agreement.

When the agreement on mutual performance has not been fully fulfilled either by the debtor or the other party thereto at the time of issue of the bankruptcy order, the other party may rescind the agreement following the declaration of bankruptcy only if such right to rescind the agreement was agreed therein.

- No. 50 The employer's decision on reducing the number of employees for the purpose of increasing work effectiveness may be executed not only by reducing the physical number of employees performing work for the employer during the specified weekly working hours and by terminating employment of those employees who became redundant as a result of the employer's decision, but also by agreeing shorter working hours with employees performing work for the employer during the specified weekly working hours or with some of them.

Should an employee, who performs work for the employer during the specified weekly working hours and whose work is no longer required by the employer in this scope in the future, refuse to enter into an agreement on a change to the employment content with the employer, namely consisting in the reduction of the working hours, the grounds for the termination of the employee's employment laid down by the provision of Section 52(c) of the Labour Code are established because the employee has become redundant with a view to the employer's decision on reducing the number of employees.

- No. 51 In labour relation, the so-called fiduciary cession of the employer's or the employee's claim is prohibited.